

Одрехова
Odrzechowa

Львівська державна музична академія
ім. М. Лисенка

Іван Майчик
Микола Цуприк

Одрехова Odrzehowa

Упорядкування, редакція, передмова
та опрацювання музичного матеріалу
Остапа Майчика

Друге видання

Дорогому Владкові
Максимовичу
від Майчика
15 VIII 2006.

Львів 2006

ББК 635 (4 Укр)

М 14

Автор висловлює щиру подяку
п. Любові Завійській-Філіповій
за допомогу у виданні цієї монографії.

До цієї монографії увійшли доповнені архівні матеріали села Одрехови, в якому лемки-автохтони прожили майже шість віків. Відтворюється привабливий образ села; тут предмети матеріальної культури, фотографії, лікарські довідки різних часів, шкільні метрики від 1887 по 1943 рік, що розповідають про край особливих народних і релігійних традицій, нерозривно пов'язаних з Україною.

© Остап Майчик,
упорядкування, редакція, передмова
© Тарас Майчик, Андрій Пітух,
світлини

Одрехова

Одрехова – мальовниче гірське село. Зелені луки, пасовища, поля на схилах гір, ялинові праліси, дзвінкі потоки-краєвиди, які оспівав лемківський поет І.-Б. Антонич, тут реальність.

Поряд з розкішними краєвидами, пейзажами ховалась людська убогість, що дихала активним бунтівничо-опришківським протестом проти несправедливості та прагненням до свободи й добра.

Народні пісні, історичні події, казки і перекази, одрехівська впертість і завзятість виховували лемків, які не піддавалися московіфільнству, адже санаційній Польщі вигідно було підтримувати його діяльність, що роз'їдала національну свідомість автохтона.

Велику роль відіграла читальня “Просвіти”, яка була вперше заснована на Лемківщині в Одрехові 1892 р.¹. Перед жорстоким насилиницьким виселенням (1946) в Одрехові було чотири читальні “Просвіти” і Товариство ім. Т. Шевченка, які успішно працювали й виховували патріотизм та національну свідомість одрехівців...

Перевидати монографію “Одрехова в минулому”, яка побачила світ 1999 р. у видавництві “Каменяр” з нагоди 580-річчя першої письмової згадки про село, змусило нас кілька обставин.

Першим важливим фактором було віднайдення в Одрехові книги “Шкільні метрики” часів Австрійської імперії і Польщі 1887–1943 р. У ній зафіксовано 2686 прізвищ села Одрехови. І хоч хронологічні записи порушені (з невідомих причин), бракує фіксації окремих років, усе ж книжка – безцінна, бо на основі записів народження можемо робити висновки про те, хто жив у селі, а також про національне походження. А ще не менш важливо, що з цих записів можемо робити висновки, як поступово і систематично санаційна Польща полонізувала руське (українське) село .

¹ Тарнович Ю. Ілюстрована історія Лемківщини. – Львів, 1936. – С. 244.

Частину записів, що велися українською мовою, подаємо в оригіналі (факсиміле), другу – польською мовою – подаємо у передруку.

Палітурку книжки “Шкільні метрики” села Одрехови у 1905 р. зробив директор школи Йосиф Квасневич.

У такому вигляді вона зберігалася до наших днів. Отож понад 100 років минуло від її упорядкування. Останні 60 років книжка пролежала на горищі літньої жінки Михайлини Томанської, яка не була переселена з Одрехови, бо її батько був польського походження, все життя працював сторожем у школі.

До перевидання монографії про Одрехову спонукало нас також три ювілейні дати цього села – це 600-ліття від першої письмової згадки, 200-літній ювілей побудови місцевої греко-католицької церкви та 60-ліття з дня жорстокого примусово-насильницького переселення (1946–2006).

Довелось ретельно попрацювати в пошуках архівних документів, щоб доповнити друге видання книжки. Крім шкільних метрик, подаємо ще понад 50 одрехівських світлин. В архівах Польщі віднайдено також церковні метрики:

1. У містечку Заршин Сяноцького повіту зберігаються церковні метрики Одрехови “Urząd Stanu Cywilnego”, Zarszyn, датовані 1860–1946 р.

2. Archiwum Państwowe w Rzeszowie, odział w Sanoku, Rynek 10. Тут зберігаються греко-католицькі книги (смерті) с. Одрехови за 1854–1878 р.

3. Archiwum Państwowe w Przemyślu, ul. Lelewela, 4. У цьому архіві “Апостольської Адміністрації Лемківщини” є понад 40 метриkalnych книг села Одрехови з 1707 по 1919 р.

З’ясувалося, що, крім видатних особистостей, які народилися в Одрехові і зафіксовані у першій книзі, не згадується кілька історичних постатей. До них належить Галина Захаряєвич, відома млярка, яка закінчила Віденську академію мистецтв. Згодом вийшла заміж за відомого діяча, великого патріота України лікаря Юрія Липу. Батько Ярослав Захаряєвич був священиком і проживав у селі Одрехова з 1915 по 1917 р. Тут вона народилася у 1917 р.

Зі села Одрехови походить відомий інженер-конструктор Степан Серединський. Успішно закінчив навчання у Сяноцькій гімназії, вступив у Львівський політехнічний інститут. Закінчивши навчання, працював у Львові в авіаційній галузі. У 1944 р. жив у рідному селі з дружиною та дочкою. Згодом переїхав до Krakova, де і похований.

У першій книзі згадується про відомого майстра скрипок В. Новосільського, який працював у знаній майстерні скрипок у Krakovі. Його син Юрій Новосільський, 1923 р. народження, видатний польський маляр сакрального мистецтва українського походження, має одрехівські корені. Сім'я Новосільських (брат відомого майстра) виїхала з Одрехови в Україну 1941 р. і вже в село не повернулася. Майстер скрипок Новосільський був примусово переселений з Krakova і опинився у Львові, де раптово помер 1947 р.

В Одрехові біля церкви похована дочка архиєпископа блаженного Йосифа Сембраторовича, лемка з походження, який у Відні закінчив богословські студії, в Римі докторизувався, згодом став віце-ректором Духовної семінарії у Відні, а з 1870 р.– митрополитом Галичини. Його сестра була одружена з Антоном Лаврівським, який в Одрехові працював понад 30 літ*.

Найважливішим доповненням другого видання монографії буде фольклорний матеріал про сільських музик братів Голотяків–Кузянів. Їх фото і запис 35 одрехівських пісень та мелодій, зроблений у 1928–1932 рр. в Америці, які подаємо на окремій сторінці, переконливо свідчать про лемківське багатоголосся. Прикро, що дослідники, фольклористи дотепер не звернули увагу на цей багатий матеріал. Словачський вченій О. Ельшек² у своїх працях писав про лемківське багатоголосся як феномен європейської музики.

З важливих історичних подій вартий уваги факт, що в селі Одрехова за три тижні до початку війни у 1941 р. перебував відомий

* Крім гробівця дочки архиєпископа, біля церкви були ще дві могили: священика І. Лаврівського та о. І. Ясеницького. Після переселення пам'ятники та надмогильні плити зeszли.

² Ельшек О. Народний багатоголосний спів в європейських музичних культурах. – Братислава, 1966.

батальйон “Nachtilgal” (Нахтігаль) під командуванням Теодора Оберлендера*.

900 примірників першого видання монографії розійшлося миттєво. Перше видання монографії мало 186 сторінок, друге – 470. Доповненим виданням прагнемо віддати честь і шану нашим предкам-одрехівцям, які зберегли для нас свою культуру, хоч були відірвані від національних коренів. Це негаснучий вінок життя, який передаватимуть з покоління в покоління нащадки одрехівців.

Остап МАЙЧИК

* З цього батальйону до сім'ї Майчиків приходив молодий, дуже вродливий воїн Фрітц Чілле. Він ненавидів гітлерівський режим і першим сповістив (таємно) про те, що за два тижні розпочнеться війна. Так і сталося.

Про Одрехову

Віддаючи читачеві книжку про Одрехову, яку написав сільський війт Микола Цуприк і заповів своїм онукам, а не трактуючи написане як науково-історичний документ, ми повинні відзначити неабияку цінність цієї праці. Написана вона на основі віковічних переказів та легенд. Як згадує війтова старша дочка Анна, „батько часто ходив до людей старшого віку, а найчастіше до старожилів селянки Кавовчих, яка прожила 104 роки, і від неї багато записував”. Крім того, немало цінних переказів та різних історичних епізодів можна було почути в читальні „Просвіти”, де часто збиралися селяни, оповідаючи старовинні перекази, бувальщину з історії рідного села.

Ще одним джерелом, яким міг скористатися сільський війт, були давні книги з різними записами про Одрехову, що зберігалися в сільському громадському уряді.

Глибока інтуїція, талант і працьовитість сільського війта, який за всяку ціну прагнув залишити слід про Одрехову своїм внукам, спричинилися до появи неоціненого скарбу.

Народився Микола Цуприк 31 жовтня 1900 року в небагатій селянській сім'ї. Після закінчення місцевої початкової школи на „відмінно”, разом зі своїм найщирішим товаришем, а моїм родичем Іваном Середеньським поступив до Сяніцької гімназії (гімназія була найстаріша в Польщі, знаходилася 20 кілометрів від Одрехови, а заснована у 1543 році. Закінчивши четвертий клас гімназії, Микола осиротів. Довелося хлопцеві покинути навчання, бо

*Іван Зятик – генеральний
вікарій греко-католицької
церкви*

мусив подбати про інших членів сім'ї, яких уже нікому було утримувати. І щоб не пропало невелике газдівство – одружився 19-літнім юнаком. Добрий господар і взірцевий сім'янин привернув увагу сільської управи. Його слухали, з ним радилися.

Сім'я Миколи Цуприка поповнилась. Дружина народила йому трьох дочок. За гострий розум, чесність і порядність, односельці обрали його війтом гміни.

Примусово-насильницьке переселення у 1946 році закинуло Миколу Цуприка в село Личківці Гусятинського району Тернопільської області. Він з болем спостерігав, як

односельчани гинули з розпуки, голоду і від радянського терору.

Через деякий час М. Цуприк переїхав у місто Золочів до дочки, яка вийшла заміж, а згодом поселився на околиці Львова (Збоїща) у старшої сестри Анни. Розчарований і зневірений, обмежував себе спілкуванням з людьми. Рідне село залишалося казкою його подальшого життя. Помер М. Цуприк 17 квітня 1978 року. Виникла потреба розповісти про нього. Так з'явилася книга Миколи Цуприка „Про Одрехову”. Вона містить 14 розділів.

1. Вступ.
2. Географія та геологія.
3. Рослинність.
4. Тваринний світ.
5. Назви.
6. Люди.
7. Віра.
8. Звичаї.

9. Весілля.
10. Хрестини.
11. Похорон.
12. Святий вечір.
13. Побут.
14. Історія.

Окрім розвідок за цими розділами у книзі поданий документальний реєстр священиків с. Одрехови та перелік солтисів і вйтів.

Деякі розбіжності з історичними подіями має 14 розділ, бо оснований лише на переказах, а не на історичних документах. Та все ж залишаємо усе так, як подав Микола Цуприк, ба саме так трактували історичні події селяни і саме так їх сприймав народ, що зафіксував сільський вйті.

Цінність цієї книжки насамперед у тому, що вона допоможе простежити різnobічність життя українського карпатського села протягом тривалого історичного періоду в сусідстві з поляками. Це перша книжка про Одрехову, де більшість розділів – унікальні. Неоціненими скарбами для фольклористів та науковців є розділи: „Звичаї”, „Весілля”, „Хрестини”, „Святий вечір”, „Побут”, „Віра”, „Назви”.*

Мову спогадів М. Цуприка залишаємо такою, якою вона була в його рукописі. Виправлено лише особливо помітні помилки. Тепер, коли центральний державний Історичний Архів України у Львові видав унікальну пам'ятку „Акти села Одрехови XVI-XVII ст.” (упорядники І. Керницький та О. Купчинський, „Наукова Думка”, Київ, 1970), у якій вміщено актові документи, складені в с. Одрехова сільськими вйтами впродовж століть, що є єдиним відомим комплектом документів сільського самоврядування доби феодалізму, написаних українською мовою, мусимо визнати цінність рукописної пам'ятки, що містить багато елементів живої розмовної

* Зауважмо, що автор передмови цього видання книги про Одрехову, Іван Майчик, записав мелодії до текстів народно-обрядових пісень і упорядкував збірник цих пісень та інструментальних мелодій, їх високо оцінив композитор Станіслав Людкевич, відзначаючи, крім іншого позитиву цікаве багатоголосся записаних мелодій.

мови¹. Отож, ці дві праці становлять цілісність і допомагають пізнати історичне минуле села Одрехови. Доводиться лише висловити жаль з приводу того, що до сьогодні ще не використаний багатий матеріал про Одрехову, який зберігається в архівах міст Сянока, Перемишля, Львова, Ряшева, Риманова, Березова, Гачова, Кракова, Варшави².

Тут подаємо перелік джерел, які містять цінну інформацію про село Одрехову:

1. „Акти села Одрехови...” Керницький І.О., Купчинський О., Київ, 1970.
2. Розділ в „Ілюстрованій історії Лемківщини”, вид. у Львові 1936 р. Ю. Тарнович, який вміщуємо у книзі.
3. „Привілеї села Одрехови” Й. Суліщ, Львів 1902 р. („Prywileje wsi Odrechowy”)
4. Wł. Kucharski „Sanok i sanocka ziemia w dobie Piastów i Jagiełłow” (Lwów, 1906).
5. „Akta grodzkie i ziemskie” (25 томів) Liski i Prochaska,
6. „Історія України-Руси”, т. 6. с. 207. Грушевський М.
7. Wojewódzkie Archiwum państowe w Krakowie Wawelu. Akta Bieckie.
8. Baliński. T. Lipiński. Starożytna Polska pod względem historycznym, geograficznym i statystycznym. Wyd. 2. t. II. Warszawa 1885 г.
9. „Zródła dziejowe” а т., „Kwartalnik Historyczny” aw. Pawiński, Jabłonowski. Warszawa.
10. „Starodawne prawa polskiego ludu pomniki. Halcel Kraków.
11. Fastnacht. „Osadnictwo ziemi sanockiej w latach 1340-1650”.
12. „Słownik Historyczno-statystyczno-geograficzny Galicji”. Biblioteka zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu pk ps 1826/III T. 3, St. 115, Fr. Siarczyńskiego.
13. Archiwum Główne Akt Dawnych (AGAD). Warszawa.
14. Archiwum Biblioteki Czartoryskich t. Besko-Odrechowa.

¹ Подаемо далі вступну статтю із книжки „Акти села Одрехови”

² Упорядником опрацьовано ряд книжок і документів (подані вище), до яких скеруємо усіх, хто б хотів більш докладно прослідкувати історичну спадщину славного села.

15. Księgi przemyskie i Arcybractwo Kaplańskie w Krośnie.
16. Archiwum biskupskie w Przemyślu.
17. Archiwum biskupskie w Brzozowie, księga #155. Wizytacija.
6/6 1669 r.
18. Archiwum Urbańskich w Haczowie 6/6 1669 r. 1780-1944 r.
19. Історія Перемишльської Єпархії. Добрянський.
20. Др. М. Я. Ладижинський „Сянок його окрестности”, збірник Гал. руськ. Матиці. Львів, 1930-1934 рр.
21. St. Rymar. „Haczów wieś ongiś Królewska” 1962.
22. Wł. M. Matusz „Rymanów dzieje miasta i zdroju.” Rzeszów 1985 r., ст. 266.

23. Wacław Aleksander Maciejowski: „Pierwotne dzieje Polski i Litwy zewnętrzne wewnętrzne”. Warszawa, 1846, St. 604, „Granice Polski, od strony Rusi...”

Проаналізуємо „Словник Географічний Королівства польського та інших Слов'янських Країв під редакцією Б. Хлебовского 1889 р., с. 266. У цьому словнику, що нараховує кільканадцять томів, дивують заголовок і текст, написаний польською мовою, а назва староства – українською. Тут вміщено дві сторінки про Кметів с. Одрехови. Невідомо, чи документ переписаний зі старих актів с. Одрехови, чи писар теж, укладаючи текст словника намагався перекласти його польською мовою (якщо так, то знав її дуже слабо), а з цієї причини у словнику знаходимо чимало перекрученъ і помилок. Перекручені прізвища селян Одрехови спонукають до при��ого висновку, ніби в селі жили тільки поляки, а їх тоді було лише кілька родин, і з'явились вони в селі на початку ХХ століття.

Це не означає, що в селі не могло бути не типових українських прізвищ. Жили, наприклад, Гарауз, Понтус, Пінчар, Лайтар, Струс, Шрайбен, Ракочий, Шубер, Шургот, Бурштин, Ференц, гал та інші люди. Невідомий писар так записав одрехівських селян:

Іван Гаврильчак – Iwan Gerwilcza Іван Гервільча
Гриць Вернейчин – Hricz Wiernicza Гріч Верніча
Яцко Пєляляк – Jaczko Piolak Яцко Піоляк
Стеч Голдишів – Stecz Kołdiszow Стеч Колдішов

Гриць Романчин – Hricz Romancze Гріч Романче*.

Одне слово, кожне прізвище має інше тлумачення українською і польською мовами.

Дивує, що „Słownik” виданий у 1889 році, і автори словника напевно звернули увагу, що сторінки про Одрехову містять недоречності. Це помітно і в тексті без прізвищ. Наприклад „osiadlich” замість „osiadłych”, „wyesz” замість „wieś”, „wszi” замість „wsi”, „wieńczej” замість „wieńcej” і т. д. Невідомо, чим керувалися автори відомого „Словника”.

Варто зауважити, що перша читальня „Просвіти” на Лемківщині була заснована саме в Одрехові у 1892 році. Згодом їх було у селі чотири, тобто, кожна частина села мала свою власну читальню, бібліотеку, концертне приміщення. Правдоподібно, першим з села Одрехови, хто здобув вищу освіту був Іван Зятик – „писарів з горі”. Він народився у 1899 році. Середню освіту здобув в Сяніцькій гімназії ще за панування Австрії. Згодом поступив у Перемиську Духовну Академію, яку закінчив уже при Польщі в 1923 році. З 1925 до 1935 року був префектом Української Католицької Семінарії в Перемишлі. В 1936 році його скерували на роботу у львівський монастир редемптористів, що був на Голоско, та в церкву святого Клементія. Тут він працював до 1948 року, доки не з’явилися офіційні заборони на греко-католицькі церкви і її розгалуження: редемптористів, студітів та василіан. Згодом переїжджає в село Унів Перемишлянського району як настоятель монастиря, а після арешту архієпископа Й. Сліпого Іван Зятик став генеральним вікарієм Греко-католицької церкви¹. В 1949 році служба безпеки (КГБ) в монастирі зробила обшук. Бібліотека, що належала монастирю, зберігала чимало цінної літератури. Оскільки і редемптористи, і студити своїми проповідями ніби-то поширювали „католицизм”, монахів та священиків цих орденів радянська влада жорстоко переслідувала. В одному із протоколів допиту Івана Зятика у

* Сільські писарі впродовж століть перекручували і напис прізвище: Mańczak, Mauszyk, Mańczyk і лише від 1849 року почали писати - Majszuk

¹ До І. Зятика орден редемптористів очолював бельгієць Йосиф де Вохт. (У 1948 році Вохта примусили вийти в Бельгію).

Львові² читаемо: „Признаю, що я хранил литературу антисоветского содержания, однако в том не переследовал никакой цели”.

Це єдиний аргумент звинувачення. Примусове зізнання стало причиною арешту вікарія Івана Зятика. Його заарештували 1 січня 1950 року в селі Унів, а відправили в'язнем у Львів 24. I. 1950 року³, інкримінуючи статтю 54-10 2-а УКССР „За активну діяльність серед населення в пропагуванні греко-католицької віри і Папи Римського”⁴. За свідченням очевидців, Іван Зятик був закатований у таборі в Сибіру 1952 року⁵.

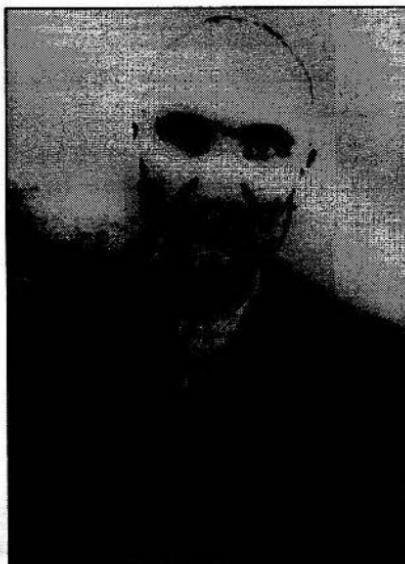
Та на цьому не можна закінчити свою розповідь про первого вченого села Одрехови. Його рідна сестра Ксения, яка також мала вищу освіту і проживала в той час у рідному селі Одрехова, доконче хотіла довідатись про долю свого заарештованого брата. Був 1944 рік. З села відступили німці, на їх місце прийшла діюча Червона Армія. У сім'ю Зятіків поселили кількох офіцерів (підполковника і майора). Добросердечна сестра священика Зятика, яка закінчила вчительську семінарію в Перемишлі, розказала, що має деякі коштовності, і хоче їхати до Львова, щоб відшукати брата.

² Архів Служби безпеки України, що на вул. Бандери, 1. Справа №8908. Слідчі: капітан Хожулін та кагебіст Горюн.

³ Операцію проводили: лейтенант Мамушев, лейтенант Ворона. Серед них був священик Курчаба, а також начальник Перемишлянського КГБ майор Вожко.

⁴ Справа № 8908.

⁵ „...Зятика дуже били. Незважаючи на повну невинність, його засудили і заслали в Сибір. Там у Велику П'ятницю 1952 р. замучили, забили палицями”. (Вістку подав еп. Володимир Маланчук, ЧНІ в листі з 17. 12. 1956 р. і еп. Василь Величковський у листі з 22. 04. 67 р. газ. „Наш Меморіал” ч. 10).

Іван Зятик після арешту

Офіцери взялися „допомогти” і повезли її. Але куди? Донині ніхто не знає, де поділася Зятик Ксеня, жінка з Одрехови 1913 року народження...

Духовну академію у м. Перемишлі закінчив також другий одрехівець – ровесник І. Зятика – П. Середенський, який мав парафію у Медиці. Помер на Західних територіях Польщі у 1978 році.

Ще один одрехівець, який здобув вищу освіту за Австрії і Польщі, був Стефан Зиньо Семанів. Він закінчив три курси Львівського університету, завершив навчання у Празі. Здобув фах інженера.

Четвертий виходець з села Одрехови, який здобув вищу освіту, був Микола Гнатик 1922 року народження. Закінчив у Граці (Австрія) університет, працював в Університеті м. Чикаго в Америці. Помер 1997 року.

Зрозуміло, що в селі Одрехова мистецьке життя було дуже насыченим. Okрім різновидних ансамблів сільських музик, між якими існувало таке своєрідне змагання, часто виступали хорові колективи; шкільні, церковні, просвітянські. Автор М. Цуприк мало згадує про сільських музик, яких в селі було чимало. Це одрехівські музики вперше (бо вже в 30-і роки) записали платівки з народними піснями та мелодіями. Були це брати Голотяки-Кузяни, які виїхали до Америки у 1900 роках (фірма Columbia Phonogram Company Inc. New York USA. Orch. „Bratia Holutiaky Kuziany” zí spivom №27260-F 112564). Крім вищезгаданих братів зі своїми ансамблями були брати Ваніки, Цуприки, Майчики, Зині, а також музиканти, що приєднувалися до них: Зятик – кларнет, Лабяк – скрипка, Степан Сороканич, Іван Барна з Пасвиск, Семан Зиньо – скрипка, Сивичок – скрипка, бубен, Бобак – контрабас та інші.

Склад одрехівських музик був переважно такий:

- кларнет як солюочий інструмент;
- перша скрипка;
- друга скрипка-секунд;
- труба;
- флейта, бубен або контрабас.

З появою акордеона в селі змінився склад оркестру, в який входили такі інструменти:

- перша скрипка;
- друга скрипка-секунд;
- акордеон;
- саксофон;
- бубен;
- контрабас.

Перший акордеон в селі, спrowadжений з Італії, мав Микола Костик. Інструмент на той час був дуже дорогий.

Другим популярним акордеоністом, вже у війну, був Стефан Цуприк, який після переселення проживав в селі Нагірне біля Самбора.

Троїстої музики в селі ніхто не пам'ятає.

Одрехівські музики багато виступали в інших селах Сяніцької округи, серед них були і польські. Завдяки широкому спілкуванню з'явилося в селі багато нових пісень та мелодій, які з часом трансформувались на одрехівський кшталт.

Співи і музика відрізняли село від інших сусідських. Про це явище може сказати тільки той, хто хоч раз чув ті одрехівські співи. Сяніцький диригент і композитор, чех за походженням Ф. Доліста, який у 1928 році побував у селі на весіллі, сказав так: „Скільки живу на світі, а чогось подібного ще не чув! Тут співають і діти, і старі, ніби всі вродились співаками! Ці пісні надзвичайно мелодійні, а головне, що виконують їх багатьма голосами”.

Граф Й. Муравський, що був послом до Варшавського Сейму і мав свої майна поруч, добре знав мого батька і шанував його (батько грав на кількох інструментах: трубі, флейті, контрабасі). Одного разу граф зустрівся з нами, коли ми з батьком їхали в поле, на Пасвиська. Сіли біля джерела, що було в графських луках. З села доносились співи, бо саме відбувалося весілля на долішньому кінці села. Граф частував батька дуже пахучим ромом. Запам'ятає мені вислів графа Муравського: „Знаєш, Янку, – казав до тата, – люблю ваш співучий народ. Зізнаюся, що те, що я чую, є божествене.

Запевняю тебе, що такого співучого села не знайдеш на світі”¹. Я був гордий від того, що такий пан аж так високо цінує наш спів.

Може виникнути питання, мовляв, як це так? Надзвичайно співоче село, а не було жодної фольклорної експедиції, жодних пісенних записів... Власне кажучи, дивує і нас цей недогляд. Спробуємо пояснити його словами упорядника багатотомної праці О. Кольберга А. Квілецького „Dzieła wszystkie”, ст. XI.

„Якби Кольберг міг приділити більше уваги Лемківщині, то мали б ми матеріал більш репрезентативний для культури лемків. Недостатність його спричинена передусім фактом, що свої етнічні дослідження у тих місцях Кольберг організував завдяки особистим контактам з власниками помість, розташованих в річищах верхнього Сяну та Вислоку”².

Із спогадів старого війта села Одрехови Мурайки, який війтував від 1884 до 1890 року, довідуємося, що вчений О. Кольберг мав приїхати в село влітку 1885 року, – такий сигнал в селі був. Кольберг тоді зупинився в містечку Риманові у Потоцьких, за 8 км від Одрехови. Та через великі зливи не зміг дістатися до села, бо в Одрехівках у той час ще не було моста. Анна Потоцька тоді сказала: „Співоча Одрехова не діждалася Кольберга”³.

Вдруге, коли Кольберг побутував у Заршині і Новосільцях, за 5 км від Одрехови, його приїздові перешкодила хвороба: він застудився. А взагалі, як пише інший упорядник: „Dzieł wszystkich” Б. Лінте „Zbieranie materiałów sianieckich rozpoczęło Kolberg w 1861 roku”⁴. І далі: „Materiały, umieszczone w tomach 49, 50 i 51 (a te folklor-

¹ „Wiesz Janku, kocham wasz spiewający lud. Przyznam się że to co słyszę jest Boskie. Zapewniam cię że tak śpiewającej wsi nie znajdziesz na świecie”.

² Gdyby Kolberg mógł poswieścić więcej uwagi Zachodniej Łemkowszczyźnie, mielibyśmy materiał bardziej reprezentacyjny dla kultury Łemków. Ten brak wynika przedewszystkim z faktu że swe badania terenowe na owym obszarze Kolberg organizowała w oparciu o kontakty osobiste z właścicielami dworów znajdujących się w dorzeczu górnego Sanu oraz Wisłoka”.

³ Śpiewająca Odrzechowa niedoczekała się Kolberga.

⁴ Zbieranie materiałów Sanockich rozpoczął Kolberg w r. 1861. Tego же autor daje pisze: Materiały zawarte w tomach 49, 50 i 51 DWOK (a te folklorne materiały pod nazwą “Sanockie – Krośnieńskie”) należą do najcenniejszych w spuściznie rękopiśmiennej Kolberga. Z ich wartości zdawał sobie doskonale sprawę sam Kolberg.

ні матеріали під назвою „Sanockie Krośnierskie” належать до найцінніших з усієї рукописної спадщини Кольберга. Чого вони варти, досконало здавав собі справу сам Кольберг” („Dzieła wszystkie” str.XV).

На ст. VI упорядник Лінте пише: він мав намір показати народну культури тієї частини Підкарпаття, причому особливо увагу приділяв дослідженню культури руської (української) народності – лемківської⁵.

Тож хоч конкретно вчений до Одрехови не приїхав, усе ж фольклорний матеріал, зібраний в околицях нашого села, відноситься до найцінніших в рукописному спадку Кольберга. А налічує цей спадок понад 70 томів!

Якщо О. Кольберг організовував свої експедиції через панські двори, то інший вчений, академік Ф. Колесса, який записував у 20-і роки і видав понад 800 лемківських пісень, організував свої експедиції за допомогою священиків⁶. Академік також був близько від Одрехови, але в селі не побував.

Мій батько мав чимало добрих друзів музикантів, серед них були і люди польського походження, їх товариські взаємини тривали десятки років. Та коли несподівано ми змушені були поки дати свої рідні хати, жоден з поляків не поділяв нашого горя: виглядало, що всі довкола чекали цього страшного присуду. Протягом двох днів ціле село під жорстоким і пронизливим наглядом польського війська було вивезене на станцію в Заршині. День і ніч вантажили люди на вагони рештки свого газдівства, котрі вдалось забрати. Із 570 дерев'яних хат с. Одрехови через кілька місяців після виселення, залишилося лише 90. У ці хати згодом заселили поляків. Решту їх розграбували дощенту. Порозтягали навіть надмогильні плити, пам'ятники.

Дев'ять транспортів було відправлено із Заршина до Радянського Союзу – і кожен з них в інше місце, інший район, переважно на Тернопільщину. Скинули людей на залізничній станції, і до-

⁵ „...zamierzał on ukazać złożoność kultury ludowej tej części Podkarpacia, przy czym wyraźny nacisk kładł na badania kultury ludności ruskiej - (ukraińsko) łemkowskiej.

⁶ Переважно це були православні священики.

велося переселенцям чекати на поселення по 2-3 місяці під голим небом. Деякі села були знищенні війною: хати без вікон, без дверей, і в них наказували переселенцям жити.

Глиняні хати, що переважно були в Тернопільщині, не приваблювали мешканців гір, які звичали живти в дерев'яних. Відчай, біль за втраченим, туга за усім рідним, своїм, доводили людей до божевілля, а деколи і до самогубства. Вже в перші дні перебування на чужині вдалися до самогубства І. Кастронець, М. Палицьк, М. Ільчишин, С. Зиньо та інші. Десятки селян раптово помирали у вагонах на станціях, або вже на поселенні через хвороби серця.

І так село Одрехова, яке на своїх споконвічних землях проживало майже 600 літ, після переселення його мешканців, спорожніло. Одрехівці, які в минулому були шанованими людьми у Лемківському краї, після переселення опинились у 42-х населених пунктах переважно Тернопільщини (лише невелика їх частина була поселена біля Самбора). Місцеві люди не дуже гостинно приймали нових сусідів-переселенців. Низька свідомість корінного населення, незвичний лемківський діалект зайдлих людей – усе це спричинилося до відчуженого і настороженого ставлення місцевих людей до приїзджих у ті роки. Та коли стали помітними працьовитість переселенця, його здібності до різних спеціальностей, обережність у спілкуванні замінилася добросусідськими стосунками.

Важко описати переживання, митарства переселенців, їх тугу за рідним краєм. Люди їздили по селах, шукаючи своїх близьких, сусідів. При зустрічах тимчасова радість переростала в сподіван-

*S. Серединський та
М. Костик*

ня, що всі ми колись повернемось в рідну Одрехову. Та час спливає, надія на повернення гасла. Деякі родини, що були розлучені переселенням, з часом з'єднувалися. Кілька десятків сімей з Тернопільщини переїхали в навколоишні села Самбора: Угерці, Чукву, Найдорф, Бісковичі. Молодь пішла у школи, у вузи. Багато одрехівців здобули вищу освіту, чимало з них стали відомими визначними людьми. Це також був би цікавий розділ для написання якого потрібно часу і наполегливої праці. Підрізане міцне коріння одрехівців не загинуло! Сьогодні нашадки своїх карпатських предків впевнено із гордістю долучаються до розбудови незалежної України, підвищення її культурного рівня і духовного збагачення.

Іван МАЙЧИК
Заслужений діяч мистецтв України,
диригент, композитор
Львів, 1998

ВСТУП

Про Одрехову задумав я написати ще перед 40-ми роками, але різні переїзди відтягнули цю справу. Тепер вже на старості літ, по втраченні моєї батьківщини, коли багато дечого забулося і пропало, описую отих декілька епізодів. Не пишу цього для історії, тому що все мною описане ґрунтуються на старих переказах і легендах, та й дати окремих переказів не точні. Але тому, що там лежить прах моїх предків, які прожили там майже XVIII століть, тому, що там пройшли найкращі роки моєї молодості, – хотів би я своїм синам, онукам залишити уялення про життя і боротьбу за існування наших предків.

Микола Цуприк, війт, 1961

ГЕОГРАФІЯ. ГЕОЛОГІЯ

Одрехова – це підгірське село на сяніцьких долях, розташоване без малого за 20 кілометрів на південний захід від міста Сянока. Село на півночі граничить із Заршином, зі сходу – з Пельнею, Надолянами і Волею Сеньковою, з півдня – з Полавами і Рудавкою, зі заходу через ріку Вислік – з Глибоким, Синявою та Момонем. До містечка Риманова від Одрехови – 10 кілометрів на захід, а до Буківська – 11 кілометрів на схід. Село лежить в котловині між горами: з півночі – Турова, зі сходу – Патрия, – 400 метрів над рівнем моря. З півдня його оточує пасмо Карпат з вершинами Кичерою (698 м), Буковицею (778 м) та Полонник (700 м). Усе пасмо Карпат покрите лісом, переважно яловим.

Тому що тут не дують північно-східні вітри, клімат лагідний, гірський. Вітри з дуклянського перевалу, з південного заходу приносять, переважно, дощ, якого випадає багато. Посухи бувають рідко. Влітку тут постійне тепло, без холодних хвиль, але й не спекотне. Зимові морози не бувають дуже сильними.

Зимовий краєвид Одрехівських гір

Гора Патрия

Земля легка, глинковата, урожайна. Навіть на північних схилах при доброму обробітку дає щедрі врожаї.

Територія села прорізана потоками, які спливають з гір Гомондова, Патрия, Туррова, Закружа з північної сторони та пливуть до ріки Пельниці в Заршині, а з південної сторони – до ріки Одрехівки, що пливе через село. З одрехівського лісу теж пливуть до села з півночі і Одрехівкою спливають до Вислока під Момонем. Біля цих потоків часто зустрічаються джерела, у яких чиста питтєва вода.

Лінія скель нахиlena верхом у бік Карпат, склад їх тевтонічний, всюди граніт і трохи піщаних порід, багато скам'янілих дерев'яних пнів.

З корисних копалин зустрічається часто нафтова ропа (у Скрипнії), земний віск (в Михайлівській), кам'яне вугілля, яке ще не видобувалося в Луцівій, біла глина, якою білили печі і стіни; також є і червона глина, якою малювали хати ззовні. У її складі, мабуть, є залізна руда, з якої колись виплавляли залізо на Гамрах. Є граніт

і пісок для будівництва і виробництва цементу та бетону. Місцева глина надається для виробництва цегли.

З мінеральних вод зустрічаються: у лісі – залізно-сірчана, в Пасіці – сірчано-соляна, багато йодових.

РОСЛИННІСТЬ

Рослинність Одрехови є різноманітною, тут росте все: в полі росте жито, пшениця, ячмінь, оркіш¹, овес, фасоля, біб, гречка, горох, конюшина, картопля, буряк, огірки, тютюн, капуста, морква, часник, цибуля. Є також природні луки з доброю солодкою травою. Під лісом вони надто замочені, вимагають меліорації або хоча б удобрення і боронування. Якщо зробити незначний дренаж, відразу тут починає рости солодка трава.

Є також багато пасовищ, які заросли ліщиною і терном. В селі дуже багато садів із старими фруктовими деревами, ще більше – молодих щепів. Ростуть яблуні, груші, сливки – ренгльоди і угурські терносливи, трускавки, кобильохи, дуже багато черешень, волоські горіхи, агрест і порічки різних сортів. Вишень мало, трохи більше – морви і верби. У лісі росте бук, дуб, граб, явір, акація, клен, ясень, липа, вільха, осика, лоза, а також дикі яблуні, груші, чорні черешні, трохи горобини, сосни і модрини, а найбільше ялиці, висота якої досягає 30 метрів. На зрубах – багато малини, ожини, ягід, а восени – чорниць, різних медоносних квітів, з яких бджоли збирають багато лікувального меду.

Також росте багато грибів: правяки (білій гриб), козаки, лишки, сошняки, маслюки, червеняки, голубінки, соровінки, барані роги, рижики, підпеньки. Грибів збирають мішками для себе та для продажі, а малини вивозять кілька десять бочок. На пасовищах є багато зарослів з ліщини, крушини, свербиуса і тернини. Там пасеться худоба, а пастухи збирають гриби, ягоди, чорниці, і горіхи, терки – скільки хто забажає.

¹ Оркіш – окремий рід ячменю.

ТВАРИННИЙ СВІТ

У лісах зараз вже мало звірів, бо ліси вирубали, залишилося приблизно півтори тисячі моргів, але і то вже молодняк. У давні часи було багато турів, ведмедів, вовків і рисі. Тепер залишилися ще дики кабани, лисиці, олені, сарни, зайці і борсуки та видри коло рік. Є ще дрібні звірі: тхори, куниці, білки, ласиці та інші. З птахів – пугачі, сови, яструби, круки, ворони, кані, гайворони, кавки, сороки та багато дрібної птиці, котра наповнює ліси, поля і сади співом та щебетанням.

У ріках є багато риби, у потоках – раків. Колись в давнину було багато великих ставків із рибою, але зараз на їх місці розляглись луки, де косять сіно.

Ще у XIX столітті тут було так багато диких кабанів, що вони постійно нищили посіви збіжжя і картоплі. Люди мусіли вартувати по ночах на полях, щоб врятувати врожай. Вовки ходили зграями, жерли овець, корів, часом навіть людей. Взимку заходили аж до села. Одного разу коло Бенька зійшла зграя вовків. Як почали ганяти по подвір'ї, то люди мусіли забити вікна зсередини дошками, а як люди кричали, то вовки ставали лапами до вікон і заглядали в хату.

А в Таньчика вовк зайшов усередину хати, з'їв лушпиння з печеної картоплі, що лежало на землі. Люди, що сиділи на печі, почали кричати, а вовк шкірив зуби до них. У Степана Цуприка вовк загриз собаку під хатою і поніс його до лісу. На фурівці восени два вовки зайлі корову, що паслася. Іван Мигаль одержав її від попівства. Одного разу вовк напав на биків, що паслися під лісом. Бик почав боронитися і рогами якось притиснув вовка до ялиці, задувшивши його. Зі страху так тримав вовка цілу добу, вже поки люди не знайшли його і не відірвали від здохлого вовка.

Люди копали глибокі ями на вовків, накривали гілками, а всередину клали шматок м'яса. Вовк йшов на запах м'яса, провалювався через гілки у яму, де його вже добивали, бо з ями вже не міг вискочити і тільки вив. Такі ями називалися „вовчими ямами”.

Приблизно у 1910 році лісничий Леон Зихович вбив останню рись.

Природа Одрехови дуже різноманітна. Весною та влітку тут дуже весело: щебечуть пташки, співають жайворонки, кукають зозулі, свистять коси, тьюхкають соловейки, туркотять воротили та стукають дятли. Усе це творить чудову музичну природу, до якої приєднується шум лісу, дзвижчання бджіл. Людина, вслуховуючись у цю симфонію, під впливом запаху фіалок, живиці та інших різних пахощів, забуває про всі свої турботи і мріє, щоб усе це існувало вічно. Такою є Одрехова, та оцінити її може тільки той, хто її втратив.

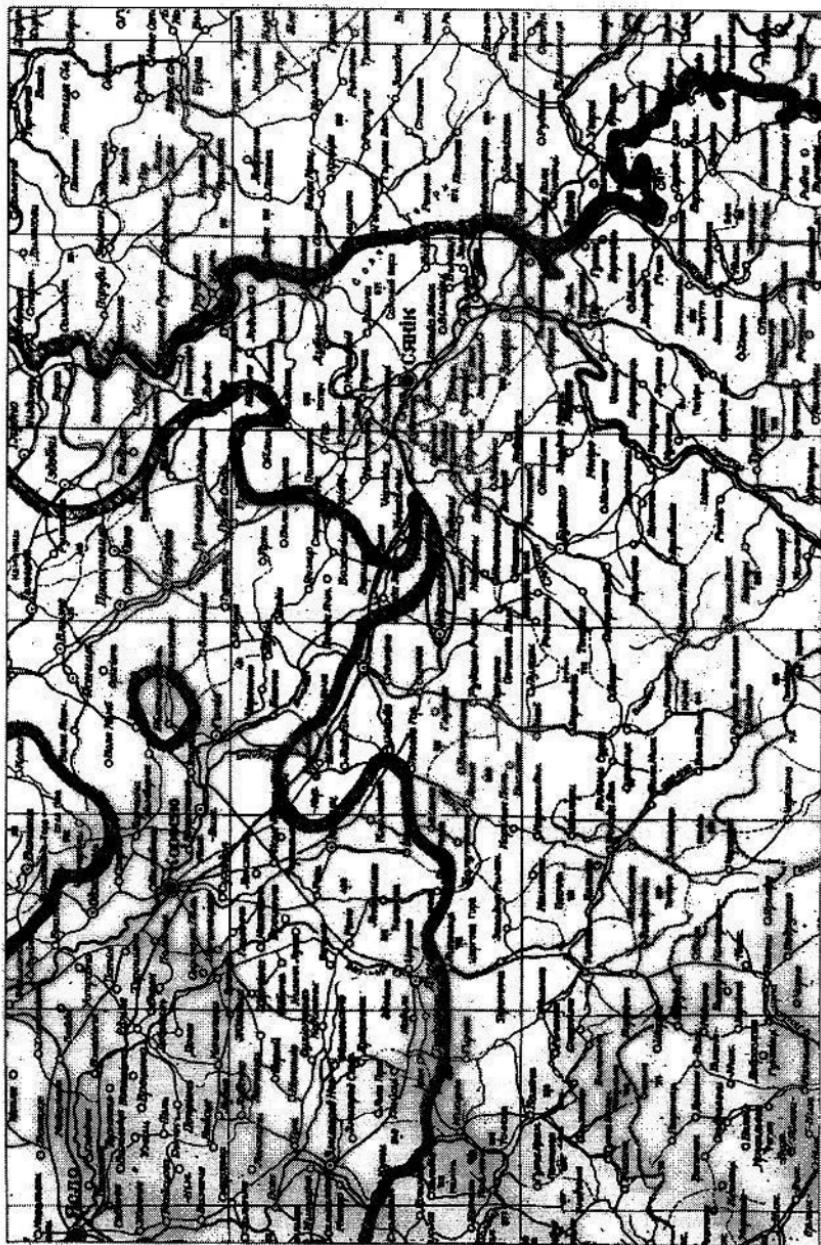
НАЗВИ

Від чого походить назва Одрехови – невідомо. Щасний Моравський у своїй книзі про Сянниччину пише, що назву дали їй ще фінікійці. Мовляв, на пасовищах випасалися тоді великі стада худоби, а оскільки пашня пофінікійськи називалася „одере” і худоба „сігот”, – від того й пішли назви: Одрехови та Сиготи над Вислоком.

Назва села, можливо, пішла й від того, що люди, які тут селилися, прийшли з Тракії (Болгарія) після розпаду Одриського царства. Розпад його відноситься до п'ятого століття до нашої ери. І ці люди могли називати себе одрисами або одрихами, що співзвучно із назвою села Одрехова.

А місцева легенда говорить про те, що колись на місці села були великі ліси. Дуклянською дорогою їздили купці з Угорщини і навіть з Риму, що везли із собою різні товари. На ній часто нападали розбійники, які ховалися у тих лісах, і обдирали до нитки. Від слів „одре” і „хова”, каже легенда, і пішла назва села. Ця версія не видається такою вже неправдоподібною, тим більше, що ці слова вживали люди, які жили на цій землі. А про те, що територія села колись була вкрита лісом, свідчать такі назви, як: Турова – від слова тури, Оленівський і Оленячий – від оленів, Грабник – від грабового лісу, Опалінець – від опаленого лісу, Медвежий – від вед-

Т.Т. Шеєчук. Лемківщина (фрагмент карти). Масштаб: 1см=4км.

медів, Вільшинки – від вільхового лісу Яловий – від ялового лісу. Пасіка – від зрубаного, посіченого лісу. Старі люди пам'ятали ще ліс у Грабнику: Милянова хата була збудована на лісових солотвинах, а в Дуцяка трагар (сволок) був з лісу, що на долині коло Патриї.

Свинський берег одержав таку назву від того, що там був дубовий і буковий ліс, куди із села люди гнали пасти свиней: від жолудів і буків, яких дуже люблять свині, вони швидко спасалися і набирали сало.

За давніх часів, коли ще люди займалися випасом худоби, мали багато місця на випас між лісами. Про це свідчать такі назви, як Полянки, Припасовиська, Поляни, Лаз (що означає голий, лисий), Пастівник, Загоменок, Пасвиська, Луг (великий ліс), Діл або Дільці (гора, з якої вода тече по обидві сторони, ділиться). Назва Крем'яний походить від слова „кремінь” – твердий камінь.

А про назву гори Патрия був такий переказ: як прийшли сюди перші люди і з вершини гори подивилися довкола – а там на горі,

Річка Чемишлянка взимку. Хати спалені...

не було густого лісу, самі ялівці, тому видно було далеко, — то старший сказав: „Тут буде наша Патрия”, що по-римськи означає „батьківщина”. Інші назви пішли вже від імен мешканців села, а також від прізвищ: Луцова — від Луця (Луки), Михайлівська — від Михайла, Карпівська від Карпа, Дудівська — від Дуди, Гомендова — від Іваненди, Климівська, Лукачівка, Дуцяківка, Гараївка, Зинівка, Паньчаківка, Мадарашибівка, Майківка, Савівка, за Лецьом, за Драчом, Романчин горбок, Солтиство від солтиса, Вітівство — від війта і т.д. Назва Солотвини була дана місцевості, де завжди було мокро, Конецполя — бо кінчалося поле, Верхгайний був вище гаю (невеликого лісу), Завійці, бо русло потічка робило круті вигини — завої.

Від чого пішли назви Закружжа, Круг, Пловайн, Чемишле, Грушеве, Гурова, Тертиці, Чертіжний, Гучкова, Скрипий, — того ніхто не пам'ятає.

ЛЮДИ

Перші люди в Одрехові були вже в камінній добі, про що свідчать знайдені кам'яні сокири та ножі на Патриї і в борах. Предмети походили з пізнішої камінної доби, бо вже добре оброблені, їх передано до музею в Сяноці. Які то були люди — невідомо, бо жодних слідів після них не залишилося, навіть могил.

Перших осілих людей, що, крім випасу худоби, займалися та-кож хліборобством, можна сподіватися вже у другому столітті на-шої ери. Були то правдоподібно тракійці, які прийшли з Балкан після нападу римського імператора Траяна. Він усіх рабів забирає у неволю, а частина людей, яким пощастило втекти в гори, зайшли аж в Карпати. Оскільки тут не було ще держави, осіли на постійно. Люди ті були стрункі, кремезної будови, круглоголові, з високим чолом, переважко, ясноволосі і синьоокі. Були вони відважні, але й ширі. Вони осіли в Мощаниці і Терепчі коло Сянока. Жінки стрункі, веселі, чорнобриві і трохи смагляві.

*Зліва направо: Галина Майчик, Марія Майчик
з сином Стефаном та Іван Майчик, 1940 р.*

Чоловіки не брали дружин з чужих сіл і своїх дівчат не віддавали за чужих, тому в село не потрапляв чужий вплив. Мова їх, подібна до болгарської, довший час залишалася незмінною, цілком відмінною від лемківської і діалектів сусідніх сіл. І тільки пізніше на неї вплинули руські, польські та словацькі мовні звороти.

Осили ті люди на Зинівці, Маковисках і Бухівці. З півдня їх оберігав високий берег ріки, із заходу – два зарослих лісом потоки з ярами, де нема переходу. Тільки одним яром можна було перейти, з горішнього кінця, а другий перехід був зроблений пізніше, вже після нападу татар. З півночі і сходу на кілька кілометрів тягайся величезні ліси. У такому лісі під час будь-якої небезпеки можна було сковатися разом з худобою, бо яри для чужого були неперехідними.

Радилися люди громадами, – існував тут громадський патріархальний лад, – так званою „копою” – радою. На раді право голосу мали тільки старі батьки родин. На копу можна було йти всім

дорослим, також жінкам, а також молоді, але голос дозволялося подати тільки з дозволу батьків родин. Копу відбували на Паньчаковім березі, коло святого дуба, коло Галайди на пляці.

Держави не мали ніякої, землі і ліси були спільною власністю для всіх: скільки кому потрібно було – стільки брав. На пасовищах пасли худобу, в лісах полювали, збиралі ягоди, гриби, ловили рибу. Зі жителями сусідніх сіл зустрічалися рідко, бо їхні житла були далеко віддалені. Інколи лише йшли до Риманова, де проводилася обмінна торгівля потрібними речами.

Тут, на горі була свяตиня бога Рімана чи Румера, де жерці приймали в дар худобу і приносили її в жертву богам. А люди несли сюди овець, курей, щоб боги були до них добрі і не гнівалися на них.

ВІРА

Первісна віра була поганська, вірили в богів Перуна, Купала, Рімана, Мамона, в богинь Ладу, Коляду та багато інших дрібних богів. В Риманові була вже святиня бога Рімана, де жерці приймали на жертву для бога овець, курей, муку і мід. На Мамоні була інша святиня – бога Мамона. Там теж приносили богові жертву, але брали також биків крім дрібних дарів. Від тих жерців пішла назва „мамунник”, що означає ошуканець. З впровадженням християнства храми в Риманові та Момоні були знищені, залишилися від них одні руїни. В Риманові пізніше на тій горі була зроблена кальварія – поставлено 12 каплиць, бо люди продовжували ходити молитися на цю гору. З часом старі боги почали забуватися, але багато відпоганства поєдналося з новою вірою: Коляда – з Різдвом, Лада – з Йорданом, Купало – з Іваном і т.д.

Кожна хата мала свого бога – „хованця”. То був добрий бог, який приносив щастя, допомагав худобі, аж поки його чимсь не прогнівили. Коли ж він загнівався, то залишав хату, а злі духи насилали сюди нещастя, смерть на людей, падіж на худобу, часом вся худоба здихала. Тоді старалися того „хованця” перепросити,

ставили на ніч молоко в мисчині і хліб, щоб він повернувся. Як виглядав той „хованець” – ніхто не бачив, але бачили, що молоко пив кіт чи вуж, чи ще хтось, то й вірили, що домові вужі і є отими „хованцями”.

Християнство додало ще різних святих і чортів, проти яких допомагав хрест. Чорта люди бачили у різних виглядах, вважали, що він схожий на людину, тільки чорний, з хвостом і рогами на голові та ратицями на ногах і з вилами. Часом то був чорний пес або кіт, часом – хлопець в червоній шапочці, який не пропускав через кладку або стежку, часом – чорний баран або бочка, що котилася з гори, – все це бачили найчастіше опівночі. Але вважали, що як закричить півень, то все пропадало і втікало до пекла, западалося під землю.

Перун (грім) був поєднаний з Михайлom, бо він б’є чорта так само, як і Михайлo стрілою. Якщо ж чорт заховався під чоловіка або худобу, то Перун вб’є і чоловіка. Чорт втікає, а Перунгрім за ним стріляє, і якщо потрапить, то після чорта залишається купка чорної мазі.

Коли народиться дитина і неохрещена вмре, або народиться мертвою, то її душа буде тиждень літати по світі і просити „кету”, то значить – хресту. Як хтось таке почує, то треба сказати „Хреїцу тя во ім’я Отца і Сина і Святого Духа, як хлопець – будь Іван, а як дівча – будь Марія”, – то з дитини зробиться ангелик, але ще треба кинути кусень полотна або хустки на крижмо. А як через тиждень ніхто не охрестить її, то зробиться з неї чортеня і буде за ним бити грім доти, поки не втече до пекла або його не вб’є.

Часом чоловіка зустрічає вночі біла баба з косою. То є смерть. Вона сідає чоловікові на плечі і питаеться, чи тяжка. Як скаже чоловік, що тяжка, вона стане ще тяжчою і доти буде їздити на ньому, поки не замучить. А як скаже, що легка, то стане ще легшою і пропаде. Якщо чоловік повіситься, то не можна його виносити крізь двері. Треба викопати діру попід двері і туди його витягти, а яму запишати, щоб знаку не було, бо інакше буде приходити до хати і робити пакості. З повішеного чоловіка робиться чорт, і тоді починається сильний вітер, ломить дерева, зриває дахи з домів.

Як помре дитина охрещена, але що ще не говорила, – буде з неї ангелик.

Коли помирає жінка при родах, треба її ховати в чоботях. Як святиться вода в хаті, треба бути дуже обережним, бо чорт зі злості може робити різні прикрості. Одного разу в Страхоцького святили воду, а чорт зірвав фелон зі священика.

Якщо до хати влетить птах, то хтось помре. Пугач кричить вночі або „повий”, то будуть хрестини, або „вивез” – то хтось помре в хаті. Вночі з відкритим волоссям не можна виходити з хати надвір, бо лилик (перхач) заплутається у волосся і треба буде помирати, бо то є злий дух. Як курка співає до полудня, то буде шкода худобі, а як після полудня – то хтось вмре в хаті. Треба зарубати ту курку і сказати: „Най курка іде за всі шкоди”, – а тоді її, або хоч головку викинути для злого духа. Ворон кряче на нещастя. Часом вночі чорт літає по полі, по цвінтари і світить. Як до нього ідеш – то втікає. Його називають „блудний вогонь”. Є інші злі духи: у воді – топець, котрий тягне чоловіка або худобу у воду, топить. Одного разу топець вхопив за ногу коня, а що кінь був сильний і вискочив раптово з води, то за ногою витягнув топця наверх. Він був такий, як білий пес, але без шерсті. Є також гнецюх, що дусить чоловіка, як той ляже спати навзнак. Він приляже чоловіка так, що той не може ані кричати, ані пальцем поворухнути. Інецюх також подібний до пса, але чорний і дуже тяжкий. Ще є блудники. Вони чіпляються до чоловіка і водять його доти, поки (якщо це зима) чоловік не замерзне. А влітку тільки вимучить дуже. Також є богині лісові, польові і водні. Водна богиня хоче любитися з парубками, а лісова і польова часто замінюють своїх дітей у жінок. Така дитина дуже бридка, весь час кричить, має широкий рот. Її треба бити, щоб плакала. Тоді почне богиня, прибіжить, бо її стане шкода дитини, кине жінці її дитину, а свою візьме і скаже: „Маєш свою дитину і бий її, бо я твоєї не б'ю”. Часом треба варити борщ в шкарлупі з яйця, – тоді вона також приносить дитину, а свою забирає. Лісові богині дуже люблять зелений горох. Одного разу Мигаль посіяв в Карпівські горох. Богині ходили туди його їсти і робили велику шкоду. Він пішов до ворожки, а вона йому порадила положити коло того поля один

ходак. Він так і зробив. А богиня взула обі ноги в ходак, не змогла втекти, і він її зловив. Приніс Мигаль богиню додому, посадив на піч, а вона не хотіла ані йти, ані говорити, тільки весь час плакала. Аж на святий вечір, коли всі посідали вечеряти, богиня засміялася. Мигаль питав, чого вона сміється, а та каже: „Як мене відпустите, то скажу”. Він пообіцяв, вона і каже: „Ви сіли вечеряти, а не маєте білого зілля”, – тобто часнику. За це її відпустили, і з того часу ніхто більше не бачив богинь (сироти з інших сіл).

Є також старі баби-чарівниці, що вміють забирати молоко у корови, або зіпсути його так, що воно стинається, або масло не зробиться; вміють також причарувати хлопця або дівчину. Така чарівниця має під фартухом хвіст, вона може в будь-що перетворитися. Часом на пасовищу вона перетворюється в жабу і йде під корову забирати в неї молоко. Як таку жабу прибити кілком за ногу до землі, то вона знову зробиться бабою. Вона буде проситися, щоб її відпустили і що ніколи вже не буде забирати молока. Але у неї буде пробита рука. Або як варити шпильки на Святий вечір в цідилку, то її будуть шпильки колоти і вона прийде до хати проситися. Такі чарівниці їздять на мітлі, лопаті або кочерзі на нараду до чортів у пекло, завжди опівночі. На Великдень обходять коло церкви в протилежному напрямку, як люди. Щоби чарівниця не зашкодила корові, то треба її заправити, тобто закрутити до рога три зернятка пшениці, котру святять на всеночнім. Коли перший раз виганяють корову пастися, то треба під поріг в стайні покласти свячене зілля і замкнену колодку. Тоді чарівниця буде мати замкнені уста, а до корови не буде мати сили.

Якщо кіт перейде дорогу, то треба кинути поперед себе камінь через те місце, де перейшов кіт. А як перейде заяць або священик, то треба обов'язково вернутися. Якщо в чоловіка увійде злий дух, то треба його обвести в церкві довкола престолу. Тоді дух його відпустить і не буде ним кидати.

Таких порад було багато, але вже позабувалися, їх всіх і не перелічиш, дещо знайдеш ще в звичаях.

Люди мали різні молитви і заклинання проти укусу змії, проти курділя на языку, на постріт. Кожний повинен був раз на рік перед

Великоднем сповідатися і причащатися. Священик давав з чаші ложечку вина і кусочек хліба. Вважали, що це кров і тіло Христа. Коли священик ішов до хворого сповідати, то всі, хто його зустрічав, мусіли клякати і молитися, поки не перейшов. В неділю і в свята кожен повинен був іти до церкви. Хто не йшов – молився вдома. Борони боже заснути, коли відправлялася служба, бо то є непростимий гріх. Люди ходили на різні відпости, щоб заслужити собі відпущення гріхів і царство небесне. Бо грішник попаде в пекло, де його довіку будуть мучити чорти. Там буде горіти у вогні і не згорить, буде смажитися в горячій смолі, там буде плач і скрігтіз зубів. А що чоловік не міг не згрішити навіть тим, що собі щось подумав, то не запшодило піти на відпусту, заплатити священикові, висповідатися і бути певним, що не попаде до пекла. До того, на відпусті можна було завжди щось цікавого побачити і купити, бо там були завжди великі ярмарки. На них можна було купити все: образи, хрести, хрестики, медаліки на груди, брошки, свиставки, коралі, стяжки, хустини, ремені, череси, торби, чоботи, шапки, фелони, Євангелія, хоругви, чаши, дзвони і багато різного краму. Колись давно ходили до старих монахів з монастиря на Кичері, а коли татари спалили той монастир, то ходили до Калинова на Словаччині. Казали: „Ідемо на намастир”.

Вже у XVIII-XIX столітті ходили на Стару Весь, але найбільше на Кальварію коло Перемишля. Там були дуже великі ярмарки.

Завжди йшли пішки, щоб Богу було мило. У групах збирало-

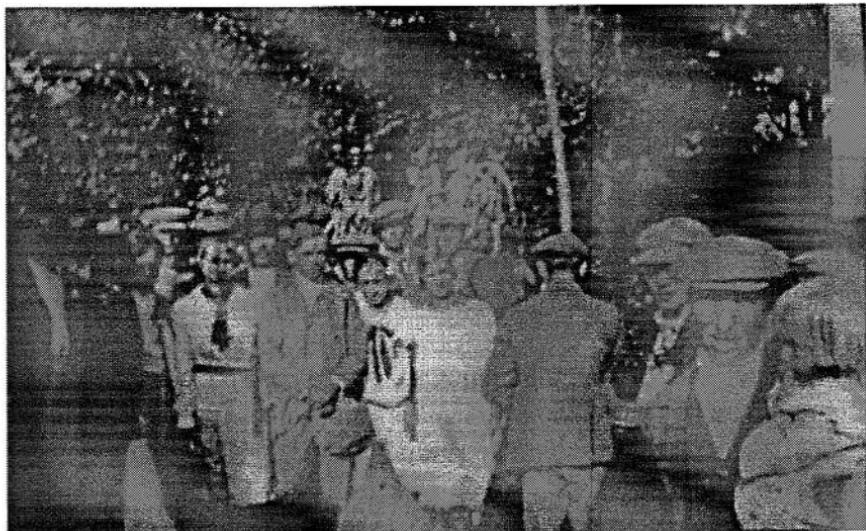
ся часом навіть і до 100 чоловік. Зі села переважно йшли жінки, бо у той час проходили ще вівсяні жнива, і чоловіки мали роботу. 13 серпня йшли до церкви і після служби з хоругвами випроваджували бо-

Церква Івана Хрестителя, Закінчений вигляд.
Фото 1953 р.

гомольців за село, співаючи побожні пісні. По дорозі ночували в Упочу чи Добрій, а на другий день доходили до Кальварії, де обходили всі каплиці, – а їх було дванадцять. Сповідалися, давали на служби і там між масами народу і ночували, бо головний відпуст був 15 серпня. Священики несли Матір Божу до гробу при великій процесії. У такому стиску легко можна було згубитися, тому всі йшли вкупі і несли свій прapor, – прив'язану на жердці хустину. Всі дивилися на ту хустину, щоб не зістatisя.

Давали гроші монахам і на монастир, і на молитву. Там було повно жебраків, котрим також давали по крейцарові. Часом не одного обкрадали злодії, навіть вбивали, якщо відлучався від своїх. Потім усі разом купували дешо до церкви, а часом хтось сам купував чашу чи хрест: щоб Богові сподобатись, і щоб люди знали, який він побожний. Бо священик прилюдно оголошував у церкві про те, що той-то купив чашу. Часом купували образ або хоругву. Ну і для себе, і для родини хрестиків чи медаликів на шию. Дітям обов'язково – кілька шнурів з обарінчиками, – і відразу виrushали додому. Перед приходом давали знати, що вже йдуть і що несуть

Кермаш в Одрехові

до церкви, відразу по них виходили за село з хоругвами і знову через село, співаючи, йшли до церкви віддати те, що купили. Діти виходили за село, там їм давали обарінчики, кожне несло на ший, як коралі, і по одному їло. То була може найщасливіша хвиля в дитячому житті – мати обарінчики.

Ходили також на відпости до інших сіл і до Сянока на Воздвиження, але то вже поодинці, та й не мало воно такого враження. В Одрехові теж був такий відпust на Івана Хрестителя, 7 липня, бо церква була присвячена Івану. Тут було кілька священиків, вони святили воду, ходили коло церкви. Кермаш теж був великий, але тут продавались дрібніші речі.

ЗВИЧАЇ

Весілля. В четвер по згоді батька і мами молодий з двома сватами, хлібом і горілкою іде до родичів молодої (часом і не питуючи дівчини). Там клали хліб і горілку на стіл і починали пригощатись. А потім домовлялися про дівчину, чи віддадуть її за хлопця і що дадуть в придане. Як домовляться, то батько молодої дає свою горілку і п'ють. А молодий і дівчина йдуть по родичів молодого, а також по сусідів на „просотини”, і всі бавляться до ранку. Коли свати не договорювались, то відходили, а батько молодої мусів повернути гроші за ту горілку, яку випили. То називали – вернуты „кельчик”. По згоді молоді з родичами йшли в суботу до священика давати „оповіди”. Оповіли священик голосив в неділю на службі Божій так: „Вступають в стан супружеский Іван Х літ 24 до парохії в Одрехові належачий і Анна Х літ 18 до парохії в Одрехові належача”. Була то оповідь перша. Хто б знав про якісь перешкоди, повинен був дати знати до парафіяльного уряду. Тоді обі сторони готовувалися до весілля. Робили перину, купували скриню і все, що потрібно.

Перед третьою оповіддю, в четвер, молода іде з дружкою до знайомих різати барвінок. Там також трошки п'ють. Ввечері сходилися

дяться запрошені жінки і дівчата до молодої на „вінці”. Там трохи випили і сукали мотузки, співаючи:

*Грали ангели, грали,
Як ся шнурки сукали.
Іщи будуть грали,
Як будемо вінок в'язали.*

*Зашло соненсько за гори –
Внесте барвінок з комори.
Будемо вінці вити,
Будемо ся веселити.*

*Ой, вінку мі, вінку,
Зелений барвінку,
Чого ти не роснеш
На своїм корінку?*

*Я би-м собі роснув,
А ти мі не дала.
Пришла в четвер рано
Та мя вирізала.*

*Летіла зозуля,
Сіла си на грушку.
Дякую молодій,
Що взяла мя за друзіску.*

*Зашло сонечко за гори,
Внесте горівку з комори.
Будемо горівку тили,
Будемо ся веселили.*

*Співайте, дівчата,
І я буду з вами,
Щоби нам горіла
Травка під ногами.*

*Співайте, дівчата,
Співайте весело,
Щоби ся молодій
Господарство вело.*

*Як я си заспівам –
Далеко мя чути,
Аж до миленького,
Де я маю бути.*

Так бавляться, довго попиваючи горілку.

В суботу зранку жінки знову сходяться збирати молоду до села. Одягали молоду і дружку в хомельки, до них прив'язували довгі стрічки на плечі, молодій в'язали вінок, а дружці – маї, на шию коралі і коротку стрічку. В руку молодій давали хустку. Потім молода кланяється усім в хаті, просячи благословення. Далі молода і дружка ідуть селом від хати до хати, молода всім кланяється,

*Найстаріше весільне фото Завійського Ванцика з Одрехови
(1916-тий р.)*

просячи благословення, і цілує в обличчя, а старших – в руку. Коли молода заходить до хати, то кажуть: „На добрий день вашеці, – а їй відповідають: „Витаме вашеці”. При відході молода і дружка ставали біля дверей, кланялися і говорили: „Оддаєме пану Богу вашеці”, а їм відповідали: „Боже провадь вашеці”. Кожен, кому кланялася молода, дарував їй пару крейцарів. В неділю знову збирали молоду і дружку до церкви на службу Божу, де читалася третя оповідь. В той же день молоді йшли до сповіді.

Після церкви молода з дружкою йшли просити дівчат на „опляшни” на вечір. Сходилися дівчата, їх просили за стіл, давали горілку і закуску, і дівчата співали:

*Внесете горівку з комори,
Будемо горівку тили
І молоду веселили.
Юж ти рано не снідати,
По коримоньках не гуляти.*

*Треба тобі рано встати,
На стопі засвітити.
Челядоньку побудити,
А свекрухи не рушати.
Щоби єї не погнівати.*

Молода сидить під полицею і плаче:

*Ви, мої дружечки,
Возьте си хусточки,
Обтирайте молодий
Заплакани очки.*

*Ми ій обтераме,
А вона все плаче,
Бо она віночок
Для милого тратить.*

*Она го не тратить.
Бо вже го стратила,
Як свого милого
Вірно полюбила.*

По тому співають різні пісні, а як приходять музики, то співають:

*Закувала зозулецька
І кує, і кує, і кус, і кус.
А мій милесенький
До мене рокус.*

У молодого тим часом ввечері збираються парубки. Дружба приводить музиків грати на добрий день. Тут трохи вип'ють, закусять, пограють і йдуть до молодої грати на оглядини. Як прийдуть до молодої, то музики грають в сінях, а дружба хрестить одвірки топірцем і жартома виганяє дівчат з-за столу до води, мовляв, наїлися вже, то хай ідуть пити воду. Дівчата з криком і сміхом вихо-

Весілля Вовковича в Одрехові (музиканти Цуприки, 1917 р.)

дять з-за столу, а туди сідають музиканти (дві скрипки, баси і кларнет, часом труба) і випивши трохи, грають. Хлопці беруть дівчат і танцюють серед хати. Погравши трохи, всі йдуть до молодого і там в стодолі чи сінях грають до ранку, а молодь гуляє. В понеділок зранку дружба, музиканти і молодий йдуть до молодої за сорочкою, а молодий дає їй хустку. Як принесуть вже сорочку, то дружба і музиканти йдуть за дружкою і різгою, а потім за свашкою. Тоді вже починається весілля на добре: на столі стоять два короваї, гуси і друга різга. Свашка приводить своїх гостей, підсвашка і її чоловік несуть коровай, кум другий коровай і гусяр та пастух з батогом. Короваї білі, до них запхані три палички, вони прибрані квітами, а зверху – пампушки або яблука, надіті на палички. Іуси – то трикутні мішки з грубого полотна, в яких – малі бохончики хліба (гуски), а до мішка пришите гусяче пір'я. Різга – то трійчасті вилки з ясения, прибрані квітами і стрічками, і на кожному ріжку прив'язані три обаранці (бублики), а зверху настремлені пампушки чи яблука. Так, побувши у свашки, випивши і пойвши – свашка ще чіпляє кожному букет, жонатим – з правого боку, нежонатим – з лівого, – всі йдуть з музиками до молодого.

У молодої тим часом плетуть інші вінці до шлюбу. Тут збираються жінки і дівчата і співають вони так само, як у четвер на перших вінцях. Коли всі зберуться, то молода і дружка кланяються всім в хаті і тричі просять благословення.

А як до молодого прийшли свашки, то дружба хрестить прибраним топірцем одвірки, аж тоді заходять до хати. Там вже є свати, і свашки співають:

*На добрий день, на добрий день,
Але не кождому,
Тілько тому молодому,
Що ся женить з того дому.*

Всі сідають за столи, а свашки співають:

*To mi іде гарна сваненька.
Іди, дружбо, по маршалку,*

Всім весільним по забавку.

Будемо за неї їли, пили,

Будемо ся веселили.

Староста збирає на тарілку гроші на мости дружби. Дружба приносить патик з соломою або кропивою, його відганяють, тільки за третім разом приносить маршалку, зроблену з дерева, з наструганими френзлями, як кропило, прибрану стрічками. Він каже „Слава Ісусу Христу”, староста відповідає: „Слава на віки”.

Забирає маршалку, а дружба дає зібрани гроші на мости і приговорює, що „це деревце дуже дороге”, бо за нього можна всюди дістати їсти, пити, перед ним всі замки отворяються, і горілка буде течи навіть з колика в плоті, тілько постукати ним по колінку”. Потім передає всім для того, щоб оглянули. Кожний за столом бере в руки, пробує, стукає і віддає іншому. Потім староста дає своєму помічникові, маршалці. Маршалка встає, приговорює, а потім ударяє об сволок і кличе домотаря: „Пане домотарю, про-

симо до себе". Домотар входить з горілкою, вітає всіх, розставляє горілку на столі, а музики грають „віват". Дружба крає хліб, господині вносять на закуску сир і масло, а свашки співають:

*По мійде гарна сваненька.
Вийди, Іванцю, з темниченьки,
Привитай си старостонька –
Не так його самого,
Як всіх весільних його.*

Входить молодий з пляшкою горілки, музики грають „віват", молодий вітає всіх, наливає чарку горілки і п'є до старости. Потім сідає коло старости і всі починають пити і закушувати. Потім Маршалка встає, вдаряє три рази об сволок, просить: „Пане отче, пані матко, просимо до стільця".

Свашки співають:

*По мійде гарна сваненька
Юж час і година,
Збирай нам ся вся родина.
Є у нас родинонъки,
Як у полі лозинонъки.*

Родина приходить, сідає на стілець, молодий встає перед ро-дичами, всі також встають, а староста говорить: „Дорогий тато і мамо! Днесь для вас надійшла щаслива хвилина, бо ваш. син всту-пає в стан супружеский. Як колись Яков став перед Авраамом і Ревеккою, так і ваш син Іван стоїть перед вами і просить вас, може коли вас образив яким словом вільним або невільним, не пам'ятайте йому того, даруйте йому, благословте його до сакраменту семо-го, до зв'язку духовного, до освячення капланського, і просить вас о благословенство". Родичі відповідають: „Най го Бог щастить і благословить". А староста говорить: „Тако і по другий раз просить о благословенство", а потім: „Тако і по третій раз просить о благо-словенство". Далі староста звертається до інших: „Так само і ви,

брати і сестри, родино близша і обdal'nya, може той Іван образив вас яким словом або ділом вільним або невільним, даруйте йому, і просить вас о благословенство”, „Так само і по другий, і по третій раз просить о благословенство”. „Так само і ви, хлопці і дівчата, і судіди, з котрими таваришив, може і вас образив, даруйте йому, і просить о благословенство”, „Так само і по другий раз, і по третій раз просить о благословенство”.

За кожною просьбою всі відповідають: „Най го Бог щастить і благословить всім добрим”.

Тепер молодий кланяється всім, музики грають, а свашки співають:

*Грайте, музики, різко,
Кланяйся, Іванцю, низько.
Кланяйся вітцю і матонці
І всій своїй родинонці.*

*Є у тебе родинонки,
Як у полі лозинонки.
Є ся кому кланяти,
Біли ручки цілувати.*

Як молодий закінчить кланятися, свашки співають:

*Коло річки, коло гаю
Вибирайся, коровато.
Коло річки, водопою,
Аж до пані молодої.*

Всі виходять на подвір'я, а свашки співають:

*Йдеме, йдеме,
Юж ти не придеме,
Аж завтра раненько,
Як зійде соненько.*

Мама виходить зі свяченою водою, тричі кропить всіх довкола, а решту води виливає на дах. Миску кидає на землю – і розбиває на куски, ще й ногами топче. Староста ще три рази просить „о благословенство”, музика грає марша і всі йдуть до молодої.

Коли прийдуть до молодої і стануть на подвір’ї, то свашки починають співати:

*По мійде гарна сваненька.
Вийди, Ганю, з темниченьки,
Привитай си Іванченка.
Не так його самого,
Як весільних його.*

Мама запрошує заходити, всі йдуть до сіней і знову співають те саме. Мама ще раз запрошує до хати, тоді всі йдуть за дружбою, котрий хрестить одвірки паличкою, сідають за стіл, а свашки співають:

*По мійде гарна сваненька.
Вийди, мамо, до нас,
Відberи коровай від нас.
Наш коровай сриблуваний,
Пані молоді даруваний,*

Приходить мати, загортав коровай в хустину і скоро виносить до комори.

Гусярі продають гусей жінкам, мацають, торгуються, але і міцно тримають гусей, щоб не покрали їх задурно. Свашки співають:

*Іди, дружбо, по дружницию,
Молодої помічницю.
Приведи єї, щоб співала,
Молоду розвеселяла.*

Дружба приводить до старости перебрану жінку, його виганяють і співають вдруге. Тоді він приводить дружку, її садять коло молодого, а свашки співають:

*По мійде гарна сваненька.
Іди, дружбо, по молоду,
Молодому насолоду.
Щоби з нами ся напила,
Молодого розвеселила.
Вийди, Ганцю, з темниченьки,
Привитай си Іванченка.
Не так його самого,
Як весільних його.*

Дружба приводить молоду з букетами для молодого, старости і маршалка. Та несе пляшку горілки, прибрану квітами, вітає всіх весільних, пришиплює букети молодому, старості і маршалці, випиває келишок горілки до старости і просить його благословення. Потім сідає коло молодого, а староста частує всіх тою горілкою від молодої. Домотар тим часом вносить горілку, ставить на стіл, а господині несуть закуски. Дружба крає хліб, всі починають пити і співати, музики грають. Погостивши перед вечором, свашки співають:

*По мійде гарна сваненька.
Юж час і година,
Збирайся вся родина і т.д.,*

як у молодого перед відходом. Маршалка просить до стільця. Тато, мама і вся родина сідають на стілець, молоді стають перед ними, староста звертається до них, як і в молодого, лише змінившись декотрі слова. Молода кляниться родичам, за нею — молодий, а дружба тримає на плечах його шапку з вінком. Музики грають, а свашки співають:

*Грайте, музики, різко,
Кланяйся, Ганцю, низько,
Кланяйся вітцю, матоньці
І всій своїй родинонці.*

*Є у тебе родиночкі,
Як у полі лозиночкі.
Є ся кому кланяти,
Білі ручки цілувати.*

Коли вже виходять надвір, то співають:

*Коло річки, коло гаю
Вибираїся, короваю,
Аж до шлюбу, до церковці
На пращання дівчинонці.*

На подвір'ї стають перед хатою, мама виносить пампушки і дає кожному до шлюбу, щоб молодих завжди тримався хліб. Молодятам сипле за халіву чобота пшениці, кропить три рази довкола свяченою водою, воду виливає на дах, мисчину розбиває. Староста ще три рази просить благословення, тоді всі попарно йдуть до шлюбу, а музики грають марша.

Гусярі залишаються в молодої продавати гусей, яких потім продадуть за горілку. Знову всі п'ють – і купці, і гусярі, – до вечора.

У церкві для священика залишаються коровай і різги. Молоді стають коло дверей, приходить священик і питає: „Чи ти, Іване, маси, вільну, не примушену волю тату Анну взяти за жену?” Молодий каже: „Маю”. Священик питає: „А чи не шлюбував ти любови який інший?” Молодий відповідає: „Ні”. Потім священик те ж саме питає молодої і веде їх до стільця. Свашка підстелює рушник, на котрий молоді стають, а хліб кладе на стілець. Священик бере перстені, закладе молодим на пальці, говорячи: „Обручає ся раб Божий Іван рабі Божій Анні, во ім'я Отца і Сина, і Святого Духа, Амінь”, а також: „Обручає ся раба Божа Анна рабу Божому Івану во ім'я Отца і Сина, і Святого Духа, Амінь”. Кладе їм на голови корони і вінчаче. Тоді молоді клякають на рушник, кладуть по два пальці правої руки на Євангеліє, священик накриває їхні руки стихarem і, так тримаючи руки, вони во черзі говорять присягу:

„Я, Іван, беру собі тебе, Анно, за жену і шлюбую тобі вірність і любов малженьську, а що тебе не опущу аж до смерти, так мі Боже допоможи в Тройці єдиний і всі святі”, і молода: „Я, Анна, беру собі тебе, Іване, за мужа, і шлюбую тобі вірність, любов і послушенство малженське, а що тебе не опущу аж до смерти, так мі боже допоможи в Тройці єдиний і всі святі”.

Молода стежить, щоб молодий не клякнув їй на фартушок, бо мав би її під ногами і не любив. А також обое стежать, щоб під час шлюбу не впала корона з голови або не згасла свічка, бо то – поганний знак: хтось з них повинен незабаром померти. Коли ж під час шлюбу падає дощ, то, говорять, молода буде все життя плакати.

Після шлюбу йшли до корчми – в зал або до стодоли, – і танцювали, а часом – просто до молодої. Тоді свашки стають перед хатою і співають:

*Вийди, мамцю, з хати,
Надінь кожух кудлатий.
Як кожух кудлатий,
Буде зять багатий.*

Мама виходить у виверненому кожуху, кладе молодим по хлібові на плечі, проводить до хати. Всі сідають за стіл, а свашки співають:

*По мі йде гарна сваненька.
Витай же, тату, зятя
Невеличенъким даром,
Ино срібним таляром.*

*Не треба го міняти,
Ино цілим привитати.*

До столу підходить тато, молодий п’є до нього горілку, потім кланяється і просить благословення, а тато дарує гроші молодому. Дальше свашки співають мамі і всім з родини. Вони підходять до молодого і вітають його грішми так, як і батько, а він кланяється і просить благословення.

Вночі висилають до молодого двох периняків з перинами і третього хлопця „щипака”. В молодого тримають двері закриті, щоб не впustити периняків. А щипак закрадається до хати, відкриває двері, тоді периняки йдуть просто до комори і стежать, щоб хтось не вложив до перини чарів. Бо як є чари, то одне з них буде хворіти. Там дають їм їсти і пити.

А в молодої дають вечерю для весілля і забавляються допівночі. Потім відходять так, як до шлюбу: староста говорить те саме, молоді кланяються і вибираються до молодого. Вони беруть новий цебрик, коновку, а часом беруть весільні образи – що попаде в руки – і несуть до молодого на нове господарство. Почіпальниці несуть дари для молодої, котрі та буде дарувати родині молодого. Надворі ще раз кланяються і йдуть до молодого. У молодого їх часом пускають відразу, а часом прикидаються, начебто бороняться від якогось нападу, і говорять, що то прийшли якісь непевні люди. А свашки співають на подвір'ю:

*Отвор, мамо, ліску,
Ведеме ти невістку.
До поля робітницю,
До комори ключницю.*

Мати витає і просить всіх до хати. Всі входять, сідають за столи, а свашки співають:

*По мійде гарна сваненька.
Витайте, тату, невістку
Невеличенським даром,
Ино срібним таляром.*

*Не треба го міняти
Ино цілим привитати.*

Тато підходить до столу, молода п'є горілку до тата, дарує йому стрічку або хустку, а він їй гроші, і вона просить його благословення. Так переходить до всіх з родини, свашки кожному співають, а

музики грають. Після даровання молода ще йде у вінку танцювати, інші теж. Після того, як трохи побавляться, роблять почіпчини. Молода сідає на стілець посеред хати з молодим на свої подушці. Свашка знімає з дружки маї і б'є ними дівчат. Вони рвуть маї по куточку для себе і співають:

*Боітся кісонька, боіт,
Бо на ню ся свашка строіт.
Не треба ся бояти,
Я не буду чубата.*

*Боіт ся кісонька, боіт,
Бо на ню ся свашка строіт.
Стоітся ёй бити.
Під єдвабний чіпчик вкрити.*

Свашка знімає вінець з молодої, зв'язує з вінцем молодого і дає тримати молодій. Староста починає для жарту чіпчити, його відганяють почіпальниці і чіпчать самі. Зав'язують молодій хустину, которую дарував молодий, а дівчата тим часом співають:

*Ви мої дружечки,
Возте си хусточки,
Обтерайте молодій
Заплакани очки.*

*Ми їй обтераме,
А вона все плаче.
Бо она віночок
Для милого тратит.*

*Она го не тратит,
Бо вже го стратила,
Як свого милого
Вірно полюбила.*

Потім співають іншу:

*Юж ти рано не снідати,
По каршмоньках не гуляти.
Треба ти рано встати,
На стопі засвітити,
Челядоньку побудити,
А свекрухи не рушати,
Щоби єї не погнівати.*

Як почіпчать молоду, то вона встає, а на її місце сідає дружка, а потім інші дівчата і співають:

*Ой, вилізла з-під залишки жабка, жабка,
Зробилася з Ганнюненъки бабка, бабка.
Ой, виліз з-під залишки вуж, вуж,
І зробився з Іванченка муж, муж.*

Молода несе вінці до перини, потім всім кланяється по три рази, а дівчата співають:

*Не плач, Ганю, не плач,
Не буде ти біди.
Як тя щось загризе,
Підеш, до сусіди.*

*Не плач, Ганю, не плач,
Не взяв тебе смаркач.
Взяв тебе, уродा,
Хлопець, як ягода.*

І багато інших жартівливих пісень. Хлопці роблять в печі діри, щоб молода мала що ліпити, а староста бере молоду до „кулявого” танцю, щоб переконатися, чи вона не шкутильгає.

Всі гуляють, аж над ранком молодь розходиться. Старші ще сідають за столи і їдять „балець”. Давніше староста водив молодих до комори на покладини, потім вони милися і ще сідали за стіл.

Зранку всі розходяться, а у вівторок знову починається гостина у молодої, і тільки в четвер у молодого закінчується весілля.

ХРЕСТИНИ

Після народження дитини бабка зав'язує жінці зілля на грудях до сорочки, і жінка так до хрестин повинна його носити, щоб чорт або богиня не мали доступу ані до матері, ані до дитини. Місце по дитині бабка закопує під сподок хати. Коли бабка приходить купати дитину, то господар кидає до коритця з водою дві шістки – то для бабки до купелі. Перед хрестинами бабка ходить просити кумів до хресту. За це вона одержує „коня” – чотири літри зерна від кума. В неділю мамка і бабка брали дитину і несли до церкви до хресту. Там бабка збирала крижму і гроши зав'язувала до крижми.

Священик приходить до жінки з дитиною, відвертає її обличчям до дверей і питаеться, чи відрікається сатани. Вона відповідає: „Відрікаю”. Тоді питаеться, чи зобов'язується служити Ісподу Богу. Вона каже: „Прирікаю”. Священик веде її до стільця, всі куми стають за мамкою і тоді священик хрестить дитину: ллє трошки води на голову, помазує миром, даючи підтримати кумам.

Після хрещення всі йдуть до положниці. Там куми вітають її грішми, потім господар гостить кумів. Родичі кумів приходять на хрестини з „ридовим”, тобто несуть кашу, пироги, пампушки, муку, курей. Сусіди теж йдуть з ридовим і всі разом п'ють і співають, а наприкінці п'ють до куми, знову даруючи їй гроши.

Через два тижні положниця з іншою жінкою йде на „вивід” до церкви. Там священик веде її до стільця і молиться над нею. За це йому дають миску муки, яйця та вісім шісток. Потім жінка, вже чиста, може зайти до чужої хати, чого їй не можна було робити не очищеною.

ПОХОРОНИ

Покійника після миття одягають в білий одяг – сорочку і штани, а на ноги взувають полотняні капці. Жінку, яка померла при пологах, взувають в чоботи. Потім на соломі кладуть простирадло, на нього – полотно, і тільки тоді – покійника. Зверху теж накривають полотном. З церкви приносять хрест, лампу з маслом, яку весь час треба наповнювати маслом, а також свічники і свічки. До покійника йдуть сусіди помолитися за нього. На ніч також сходяться люди. Майстри в сінях роблять труну. В хаті розповідають байки про страхи і мерців, котрі ходять після смерті. Часом багаті запрошували на ніч дяка, щоб читав псалтир. Після того, як мине 48 годин від смерті, приходить оглядач і дає картку на похорони. Приносять хоругви, хрести, священик відправляє похорони, покійника забивають в труну і виносять надвір, тричі вдаряючи труною об поріг для прощання. Надворі ставлять труну на стілець, священик читає Євангеліє, а багатшому говорить проповідь, бо більше заробить.

Потім труну несуть або везуть до церкви. Там родина ліпить на труні „оффірки” – малі свічечки – і світить їх. Під кінець відправи всі йдуть довкола труни і цілують хрест в руках священика. Колись дуже давно всі цілували і покійника, тому той обряд називався „послідне ціловання”. Потім труну на нарах несуть на цвинтар, де вже на них чекає гробар, а коли принесуть – відразу опускають на мотузках до гробу. Священик печатає гріб, всі три рази мовлять „Отче наш” і „Богородице Діво”, кидають по грудці землі і розходяться.

Після похоронів обслуга і сусіди сходяться на „горячки”, де співають „Вічная пам'ять”, п'ють горілку і їдять цибулю з сиром, а прикінці моляться за душу померлого.

Коли приходить з похорон або від покійника додому, то треба руками схопитися за піч, щоби ще „тримався п'єца” і не вмирал.

Люди дуже боялися покійників, навіть найближчих, сам ніхто не залишився б у хаті з померлим. Після похорон ще три ночі не

гасили світла в хаті, бо вважали, що його душа ще ходить по світі. Кожного року давали до церкви на Службу Божу і несли парастас для священика, а для дяка і дзвінника – дві менші хлібини, а також нову ложку і крупи. Після служби робили гостину для сусідів і друзів. То називали „оддати рік”.

СВЯТИЙ ВЕЧІР

Рано у церкві святять воду, кроплять хату з середини і знадвору, щоб відігнати злого духа. До Святого вечора треба все обов'язково мати вдома, коли ж хтось щось позичив, то обов'язково у той день відбиралося. Вся посудина повинна бути навовнена, в жорна сиплеТЬся зерно, щоб зерно було цілий рік.

Ввечері жінки варять вечерю, а чоловік готує в'язку соломи і сіна, збирає всі заліznі речі – сокири, мотики, лемеші, ланцюжи – і вносить під стіл. Ланцюгом стягає стіл або скриню, щоб все трималося купи.

Як на небі засвітить перша зірка, чоловік виходить надвір і через вікно питає: „Чисто тамТ Жінка з хати відповідає: „Чисто, чисто”. Так питаеться тричі, потім вносить солому і сіно, говорячи: „Помагайбі на щастя, на здоров'я на tot новий рис”. Жінка витає: „Витай, полазнику” і дає йому паляницю, загорнену в скатертину, кажучи: „На тобі коляду”. Чоловік бере опалянок, цілує його і каже: „Дякую вам за коляду, абисте мали що давати від року до року і абисте діждали в щастю, здоровлю і тім новім, роцГ. Кладе опалянок на лаву, сипле трохи пшениці на стіл, стелить сіном і накриває скатериною, а посередині кладе опалянок. Жінка кладе кілька хлібів на стіл, чоловік світить свічку, ставить її до горнятка з пшеницею і кладе на стіл поміж хліби. Потім розстеляє солому перед хати, вся родина встає довкола стола молитися, після чого кожен бере собі тої соломи, кладе на лаву і сідає на неї. В кутку на лаві стоїть свячене зілля „на Матки Божої”, а за ним – пляшка свяченої води і горілки.

Жінка дає часник і сіль, чоловік ломить опалюнок і кладе по куску перед кожним. Всі починають їсти часник, потім п'ють по чарці горілки, а жінка дає 12 страв. Першу – „бобальки” або кутю, горох, фасолю, гриби, пироги, капусту. Перед їдженням капусти чоловік кличе: „Гусениці, попелиці, ходьте днесь до капустищ а в літі щобисте не рушали? – після чого всі п'ють один другого по чолі, щоб капуста росла тверда, як голова.

Під час вечері всі повинні тримати ноги на залізі, щоб не боліли і були тверді, як залізо. Наприкінці дають пампушки і кашу.

Під час вечері господар бере ложку страви, яку дають найпершою, і кладе її до дійничка для бика, якого на Різдво зранку приводять до хати. Під час Вечері не можна пити води. Після Вечері господар знову дає по чарці горілки, а пастух всі ложки в'яже сіном і ховає на стіл під сіно, щоб влітку худоба трималася разом. Тоді всі стоячи моляться і виходять з-за стола. Під час Вечері ворожать: господар кладе дванадцять мисочок з цибулі на піч, в кожну сипле трошки солі, а після Вечері дивиться, в котрій цибулині є вода. Якщо є, то це значить, що в цьому місяці буде слота. Жінка кладе на припічок стільки вуглинок вогню, скільки є людей в хаті, а потім дивиться, чи вугіль спопелів, чи згас. Чий згас, то той помре цього року. Після Вечері кожний іде гасити свічку на столі і дивиться: якщо дим іде на піч – то це добре, якщо до дверей – то та людина помере. Діти потім перекидаються на соломі, а господар робить перевесло і обв'язує ним масничку, в якій жінка на завтра зробить масло. Бо на Святий Вечір їдять все пісне з олією або маком.

Дівчата після Вечері йдуть надвір і слухають, в котрій стороні загавкає пес. Якщо котра почує – то того року в ту сторону віддастеться. Потім колядують коляди, аж поки не підуть спати.

Часом після вечері ходять колядники. Тут мусить бути коза і жид. Коза – то голова, зроблена з дерева, яку колядник прив'язує собі на плечі. Крім того, одягає кожух навиворіт, а до голови кози прив'язує мотузку. Якщо її тягнути – коза розчиняє рота.

На Різдво встають рано, миються у воді, дехто кидає сюди гроші, а потім йдуть на всеночне і на мировання. Священик робить олією хрест не чолі і говорить: „Христос раждається”. Йому відповідають:

„Славите Його” і цілують хрест в руці священика, а декотрі і руку його.

По хатах ходять малі хлопці „по полазниках”, кажучи: „Помагайбіг на щастя, на здоровля, на тат новий рік!”, перекидаються на соломі і сідають на неї „на славу”, щоб кури сідали нестися. За те дістають крейцар і біжать до другої хати. Борони Боже, щоб на Різдво або на новий рік зайшла чужа жінка в хату, бо тоді обов’язково хтось в хаті помре.

Після Різдва на другий день зранку господар робить зі соломи перевесла і йде до саду обв’язувати всі дерева, говорячи: „Яблінко чи сливонько, на тобі рій, а ти мі дай овоч свій”. Решту соломи в’яже і виносить на гній. Сіно за столом в’яже і ховає, бо буде ще Щедрий вечір, а як навесні поженуть пасти, то дасть їсти худобі. Жінка замітає хату, а чоловік тричі питає: „Що метеш?” Вона йому відповідає: „Мету блохи і блошиці і снітий та кукіль зо пшеници”. Залізо під столом та зілля в куті на лаві стойть до Щедрого вечора. Стіл накривається скатертиною і на ньому хліб лежить аж до других свят, щоб ніколи в році не бракло хліба. На Новий рік і Йордан знову ходять полазники. На Щедрий вечір все робиться так само, як на Святий вечір, тільки не вносять до хати соломи і готовують менше страв на вечерю. Перед вечерею йдуть із свічкою, часником і опалянком давати їсти худобі, бо того вечора худоба говорить так, як і люди. Потім аж тільки вечеряють. На Йордан теж йдуть зранку до церкви, а потім з хоругвами і образами йдуть святити воду на ріку. Після освячення одні миються в ріці, лізуть до води в кожухах, беруть воду у пляшки або коновки і йдуть кропити хату – виганяти злих духів. Роблять хрестики і ліплять їх над дверима, а в хаті – на чотирьох стінах, а хто має свячену крейду – то описує хату знадвору.

Після Йордану вже можна гуляти і грati музикам, а також робити весілля. То є масниці аж до сирної неділі. В сирну неділю ввечері варять яйця, їдять масло, сир, п’ють горілку, щоб сполоснути уста від масного, бо в пості вже молока не п’ють і молочного не їдять – вже аж до пасхи.

На Федоровицю – це є перший день Великого посту – сушать і їдять солені опалянки, печену картоплю, хліб, оселедець, а п’ють

тільки квас – „вар” з капусти. Ввечері не свіять, щоб не випекти Федорові очі. У квітну неділю свята багнati чи баськи з верби і вдаряють ними худобу, щоб була гладка, як багната. В пості всі йдуть до сповіді, дяк дає картку і записує, коли хто сповідався. За це бере крейцар, а священик теж крейцар. Після сповіді треба бити поклони перед всіма образами – по 6 поклонів, а вдома ще тиждень молитися за покуту. Дівчина або жінка, що спала з чужим чи гуляла в сирному тижні, мусіла лежати хрестом в церкві цілу службу в неділю, щоби всі бачили, яка вона грішниця.

В понеділок після Квітної неділі всі мели в хатах сажу, мили стіни і скребли їх скребачками, а печі білили білою глиною. В середу носять молитувати миску муки на пасху – по двадцятьодну хату, де священик святить муку. За це одержує літру конопель і два яйця.

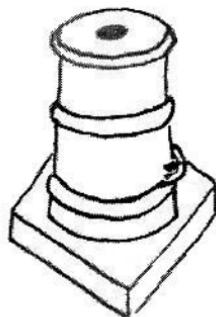
Ввечері в четвер всі йдуть на страсті. Там читають 12 євангелій, а перед і після читання треба бити поклони три рази, усього – 72 разів і цілувати землю.

Після страстей їдуть вечерю і дехто вже не єсть нічого, аж свячене на пасху. У Велику п'ятницю після полудня всі йдуть до церкви, а діти – з калатками. Довкола церкви носять Плащеницю, а діти калатають, бо дзвони в п'ятницю і в суботу не дзвоняТЬ. В церкві ставлять гріб, кладуть на нього Плащеницю, коло гроба стоїть сторожа пожежна на параду. Так стоять день і ніч, аж до Великодня.

В суботу всі йдуть цілувати Плащеницю. Платять по крейцеру, б'ють поклони, купують по дві великі свічки і кладуть на гріб. Паски печуть в п'ятницю ввечері, а в суботу несуть святити до тих хат, де святили муку. Паску печуть велику, як решето, а в кошик кладуть яйця, хрін, ковбасу, солонину, масло, сир, півня, крейду та ін. За посвячення паски платять п'ять крейцарів.

На Великден зранку йдуть до церкви, де ходять з Плащеницею навколо церкви, дзвоняТЬ, співають „Христос воскрес”. Після служби йдуть швидко додому і сідають за стіл їсти свячене. Першим яйцем діляться всі, говорячи: „Христос воскрес” – „Воістину воскрес”. Їдуть яйця, ковбасу і що хто має. Потім хлопці йдуть до церкви дзвонити на дзвіниці або стріляти з моздірів. Моздірі – то

товсті залізні пушки, до яких сиплють порох, забивають коликом, а порох підпалюють через пановку. То стріляє, як гармата. Дівчата після полуодяг теж ходять коло церкви, а потім пишуть писанки для кумів, котрі дарують в понеділок або у вівторок коло церкви. У Великодній понеділок святять воду коло церкви, йдуть на цвінттар, кроплять гроби, відправляють із гробах паастаси за дупгі померлих. Давніше священик паски з цвінттаря возвив фірою додому, тепер вже менше.

Маздрір
(мал. М. Цуприка)

Після відправи люди кроплять хати свяченою водою, а також йдуть в поле кропити озимину, а по дорозі додому – набирають води і поливаються. А в селі рух: парубки і дівчата поливають одні одних, діти також бігають з горнятками з водою, а також мають так звані „сикавки”, бо ними дальше дістануть. Всі бігають з водою, ховаються, а коло ріки – то тягнуть один одного до води, часом хлопець і дівчина впадуть до води разом, – всюди сміх і втіха, ніхто не заперечує. Навіть навпаки: жінка, яку ніхто не ггідляв, ходить сумна,

бо їй корови не будуть добре доїтися.

Свято Юра – 6 травня – вважається за половину весни. Тоді всі виганяють пасти худобу. Кажуть, що чарівниці стягають на Юра дощ, а гадюк і вужів, які вилазять зі своїх нір, вважають злими духами.

На Зелені свята всі зеленяють хати зсередини і знадвору. Зеленяють гілками липи, явора, дуба, ліщини і ясена. Зеленина висить на хатах до Купала, тобто до 7 липня. Зранку зеленину збирають на купу, а ввечері всі несуть П за село, де на середині дороги палять „Собітку”. На Собітку сходяться парубки, дівчата, діти і старші, складають зеленину на купу. Всі стають в коло і дівчата починають співати:

*На Купала, на Янонъка
Не палена собітонъка.*

*Не палена і не буде.
Доки святий Ян не прийде.
А святий Ян приїжджає
Собітоньку підпаляє.*

Хлопці підпалюють собітку, а дівчата співають:

*Ходьте, хлопці, не собітку,
Спечеме вам сліпу кітку,
Посолиме, поперчиме
Цибуленьком задробиме.*

А хлопці:

*Зак ся хлопці позбігали,
Дівки кітку розторгали.*

Дівчата:

*На Івана, на Купала
Дівчина ся захляпала.
Захляпану замуєс просять,
Мальовану в зубах носять.*

А потім єднають парубків з дівчатами, які люблять одне одногого, співаючи:

*На розтоці, на потоці
Два голуби воду пили.
Пили, пили, сколотили,
Взяли ся преч полетіли.*

*Сіли собі на явора,
Зачали си гуторити.
Зачали си гуторити,*

*Кого майме враз злучити.
Є в Сивика Іванценька,
А в Палиці Ганусенська.
Треба тово враз злучити
І на Бога поручити.
І на Бога, і на людий,
Най Іванцю Ганцю любит.*

Таку пісню співають всім хлопцям і дівчатам, які зібралися коло вогню.

Малі хлопці мають „кички”, зроблені зі соломи, яку прив’язуть до довгих жердок, запалюють їх від вогню і далеко бігають з палаючою кичкою, скачуть через вогонь, – для того, щоб не боліли ноги. Так бавляться далеко за північ. Як вже спалить всю зеленнину, то перебігають через вогонь і хлопці, і дівчата. А потім розгортають вогонь і сиплять попіл по всій дорозі, щоб ніде не було й купки попелу. Бо коли не розгорнуть, то, вважають, чарівниці поズирають його вночі, а потім зачарують корів. Пізніше всі поволі розходяться по хатах.

На другий день на Купала на селі – празник. Всі йдуть до церкви, збираються коло церкви. В церкві службу Вожу відправляє кілька священиків. Коло церкви – багато крамарів: продають на столах різні речі – образи, образки, хрести, хрестики, медалики, фігурки, пацьорки, коралі, свистаки, трубки, цукерки, ляльки, коники, брошки, стяжки, ковбасу, кишкі, студенину, булку, великі кутявки для кум, – всякої всячини, що й оком не охопиш. Одні кричать, захвалюють товар, інші – вибирають і торгується. Діти трублять і свистять, інші грають на органках. Такий крик, що один одного не чує. Парубки купують дівчатам брошки на пам’ятку, припинають до грудей. Всюди втіха: одні одних шукають в тій масі народу – і своїх, і чужих. З полудня роблять гостини для рідних і знайомих, обговорюють весілля, бо після Великодня і Петра женять парубків і віддають дівчат.

На Спаса – 19 серпня – всі варять зелений біб в стручках і їдять – „спасаються”. А на Матері Божої святять в’язанки зілля, у

яких є лебідка, материнка, вінок жита і пшениці, горіхи, сливки, яблука і всілякі квіти, які тільки росли на полі або на грядках. І те зілля тримають цілий рік. Зілля потрібне на різні випадки: як крошило, ліки, ним відганяють злих духів і використовують проти чаюв.

На Воздвиження святять три голівки часнику, боже деревце та квіти: черевички і рожі.

На Покрову не доять корів, а залишають, щоби Покрова сама видоїла молоко.

На Андрія дівчата сходяться на вечірки. Там топлять віск та олово і ліют (ллють) на воду. Дивляться, що вилялося і по тому ворожать, що кому судилося: кому вінок – весілля, кому хрест – смерть, кому колиска – дитина. Лічать кілки в плотах: парна чи непарна кількість. Якщо вийде парна – то віддається, а як непарна – залишиться дівкою. Кожна дівчина пече собі паляничку і кладе на землю. Потім приводять пса і котру паляничку він з'їсть – та дівчина віддається.

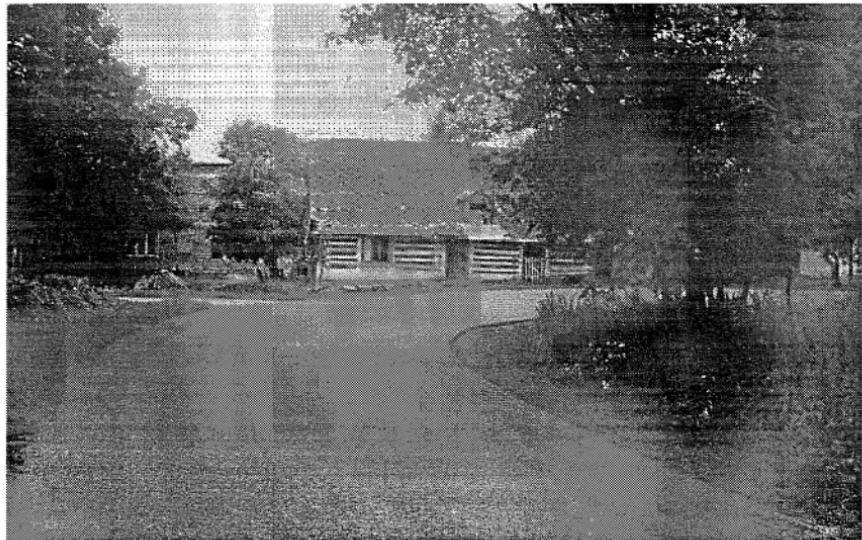
Зимовими вечорами жінки і дівчата йдуть на прядки. Прядуть на полотно, але цілу куділь не можна спрясти, бо як така жінка чи дівчина піде додому, то в дорозі її буде ловити голий чоловік. На вечірках в піст співали коляди, а в мясниці – веселі пісні або розповідали казки про страхи, покійників, про чортів і чарівниць.

Перед Святым Вечором є ламаний вечір. Парубки ломлять (ломають) дівчатам присідки, бо аж до Йордану не можна прясти вечорами: „бо Бог ходить по Коляді”. Жінки мали свій календар. Він числився так: від Петри до першої Матки Божої – 7 тижнів, від першої Матки Божої до Покрови – 7 тижнів, від Покрови до запусту – 6 неділь, посту Різдвяного – 6 неділь, м'ясниць і Петрового посту – 12 неділь, Великого посту – 7 неділь, від Паски до Зелених свят – 7 неділь. Від Різдва до грівниць – 6 неділь, до Благовіщення – 13 неділь, до Юра – 17 неділь, від Юра до Петра – 9 неділь. Або коротше: від Петра до Покрови – 13 і півтижня, від Покрови до Різдва – 12 і півтижня, від Різдва до Юра – 17 тижнів, від Юра до Петра – 9 тижнів. Разом – 52 тижні.

Календарів не було, книжок також, а читати вмів тільки священик, дяк і пан. Не треба дивуватися, що так було, бо давніше навіть королі не вміли читати, а королева пряла на полотно так само, як і всі жінки, веретеном.

ПОБУТ

Хати будувались під одним дахом, під соломою. Будувались двома способами: сіни, хата з коморою, з хати йшли дверцята до стайні, бойско, до молочення і причолок на сіно. Зі стайні йшли двері надвір і до бойска, а до причілка була діра, куди складали сіно. Бідніші мали хату і комору, сіни заїзni з воротами, а з сіней ішли двері до стайні. Будували з протесий, павпіл розколеною кльоцю, з однієї сторони стесаного, і клали на вутла. В хаті четверту частину займала піч, виліплена на дерев'яному зарубі з глини, соломи і камінців. На печі спали старі і діти. Господар з жінкою – на постелі. Коло постелі стояла скриня, яка служила і за стіл. Довкола в хаті

Стара хата Дзвінікова. Остання пам'ятка по одрехівцях. 1991 р.

були лави, коло печі – припецок, кучка і запецок. В кучці сиділа дитина і грілася, як в печі палили. З печі дим йшов просто на хату, попід стелю і через двері виходив до сіней і на під (стрих). Як палили, то двері були відчинені навіть взимку. Зачиняли тільки тоді, як кінчали палити. (Курні хати були до 1-ої світової війни).

Двері робили з колотих і тесаних дошок, але збивалися, замість цвяхів, кілками; закривалися на бігунах і кунах. У вікнах – маленькі шибки, а давніше замість скла на вікнах ставили звірячі міхурі. Взимку, коли були сильні морози, люди заводили худобу до хати, щоб було тепліше. Коло скрині стояв столець, а коло печі було віконце до комори, що зачинялося дощиною.

В коморі була бараболя (бандурка), капуста і зерно. В хаті під стелею були гряди, па яких сушилися шкіпи, часник і цибуля. Шкіпами світили в хаті, на „стопі”, на печі, палили по кілька шкілок, від яких було трохи видно в хаті. Дим виходив „гузницею”, тобто дірою в стелі над піччю, яку закривали дощиною з ручкою.

Засвітити чи запалити вогонь – то була „штука”, бо сірників не було. Треба було кресалом об кремінь викресати іскру, щоб впала на губку. Як іскра падала на губку і не гасла, то треба було ту губку роздути на невеликий вогник, підпалити ним суху солому і далі роздувати, поки не займеться такий вогонь, що міг би запалити всю солому. То була дуже важка робота, бо треба було стільки дути, що аж голова починала боліти. Тому як випалювали в пеци (печі), то загортали вогонь на купу, щоб не вигас, а горів цілу добу. Хто не мав кресала, то йшов до сусіда з горнятком по-зичати вогню, як там вже розпалили. Губку робили так: зі старого дерева відривали велику губу і парили її кілька разів у виварці з білизною, а потім били каменем, щоб була м'яка.

В тяжку зиму до хати заводили свиней і давали їм їсти з цебра. Кури також їли в хаті і неслися під решетом.

Горшки і миски випалювали з глини. Клали їх на полицю перед піччю. Ложки, варежки і тарілки були дерев'яні, теж на полиці. Постіль складалася з перини з грубого полотна і плахти – ще з грубшого. Діти спали на печі на мішках і вкривалися старою

Чоловік з XIX ст. Шапки і чуганя зі спини

пришиту калитку на гроші, на файку (люльку) і капшук на тютюн. Бідніші капшук носили за ременем, а файку за обшивкою, як було холодніше, то брали полотянку, вона мала одну кишеню, але переважно все носилося за пазухою. Назиму вдягалися холопі з білої вовни і чуганя або кожух. На ноги – ходаки, а багатші – чоботи з підковами.

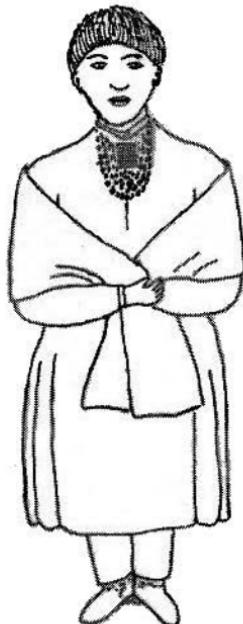
Жінки також носили довгі сорочки з наділком і фартух, а на голову одягали хустину. Все це робилося також з домового полотна. Тільки до церкви одяг був з тоншого полотна і загортка, три лікті полотна, зложеного вдвоє. На зиму – лейбик і кожух.

На ноги одягали чоботи, влітку – набосо. До церкви і між людьми жінки одягали намисто і широку стрічку під підборіддя. Коралі (намисто) були дуже дорогі: за пару биків не купив би добре коралі. Дівчата одягалися так само, як і жінки.

Волосся чоловіки стригли на стріху спереду над бровами, а ззаду – по обшивку. Парубки стриглися так само, аж перед військом їх обстригали, малих хлопців також часом стригли на нуль-

чуганею або дергою (дерга – то плахта з вовни, з одного боку обшите полотном).

Чоловіки одягалися так: груба сорочка, застебнена під бородою спинкою або сукнитом, гачи (штани) – теж з домового полотна. Сорочка майже по коліна, підпоясана ременем або, у багатших, чесесом. Черес мав

Жінка, вбрана до церкви

Хустка до церкви

Хустка на весілля

ку. Жінки спереду стриглися, як і чоловіки. Ззаду – дівчата заплітали коси, а жінки зав'язували волосся на хомевку з дерева і зверху одягали чепець. Жінки завжди носили на голові хустки, дівчата – ніколи, хіба що було дуже холодно. Чоловіки влітку носили солом'яні капелюхи власної роботи, а взимку – шапку, плетену з вовни, баранкову або краківську, а також рукавиці з вовни і шерсти на мотузку на ший.

Дітей одягали в довгі сорочки, підв'язані мотузкою на животі, щоб могли щось ховати за пазуху. Більші хлопці, як вже гнали пасти худобу, діставали гачі (штані) з полотна і ремінь, а дівчата – фартух. Взимку і хлопці, і дівчата діставали ходаки, а часом і так пересиджували в хаті. На весілля парубки і дівчата обов'язково одягали чоботи. Стриги хлопців, як тепер, почали десь приблизно з 1860 року.

Їжа була невибаглива: хліб жорняний, опалянки, борщ з барабульками (бандурками), бобом або піхotoю (фасоля), галушки з капустою або маком, пироги бараболяні, капустяні або сирні, різанка або стиранка з молоком, замішка з маслом або квасним молоком, капуста підбита або з фасолею, з горохом, бараболя душена з квасним молоком або печена, пенџак, крупи, каша гречана, гриби підбиті, сливянка, ябчанка, на свята часом м'ясо. Пекли хліб,

опалянки, адзимки, пироги, палехачку, напісняки, налисники, на Святий Вечір – пампушки і паску на Великдень.

Інвентар весь робився з дерева: бочки, цебрики, коновки, путні, масничка, діничок, діжки, – все з дерев'яними обручами. Вози, борони теж дерев'яні, плуг дерев'яний, тільки кінець лемеша заливний і істик до відгортання полиці. Вили до сіна, до гною і лопати – також дерев'яні, тільки лопати до копання землі оковані на кінцях заливом. Заліза було дуже мало, воно цінилося як скарб. Хто знаходив підкову – вважався щасливим, бо з неї можна було щось зробити. Зализними були тільки сокири, ножі, сапи і серпи. В селі було всього лише кілька пил. Люди обробляли землю тільки волами, бо їх не треба було кувати. Запрягали їх в дерев'яні ярма, закладаючи заніски.

Жінки білили своє полотно, стелили на траві і поливали водою. На сонці воно висихало і робилося білим. Потім його прали пранниками і білили, аж поки воно не ставало цілком білим. Потім звивали в полусятки по 50 ліктів в один сувій.

Близну прали без мила, бо його не було, клали до варки на трьох ногах, посыпали попелом, розпікали на вогні камінь, клали на попіл і поливали гарячою водою. Потім оброблену таким чином близну прали в ставі або на ріці.

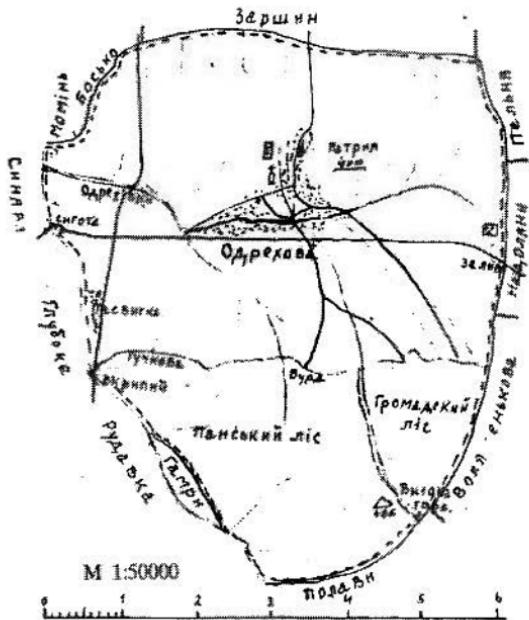
ІСТОРІЯ

(перекази, легенди, бувальщина)

Наші предки VIII століття, – не мали ніякої держави і були вільні: ні на кого не працювали, не давали жодної данини, хіба на жертву для богів, – але то вже коли самі хотіли.

У VIII столітті київський князь Володимир Великий забрав ті землі і приєднав до Русі. В Сяноці назначив воєводу і князівські тивуни щороку збирали податок зі села. Податки збирали у вигляді шкір з куниць, тхорів і лисиць, а також меду і воску: село повинне було дати стільки-то шкір, стільки-то воску і меду. Копа – рада розділяла, скільки повинне дати кожне господарство. Люди все

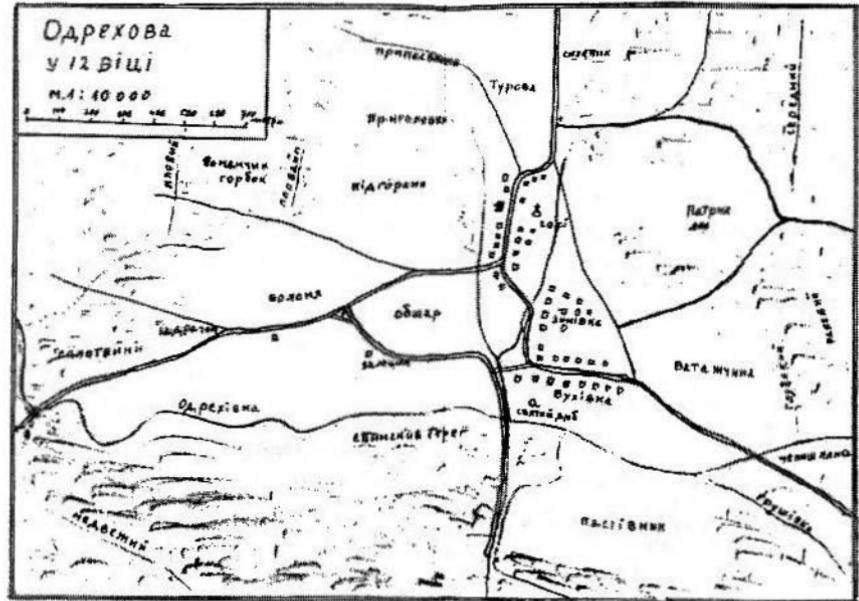
Границі Одрехови з сусідніми селами

це зносили, віддавали збірникам, і ті від'їжджали, а люди вже мали спокій цілий рік.

Коли Русь після смерті Ярослава Мудрого поділилася на окремі князівства, десь після 1200 року за галицьких князів Данила і Романа прийшли для села тяжкі часи. Великим клопотом для галицьких князів була дуклянська дорога на Угорщину, тому що з другого боку Карпат жили люди вільніше, то як сходилися на ярмарках, підмовляли

галицьких, щоб і вони постояли за такі ж права, які мають за Карпатами. Друга причина була в тому, що цією дорогою часто нападали на Сянік і Червону Русь угорські королі зі своїми військами, от тому галицькі і перемишльські князі намагалися якщо не закрити, то хоча б укріпити цю вхідну браму у своїх володіння, а таке укріплення вийшло на шкоду громадянам. З громадських земель князі дарували своїм боярам просторі грунти та ліси, що були в найкращих місцях. А боярин приходив у село з військовою дружиною, набирав собі службу з села, заставляв селян будувати для себе замок і охороняти дуклянську дорогу. Під час воєнних нападів набирав у цій околиці воєнні дружини і захищав цю дорогу. Селяни втратили частину своїх найкращих земель, на яких розташувалися бояри, а також мусіли ставити варти: постачати чоловіків до князівських дружинників та на службу до боярів. Крім того, мусіли робити заєзди, якими у вузьких місцях завалювали проходи на тій дорозі. А

у воєнні часи громади були зовсім піддані боярським розказам та боярському суду. Очевидно, що боярин, маючи такі широкі права, ставав силою на селі і дбав про свої цілі. Щоб розбагатіти, бояри закладали по дорогих рогатки, котрі пізніше на німецький лад називали „шлябантами” і збирали з кожного проїжджого „мито” – грошову оплату, бо тоді вже були впроваджені гроші.

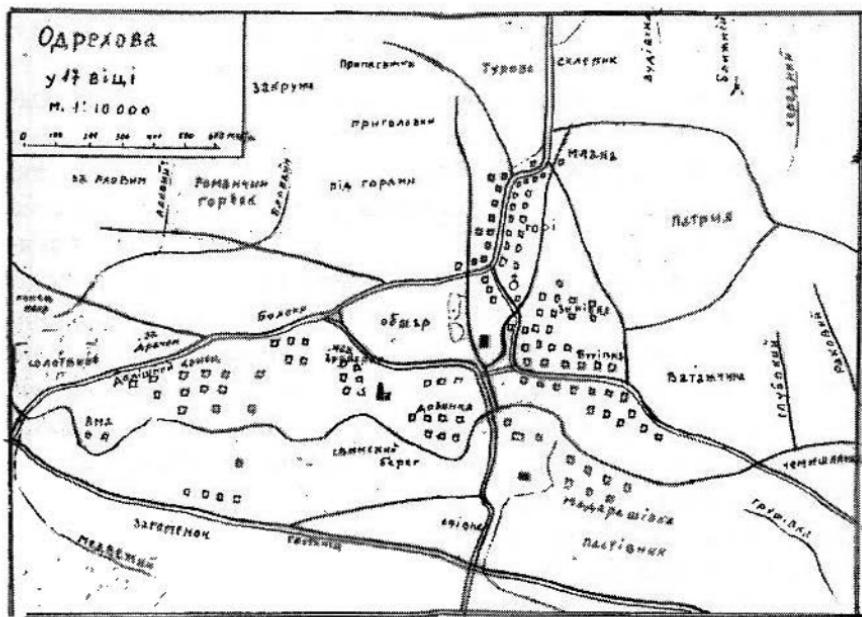
Бояри не хотіли терпіти громадської владі, тому між боярином і громадою доходило до довгої затяжної боротьби, що переважно закінчувалася програнням громади. У тому часі, коли до села приїхав боярин, то село вже поширилося на горішній кінець. Вже була Климівка, Мигалівка, Лукачівка, Дуцяківка, Зинівка і Бухівка.

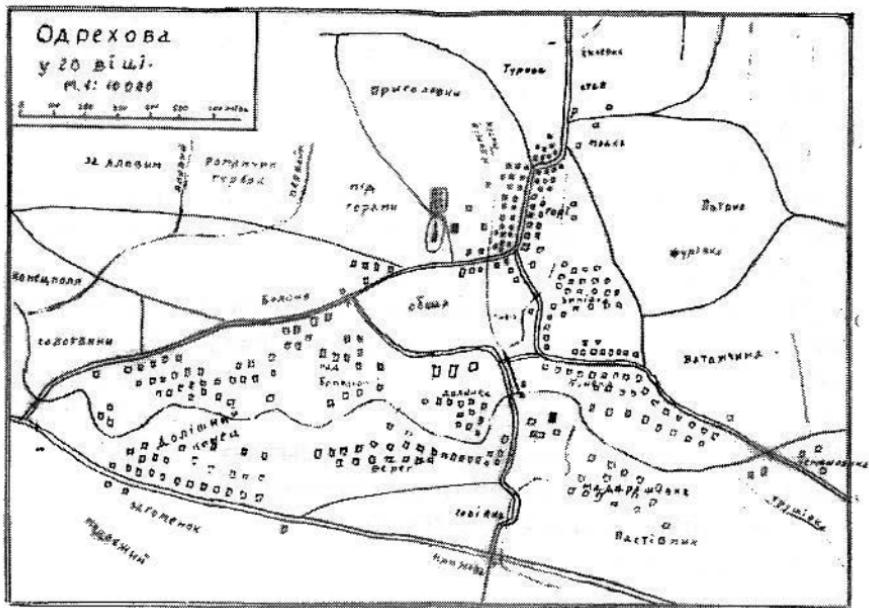
Як приїхав боярин, то відразу почав по-своєму господарувати: для себе набрав службу, людей зігнав будувати для себе садибу (замок) коло Климівки на тому місці, де тепер жив Мигаль. Замок обгородив високим частоколом, заложив стави на млаці і Климо-вому потоці. Тих ставів було аж три. В них годував рибу і возив до Сянока. Боярин також спровадив священика і всіх хрестив силою

на нову християнську віру; побудував церкву напроти свого замку (тепер на тому місці Федак мав сад). Там також був цвінттар, а церква була обсаджена деревами. То все повинні були робити селяни безкоштовно.

Село втратило свободу. Люди не хотіли вірити в нового бога, бо мали своїх старих богів, котрі менше від нових жадали, а тут ще треба було утримувати священика і платити за хрестини, за весілля та похорони.

В тому часі впроваджена була також сповідь: примусово треба було все говорити священику, що людина зробила чи задумала зробити. Це так людям докучало, що багато хто не хотів цьому підчинятися. Тому люди втікали в ліси і ставали розбійниками. Найсильніший ставав їх ватажком, вони нападали на боярські замки, нищили їх, а також нападали на купців, що волами перевозили різні товари дусянською дорогою до Сянока, Перемишля та Галича. Всі ті купці їхали з охороною, тому нападати на них було небезпечно: треба

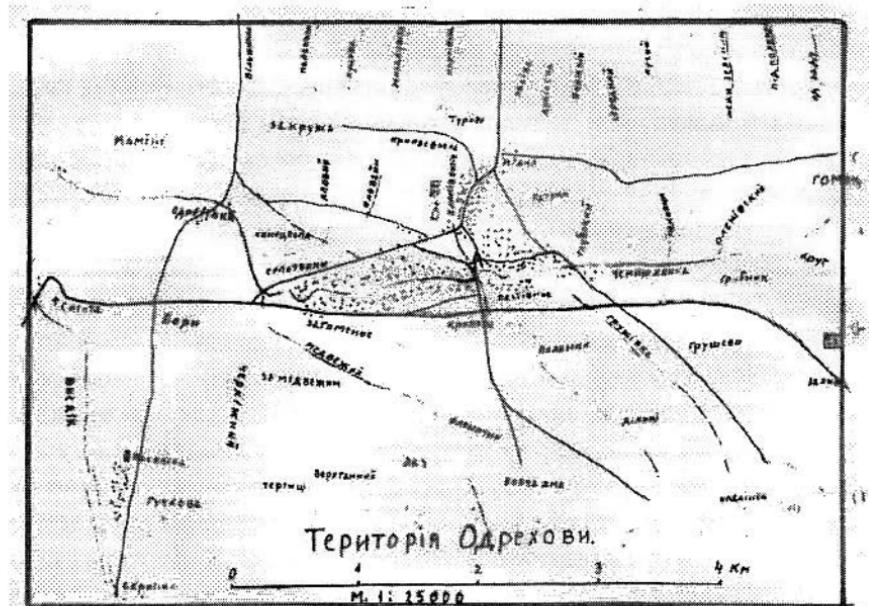

було або перемогти охорону, або самому загинути. Тому розбійники збиралися у великі шайки, були відважні і хитрі.

Про один такий напад говорить переказ. Одного разу до боярина на ніч заїхали купці з Угрів. Боярина не було вдома, поїхав з дружинниками до Сянока. Люди донесли про це розбійникам, які мали свої печери над Вислоком. Ваташок Лука мав тоді біля себе коло 50 розбійників. Вночі вони напали на замок, побили і пов'язали сторожу, пограбували замок і купців з товаром, але самі купці і дружина боярина скиталися, і їх не знайшли. Пограбувавши, втекли з товаром. Вранці гонець доніс до Сянока до боярина про нещастя і розповів, де скитаються розбійники. Боярин взяв від воєводи одну рать (приблизно сто дружинників) і поїхав до Одрехови під ніч. Вранці вони повинні були оточити розбійників і повішати їх. Але хитрий Лука, як дізнався про це, зібрав розбійників, завів їх лісами в пасічку, склав з двох боків дороги в лісі і почав чекати на військо. Військо йшло із Заршина поволі, нічого не підошрюючи, бо до місця, де повинні були переховуватися розбійники,

було далеко. І коли в'їхали у яр в пасічці, закричав пугач; в тій хвилі вискочили розбійники на дорогу і дрючками били всіх направо і наліво так, що військо не встигло вихопити мечів, а вже більше як половина лежало мертвих. Решта повтікали, де хто міг. Між ними втік і боярин. Розбійники подобивали тих, хто ще залишився живий, позабирали зброю і втекли аж у Буковицю. Люди тішилися, але на другий день приїхав сам воєвода з військом шукати розбійників. Людей били, гонили по лісах, але все даремно. Потім забрали трупи, викопали яму в пасічці і там всіх поховали, зверху замурували камінням, тому це місце називають „склепик” – тому що засклеплений. На тому місці, де колись була могила – тепер дорога. Після того нападу боярин ще міцніше притискав громаду, люди вже без опору робили все, що їм тільки було наказано. Вони мусіли більше корчувати лісів, бо землі було мало, а коли жити стало трохи спокійніше – прийшла звістка, що татари напали на Русь, забрали Київ і Галич, а тепер йдуть на Угорщину, бо її вважали за піддану Чингісхану.

Угорці були потемками монголів і зайшли до Угорщини під проводом Арпада під час мандрівки народів десь у Х чи XI віці. Татари йшли під проводом двох ханів – Бурунди і Бети. Бурунда пішов на Тухлю, а Бета на Дуклю. Вони палили села, молодих людей брали в ясир (полон) і гнали поперед себе зв'язаних, а старих і дітей вбивали. Частина татар зайдла до Одрехови, спалила село, церкву і замок. Людей не було, бо всі повтікали з худобою в ліси. Татари пішли до Синьова, спалили його теж і на пасовищах спочивали табором, котрий, як каже переказ, називали „Сигота” – що по-татарськи означає „місце спочинку”. Потім пішли вгору Вислоком, там теж палили міста і села, на Кичері – спалили монастир над Даровом.

І так пішли аж на Угри. Та частина татар, що пішла на Тухлю, була затоплена водою.

Після татар залишилося страшне знищення, згарище і трупи тих, хто не встиг добре сховатися в лісах і дебрях. Тому є приказки, що „куди перейшли татари – то земля сім літ не родила”. Не було чим засіяти, а до того прийшла ще морова зараза і ще частина людей вимерла.

Але поволі люди почали відбудовуватися і налагоджувати господарство. Боярин також повернувся і почав будувати новий замок, але вже у вивозі, між двома потоками, а також церкву коло попівства. Там же закладений був і цвинтар. На сиготі на пам'ять по татарах поставлений хрест. Також на Кичері дарівці поставили хрест на тому місці, де був монастир. Людям жилося дуже тяжко доти, поки не відбудували хати і всі знищення не були ліквідовані. Боярин вже не був таким злим, як його батько, то і людям стало жити трохи легше. Але це довго не тривало.

У 1348 році вимерли руські князі, а польський король Казимир Великий забрав Галичину і прилучив до Польщі. Так перестала існувати Галицька держава. У деяких селах залишилися руські бояри і король надав їм титул шляхти, за що вони переходили на польську віру і на службу королеві. Селянам було відібрано всілякі права, а пан був власником всієї землі і людей. Він міг селянина вбити, продати як худобу чи подарувати іншому пану. Селянинові

не можна було ані хату збудувати, ані одружитися без дозволу пана. Пан наставляв солтисів, які керували громадою – хотіли люди того, чи ні. Так відразу настала панщина і селянин задурно мусів працювати на пана як худоба.

Одрехівський боярин втік, і село в той час не мало свого пана, тому залишилося власністю польського короля. На королівському праві повинно було бути легше, бо король, переїжджаючи через село, дав делегації селян грамоту, названу „Привілеї села Одрехови”, написану на пергаменті (то на білій шкурі з осла). Привілеї було заоштотрені печатками на шовкових шнурках. Ті привілеї – то були обов’язки села: кілько хто мав робити з лана грунту і стільки платити до королівської каси, які за це селяни мали права щодо земель та лісів, а також щодо віри. Що там було записано – ніхто не пам’ятає. Здається, що з лана кметь повинен був роботи 2-3 дні на тиждень та платити 3 злоті на рік. Ті привілеї повинні знаходитися в Національному музеї у Львові на вулиці Мохнацького, там передав їх священик Лавровський десь у 1880 році (*зараз вони є у Вроцлаві, в музеї Оссолінеум.*)

Селянин мав право всюди пасти худобу – і на пасовищі, і в лісі – та рубати дерево, скільки йому потрібно на будування і опалювання, вбити звірину в лісі, ловити рибу на ріці і сповідувати свою православну віру. Священик мав такі самі права, як кметі, мав лан грунту, але не відробляв панщини. Кметі мали по ланові грунту, приблизно 100 моргів, на яких повинні були працювати два дні волами або чотири дні піші на тиждень і платити три злоті грішми на рік. Бідніші загородники мали тільки загороду 12 моргів, вони працювали 24 дні в році на священика і давали 12 грошів. А скільки працювали на пана – того вже ніхто не пам’ятає. Найбідніші комірники не мали своєї хати, сиділи в панській хаті і все робили у пана. За це годували собі корову або дві і діставали зерно у пана – „орнарию”.

Гроші тоді були такі: один злотий мав 30 грошів, а не сто, як тепер. Курка коштувала один грош, копа яєць – два гроші, корець вівса – 8 грошів, корець пшениці – два злоті і 12 грошів. Робітник заробляв півтора гроша на день, за місяць – пів корця пшениці.

Королівські маєтки в Одрехові брав від короля в оренду сяніцький староста, а що Мнішки все були старостами, бо право переходило від батька на сина, то Одрехова все мала пана Мнішка¹. Він платив королеві аренду за рік, а сам господарював і на тому добре заробляв, бо більше роботи і різних оплат накладав на людей. Люди мусіли робити щоразу більше, а пожалітися не було кому.

У роках 1340-1500 не було воєн і жодних нападів. То хоч і тяжко було жити, але село поширилося вже на Мадарашівку Долинку і Долішній кінець. Тут було вже понад 100 господарств. Тому і багато лісу викорчовувалось під посів зерна і під пасовища для худоби. Ліс ще був на солотвинах, вільшинках, в яловім і на долині, на березі – буковий і дубовий, на грабнику, в крузі, на опалінці і аж до теперішньої межі лісу.

В тому часі заклали коло Рудавки над Вислоком гамерню, де топили руду на залізо. На ній працювали німці. Потім з неї утворилася фабрика і кузні, де виробляли мечі із заліза та різні інші речі. Там був ринок, де продавалися всі ті залізні речі. Від тої гамерні, що кувала залізо, пішла назва „Гамри” (по-німецьки кувати – гамрувати)².

Коли старостою став Станіслав Мнішек – гуляща і недобра людина, – то вже не звертав уваги на королівські грамоти. Він примушував селян працювати весь тиждень у себе в маєтку, платити собі по п'ять злотих і ще давати гусей, курей, платити „олове”, хто мав воли, „очкове” – від бджіл, „осип і сухомірку” від жорнів. Люди не в стані були те все платити, бо і на себе мало працювали – то й збідніли. Декотрі опиралися, то їх били гайдуки і забирали з хати, що попало: чи кожух, чи перину, – щоби змусити до оплати

¹ Рід Мнішків держав Сяніцьке старство від 1558 по 1778 р.

² ...Z tego roku takze pochodzi wiadomość o Abramie, żydzie rymanowskim, który zbudował za zezwoleniem króla oraz starosty sanockiego (Mikołaja Cikowskiego) w 1570 r. na 3 łanach karczowanego lasu kolo wsí Odrzechawy kuznicę żelazną, a następnie sprzedał ją (1572) Wawryńcowie Ryszowie - mieszkańowi rymanowskim, za 600 złp." - „Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Krakowie cyt. Castrenia Sandecensia t. 14, str. 298. A. Fastnacht Osadnictwo, s. 140, 208. „Rymanów. Dzieje miasta i zdroju”. Opr. zbiorowe pod red. Feliksa Kiryka. Rymanów, 1985.

тих данин – били буками. Декому давали і по 25 буків. Двох гайдуків сідало на голову і на ноги, а третій бив. Багато людей не витримували тих побоїв і помирали.

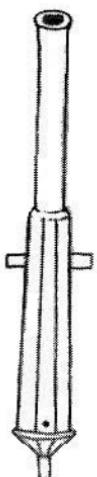
Люди бідували тяжко. Ходили до старости жалітися, показували грамоти, що вони королівські і нема права над ними так знущатися, бо у них привілеї – теж тоді дали викуп 1200 злотих, але і то не помогло. Він взяв гроші, а делегацію наказав вибити і замкнути до в'язниці. Бачив пан, що люди не хочуть підкоритися і наказав, щоб принесли до нього ті привілеї, бо він їх не знає. Власне, хотів їх знищити, щоб люди не мали опори. Але всі ховали ті привілеї; гайдуки шукали їх у церкві, де перед тим їх переховували, у декотрих господарів, били, щоб призналися, але ніхто не сказав, і донощики не дізналися нічого.

У 1565 році було проведено спis грунтів. Тоді в селі було вже 120 господарств. Серед них набагато збільшилася кількість бідніших, що мали по півлана – 48 моргів, або чверть – 24 морги. Тоді були такі прізвища: Барна, Бирва, Бурштин, Галайда, Гуска, Гнатик, Гоменда, Воробель, Вовкович, Дуцяк, Драч, Зиньо, Зиньчак, Завісъкий, Зятик, Федак, Клим, Кияк, Коник, Костецъкий, Конкевич, Лико, Лабяк, Лукач, Лазірко, Мигаль, Милян, Оліяр, Пазиньчак, Пестрак, Сивик, Середенський, Сливчак, Співак, Тимцік, Цуприк, Чорняк, Юрчак.

В той час, коли королем був Стефан Баторий, Польща проводила війну з Росією, а в 1606 році хотіла посадити на царський трон в Росії поляка, про якого говорили, що то – царевич Дмитрій, якого наказав убити його батько. Польща зібрала військо, щоби йти на Росію. Те військо ходило по селях, грабувало, що їм попадало під руку: зерно, худобу... Людей били, жінок насилували, – так нищили всіх цілий рік. Тоді-то в тих роках було завезено до Польщі бараболю. Люди ще не вміли нею користуватися; до того прийшли ще голодні роки. Люди дуже голодували, юли омовку, кукіль і траву.

У 1621 році Польща знову воювала з турками під Хотином. З війнами ставало все важче жити, а пани дусили селян ще гірше, – тоді почалися створювати загони опришків і козаччини на Україні.

У 1626 році вибухнуло повстання в Сяноці, опришки здобули Сянік, понищили трохи місто і навколоїшніх панів. В тому повстанні брали участь і одрехівські опришки. Вони забрали з Сяночка гармату, которую привезло військо з-під Хотина, і Коник привіз її до Одрехови, але побоявся везти до села і кинув до ставу перед селом. Там у ставі вона пролежала аж до скинення панщини; коли її добули, то привезли і поставили коло церкви, а пізніше стріляли з неї на Великдень. У 1930 році забрали ту гармату до музею в Сяноці.

Панщина дуже тиснула людей, і коли ті вже не годні були витерпіти – зібралася делегація і пішла до короля Владислава у Варшаву. Пішов тоді Лабяк пішки і в ходаках, з торбою за плечима, котрий дійшов до короля. Король прийняв його, підтверджив давні права і привілеї, дав йому залізний лист, при показі котрого ніхто не мав права зробити йому кривди і наказав Mnішкові, щоб той повернув давні права Одрехові. Але пан, діставши королівський лист, не змінив своєї жорстокості, а на пострах іншим наказав дати Лабякові прилюдно 25 буків. Та коли Богдан Хмельницький у 1648 році підняв повстання проти панів на Україні і підійшов аж під Львів, – пан хоч і не повернув давніх прав, але дуже полегшив панщину. А коли в околицях Krakова у 1650 році Костка Наперський підняв селянське повстання, пан і зовсім повернув ті права, що були в королівських привілеях.

У 1656 році король Ян Казимир втікав перед шведами, і продав Одрехову шляхтичу Урбанському з Гочова на вічні часи. І так королівські привілеї залишилися всього-навсього свистками ослячої пікіри*.

Урбанський відразу почав господарювати по-новому. В Пловайнім почав виробляти цеглу, а випалювали деревом, що росло

* Урбанські з'явилися в Гачові в 1780 р. і їх рід проіснував до 1944 р. Іgn. Урбанський купив поля 1 ліси в с. Одрехові у 1811 році за 10808 зл VA. „Haczów wieś królewska (1350-1960), Kraków, 1962. Stanisław Rymar.

в Яловім і Вільшаниках. З цегли збудував горальню-бровар на обшарі, а також гумна, муровані стовпи, а між ними – дерев'яні стіни. На ріці збудував млин, а також стайні для худоби, шпихлір, офіцині для економа і служби; (побудував і великий тартак, який згорів у 1933 р. – І.М.), заложив став на обшарі – те місце і зараз називають ставками. Побудував корчми над броваром і на гостинці, котрий ішов з Риманова до Буківська, спровадив до села жидів і дав їм в аренду корчми, щоб продавали горілку з його горальні. Люди відробляли панщину, а багато комірників постійно жили в панських хатах і робили за харчі та за утримання, їм жилося легше як тим, що самі господарювали. Від пана жиди дістали наказ продавати більше горілки. І жид, – хотів того селянин чи ні, – заносив до нього горнець (4 літри) горілки, і хlop мусів за нього заплатити. Тоді дуже поширилося пияцтво, і люди вже перестали скаржитися на пана, на панщину, привикли до неї. А якщо і тяжко було жити – запився і забув про все. Пан днів робочих не підвищував, – за це мав дохід з горілки, з рогаток. До того мав ще один двір в Гачкові над Вислоком.

У 1695 році єпископ перемишльський Винницький прийняв унію, тобто перейшов під владу папи римського. Віра вже називалась не православною, а греко-католицькою. Але людей то зовсім не обходило, бо все залишалося по-старому.

(У роках 1705-1710 панувала морова зараза, котру називали чорною смертю або чумою. Багато людей померло, знову настали підлі роки.

Люди голодували, поширилась між ними злочинність. В „Привілеях села Одрехова”, написаних Юзефом Сулішем (Бібліотека Академії Наук України, №113478, мЛьвів, 1902 рік), знаходились, між: іншими, і книги, в яких було записано різні правові акти, а також і карні вироки. Є серед них і такі: у 1720 році Томаш Возьніца з сусіднього села Заршина вкрав в селі Одреховін пряжсу. Його посадили до тюрми, з якої він вночі втік. Коли його знову спіймали – одержав вирок: його повинні були повішати. Між: часом в дворі змінився пан, і новий покарав його 200 різками. До того мусів скласти присягу, що ніколи більше не буде красти. Якщо ж

це повториться і його спіймають – то буде повішаний. Другий вирок, з 1723 року. Іван Дзякунік погрожував підстарості, тобто адміністратору Одрехови Іванові Красносільському, що спалить його двір, наведе розбійників, а його самого вб'є. Раз навіть перед двірськими воротами шарпав його за волосся, а двірську худобу загнав десь далеко, невідомо куди. Від первого звинувачення, за браком свідків, його оправдали, але мусів Дзякунік заприсягнути в церкві, що то неправда. А за друге мусів підстаросту перевпросити, крім того йому присудили отримати 200 посторонків у два заходи, які він мав дістати у панському дворі. Ще й мусів чотири тижні кожної неділі лежати хрестом у церкві, дати 10 григорів на церкву і 10 на двір. Оскільки Дзякунік не мав з чого ті гроші заплатити, то забрали з його двора бики, які уряд оцінив у 45 польських злотих – I.M.).

У 1728 році на поля Одрехови залетіла саранча, і що було на полях – все з'їла. У 1768 році після Великодня випав сніг по коліна...

По селах бродили конфедерати – то було таке польське військо, що нікого не слухало. Вони робили, що хотіли, все забирали, людей вішали, жінок насилували. Польща йшла до упадку. Зараза чуми щороку поверталася, у 1770 році знову багато людей вимерло.

У 1772 році Австрія забрала від Польщі Галичину, Росія – Варшаву і Польща перестала існувати. Цісарем Австрії тоді був Йосиф II, у 1782 році він скасував невільництво. Хоча панщина і далі існувала, але пан вже не міг робити з хлопом, що хотів. За незаконні вчинки пана селянин міг подавати скаргу до повітового комісара, яким був німець. В селян зажевріла надія, що цісар дасть волю селянам. Цісар наказав зводити школи для селянських дітей, що повинні були існувати при церквах, так звані парафіяльні школи. Але пани пустили поголос, що цісар тому наказав хлопцям вчитися, що хоче брати їх до війська на 25 років. До того часу пан віддавав до війська кого хотів. Рекрута в'язали і везли до повіту. Там його голили і забирали до війська на 12 років. З війська мало хто повертається, хіба що калікою – без руки або без ноги.

У 1786-1788 цісар наказав списати всіх селян. Було заведено табулю – тобто ґрунтову книгу: хто скільки має поля, – і кожному господареві давали ґрунтовий аркуш, такий же, як і панові. Коло села поставили таблиці з назвою села. Люди самі вибирали війта, котрий був залежний не від пана, а підлягав повітовому комісареві, німцеві. В Перемишлі було заложено семінарію, де вчили священиків. Священики були письменні і трохи підтримували селян, вчили їх грамоті.

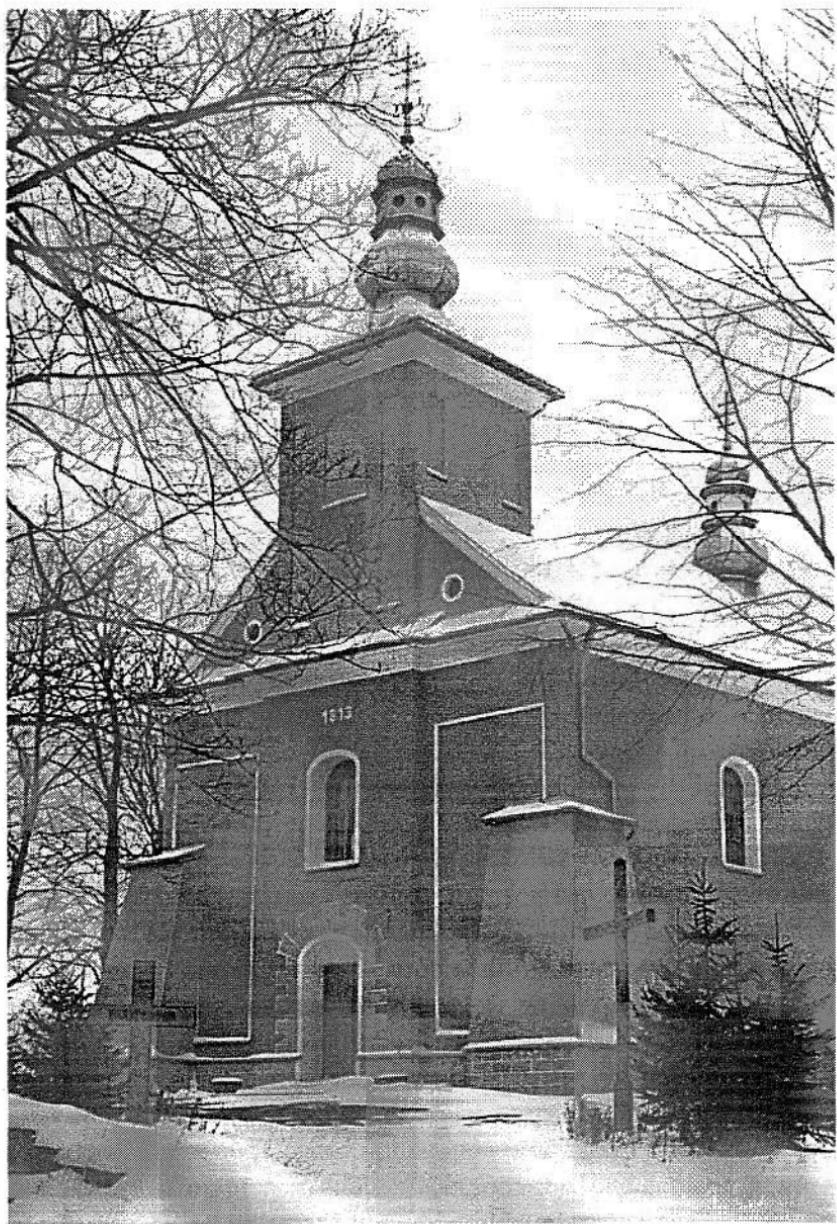
Восени 1790 року загорівся бровар з горілкою. Від нього заїнялися гумна на обшарі, двір у вивозів а що був сильний вітер – загорілася і частина Бухівки. То була страшна пожежа, тим більше, що сталася вночі. На Бухівці погоріли Галайда, Пазиньчаки, Сливчаки, Тимціки та інші. Після пожежі пан Урбанський дав погорільцям місце під будову на вигнанці над Чемишлиянком, а Галайда побудував хату на старому місці – пляці, і відтоді всі говорили про нього „Галайда з пляця”.

В тих часах село мало майже такий самий вигляд, як у 1940 році. В селі було вже понад 200 господарств. Були вже такі прізвища: Августин, Барна, Барт, Бренькач, Бирва, Бурштин, Бунько, Гуска, Галайда, Гнатик, Грубяк, Гоменда, Гараус, Гриньчак, Воробель, Вовк, Вовкович, Дуцяк, Драч, Зиньо, Зиньчак, Завісий, Зятик, Федак, Кавалко, Коруц, Кастронець, Клим, Кияк, Костик, Костецький, Котелець, Коник, Конкевич, Лабяк, Лико, Лещин, Лукач, Лайтар, Лазірко, Мельник, Милян, Мигаль, Майхрович, Мадараш, Марчак, Мазур, Мидзян, Мурайка, Новосільський, Оліяр, Одрехівський, Ольшак, Рацин, Палиця, Поточак, Пестрак, Пельчар, Пазиньчак, Страхоцький, Сивик, Середенський, Солтис, Сивик, Степчик, Струс, Співак, Тимцік, Цуприк, Цупер, Цимбала, Чорняк, Юрчак, Яценко, Верней, Майчик.

Після пожежі пан Урбанський збудував новий двір вже коло Оліяра в потоці, було там зроблено і став на рибу, але той двір довго не стояв, бо пан збудував ще один новий двір, великий двір на Пасвистках десь коло 1805 року. Той двір був великий, мав стайні, стодоли і шпихлір. Там будувалися і слуги пана, сторожі. Так виник новий присілок Пасвистка. Переважно там були поляки.

Св. Іван, перенесений 1817 р. зі старої дерев'яної церкви до нової

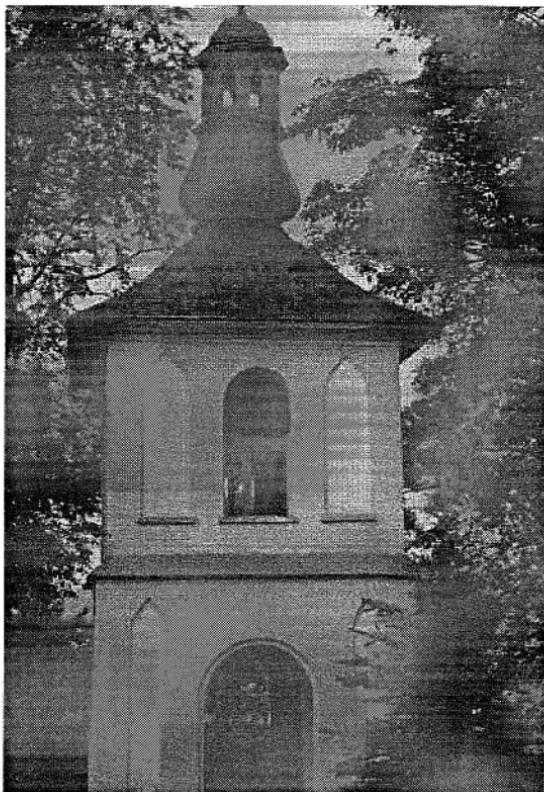

Греко-католицька церква в Одрехові, збудована у 1813-1817 рр.

В селі пан тримав економа, а сам мешкав на Пасвисках, часом їздив до Гачова, де теж мав економа. Якщо комусь щось треба було попросити у пана – то мусів йти на Пасвиска.

У 1812 році після розгрому Наполеона під Москвою через Кутузова при відході війська серед солдат поширилася холера. Вона перейшла і на села, в тому числі і на Одрехову. Від холери померло дуже багато людей, для поховання яких пан дав цвинтар на Заливах. Було вибрано окрему бригаду, яка вивозила зарахованих і померлих на той цвинтар. Слабих і трупів брали гаками, витягали з хати на вози, з воза теж стягали гаками. Трупів ховали відразу ж, а живі так і помирали на цвинтарі. Брали гаками тому, щоби самим не заразитися – тому боялися доторкуватися до них руками. Цвинтар мав більше, як морг землі, і він цілий був заповнений гробами.

Багато людей померло на холеру, а тут почали ще будувати нову церкву, бо стара вже валилася – була дерев'яна. Людям треба було працювати і на себе, і відробляти панщину, працівників до роботи було мало – в неділі і в свята возили камінь для будови церкви. Навіть на Великдень, як з'їли паску, запрягали воли і їха-

Дзвіниця

ли на Вислік по камінь, бо так казав пан і священик. Як вимурували стіни, то приїхала комісія і сказала, що мури вийшли засла-бі, не витримають склепіння, і тоді стелю зробили з дошок, на даху зробили по три бані. На головній вежі повісили чотири дзвони і у 1813 році закінчили будову церкви. Церква була широка, приблизно у 15 метрів, завдовжки 30 метрів. Тоді ж і почали хоронити коло церкви померлих.

У 1823 році в Одрехові заложили першу школу. Пан відступив на клясу одну хату в офіцинах, у дворі, і зимою ходили діти на науку. Вчив їх Фесько Сивик, а потім його син – Іван Сивик. Вони не жили в Одрехові, лише доходили до села взимку.

В тих часах було повне затемнення сонця, таке, що кілька хвилин було так темно, що за два кроки не було нічого видно.

У 1828 році в Австрії було пущено першу залізницю, а десь приблизно в 1830 році побудовано коло церкви підпори, бо від дзвонів на вежі почали колотися мури склепіння. Ті підпори були у вигляді великих лук кам'яних по обох боках церкви, але ті підпори не допомагали, бо мури і далі розходилися. Тому треба було зняти дзвони з вежі і побудувати окрему дзвіницю. Там і повісили дзвони.

У 1845 році було збудовано дерев'яну школу коло попівства, там, де була стара церква. У тій школі вчителем був Дмитро Хутко.

У 1846 році польські пани підняли революцію проти Австрії. Весь центр революції був в Ярославі, в монастирі св. Анни. Монастир був обведений муром, на мурах стояли гармати. Пан Ксавер Урбанський теж зібрав панів до Гачова на нараду, як намовити людей, щоб ішли воювати за Польщу проти Австрії. І коли вже повинна була початися революція, по селях пішла чутка, що цісар дав право хлопам бити панів. Мазури нападали на панів по дворах, били їх, а двори нищили. Клали пана у жолоб і різали пилою, ще й приговорювали: „Поволи ріжте пана, бо був пан добрий. А злого ріжте скоріше”. Урбанський загинув би так, як інші зібрани у його дворі, але фірман з Одрехови Степан Цуприк викликав пана з по-кою і закопав його до гною. Пан лежав там три дні, аж прийшло

австрійське військо і заспокоїло мазурів. Фірман теж скинув рогату шапку і переодягнувся за хлопа, бо також загинув би. На третій день під охороною війська пан виїхав до Одрехови. Тому що мазури порізали багато панів – до революції не дійшло, а монастир в Ярославі легко здобули австрійські війська. І поки існувала Австрія, в монастирі і костелі стояли артилерійські коні.

У тому році випав недорід, а з ним – великий голод. Копа жита видавала 4 літри зерна, бараболя зігнила вся – як хто мав цебрик дрібненької бараболі – то було ще добре, а то накопав півшідра і не знати було, що з нею робити. Ховали ту бараболю, щоб було що зварити на Святий вечір. Люди казали, що Бог послав кару за те, що мазури різали панів. Люди їли кукіль, кору з дерев, омовку, котра трясла, як пропасниця. Багато померло з голоду. По декотрих селах мазури різали дітей і їли їх. Багато було чого, багато сиділо по тюрях за порізаних дітей.

(Саме в ті часи зайшла в гірські села Карпат вже вдруге страшна хорoba холера, вимирали цілі села. Більша половина селян Одрехови вимерла. Очевидець, жінка за прізвищем Кавовчиха, яка прожила 104 роки і добре пам'ятала часи панщини та страшної поїзді, змальовувала страшну картину тих часів:*

„...Померших вивозили драбинястими возами під ліс. А било то в зимі, то ніхто їх не закупував. Вишмаряли їх на купу. Вовки розтягали трути по лісі. Пам'ятам такий випадок, коли в гарячці непримітного, хорого з Бохівки вивезли тим возом і там го скинули, мислили, ще він мертвий. Через деякий час хорий опритомнів, дотягнувся до найближчого потічка: згащував жагущу спрагу водою. А потім повернувся до села. Било дуже хиж, де вимирали шитки люди. Йино вітер дверима скрипів і голодні коти м'явкали, бо їсти хотіли...” – I.M.).

Прийшов 1847 рік, люди з голоду попухли, посліши. Аж як зійшла трава, то їли траву. Скоро показалися ягоди, гриби, овочі – рік був дуже врожайним, – то якось перетрималися. Австрія до кожного двора надала „мандатора”, котрий повинен був наглядати, чи пан

* Хвороба холери в сяніцькій окрузі: 1558, 1600, 1622, 1846, 1876.

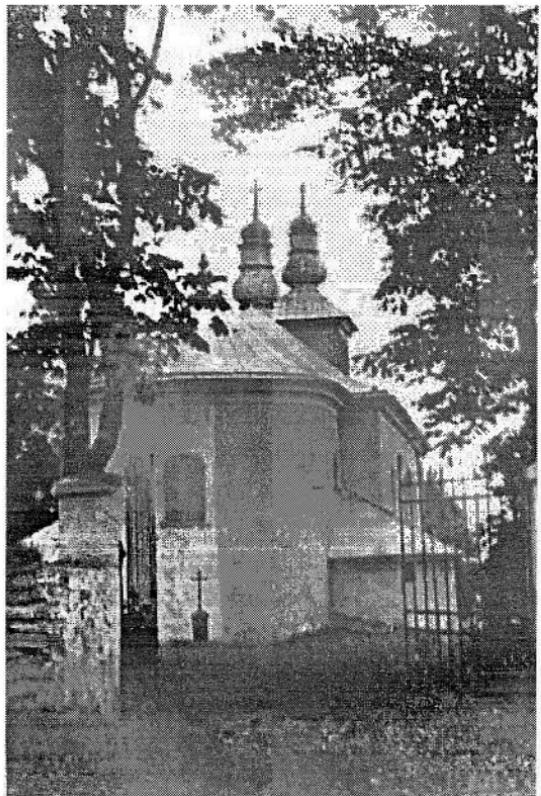
*Капличка на Маковисках,
встановлена в 1848 р.*

їсти. Кожна хата повинна була давати хліб і варене. Люди носили хліб, пироги, кашу, галушки. То все сипали у великі двоушні цебри, а потім ділили між солдатами.

І враз у 1848 році зробилася революція у Відні, в Празі, в Будапешті. Цісар Франц Йосиф I оголосив, що 15 травня скасовує панщину. Селяни стають рівними громадянами держави. Оголошено це було на сам Великдень, 7 травня, після служби Божої. Серед людей настали втіха, один одного цілавав, що закінчилася

не тисне дуже селян і чи не готове якоїсь революції. На Пасвісках був ним Гибелль. Розворушені народи не хотіли робити вже панщини, гайдуки казилися, бо треба було все обробляти.

У 1848 році була ще революція в Угорщині – Кошут хотів створити самостійну Угорщину. Австрія не могла сама дати собі ради, тому попросила російського царя Миколу I допомоги. Цар вислав сто тисяч солдатів під проводом генерала Паскевича, і частина їх йшла на Угорщину через Одрехову. Два дні вони квартирували в селі, і старство дало наказ, щоб село давало їм

Церква з північного боку, від цвинтаря

поки не була збудована залізниця, і тоді вже почали купувати зерно в купців.

Хоча панщина була скасована, проте людям не набагато стало краще. При свободі ніхто не хотів боятися, тому поширилися крадіжки. Люди багато пили, мали більше часу, до того ж в селі було 5 корчм. Тоді Середенські (галаї) вкрали десь бика, прив'язали його в момінському лісі між двома буками і там з живого зняли шкіру, ще хотіли вирізати з нього лій, з якого хотіли робити свічки. Бо була така байка, що як з живого лою зробити свічку, то можна з нею вночі все з хати вкрасти, і ніхто не збудиться. Але той бик з

їх неволя, що дійсно „Христос воскрес”. На пам'ятку знесення панщини ставилися хрести, щоб наступні покоління пам'ятали, як то важко людям жилося під панами.

Через часті невро-жаї в Одреховій заклали громадський шпихлір на збіжжя. Багатші господарі дали дотрохи збіжжя, і кому навесні не вистачало на посів, то громада позичала. Після жнив треба було віддати з десятою частиною надбавки. Якщо навесні позичиш 10 мірок, то після жнив віддав 11 мірок. Для бідніших то була велика поміч. Той шпихлір проіснував 50 років,

бодо вирвався і прибіг до села. Люди втікали від нього, він все бігав, аж на Палицьовій загороді лопнув йому живіт, випали з нього кишки, і там він здох.

У 1856 році завдяки старанням священика Івана Лавровського було збудовану нову школу коло попівства. А пан Ксавер Урбанський з нагоди народження ціарського сина Рудольфа подарував дерево на побудову школи і пообіцяв постійно щороку видавати по 6 сягів (24 метри) дерева на опалювання.

У 1862 році учителем став Андрей Дуда. Він запровадив церковний хор. А у 1865 році вчив уже Іван Цуприк з Одрехови за річну плату 20 ринських.

У 1867 році ціар надав Конституцію, відбулися вибори до парламенту у Відні. З Риманівського округу послом було обрано Стефана Зиньчака з Одрехови. Війти вже мали великі права, дістали печатки. Парубків брали до асенти runku, а до війська на шість років. Громада почала судовий процес з паном Урбанським через ліс, бо пан не давав рубати дерева, ані не дозволяв пасти худобу в лісі, що селянам після панщини по праву належалося. Той процес тягнувся приблизно п'ять років. Делегати їздили до Krakova, де проходили судові розправи, їздили на фірах. Пан хотів погодитися, і віддав половину лісу громаді, але делегати хотіли три четвертих. Тоді пан підкупив делегатів, а через три дні поїх горілкою в Гочові. В той час відбувся процес в Krakovі, а що делегатів в суді не було, бо пили горілку, то там заочно присудили громаді четвертину лісу, тобто понад 300 моргів, священик теж повинен був одержувати на опал і на будови, тому пан дав йому 19 моргів лісу, але за це мав право прийняти священика напостійно, або ні.

У 1870 році збудована була залізниця з Лаборців до Львова. Тоді ж видно було величезне полярне сяйво. Люди казали, що то відкрилося небо, і молилися, щоб побачити самого Бога, але більше нічого вони не бачили... Школа з державного бюджету одержувала вже 150 ринських, і пан давав 6 сягів дерева. Учителем був дяк Сафат Мигаль.

У 1873 році знову вибухнула холера, знову померло приблизно 50 чоловік, котрих теж витягали гаками з хат і ховали на новому

цвінтарі під приголовками, що подарував Урбанський. Заразився також і священик Іван Лавровський, що ходив до хворих сповідати. Він також помер на холеру, його поховали вище церкви. На другий рік прийшов новий священик Антін Лавровський. Тоді ж знову випав сніг після п'ятьох тижнів по Пасці. Висота покрову – 6 цалів (16 см). Сніг лежав два дні. Жито вже цвіло, люди мотуззям згортали сніг з жита, але де згортали, то зерна вже не було, бо зі снігом зривали і цвіт. В той час було вже п'ять корчм у селі: в горі Зельман, над броваром Йолько, в долішньому кінці Мошко, на Бухівці Сруль і на гостинці Лейзор.

У корчмах люди пили, грали весілля, відбували хрестини. В корчмі війт робив свої справи, там карали засудженого грішми і він ставив горілку. Тоді начальство пило і засуджений теж. А злодіїв присяжні карали буками. Також якщо дівчина зайшла в тяжу і видно було вже живіт, то радні брали дівчину до корчми і там її почіпчили, щоб дівчиною не вродила дитини. Родичі ж мусіли ставити горілку за почіпчини. Всі справи відбувалися при горілці. Люди пропивали поля, хати. Злодії крали по коморах, підкопувалися до комори попід сподок, крали кожухи, полотна, корзлі, зерно, також крали коней на пасовиську. Тому коней путали в залізні пута і закривали на колодку, довший час не могли дізнатися, хто краде, аж пізніше виявили, що крав жид Сруль з Хабзою (Новосільським) з долішнього кінця, їх трохи побили, посадили в арешт в Сяноці. Сруль зі стыду втік до Америки, бо вже починалася еміграція. Жид Зельман у 1860 році викорчував останнього свідка татарського набігу – пень дуба, що стояв коло церкви, коло Федака. З того пня зробив 8 метрів дров. Ніхто не хотів його рухати, бо боялися, що пень може пошкодити здоров'ю, навіть жидівка не хотіла брати тих дров до рук, тільки сам жид палив їх.

У 1876 році у Заршині побудована була залізниця, по якій ходив поїзд. Люди боялися поїзда, бо думали, що то чорт тягне вагони. Також з'явилися перші нафтові лампи. На жито знову випав сніг і був мороз. Школа вже одержувала 300 ринських з бюджету, вчителями були Олекса Коциловський, Гриць Турський, а потім Павло Шубер.

У 1884 році збудували нову муровану школу на грядах за 1300 ринських. Будував її Миколай Мигаль, син дяка. Також на Дмитра, 8 листопада, згоріла хата писаря Івана Цуприка, а також Михайла Юрчака. Адвокат з Кракова Владислав Моравський дістав від Урбанського двір на Пасвиках, всі довколишні землі і ліси. Дістав за те, що провадив процес пана проти Одрехови і Гачова. Новий пан оженився з Лещинською, ріднею останнього короля польського, але пани не вважали Моравського за шляхтича, він не мав права їхати чотирма кіньми в кареті, хіба що як їхав з жінкою. Вчителя Шубера прогнали з села за те, що у Великодну п'ятницю грав на скрипці. У селі вчителем став Микола Райда з Репеді, а що і той був пияк, то по двох роках і його було звільнено.

У 1886 році школа діставала вже 400 ринських, але Моравський не давав вже 6 сягів дров, хоч громада і подавала скаргу. За Івана Горбалевича з Мисцової до школи ходило 200 дітей, він заложив сад і пасіку.

1890-й рік знову був сухий, бракувало зерна і паші. Коня до роботи можна було купити за два ринських, а лошат люди залишали на торговиці. Бджоли вигинули ще влітку, але вже можна було купити зерна і муки, бо купці навезли того залізницею з Угорщини. На другий рік до школи своїми силами було добудовано другий клас.

У 1892 році в селі панувала віспа. У тому ж році в школі була заведена українська фонетика, а також урядування було переведено на українську мову. Печатки для війта – теж українські. Одночасно вийшли нові гроши – „корони”: корона дорівнювала пів-ринському.

Ще у 1888 році були розібрані підпори коло церкви, тим камінням обмурували довкола церкву і цвинтар. У 1893 році помер вчитель Горбалевич, і з того часу тут викладали інші вчителі: Молодецький, Ляхевич, Жуковська, Гурський, Вішньовський – всі поляки. Тоді ж була впроваджена трирічна військова служба.

У 1898 році була закладене читальня, „Просвіта” і магазин, а 5 квітня втопився в Одрехівках Фесько Співак, який віз товар до магазину. Втопився, бо моста ще не було, а була велика вода.

Продавцем був Стефан Цупер – кульгавий з Бухівки. Також того року було відновлено церкву: наклали нову стелю – півокруглу, дали новий дах і бані та й покрили їх бляхою, бо перше вона була крита гонтами. Малював церкву Панкевич зі Львова. Він намалював святого Миколая на Іконостасі з обличчям Страхоцького, котрий був церквівником. За цей образ дістав велике визнання.

У 1900 році відбувся опис (конскрипція) людей в Одрехові. Тоді тут налічувалося 2341 душ, в тому числі – 404 шкільних дітей. Вчителем був Павел Нич. Влітку тут були ціарські маневри. В селі одну добу квартирувало військо, яке потім пішло в сторону Коросна, де були головні маневри. На них був сам ціар. В селі була закладена каса ощадності, звана „Райфензена”, де люди могли позичити грошей на купівлю поля, на будову та на інші речі. Платили сюди 5 відсотків на рік, а жиди брали по 25 корон

Подружжя Завійських із сином, котрий був комендантом повітової поліції за Австрії.
Поч. 1900 рр.

і ще кілька курей за вигоду. Касиром був Інатик з Бухівки, а сама каса містилася в громадському домі коло церкви. Тут же були магазин, канцелярія і читальня. Секретарем громади був Михайло Зятник.

У 1901 році до села прибув учитель Йосиф Кvasневич. Громада хотіла вчителя-українця, робила рекурс до Міністерства, але нічого не допомогло, бо так вирішила повітова шкільна рада.

У 1903 році знову була посуха. Посуха була така, що в червні опало листя з дерев, а влітку згоріла частина Риманова.

У 1904 році з села до Збоїск виїхав писар Іван Цуприк. В його хаті за церквою було заложено пошту. Поштарем був Іван Федак. Того ж року виїхав також священик Антін Лавровський до Болеховиць, в селі він пробув 30 років. На його місце прибув Іван Ковалъчин. Прийняли його тимчасово, бо був молодий, але зробив багато: заклав товариство тверезості – багато людей присягло, що не будуть пити горілки – брав участь в роботі читальні, – і люди його дуже полюбили. Вони хотіли мати його напостійно, але церковна влада не хотіла його в Одрехові, і пан, яко фундатор церкви, не дав йому підпису. Делегація їздила до Перемишльського єпископа, але нічого не допомогло. Коли люди дізналися, що на священика іменувано московофіла Петра Ясеницького, – погрожували, що спалять панові гумна і збіжжя. Також написав хтось до пана листа, що священика отрують, а пана, як поїде вночі через село – вб'ють. Жандарми ходили і шукали того, хто написав листа, і дізналися, що то – 18-річний хлопець Дмитро Цимбала, який закінчив два класи гімназії в Сяноці. Його арештували, і він два місяці просидів в арешті. А батько його з гризоти нагло помер на удар серця. На слідство до села приїхав декан Сембраторович. Біля читальні на нього чекав натовп жінок. Вони кричали, що іншого священика, крім Ковалъчина, не хочуть, а як приїде до села Ясеницький, то його стягнуть з воза і вб'ють. Коли Ковалъчин виїжджає зі села на Полави, то був страшний плач. Всі плакали – і старі, і діти.

У 1905 році, 4 січня, до села під охороною жандармів приїхав Ясеницький. Ніхто не вийшов його вітати, вози розпаковував сам. А як відправляв на Різдво в церкві, то стояв такий шум, що не було

чuti anі dяka, anі його. Жандарми стерегли його щось зо два тижні. Коли ж люди заспокоїлися – вже не стерегли його, але народ вже ніколи не мав до нього довір’я.

У 1907 році на візитацію приїхав єпископ Чехович. Йому поставили дві брами, по нього хлопи іздили на білих конях і білих польотянках аж на Качурву за ліс. Коло школи його витали жиди – а було їх щось з десять в селі. Потім єпископ поїхав до церкви.

У той час людям вже жилось набагато краще. Багато іздило до Америки на заробітки, привозили багато доларів, будували нові хати з коминами і великими вікнами – курні хати вже почали зникати. Люди одягалися в купований одяг, жінки носили тонкі фабричні полотна, бархани. Діти теж були одягнені гарно і чисто. Краще їх харчувалися – всі їли муку питльовану, рис, цукор. Та поправка почалася від 1900 року. Багато дітей вчилося вже у вищих школах, гімназіях. Закладено було пожежну охорону „Сокіл”. Пожежники мали попелястий одяг і чорні з синім верхом шапки. При шапці чіпали пера. Вони брали участь у парадах, стояли в церкві коло гробу і коло Плащенниці – тоді одягали бліскучі шоломи, їх начальником був Дмитро Цимбала.

У 1908 році була слота. Трохи погнило збіжжя, але багато було навезено його з Угорщини і Румунії. А грошей люди мали вже досить, бо привози-

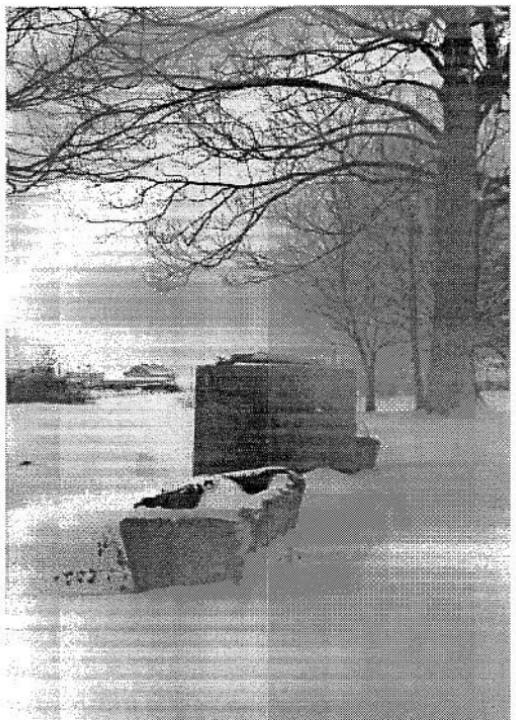

Святий Ян.
Поставлений у 1911 р. на кошти
одрехівської діаспори в Америці

ли з Америки, – то біди майже не відчули. Магазин розвивався дуже добре. Крамарем був Дмитро Дуцяк. Оскільки був добрий дохід, то купив вогнетривку касу і грамофон з українськими пливтами, якого люди йшли слухати, як чуда. Багато доходу повернули тим, що купували в крамниці. Американці прислали грошей і купили годинник на вежу до церкви, котрий вибивав годину, півгодини і чвертьгодини. 2 грудня 1907 року був 60-річний ювілей цісаря Франца Йосифа. По селі ходили музики і грали марші. Люди стріляли з моздірів, куплених того року в сяноцькій фабриці заліза. Там було куплено також два залізні стовпи до церкви під хор, бо прогинався.

У 1910 році на пошті зроблено вже було третій шкільний клас. В грудні була пошестє скарлатини і дифтерії, померло багато дітей – часом було аж чотири похорони щоденно. Куплено було другу сикавку для пожежників. Та сикавка була на чотирьох колесах. В селі кипіло життя: люди були багатші і розумніші, до села приходили газети, при читальні була бібліотека, де позичали книжки. 12 квітня Мирослав Січинський вбив у Львові намісника Андрея

Студія та ясень Майчиків

переголосовували аж три рази.

17 квітня 1912 року було повне затемнення сонця, що тривало десять хвилин. Зробилося дуже холодно і темно, по землі йшли якісь тіні із заходу на схід. Осінь була слотлива. Овес і отави погнили, а картоплі залишилось багато невиконаної. Озимину сіяли аж у грудні. В жовтні на Балканах вибухнула війна. Проти турків воювали Сербія, Болгарія, Греція і Чорногора, котрі 400 років були під турецькою неволею. Австрія теж змобілізувала кілька річниць до війська. З села до Боснії пішло 10 резервістів. Але обійшлося без війни з Росією, – війна висіла вже на волоску. Турків побили, але потім союзники не змогли поділитися – почали самі між собою воювати.

Потоцького за те, що не хотів погодитися на за кладення українського університету. Його заарештували, він трохи сидів у тюрмі, а потім йому допомогли втекти, і він вийшав до Америки.

У 1911 році були вибори до парламенту у Відні. По селах робили віча. В Одрехові був Роман Залозецький – адвокат зі Львова, – все село голосувало за нього. В Одрехові була також окружна виборча комісія, тому голосувало тут кілька гірських сіл. Комісаром був українець з Сянока Гермак. Послом вийшов Курилович, а Залозецький перепав, хоч

У 1913 році на Іvana Хрестителя відбувся 100-річний ювілей церкви. Два дні – 7 і 8 липня – відправляло щось зо ЗО священиків. Вони сповідали, причащали. Церкву зсередини і знадвору було дуже гарно прибрано: довкола церкви поставили стовпі з яличками зверху, пов'язали всі вінцями з чатини і квітів, а також різними хоругвами. Пожежна сторожа виконувала службу порядку, стріляли з моздірів і гармати – аж церква тряслася. Величезні маси народу з навколошніх сіл не могли вміститися навіть на цвинтарі, не кажучи вже про церкву. Крамарів було по дорозі від школи аж до пошти. Було також дві брами: коло школи і коло церкви. Приїхав Лавровський з Болеховець. Його дуже вітали: був ще на Качурові, а йому вже стріляли з моздірів.

У 1914 році до школи ходило вже 450 дітей. 9 березня, на століття від дня народження Тараса Шевченка, був проведений концерт. Керував ним директор Кvasневич. Навесні світила комета Галілея. Показувалася вона перед сходом сонця і була з великим хвостом. Люди ворожили недалеку війну або холеру чи чуму. І справді, 28 червня в Боснії, в Сараєві серби вбили наслідника престолу Фердинанда і його дружину. Австрія почала вимагати від сербів вбивців, які втекли туди. Сербія відмовила, і 28 липня Австрія оголосила війну. 1 серпня була оголошена мобілізація всіх чоловіків до 42 років життя. Люди почали жнива, вижали вже жито, – а був дуже гарний врожай, – і в полі рознеслася звістка, що почалася війна. Всі побігли до села, а тут – великий плач, бо до 24 години всі чоловіки повинні вийхати зі села до Сянока. Всі бігли до церкви сповідатися, писали заповіти, прощалися, жінки плакали, шили мішки, пекли хліб і збиралі харчі. На другий день зранку все село вийшло прощати від'їжджаючих, які зібралися коло церкви. Прощалися одні з другими, качалися по землі, а жандарми кричали, щоб вже скоріше виїжджали зі села. І так йшло зі села коло 200 молодих чоловіків з мішками за плечима. Йшли на заріз, як худоба. 6 серпня Австрія оголосила війну Росії. Люди кинулися збирати хліб з поля, не думаючи, що все так і залишиться знищеним. По селі ходили жандарми, забороняли світити у хатах і палити на полі, забрали у людей всі стрільби. Зібрали худобу, яку старі хло-

пи погнали аж до Перемишля, взяли 60 форшпанів з кіньми і возами, а також багато старших хлопів. А тих коней і людей, що ще залишилися, гнали штурувати дороги. Штурували їх щось зо два тижні, навіть з поля не давали ззвезти збіжжя... А тут вже на дорогах показалися фіри з перинами і дітъми. Старі йшли коло возів пішки – то люди втікали перед війною. Зі Східної Галичини приїхали жандарми. Осіли у дворі, ходять і шукають московофілів. Як якогось знайдуть – заарештують. Здалека вже було чути гармати. Третього вересня Росія забрала Львів, а 15 вересня під час гарної погоди на землю спустилася мряка – така, що не було видно нічого на 10 кроків. На другий день насунули маси війська, котрі у три ряди возів тікали по дорозі на захід цілий тиждень. Поїзди за поїздами втікали теж. А 27 вересня в'їхали в село козаки на конях, з довгими піками в руках. Було дуже страшно, бо такого ніхто не бачив. Люди ховалися по хатах, – може будуть різати! Також показався перший літак над селом. За два дні мадяри відігнали козаків. Були дуже голодні, їли качани з капусти. Люди давали їм хліб і хто що мав. За два тижні вони втекли, а по дорозі грабували, що попадало. Люди копали ями по потоках, накривали дописами і глиною, закопували у землю збіжжя і одяг. Австрійці, вже хворі на холеру, лежали в шпихлірі коло церкви. Від них заразився Іван Пестряк і Михайло Гараус з жінкою та дитиною. Померли вони через кілька годин. А тут надійшли маси козаків і черкесів в кудлатих шапках. Для коней займали всі сади, для себе – хати. Ломили плоти, варили чай, картоплю, ловили і пекли або варили курей, поросят, грабували все збіжжя, худобу різали, виганяли з села цілі стада. Одні відходили, другі приходили, але і ті, і ті все нищили. Богнетривкі каси порозбивали, грамофон побили, книжки в читальні попалили або подерли, крамницю пограбували до шпильки. Так було до 13 грудня. Того дня вони вже втікали з Карпат і 16 грудня знову прийшли австрійці. Вони не грабували, хоча й були голодні. Війт дав наказ, щоб люди пекли хліб, варили картоплю, квасолю і пироги і щоб приносили до нього. То все вантажили на вози і везли разом з військом до Заршина. 20 грудня австрійці знову відступили, і на Анни, 22 грудня, прийшли козаки. За ними – піхота, кавалерія і

гармати. Цілий день їхали до Риманова. 23 грудня на Патриї знову показалися австрійці. Козаки перестали їхати – і почався бій. Австрійці дійшли в Долішній кінець і під Момінь. Російське артилерія почала бити по них з Риманова. Пожежа охопила хати феська Цуприка й Івана Котельця, дзвінника, який жив коло попівства, де був шпиталь. Люди з худобою повтікали по потоках, а ті хати, разом з худобою і свиньми – згоріли. Вночі в Пловайнім москалі пішли на штурм, і австрійці втекли до Буківська, забираючи з собою поранених. Заарештували священика Ясеницького. Вночі санітари зносили з поля поранених – в горішньому кінці в кожній хаті було по кілька поранених. Вранці 24 грудня в Тхали козаки. Злі за напад, били людей нагайками. Закололи Івана Гуску. Івана Струса зв'язали, хотіли його повісити, але тільки побили нагайками. А лісничого на Іучкові повісили за ноги на дереві, прокололи груди штиками, а під кінець стріляли в голову. Двір на Пасвисках пограбували, а пан втік вночі в самій лише сорочці аж до села. Жидів били, хати їх грабували, жидівок і жінок на селі насилували. Так понищили і збрали з собою все, що тільки можна було знайти – і пішли в Карпати. Як військо відійшло, вйті зібрали людей і ходив з ними по полю. Збирави поранених і убитих, котрих ховали у великих гробах на цвинтарі. Поранених російські санітари позабирали потім до шпиталів. Через село ще кілька разів переходили різні роди військ – і так закінчився той рік.

1915 рік мав свої клопоти, хоч фронт трохи відсунувся, проте все ще приїздили за сіном і соломою. Але вже трохи за то платили. В Боську була етапна команда – там платили за худобу, давали посвідчення. 16 січня до села на відпочинок приїхала дивізія. Солдати вже мали досить хліба, цукру, сала і солі – навіть давали людям, то, переважно, були українці, якісь культурніші. Мали свою лавку, де можна було дешо купити за рублі. Святкували Щедрий вечір з кутею, на Йордан батюшка святів воду коло пошти і в церкві була відправа. Побули вони з тиждень, і від Тхали на фронт в Карпати. Ще ходили різні мародери, що забирали форшпани і худобу, вбивали людей – Михайла Палицю вбили в Риманові, коли той хотів з кіньми втекти з форшпану. 22 березня забрали твердиню – Перемишль, а

28 почали гнати австрійських полонених з Карпат до Боська через Одрехову. Інали їх кілька днів. 4 квітня була Паска. Сніг випав по коліна. Люди носили паску і яйце полоненим. Там було кілька одрехівців, а Мордко Барт, жид, втік додому. В Карпатах чути було стрілянину, а в травні австрійці прорвали фронт під Горлицями, і росіяни почали втікати. Втікали також москофіли – родина Ясенницького і двох Середенських, бо австрійці могли їх заарештувати. 7 травня російська війська притягнули на Мадарашівці і поблизу цвинтаря гармати, а 8 почався бій. З Риманова австрійська артилерія почала бити по горішньому кінці – і все відразу загорілося. Йосиф Клім з жінкою були на горищі, як загорілася їхня хата. Вони впали до шопи, і там почали горіти. Але жінка вирвала дошку і витягла чоловіка, завсім попеченоого звідти. Проте той так і помер до вечора в старших болях. Щойно ввечері припинилася стрілянина, а з горішнього кінця майже нічого не залишилося. Вранці другого дня стрілянина перенеслася на Бухівку, яка також зайнялася. Так згоріло близько 100 хат. Аж 10 травня австрійці оточили російські війська і забрали кілька тисяч солдатів в полон. Наступні дні збирали поранених з поля, а вбитих ховали там, де лежали. Вбитих було приблизно тисяча. В Заршині німці повісили 9 поляків за те, що з поранених знімали одяг. Люди збиралі по полю різні речі військових, а карабінів і патронів були цілі гори. Погорільців було звільнено від форшпанів і шарварків; відразу ж почали брати до війська хлопців від 18 років і старших до 55 років. Брали навіть калік. Збиране було все військове: гуму, дубики, листя ягід. А війна йшла дальше.

19 грудня приїхав до села священик Захарієвич, а 4 березня 1916 року помер пан Моравський. 10 березня провели щеплення всіх людей від віспи і холери. Погорільці почали будувати хати, громада дала їм по 10 кубометрів дерева безкоштовно, а решту докупляли. Держава також трохи допомагала. За рік було побудовано 26 хат, а на 36 – підготовано матеріал. Люди жили переважно картоплею і молоком, хто мав корову – мав багато молока, бо поля не були засіяні – лежали толокою, тому худоба мала де пастися і давала багато молока. Восени людям позабирали журна, щоб не моло-

ли збіжжя на хліб, бо все зерно забирали на війну. 21 листопада по-мер цісар, а його місце зайняв Кароль. До села прийшли полонені москалі. Вони викупували трупів, похованих під час війни по полях, звозили їх до церкви і коло неї ховали. Був страшний сморід.

На початку 1917 року в Росії вибухнула революція і було скинено царя. 23 березня в Сяноці була демонстрація з приводу оголошення самостійної України, багато людей ходили до Сянока. Російський фронт розлетівся і вояки поверталися з полону, їм давали місяць відпустки додому, потім знову брали до війська. Влітку повернувшись священик Ясеницький з Відня. А в селі – біда: нема ні хліба, ані худоби.

У 1918 році знову брали до війська. Брали хлопців з 1900 року народження – мало не дітей. До школи діти вже перестали ходити, ширилася анархія. Приведені до крайності, жінки побили комісара Турковського, що приїхав збирати збіжжя, і вигнали його зі села камінням. Він того часу збіжжя вже не збиралі. Влітку дезертири почали втікати з війська додому, робиться партизанка. Люди відмовляються слухати. В Італії на річці Піаві заломалася офензива, і 30 жовтня у Відні і Празі відбуваля революція. Військо кидало зброю, кожний старався дістати ся додому. До села повернулися ті, хто залишився жити, але більше, як сто чоловік за гинуло. Поверта лися слабі, виголоднілі. Жандар мів не стало, ніхто нікого не слухав. В громадському лісі рубали дерева хто скільки хотів, було би чим привезти. Цісар Кароль відрікся від трону, утворювалися різні нові держави. Українці теж зробили свою державу у Львові, але Польща мала готове військо – легіони, потім

Кам'яниця Сивиків, 1921 р.

*Сивик Пелагія, яка вийшла
в 30-ті роки до Аргентини,
де безслідно пропала*

ді Польща воювала з українцями, а коли їх перемогла – то почала воювати з совітами. Взимку вирубали ліс під Поляном, бо колись давно тут було Пасовище.

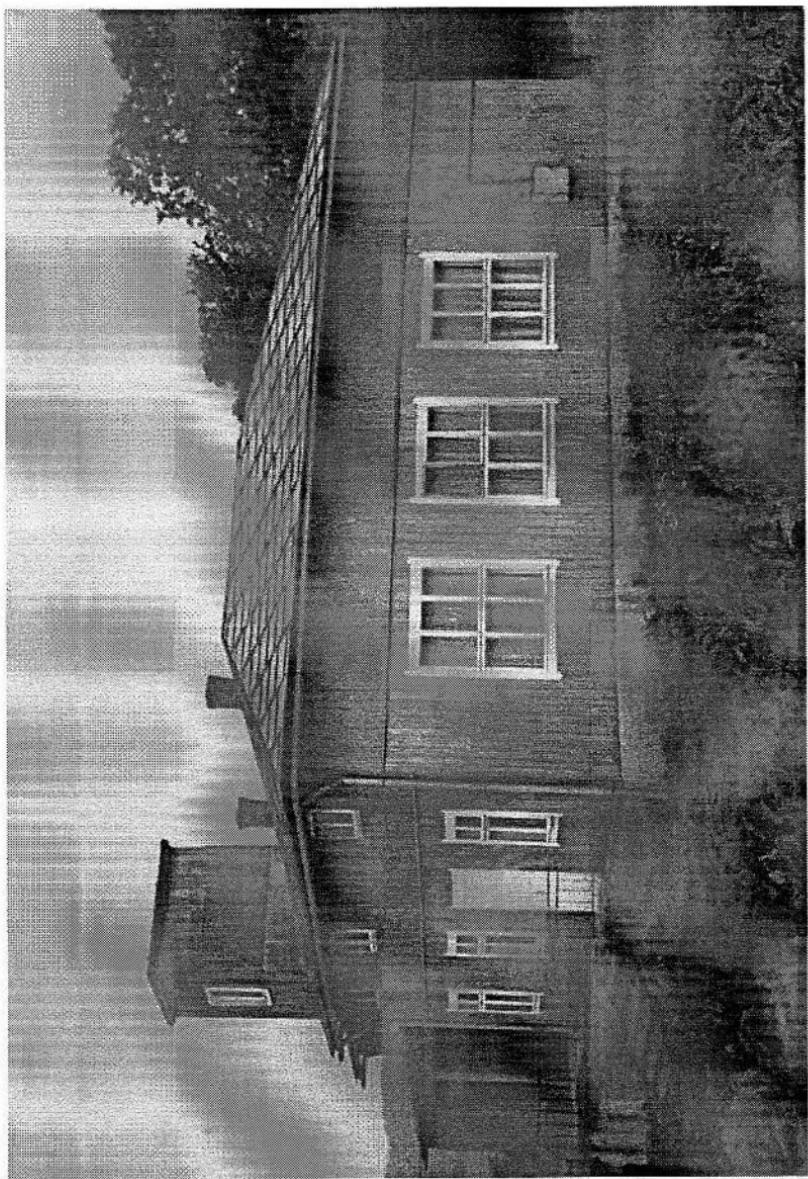
У 1920 році в лютому покликали хлопців до польського війська, але за кілька тижнів всі повтікали. В травні військо оточило село, виловили хлопців і забрали до Сянока. Але за два тижні знову всі повтікали і почали критися по полях і лісах. Аж після перемир'я з більшовиками прийшло військо, до кожної хати, де був дезертир, було приставлено по кілька солдат, яких треба було годувати. Тоді всі пішли до війська. У той час австрійські гроші було замінено на польські марки.

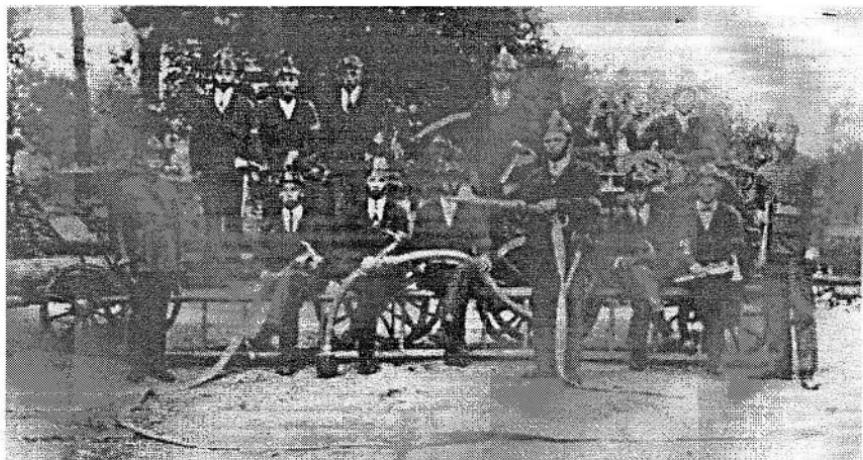
сюди прийшли ще галерчики з Франції – та й перемогли українців.

У Великому Вислоку також утворилася Лемківська народна республіка. Межі її були від Яслиск до Команьчі, а керували нею Микола Коник і Степан Цуприк. Але поляки послали батальйон війська, їх трохи постріляли та й порозганяли по хатах.

1919 рік був без державності. Хоча офіційно Одрехова числилася під Польщею, але українців її не було призначено. То й до Одрехови ніхто не чіпався. Війтом було вибрано Івана Струса, хоча українці мало голосували – самі поляки і їх прибічники. На осінь було призначено асентерунок. Хлопці пішли туди, їх асентиравали і відпустили додому. На сх

Народний дім "Читальня в горі"

Пожежна команда. Фото 1920-30 рр.

Гурток Просвіти. 1926 р.

Читальня Просвіти в Одреховій. 1927 р.

Драматичний гурток. 1929 р.

У 1921 році коло церкви громада, на місці, де колись був шпихлір, побудувала дім. Там містилася крамниця і громадська канцелярія. А на другий рік там заснували ткацьку школу. У тій школі було три верстати і вчитель-ткач. На Пасвисках над Одрехівками жиди побудували паровий тартак і почали різати ліси та відсылати їх за кордон. Марки падали у вартості, так що як хтось продав корову, то за місяць міг купити собі за неї хіба що голку.

У 1923 році була відновлена читальня, почав працювати хор. Тут давали і вистави. Школа мала п'ять класів. 1 грудня помер директор Йосиф Кvasневич, на його місці залишилася дружина Анеля.

У 1924 році від дяка Михайла Воробля забрали Книжкову крамницю. Тоді ж марки були замінені золотими. За один золотий ішло один мільйон вісімсот тисяч марок. В Долішньому кінці було збудовано читальню, крамницю і салю. Також книжковий магазин було замінено на кооперативу і було впроваджено книговедення.

У 1925 році по селах Сельроба (селянсько-робітничої партії) відбувалися віча. В комітеті був Заяць зі Львова, потім – Хам. Головою Сельробу був Стефан Зятик. Коло доріг тоді садили дерева.

12 травня 1926 року відбулася революція у Варшаві. Пілсудський заарештував президента Войцеховського і прем'єра Вітоса. Били їх три дні. 16 травня одрехівці ходили до Боська на маніфестацію з червоним прапором, котрий несли робітники з тартаку. Чезрез Вільшинки йшло приблизно 500 чоловік, а назад йшли всі дуже незадоволені, бо то була польська національна забавка. Того року були вибори до громадської ради по чотирьох куріях. Перше коло (курія) – були пан і священик. Вони оба вибирали 8 радників. Друге коло – кілька багатших людей-господарів – теж вибирали 8 радників. Трете коло – всі господарі і їх жінки – вибирали також 8 радників. Четверте коло – всі, що мали 21 рік, але не мали поля – також 8 радників. Молодь агітувала, щоб вибирали доброго війта, котрий би старався і дбав про інтереси громади. Але виборча комісія визнала їхні картки недійсними і війтом було обрано Стефана Середенського. Проводилися також вибори до Сейму. Послом обрали Йосифа Моравського – пана з Пасвиск. Село також голосувало проти корчм, тому в селі жиди перестали продавати горілку. Ко-

Театральний гурток. 1930-ти рр.

оператива купила трієр до чищення зерна. Також засноване було протипожежне товариство „Луг”, яким керував Михайло Вовк з долішнього кінця. Читальня була дуже діяльна. Тут завжди було повно молоді, що читали книжки, газети. До читальні було закуплено багато книжок, а також, при допомозі Америки, у 1927 році, сюди було куплено радіо. В кооперативі стався розлам: в горі, в Андрія Кавовка була відкрита ще одна крамниця. Школа мала вже 7 класів.

У 1928 році війтом було обрано Струса, бо Середенський захворів. Знову садили дерева коло всіх доріг і святили їх коло школи.

У 1928 році від 1 до 14 лютого був сильний мороз – 40 градусів. В лісі і в селі померзли дерева, всі бджоли згинули. До села приїхав зять Моравського – Генрик Русоцький – побудував собі в селі двір. Ліс на будівлю дістав Ян Моравський, який був міністром у Варшаві. Йосиф, що був послом, дістав Небощани, а Юрко – Побідно.

Драматичний гурток. 1934 р.

Одрехівці, які вийшли до Америки. Нью-Йорк, 1933 р. У другому ряді: 4-ий – І. Майчик, біля нього два брати Голомяк-Кузян, а поруч його два брати.

Шкільний аматорський гурток. 1930 р.

11 лютого 1930 року помер священик Петро Ясеницький. У селі він пробув 25 років. На його місці приїхав Михайло Ковальчик з Вінчарової коло Горлиць.

У 1931

році були вибори до Сейму. Голосували за польську одинку, за УНДО (українське націонал-демократичне об'єднання) і за Сельроба, восени голосували за кандидатів до Сенату. Того ж року був перепис – на той час у селі було 2559 душ людей. Тоді ж Ковальчик заснував на Мадарашиці молочарню.

У 1932 році були вибори до громадської ради за новою ординацією. Солтисом обрали Миколу Цуприка, але староство не затвердило виборів. За місяць було найдено інші вибори – і знову обрали Цуприка. Староство і на цей раз не затвердило і прислали наказного солтиса поляка Тучинського – лісничого з Гучкової.

*Шкільний аматорський гурток.
Кер. М. Лісовська.*

Сільська тимчасова крамниця на Березі. 29 серпня 1937 р.

У 1933 році директором школи став Тадеуш Курий. Відразу ж читальню вигнали з громадського дому, і зробили там шкільний клас Читальню перенесли в долішній кінець, де вже не могла так успішно розвиватися. Кооператива розквітала. Яйця почали слати аж до Катовиць, штучні навози спроваджувати вагонами, також інші товари привозили до села – так що дохід був більший. Жиди вже не мали що робити в селі, тому всі повтікали до міста.

У 1934 році священик спровадив місіонерів, котрі від 25 лютого до 7 березня навертали безбожників на добру віру. Також відбулися вибори – на солтиса – обрано Андрія Вовковича, Ігідсолтиком – Миколу Цуприка.

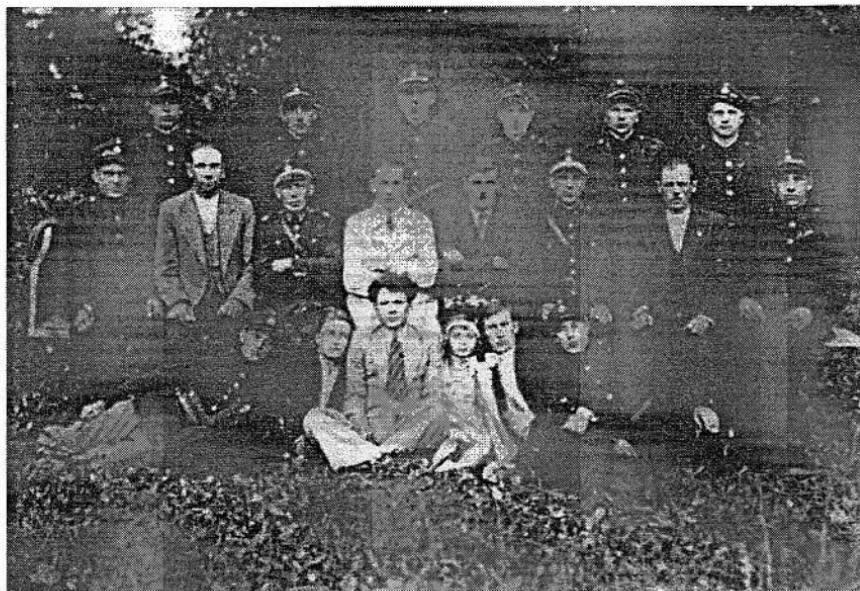
У 1935 році на Мадарашибівці побудовано було дім на крамницю і салю, а також було куплено радіо.

Влітку 1935 грім вбив Миколу Палицю з гори й Анну Стецік з дочкою з Бухівки, які були при сіні, а Гамерський застрілив Анну Зинчак з Пасвиськ.

У 1937 році громада купила місце під школу на Грязах. Цеглу купили в Гачові, вапно теж, і звезли те все до села. У тому ж році помер Іван Гута з Пасвиск. Помер на цукрицю, і за його бажанням поховали покійного без священика і з оркестром. То був перший похорон такого роду в селі. На ньому була маса людей, а також – поліція: дивилася, чи не буде якихось комуністичних заворушень. Для будови дому кооператива купила в громадському лісі дерево, яке порізали і обтесали. Повітовий відділ не хотів давати дозвіл на будівлю, аж після інтервенції Ревізійного Союзу зі Львова дозвіл було одержано. Комісія не визнала купленого місця під школу, наказала купувати на обшарі у Русоцького.

У 1938 році староство впровадило обов'язкове вартування коло таблиць на селі, бо хтось на сміх повісив майткі на таблицю і закрив польського орла. Тому взимку по 10 хлопів мусіли стояти цілу ніч на морозі, оскільки ж було три таблиці, то щоночі 30 хлопів йшло на чергування, а поліція їх контролювала. Вночі з 25 на 26

Пожежна команда. 1937 р.

січня було велике полярне сяйво: так виглядало, ніби півнеба горіло від 11 години до другої поночі. Люди будили одні других, боялися, ворожили, що буде страшна війна і що згорить півсвіта. 29 січня знову був сильний ураган. Тривав цілу добу, позривало багато дахів з хат, поламало дерева. 11 березня Птлер захопив Австрію. Весна була сльотлива – аж до травня. 19 квітня військо йшло на чеську границю. До села прийшло 100 мобілізаційних карт. В Риманові заарештували комуністів. Були також вибори солтисів, але в Одрехові – ні, бо Вовкович добре служив Польщі, а, властиво, поліції. 19 березня почали будувати кооперативу біля місця для школи. До Паски зробили фундамент і підвал, а стіни почали зводити 19 травня. 24 червня Микола Цуприк і Михайло Мигаль поїхали до Львова оглядати українську торгівлю і промисл. На Івана Хрестителя, 7 липня, в кооперативі вже продавали пиво, хоч даху ще не було. До зими накрили дах зеленою бляхою і викінчили канцелярію і крамницю, де взимку були зроблені вікна і двері до цілої будови. В світі йшла напружена війна: в Іспанії, Китаю, Словаччині

Wijne uit
deze opleiding
kunnen
gebruikt worden
bij de
onderwijsinstellingen
van de
Nederlandse
staat.

Селянський віз. Три брати Майчики: зліва Микола (загинув в Освенцимі), Андрій та Іван. Збоку їхня мати Анастазія з онукою Галиною.

воювали з Японією в Маньчжурії. 1 жовтня Гітлер захопив Чехію, Польща забрала Заользя. 8 жовтня Закарпатська Україна оголосила незалежність. Багато хлопців пішло до війська на Закарпаття – з Одрехови пішли Андрій Костецький, Скробала, Панчишин. Читальня купила нове радіо.

У 1939 році директор школи Курий доніс до староства, що хтось вибив йому шибу у вікні. Староство знову впровадило за кару чергування – 20 хлопів щоночі чергувало коло школи. Люди нарікали. А тут ще прийшов наказ білити паркани коло доріг, плоти розібрati, а конями їздити по правій стороні дишка. Всі нарікали на Польщу і чекали війни – може стане легше. Кооператива перенесла крамницю до нового дому, всюди були вже настелені підлоги. На Івана в селі вже продавали пиво, а після Петра відбувалися вже забави. Справником кооперативи третій рік вже був Стефан Поточак,

*Стефан Майчик
в польському війську, 1937*

а касиром – Михайло Мигаль. У світі – велике напруження. Гітлер вимагав від Польщі Гданського коридору. Польща відмовила, сказала, що не дасть ані гудзика. 28 серпня прийшов наказ вести коней з возами до Боська на військові потреби. Люди міняли коней і вози на гірші і ті гірші везли. ЗО серпня була оголошена мобілізація, але всіх не брали. Все-таки трохи хлопів пішло до війська. Люди не так боялися війни, як у 1914 році. Може тому, що до війська брали не всіх. Вранці 1 вересня німецькі літаки налетіли на льотниско в Коросні і збомбардували його. Потім летіли над Пасвисками на Словаччину. Одні почали пити, другі – йшли до вій-

*Селяни Одрехови, 28.04.1938 р.
Крайній справа в 3-му ряді М. Цуприк.*

Курси крою та шиття, 1940-і рр.

ська, інші – плачуть. Але все те так скоро діялося, що люди тратили голови, всі слухали радіо, навіть поліція. Впроваджені були варти, ровери позабирали для гінців, наказували ліпити вікна папером навхрест.

Але все це не тривало довго, бо за тиждень надійшли німці. Уряди, поліція, військо і цивільні поляки – всі втікали на схід: і возами, і пішки, а найбільше – жиди. 17 вересня до Східної Галичини вступили Совіти і до 20 вересня поділилися з німцями. Совіти дістали землі по Сян. Німці відразу почали урядувати по-своєму. До Заршина на війта іменували на пропозицію адвоката Блавацького, Миколу Цуприка з Одрехови. Було то 22 вересня. Через Одрехову німці не йшли, перейшли її тільки словаки. В Одрехові солтисом вибрано Івана Голютака і забрано урядування від Вовковича, підлого поліцейського доношика. Також директор школи Курий виїхав зі села зі страху за те, що

За тиждень до важких боїв. 1944 р.

Перше причастя. Коло священика зліва – Гая Завійська та Славця Сивик. Прізвище священика невідоме.

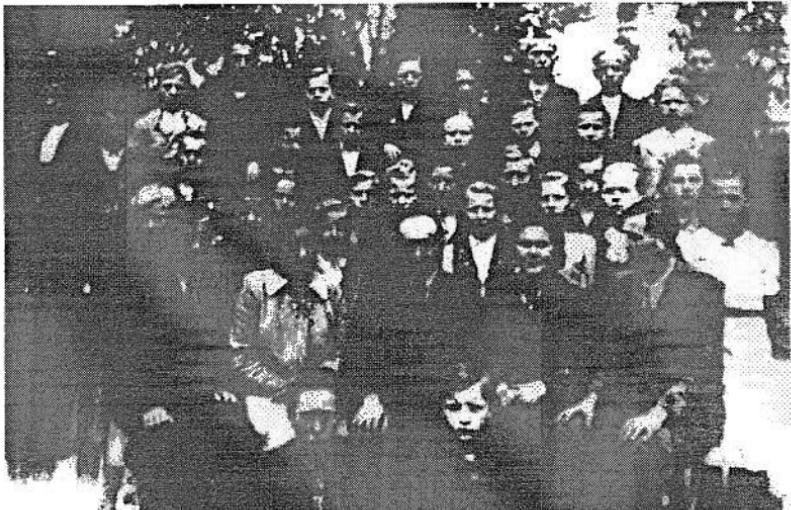
люді мусіли його вартувати. Взимку було переселення до Совітів. Переїхали зі села Іван Сивик, Степан Сивик, Йосиф Мадараш і Михайло Новосільський. Німці забрали всі радіо, щоб ніхто не слухав передач з-за кордону. Українцям дозволили відкрити школи. В Одрехові директором призначили Микитина, вчителями Залуцького, Федорчука та інших, кого німці витнали з Познаньщини. Також прислали до села кілька родин поляків, вигнаних з Познаня.

У 1940 році німці почали вже добре братися за людей. Наклали контингенти збіжжя, картоплі, худоби, а також почали забирати молодь на роботи до Німеччини. Після того, як Франція була розбита, до села прийшло німецьке військо (нахтігаль), яке розмістилось в школі, в кооперативі, а також у дворі. Людей гнали на різні фірманки: до лісів, до доріг, будувати льотниско в Заршині. Також

Гурток сільськогосподарської школи, 1942 р.

Третя зліва вчителька Катруся Костечко, поруч – В. Федорович.

П'ятий клас сільської школи разом з вчителями (зліва направо): Котлярем, Опиханою, Цапінським, невідомим та Зятиком, 1943.

Школярі с. Одрехови та вчитель Котляр, 1943 р.

Пасвіщани, 1943 р.

брали хлопців, котрі мали по 20 років і гнали копати окопи понад Сяном в Терепчі, а також до німецьких дворів.

У 1941 році Берег побудував дім на крамницю і салю, але їх не було викінчено. Життя потрохи почало унормовуватися. Кооператив купив моторну молотилку до жита та іншого. 22 червня німці напали на Радянський Союз і забрали Україну. Українці думали, що за допомогою Німеччини вони створять свою державу, але німці господарювали по-своєму. Гестапо почало арештовувати ні в чому не винних людей, а як хтось почав би втікати – то відразу стріляли. Жидам було наказано носити на рукавах зірки, гнали їх на важкі роботи. До Риманова гнали маси полонених совітських солдатів, і в таборі не давали їм їсти. На полонених кинувся тиф, від якого вимерло 12 тисяч чоловік за одну зиму. Ще живих вивозили з табору і закопували. Коли ж хтось хотів би їм кинути кусень хліба – то того били нагайками або стріляли. Часом полонені втікали. Йшли вони через Одрехову, люди давали їм їсти і грошей на дорогу. Але багатьох з них виловили і постріляли.

У 1942 році в містах для жидів заложили „гетта”. їх обгородили колючим дротом, а розміщені вони були в окремих ділянках міста. Пізніше всіх жидів з цілого повіту звезли до Буківська. Людей туди не впускали, а жидів не випускали. Коли ж зустріли де жида в іншому місці – то стріляли його. За кілька місяців усіх жидів знову вивезли до табору в Загутині, і там в лісі всіх постріляли – і жінок, і дітей. Декотрі втікали у ліси або переховувалися в селі. Коли ж знаходили – то розстрілювали і того, що втікав, і тих, хто переховував. Як гестапо вже покінчило з жидами, то взялося за людей місцевих.

У 1943 році арештовували кожного, як була на нього підозра, що він – прихильник комуністів. Арештовували і тих, хто хоч раз поїхав купити дещо для себе чи для родини. Вночі 12 березня гестапо забрало з Одрехови Миколу Котельця, Михайла Котельця – крамаря в кооперативі, Івана Зиньо, Стефана Гацка, Миколу Гацка, Івана Конкевича, Івана Лабяка. Гестапівців по хатах водила польська поліція і Вовкович. Але того їм було мало: зробили ще варту коло церкви з 200 хлопів. Гестапо приїхало двома автобуса-

*Іван Сивик. Загинув
біля с. Великі Озерівці
на Словаччині*

чикували, щоб собі ніхто не міг зарізати, жорна опечатали; щоб люди не могли молоти. У лісах було кілька партизан, і Кузьмич з Пасвиск давав партизанам патрони, бо його син служив у кримінальній поліції, звідки міг ті патрони приносити. Гестапо якось про це дізналося, арештували батька та завезли до Освенціма*.

ми, оточили всіх, а були озброєні автоматами та кулеметами і 70 хлопів забрали до Освенціма. Сказали, що то за те, що ті давали їсти полоненим і жидам, а також переховували їх. Потім ще забрали тих, що були переселилися до Совітів, а потім повернули назад: Івана Сивика і його сина Стефана, Стефана Мадараша, Михайла Новосільського. А Стефана Середенського застрелили в Риманові, бо він знався з партизанами. Наложили величезні контингенти зерна і картоплі, худобу і свиней поколь-

*Іван Завійтський з Пасвиськ.
Один з тих щасливих, який
повернувся з фронту*

* У 1945 році поляки вбили сина на вулиці без суду, а про те, що він помагав партизанам, ніхто цього не розслідував.

Іван Зятик

За доносом Тучинського в січні 1944 р. гестапо оточило в лісі партизан і всіх перестріляло. Кооператива трохи торгувала, але не було вже товару. Купила ще динамо й інсталяцію для лінії на село. В кооперативі було проведено електричне світло.

У 1944 році почали ширитися чутки, що німці відступають. Вони хотіли ще створити якийсь відділ німецького війська СС „Галичина”, але серед одрехівчан не було охочих і до дивізії ніхто не записався. 25 липня зі Сянока виїхали уряди, а 7 серпня німці окопалися в Одрехові – і почався бій. Люди також поробили собі такі-сякі ями і там поховалися.

Худобу позаганяли в Потоки. Артилерія і „катюші” почали „бити” із Заршина, били переважно по потоках. Так тривало цілий день, а на ніч трохи заспокоїлося. По потоках було вбито багато худоби, лежала так довший час. Багато було вбито і людей цивільних, багато поранено. На другий день знову почалося те саме. Вигоріло пів-села. Коло полудня під охороною танків до села вступила Радянська Армія. Але військо дійшло тільки по Долинку і Волоня, бо гостинцем їхало багато німців, які дістали підкріплення. Тому за два дні совітів знову відперли назад до Заршина. Так фронт стояв 7 тижнів. Німці забрали всіх хлопів до лагерів, яких ночами гнали копати окопи під першу лінію, ставити бункери, – бо думали тут зимувати. Вдень косили збіжжя, котрого зі Заршина не було видно, молотили його нашою молотилкою, а зерно забирали. Кожний день була перестрілка артилерії і „катюш”. Так тривало до 20 вересня, коли німці вимінували дорогу в Пасіці і почали виганяти людей з горішнього кінця. Хто не хотів йти – забирали йому останню худобу і все, що мав – навіть стінні годинники забирали. Качурову замінували, всі дороги – також. Хлопів з табором забрали в гори і там німці почали

*Володимир Верней,
відомий дирієнт*

ців, котрих полапали, поляки брали до війська, але ті відмовилися служити полякам. Тоді їх забрали до радянської армії, і за два тижні послали на фронт в Пряшівщину, де їх багато загинуло. (Одрехівських хлопців, деяким ледве сповнилося 20 років, забрали до совєтської армії пізньою осені 1944 р., та більшість котрих загинула, служили у 161 полку 354 дивізії, 4 армії. В боях під Кошицями, а точніше, с. Великі Озерівці. Поховані у братській могилі м. Мигайлівце (понад 8 тисяч)). Поляки зробили в Одрехові постерунок з Заршиняків, Довгого та Ячміра, котрим наказали носити їсти.

Аж у 1945 році, коли військо пішло на Берлін – трохи стало спокійніше. Але поляки знову почали нападати: крали худобу, коней, відбирали навіть на дорозі. Хлопа скинули з воза, а самі поїхали кіньми. В Синяві вночі напали на українців, спалили 30 хат, людей постріляли. Одрехова цілими ночами вартувала коло села, щоб не впустити туди різунів*. Ночами довкола горіли села, в горах були бандерівці, які, в свою чергу, відплачували і лякали

оборону. Але радянська війська дістали підкріплення і через Момінь та Вільшинки в'їхали танками на Пасвиска. За допомогою літаків розбили німців в Тернавці і в'їхали аж під словацький кордон і за Ясло. Але і втрати у росіян були великі: самих танків на Пасвисках і в Рудавці згоріло близько 60-ти. Хлопи з тaborів порозбігалися по лісах, користуючи з того, як літаки бомбардували місцевість, і потрохи поверталися до села. Потім до села на відпочинок прийшла російська дивізія.

Була щось за два тижні, потім після неї прийшла ще одна – була тут також два тижні, хлоп-

польські села. Але людей вони не стріляли. 27 серпня до села прийшли бандерівці квартирувати, – поповнювати свої харчові запаси.

Було їх щось з три сотні. Поляки донесли до Заршина, і вранці зі Сянока прийшло військо. Село оточили з двох сторін і почали стріляти. Вбили щось з двадцять чоловік, а решта повтікала в ліси. За місяць до села знову прийшла бандерівська карна експедиція, яка шукала донощика. Були дуже жорстокі і суворі.

Трохи хлопів повернулося з Німеччини й Освенціма, але поляки по дорозі забирали їм все, що мали зі собою. Йшла страшна зима. А 7 березня 1946 року до села приїхав батальйон польського війська. Скликали хлопів до кооперативної салі і там полковник наказав, щоб всі готувалися до від'їзду на станцію до Заршина, звідки їх вивезуть до Радянської України. В Польщі не сміє залишитися жоден українець, бо то є земля польська. Люди без опору забирали свою мізерію – кожний мав право вивезти майна на трьох возах – а решту повинні були залишити полякам.

Так закінчилася сумна пам'ять після Одрехової, а люди розсіялися по всій Західній Україні. Втікали перед поляками так, як їх предки втікали колись перед монгольською неволею.

СВЯЩЕНИКИ

Хто були священиками до 1850 року – невідомо.

1813 – Теодор Пацлавський при Урбанському.

1850 до 1873 – Лавровський Іван

1874-1904 – Лавровський Антін

1904-1905 – Ковальчин Іван

* Перед виїздом з села Одрехови польський поліцай розповів війтові про те, що у відому грабіжницьку банду входили два поляки з села Нагоряни Вежбіцькі та Патриляк, бандит Валюсь з села Глибоке, та чотири Одрехівці: Михайло Барна, Палиця-Гуланів, Стефан Лабяк. Керівником цієї зграї був Одрехівський лісничий польського походження Тадеуш Тучинський.

1906-1915 – Ясеницький Петро

1915-1917 – Захаріяєвич Ярослав, батько малярки Галини

1917-1930 – Ясеницький Петро

1930-1946 – Ковалъчик Михайло

Священики мали 100 моргів парохіального ґрунту і 19 моргів лісу. До того люди щороку давали їм: „скіпчину” – один сніп жита від кожної копи; коляду – 13 корців вівса або ячменю; від свячення пасок – по літрі конопель і 4 яйця (то було 3 корці конопель на олію і 1600 яєць); до того – за весілля, похорони, по договорі, на служби Божі і паастаси, на Миколая зо дві фіри хліба, для душ, на Паску – пасок з цвінтarya, а ще платили щомісяця за науку релігії, як вчителю.

З 1936 року вже „скіпчизни” не давали.

ВІЙТИ

За часів первісної Русі по селах були тивуни. Пізніше, за часів Польщі – солтиси, за Австрії – війти, а за останньої Польщі – знову солтиси.

Про давніх солтисів і війтів не збереглося жодних даних. Перші записи знаходимо лише від 1866 року.

1503 – князь Одрехівський (з „Актів села Одрехови...”)

1866 – Скробала Андрей (війт)

1872 – Мигаль Антошко

1878 – Мигаль Савер

1884 – Мурайка М.

1890 – Коник Михайло

1896 – Цимбала Йосиф

1902 – Палиця Михайло

1908 – Середенський Стефан

1919 – Струс Іван

1926 – Середенський Стефан

1928 – Струс Іван

1930 – Тучинський Павел (назначений солтис)

1934 – Вовкович Андрей (солтис)
1939 – Голютяк Іван (солтис)
1939 до 1944 – Цуприк Микола (війт)
1945 до 1946 – Коник Іван (солтис)

ВЧИТЕЛІ

(Українці)

1823 – Т. Сивик
І. Сивик (син)
1825 – Д. Хутко
1832 – А. Дуда
1865 – І. Цуприк
1876 – О. Коциловський
Г. Турський
П. Шубер
1888 – М. Райда
1890 – І. Горбалевич
1893 – П. Нич
1940 - 1943 – В. Микитин
1940 - 1943 – П. Синиця
1940 - 1943 – З. Залуцький
1940 - 1943 – П. Обаль
1940 - 1943 – М. Соломон
1940 - 1943 – Г. Федорович
1940 - 1943 – К. Костечко
1940 - 1943 – І. Зятик
1940 - 1943 – В. Величко
1940 - 1943 – З. Цапінський
1940 - 1943 – О. Опиханий
1940 - 1943 – П. Котляр
1940 - 1943 – В. Кінь

(Поляки)

1894 – Молодецький
Ляхович
Гурський
Вішньовська
1891 – Й. Квасьневич
А. Квасьневич
Т. Курий
1934 – М. Вайсувна
М. Лісовська
М. Туркувна
Е. Зайончувна
З. Лопушанська
1939 – М. Михайлевич

Володимир Микитин,
директор школи.

НАЗВИ ОДРЕХІВСЬКИХ ГІР, ПІЛЬ, ПАСОВИЩ І ЛІСІВ

Патрия
Гомондова
Закружа
Вільшаник
За Яловим
В Пловайнім
Пловайник
В Момінськім
За Медведжим
В Одрехівках
Під Тертицями
Грендівка
На Барвінку
Під Ділом
На Вісівці
Верхгайний
Гучкова
Болоня
Майківка
Широкий Брід
На Кліні
На Приголовках
На Романчим горбку
Волове
На Заливах
Маковиська
Мадарашибівка
Бухівка
Конецполя
Чемишлянка (ріка)
Медведка

На Грушевім
Під Будом
За Раковим
На Борах
На Пасвистках
Над Броваром
На Долинці
На Поласківці (давно Підлісківці)
На Розпутью
На Обшарі
На Вітівстві
На Ваташинім
На Чертіжнім
На Гальківці
На Завої
На Прилухах
В Пасіках
На Грабівці
На Горській
На Луцовій
На Туровій
На Полянах
На Рівнім
В Лузі
За Драчом
За Ялівицьом
Під Таціком
Під Зеликарньом
Під Каменьом

Львівський обласний архів

1421, 23 січня.

Згадуються в селі Одрехові такі прізвища:

Іван Шершень
Петро Скробала
Михайло Тимко
Григорій Грубяк
Пелагія Янчак
Степан Середенський

Тека ф 37 1с5. Громадський уряд с. Одрехови 1439 рік.
Згадуються такі прізвища:

Hryć Skrobała
Jacko Miśkuf
Wasyl Wernej
Andron Zawijski
Jacko Słabyj
Iwan Sklarskyj

Королівські привілеї села Одрехови

(Із книжки Ю. Тарновича “Ілюстрована історія Лемківщини”, Львів, в-во “На сторожі”, 1936, с. 99-102)

Про тодішнє безвихідне положення селянства довідуємося з королівських актів і двох привілеїв королів Жигмона III і Владислава IV, що їх одержали мешканці села Одрехови, в Сяніччині.

Одрехова була частиною королівських дібр і переходила в державу сяніцьких старостів. Піддані села Одрехови мусіли повинуватися усталеним королівським декретам на волоськім праві. Однаке державці вимушували щораз нові данини від селян, тому Одрехова шле безнастанно скарги до короля.

Багато¹ разів скаржилися Одрехівчани королеві Степанові Баторому, що сяніцький староста казав п'ятьох селян з Одрехови ки-

¹ П. Суліш, Prywileje wsi Odrzechowy. Сянік 1906.

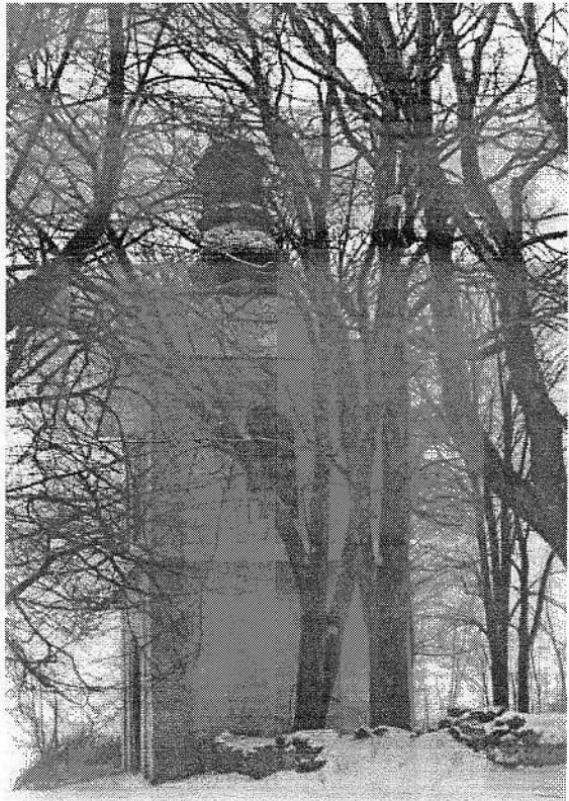

КАРТА СЯНІЦЬКОЇ ЗЕМЛІ

нути до криміналу в Сяноці, бо не хотіли виконати належних їм робіт; мусіли викупити себе 500 злотими, п'ятьома волами і десятьома ялівками. Король, що перебував тоді в Неполомицях, висилає окреме письмо до старости з датою 16 серпня 1585 р., приказуючи гостро, щоб староста Юрій Мнішок², звернув неправно забране селянське добро.

По Юрію Мнішку бере в державу сяніцькі землі, разом з Одреховою, Станіслав Бонифатій Мнішок. На нього також скаржиться Од-

² Рід Мнішків держав Сяніцьке старство від 1558 по 1778 р.

Дзвіниця села Одрехова, фото 1992 р.

рехівчани, аж король Жигмонт III окремим декретом з 1603 р. означує обов'язки і права Одрехівчан в користь державців. Відтак, король Жигмонт III шле з Варшави до сяніцького старости Франца Mnішка нове письмо і друге, вже писане в гострішій формі, з дня 17 квітня 1626 р., визначуючи двох королівських делегатів (висланників), які мають на місці прослідити справу і донести королеві. Але внітрішнє напруження в Польщі при кінці панування Жигмонта III, шведська справа, наїзд Татар в 1629 р.

та початки козацьких воєн, не позволили королівським висланникам провірити дійсне положення Одрехівчан. Жигмонт III умирає 1632 р. та його наслідником стає його же син Владислав IV. З цього користають Одрехівчани і вже з датою Краків, 1 квітня 1633 р., одержують нові привілеї на пергаміні, підписані і ствердженні королівською печаткою Владислава IV, на волоських правах. Однаке і це мало помогло Одрехові. З черги переходить вона в державу шляхти, що мешкає в Боську, в Комборні, або Гачові. Доходить до того, в 1817 р. суміжні села: Босько, Рудавка, Сенькова Воля, Синів, Заршин виставляють письменну посвідку, що „село Одрехова від давніх віків має свої

власні – за свою кервавицю куплені поля, свої вільні пасовища, свій вільний ліс, без двірських оплат і письменних зізволень на вируб і збирання лісних ягід, свої вільні корчі до огорожі, вони знаходяться на їхніх власних ґрунтах; – це все готові вони зізнавати в суді і присягою ствердити, якщо зайде конечність такого зізнання”.

Щойно з 1848 роком (знесення панщини) закінчується змагання Одрехови за свої права.

Мешканці Одрехови мали свою греко-католицьку церкву, всі були греко-католиками. Точного спису населення з 17 і 18 століття немає, вправді в інвентарі з 1773 р. записано 238 людей, обов'язаних до панщиняних робіт. Між ними знаходиться один жид Зельман Хайм Юда. Вже тоді стрічаємо в Одрехові такі прізвища: Барна, Барник, Бренкач, Бурштин, Верней, Войчак, Даньчак, Драч, Дирбала, Гануляк, Ганьчак, Гнат, Галик, Гала, Завійський, Зенчак, Зятик, Іванишин, Каправець, Клим, Котелець, Козак, Король, Кусьнір, Лабяк, Лико, Литовчик, Мадараш, Майчик, Мельник, Милян, Морайко, Оліярь, Пинчак, Понтус, Потічак, Середенський, Сивик, Скробала, Співак, Стецик, Табяк, Тимчик, Федак, Цуприк, Шургот. Ці назвиська заховалися до наших часів, пережили 250-літні змагання за хлопську долю та розрослися на своїй землі.

Передмова з книжки «Акти села Одрехова»*

Акти с. Одрехови – унікальні пам'ятки української ділової писемності XVI-XVII ст. Вони є важливим джерелом з історії аграрних відносин на Прикарпатті, містять цінний матеріал для дослідження старого українського права¹.

* Друкується зі значними скороченнями.

¹ Я. С. Мельничук. Матеріали селянських громад як джерело вивчення соціально-економічних відносин у Прикарпатському селі XV- XVIII ст. – В кн.: Тези доповідей звітно-наукової конференції кафедр Івано-Франківського педагогічного університету, – Івано-Франківськ, 1964, с. 34-36; Я. Д. Ісаевич, Сельские актовые книги как источник по аграрной истории Украины XV-XVIII вв. – В кн.: Тезисы докладов и сообщений девятои (Таллинской) сессии симпозиума по аграрной истории Восточной Европы. – Таллин, 1966, с. 157-160.

Сталося бісти присягайши
своїх таїв панів таїв Ніжин присягай-
ши Ставшши паном таїв панів
піділ. Землю піділ ін пристає паном
ін пристає Синоду врівненому
ін Годи шляхети Логотії. поділовичи
ін Логотії пристає паном таїв
присягайши паном ін Абака землю.
Софіївська Барвіль Ставногор. Но-
вільська Барвіль таїв паном таїв
Барвіль землю Ніжини паном таїв паном
піділ. землю врівнену таїв пристає
Синоду врівнену таїв землю ін Абака
піділ землю таїв пристає паном таїв
присягайши паном таїв пристає
ін філіїв. Гайдуків таїв землю паном таїв
ін філіїв соєців ін паном пристає
філіїв соєців ін паном пристає філіїв
ін філіїв. Гайдуків таїв землю паном таїв
пристає пристає паном землю паном таїв
ін філіїв філіїв паном пристає філіїв

Рис. 4. Документ № 1.

Оригінальний документ з Одрехови

Як відомо, переважна більшість історичних документів доби феодалізму створена представниками панівних класів або осіб, що були в них на службі. Одним з нечисленних винятків є акти органів сільського управління, які поряд з функціями феодальної адміністрації зберігали певні риси громадського самоврядування. Ці акти, складені, як правило, самими селянами або людьми близькими до селянського стану, нерідко відбивають внутрішнє життя сільських громад з такими подробицями, котрі непотрапляли до поля зору сторонніх спостерігачів.

В більшості сіл України юридичні акти, що складались селянами і представниками сільської адміністрації, записувалися на окремих аркушах паперу. Тільки з окремих сіл Карпат і Прикарпаття збереглися актові книги, куди вносились акти про відчуження землі та іншого нерухомого майна, різні майнові зобов'язання і угоди, записи про адміністративну і судову діяльність “громадського уряду”. Очевидно, сільські книги виникли за зразком міських актових книг, поширеніх в XV-XVIII ст. майже в усіх частинах України. Ряд міських книг з різних частин України опубліковано². З актових книг українських сіл було видано лише частину документів надсянського с. Торки за 1569-1695 pp.³, уривки з актів села Теряви Сільної⁴, а також книгу кримінальних справ патримоніального суду Мущинського маєтку на Лемківщині⁵.

В Центральному державному історичному архіві УРСР у Львові зберігаються фонди органів сільського громадського управління 11 сіл південнозахідної частини Руського воєводства. Найціннішим з них є фонд с. Одрехови, що включає справи, об'єднані в актові книги та акти майнових угод на окремих аркушах, листи та інші документи за час з другої половини XVI до середини XIX ст. 1912 р. ці цінні матеріали було передано президію Сяноцької повітової ради до Крайового архіву у Львові⁶.

² Я. Д. Ісаєвич, Документальні матеріали самоврядування міст України як історичне джерело. – В кн.: Друга республіканська наукова конференція з архівознавства та інших спеціальних історичних дисциплін. – К., 1965, с. 135-148.

³ Starodawne prawa polskiego pomniki, t. 11, Warszawa-Kraków, 1921, с. 467-486.

Книги с. Торки, в якій є 1 записи українською мовою, зберігаються у бібліотеці Krakівського відділу Польської академії наук.

⁴ J. Sulisz, Tytawa Solna, "Lud", t. 13, г. 4, 1907, с. 283-290.

⁵ Starodawne prawa polskiego narodu pomniki, t. 9, Kraków, 1889, с. 323-395.

⁶ ЦДІА УРСР у Львові, ф. 37, он. I, спр. 17.

Разом з іншими матеріалами цього архіву акти с. Одрехови увійшли до складу Центрального державного Історичного архіву Української РСР у Львові, де було утворено окремий фонд “громадський уряд у селі Одрехові” (еф. 37).

Ще тоді, коли одрехівські акти зберігались на місці, в сільському громадському уряді, з ними ознайомився Ю. Суліш, який опублікував лише три королівські грамоти і один акт з громадської книги (передшлюбну угоду від 1723 р.) та коротко переказав зміст кількох інших актів⁷. Українських актів XVI – першої половини XVII ст. цей автор зовсім не згадав, він навіть твердив, що за незначними винятками, мешканці с. Одрехови в юридичній практиці користувалися польською мовою. Однак ще 1902 р. в “Записках наукового товариства ім. Шевченка” М. Грушевський опублікував передані йому місцевим парохом Лаврівським два українських акти купівлі-продажу земельних ділянок селянами с. Одрехови, які він відніс до 1511 і 1519 pp⁸.

Пізніше І. Панькевич вдруге опублікував обидва документи⁹. Перший з них є серед актів, що увійшли до цієї публікації (# 16), причому упорядники прийшли до висновку, що він датується 1575 роком, а не 1511, як вважали попередні публікатори.

Після передачі актів с. Одрехови до ЦДА УРСР у Львові вони використовувалися деякими істориками¹⁰ та лінгвістами¹¹. Однак,

⁷ J. Sulisz, Przywileje wsi Odrechowy, Sanok, 1906 (відбиток З'Gazety Sanockiej”).

⁸ М. Грушевський, Два селянські контракти купна-продажу з початку XVI в. - Записки Наукового товариства ім. Шевченка (далі - ЗНТШ), т. 50, Львів, 1902, с. 3.

⁹ І. Панькевич, Дві лемківські грамоти з початку XVI ст. - “Slavia”, гос. 33, ses. I. Praha, 1954, с. 30-31.

¹⁰ Я. С. Мельничук, Назв, праці; Його ж, Аграрні відносини в Сяноцькій землі в другій половині XVII ст. (дисертація), Львів 1960; Я. Д. Ісаєвич, Документальні матеріали самоврядування міст України як Історичне джерело.

¹¹ І. М. Керницький, Фонетичні особливості мови “Війтівських книг” XVI-XVII ст. с. Одрехови в порівнянні з сучасними лемківськими говорами. - Дослідження I матеріали з українською мовою, т. 4, К., 1962, с. 83-106; Його ж. Морфологічні особливості мови „Війтівських книг” XVI-XVII ст. с Одрехови, колишнього Сяноцького повіту на Лемківщині. Дослідження і матеріали з українською мовою, т. 5, К., 1962, с. 90-110; Його ж, Судово-адміністративна лексика “Війтівських книг” XVI - XVII ст. С. Одрехови, колишнього Сяноцького повіту на Лемківщині. - Дослідження і матеріали з українською мовою, т. 6., К., 1964, с. 91-108.

щоб зробити їх доступними широкому колу дослідників, назріла потреба опублікування одрехівських актів, насамперед документів XVI – першої половини XVII ст., писаних українською мовою, в яких збереглося найбільше свідчень про інститути звичаєвого права українських громад¹². Ці документи особливо цінні для дослідників історії права, бо в правовому житті села в цей період більш стійко, ніж у містах, зберігались норми староукраїнського права (хоч певний вплив на юридичну діяльність сільських адміністративних органів мало і муніципальне право міст)¹³. Разом з тим феодали, окупаційна державна влада впроваджували правові норми, спрямовані на обмеження і підпорядкування феодальним властям громадського самоврядування, що стояло на перешкоді посиленню експлуатації селян. Акти с. Одрехови дають цінний матеріал для дослідження цих процесів, які, з певними локальними відмінностями властиві селам різних частин України.

Для успішного дослідження актів с. Одрехови і використання їх в науковій роботі необхідно навести хоча б основні факти з історії цього села.

Село Одрехова розташоване на північних схилах Лемківського (Низького) Бескиду, в басейні верхньої течії Вислока – лівої притоки р. Сяну. Про те, що район цей був здавна заселений, свідчить знахідка неолітичної сокири в с. Одрехови¹⁴, а також археологічні пам'ятки, виявлені в сусідніх селах. Перша згадка про село відноситься до 1419 р.¹⁵, однак є підстави вважати, що воно існувало вже раніше. За адміністративним поділом XV-XVIII ст.

¹² З другої половини XVII ст. українську мову витісняє польська. До даної публікації увійшли всі виявлені у 37-му фонді документи, писані українською мовою в XVI-XVII ст. З них за другу половину XVII ст. українською мовою є лише один акт 1682 р. (208); інші українські документи цього періоду не збереглися.

¹³ Я. Д. Ісаєвич, Адміністративно-правовий устрій Дрогобича в добу феодалізму. – З Історії Української РСР, № 6-7, К., 1962, с. 16-19.¹⁴ До другої світової війни зберігались у музеї “Лемківщина” в Сяноці (A. Fastnacht, Osadnictwo ziemi sanockiej w latach 1340-1650, Wroclaw, 1962, стор. 59).

¹⁵ Головний архів давніх актів у Варшаві (далі - ГАДА у Варшаві). Метрика коронна, кн. 12, арк. 56 (див. A. Fastnacht, назв, праця, стор. 138).

с. Одрехова належала до сяноцької землі Руського воєводства і входила до королівських маєтків Сяноцького староства¹⁶. Після переходу Галичини під владу Австрійської монархії управління державних маєтків продало с. Одрехову шляхтичам Урбанським, у володінні яких село залишалося до аграрної реформи 1848 р. У 1919-1939 рр. село, як і вся Галичина, перебувало під владою панської Польщі. Протягом 1939-1944 рр. воно було окуповане гітлерівською Німеччиною. Згідно угоди урядів Народної Польщі і УРСР про обмін населенням, напочатку 1946 р. майже всі мешканці с. Одрехови переселилися на територію Української РСР і проживають тепер в Тернопільській, Львівській і частково в Запорізькій областях.

Минуле с. Одрехови досить насычене подіями, вартими спеціального дослідження історії цілого села¹⁷. Таке дослідження було б цінним внеском в історіографію аграрних відносин, оскільки с. Одрехова було типовим для Лемківщини поселенням. Але, на відміну від сіл, щодо Одрехови збереглися документи, яких не маємо для інших деяких – акти громадського управління.

Деякі історики вважали, що сільські актові книги велись тільки в селах, у яких діяло німецьке право¹⁸. Такі твердження, однак, не відповідають дійсності, оскільки відомі актові книги сіл Торпки, що управлялось руським правом, і Одрехови, які зараховують до сіл, що були під юрисдикцією волоського права. Не лише Одрехова, а й усі інші села, де діяло волоське право, в Галичині за етнічним складом населення були українськими³, все внутрішнє життя в них регламентувалось українським звичаєвим правом, що

¹⁶ Королівські маєтки (староства), що віддавались у XV-XVIII ст. в пожиттєве володіння феодалам - старостам, виникли на Прикарпатті внаслідок привласнення польськими королями домініоних володінь галицько-волинських князів і маєтків окремих феодалів.

¹⁷ У 1892 р. в Одрехові була заснована перша на Лемківщині читальня "Просвіта". Чимало уродженців Одрехови стали діячами науки і культури. Серед них завідуючий кафедрою математики Львівського політехнічного інституту І. М. Ковальчик, композитор і диригент І. І. Майчик та ін.

¹⁸ J. Sulisz, Назв, праця, с. 282.

виросло з традиції давньоруського права. Однак старовинні правові інститути і риси громадського устрою нерідко виступали тут під назвою, що розглядаються дослідниками як характерна ознака волоського права. Однією з них було найменування “князем” громадського старшини, яким ставав засновник (“осадця”) села або кожен, хто купив “князство” – маєток князя і пов’язану з ним посаду¹⁹. Очолюючи громадський суд і стягаючи з населення певні повинності (зокрема судові штрафи), князі перетворювались у напівфеодалів²⁰; частина їх згодом стала шляхтою. Важливо зазначити, що князі с. Одрехови виступають під цією назвою в актах королівської канцелярії і шляхетських (громадських і земських) судів, але в сільських актах їх так ніколи не називали. Це може бути одним з прикладів того, що “волоська” термінологія була значною мірою привнесена ззовні. В селах, де діяло волоське право, Одрехові, Боську, Вороблику та інших зберігались такі риси давньоруського громадського устрою, як наявність на селі десятників з числа місцевих селян (№ 184)²¹, звичай гоніння сліду тощо.

Спершу феодали не порушували старовинних основ громадського самоврядування, але за допомогою волоського права регламентували феодальні повинності селян (переважно натулярні і грошові), а князів (“осадців”) використовували для освоєння нових територій. Так, 1572 р. було видано королівський привілей стриєчним братом Іванкові та Михайліві Одрехівським заснувати на волоському праві “на сирому корені” с. Полаву²².

¹⁹ Не тільки в Галичині, але навіть в Моравії “вoloхами” нерідко називали українських селян. В деяких українських селах Прикарпаття в XIV - XV ст. поселились також скотарі румунського походження, однак в жодному селі вони не становили значної частини населення (“Український історичний журнал”, 1966, № 2, с. 150-151).

²⁰ Збереглись записи про продаж і перехід у спадщину одрехівського “князства” в XV ст. - *Akta grodzkie i ziemskie*, t. 11, № 1541, t. 16, № 3418, 3694.

²¹ Відомі факти відбирання земельних наділів у селян князями, зокрема і в с. Одрехові (М. Г. Грушевський, Історія України-Русі, т. 6, с. 207).

²² ЗНТШ, х XIX, Львів, 1906, с. 111-112; *Akta grodzkie i ziemskie*, t. 11, № 2885; t. 16, № 931; A. Fastnacht, Назв, праця, с. 233.

З часом феодали (старости і шляхтичі, що орендували в них маєтки староства) все більше інтенсифікують експлуатацію селян, запроваджують велику панщину, посилюють закріпачення.

У відповідь в галицькій та закарпатській Лемківщині розгортається збійницький (опришківський) рух, у якому брали участь і мешканці Одрехови. Ще в 1522-1523 рр. притягали до відповідальності солтиса (тобто князя) Галька Одрехівського в зв'язку з участию в діяльності збійницького загону Петра Чурми. 1610 р. в Сяноці судили участника збійницького руху Тимка Карпика з Одрехови²³. В умовах посилення феодального гноблення селяни посилалися на волоські звичаї, щоб відстояти той, порівняно менший, рівень експлуатації, що зберігався у перший період дії волоського права.

Ще в 1565 р. люстрація не передбачала панщини в Одрехові, проте незабаром старости починають впроваджувати панщинні роботи. Селяни, зібралиши 1200 золотих, двічі відкуповувались від панщинних робіт. Старости брали ці гроші, але й далі примушували до панщини. У відповідь на опір і скарги селян королівська комісія 1583 р. встановила панщину два дні на тиждень з лану, що розглядалося тоді як переведення села “з волоського на польське право”. Таким чином, в очах сучасників головною ознакою волоського, польського чи німецького права був характер феодальних повинностей, хоч в с. Одрехові і після заміни волоських повинностей важчими польськими внутрішнє життя села регулювалося старовинними українськими правовими звичаями, властивими селам, де діло волоське право.

Унормування комісією нових повинностей не зупинило дальнього наступу старост на права селян. Як видно з акту 1585 р. староста Єжи Mnішек (батько Марини, дружини обох Лжедмитріїв) знущався з одрехівських селян, запроваджував нові повинності, п'ятьох селян ув'язнів за відмову виконувати належну панщину²⁴. В 1603 р. королівський декрет встановлює нові повинності згідно німецького права, зокрема панщину у власному селі й у Боському

²³ ЗНТШ, т. XIX, Львів, 1906, стор. 159.

²⁴ О. Ставровський, Словацько-польсько-українське прикордоння до XVIII ст., Пряшів, 1967, с. 272, 317, 433.

фільварку, Правда, боячись, щоб селяни не повтікали, староста вже в 1605 р. мусив повернутись до “стародавніх податків”, стародавніх лише на словах, фактично ж значно збільшених. У наступні роки селяни не раз скаржились на здирство старост з родини Mnішків, боролись проти збільшення повинностей. Але в 1628 р. королівський референдарський суд знову збільшує повинності, відновлює декрет 1603 р. про панщинні роботи, а привілей 1605 р. скасовує²⁵. Щоправда, в 1633 р. привілей 1605 р. був відновлений, але збільшення повинностей продовжувалось і в наступні десятиріччя. Жорстока експлуатація селян феодалами доповнювалась здирствами і грабежами польських і татарських військових загонів²⁶. Не дивно тому, що в 1660 р. мешканці села було значно менше, ніж в першій половині XVII ст.²⁷

Одночасно з посиленням експлуатації погіршується і юридичне становище селян. Це видно і з опублікованих у цій книзі актів. У XVI на початку XVII ст. юридичні акти стверджуються з дозволу князя, найчастіше і в його присутності, сільським громадським урядом (“правом одреховським”) у складі судді, присяжних, інколи ще війта громадського, і як правило, в присутності “добрих людей віри годних”, сусідів або й усієї громади. Однак у другій чверті XVII ст. “панами одреховськими”, яким було підпорядковано громадський уряд, стають щораз частіше не випадкові князі (“осадці”), а “державці”, що орендували село в сяноцьких старост. У деяких випадках укладачі актів називають “осадцями” вже не князів, а орендаторів маєтку (пор. № 183 і 186, 202 і 203). Наприкінці XVII ст. з’являється в Одрехівських актах і слово “працьовитий” (№ 211), яким називали кріпаків.

В цілому книги с. Одрехови відбивають перехідний період в історії сільської адміністрації і суду, коли старовинний громадський уряд перетворюється в орган патримоніальної юрисдикції. Однак

²⁵ J. Sulisz, Назв, праця, с. 4-5, М. Грушевський, Історія України-Русі, т. 5, с. 195-196.

²⁶ J. Sulisz, Назв, праця, с. 5-23.

²⁷ A. Fastnacht, Назв, праця, с. 273.

до середини XVII ст. процес перетворення громадського суду в чисто патримоніальний ще не завершився²⁸.

Подібно до того, як це було і в інших сільських актових книгах, серед вміщених тут одрехівських документів найчисленнішу групу становлять акти купівлі-продажу селянами земельних наділів (“ріллі”) та іншого нерухомого майна, підтверджені громадським урядом (“утверженні до права одреховського”). Такі акти збереглись як у формі окремих документів (оригіналів і копій), так і в формі записів до актових книг. Очевидно, часто угода спершу записувалась на окремих аркушах, а пізніше переписувалася до книги. В інших випадках, на підставі вписаного до книг акту зацікавленим особам міг видаватись витяг на окремому аркуші.

У більшості актів купівлі-продажу йдеться про продаж батьківщини – спадщинного майна, яке в актах називається по-різному: “очизна”, “дідовизна”, “отчизна”, “материзна” тощо, майже в половині випадків покупцем батьківщини є брат продавця, інколи продавцями або покупцями землі були мешканці інших сіл.

Акти купівлі-продажу селянами земельних ділянок свідчать про збереження в українських селах норм давньоруського права, яке визнавало за селянами-общинниками право розпоряджатися своїми наділами²⁹. Хоч феодали Речі Посполитої юридичне не визнавали за селянином ніяких прав на землю, на практиці вони були змушені певною мірою рахуватися із звичаями, які глибоко вкоренилися в правовій свідомості селянства.

Поряд з актами купівлі-продажу батьківщини та “купної” землі є також записи з викладом змісту заповітів, угод про розподіл спадщини, про використання опікунами майна сиріт аж до їх по-

²⁸ Люстрація 1660 р., ГАДА у Варшаві, ф. Люстрацій, відділ XVIII, # 52, арк. 131-14.

²⁹ У другій половині XVIII ст. окремі шляхтичі різних районів України запроваджували патримоніальні судові книги в своїх маєтках. Зокрема, є відомості про заведення таких книг С. Малаховським у Острозькій ординації і Катериною Мнішек на Моравщині (S. Grodziński, Księgi sądowe wiejskie. - „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. 12, r. 1. Poznań, 1960, s. 137-138).

вноліття, про посаг (“віно”) і взагалі різні майнові зобов’язання або про виконання таких зобов’язань.

В окремих записах є відомості про матеріальну культуру селян, зокрема про одяг (сукні з моравського сукна), будівлі (світлиці, кімнати, шопи), а також про сільськогосподарські угіддя (рілля, городи, садки). Названі старі міри площі (“Ігілану”, “загони”); об’ему (“маца”) тощо.

Ряд актів (боргові розписки, посвідчення про сплату боргу тощо) свідчить про широке проникнення кредитних відносин у середовище селян. 1614 р. після смерті Леська Пащат виявилося, що за ним рахується 70 злотих боргу (№ 126).

Нерідко селяни “записують гроші на ріллі”, віддаючи свій наділ в користування кредиторові аж до сплати “записаної” суми боргу. Практикувалось навіть перезаставлення вже заставленої землі. Так 16 (26) листопада 1615 р. Лавер Мигаль (Мигальчик) заставляє за 130 злотих Андрієві Добрянському ту половину свого спадкового майна (“так в ролі, загороді, в будованю, во вшитких половину подитках”), яку раніше заставляв синам Тимка Пилипового (№ 137). Того ж дня Андрій Добрянський віддає Олексі Волкові з Реп’яді за позику 50 злотих “частку вживати аж до викупна” ріллі “Мигалевської”, тобто тієї, яку Добрянський тримав як заставу від Лавра Мигаля (№ 138). Через три роки (в липні 1618 р.) Добрянський віддає Олексі 50 злотих і отримує назад перезаставлену ріллю (№ 150), а ще через деякий час (в лютому 1619 р.) Мигаль сплачує всі 130 злотих, які був винен “на половину ролі заставним обичаєм” (№ 154). Але вже наступного року, після смерті Лавра Мигаля, його син Федір таки продав “половину ролі ойцизни своєї” Яцькові Пилиповому (№ 158).

Значно рідшими від записів у неспірних справах є записи про судові позови і вироки в цивільних процесах. Заслуговує на увагу наявність в цей час розвинутої системи української юридичної термінології. Деякими з юридичних термінів, вживаних в одрехівських актах, ми користуємося й тепер: “позвати” – в значенні звернутись до суду (№ 57), “сторони” на позначення учасників процесу (“сперлися меж собою сторони обі”, № 32).

З інших документів збірника зазначимо запис про сплату Андрієм Одрехівським (мабуть, родичем тодішнього осадці Грицька Одрехівського) 52 злотих як відшкодування селянинові Юркові за ненавмисне вбивство його батька (№ 81).

Разом з записами судового та адміністративного характеру збереглися і уривки реєстрів видатків невідомих осіб, заголовок “реєстру громадського” Януша Одреховського, сина осадці Грицька (№ 110)³⁰.

Особливо цікавим є лист протопопа з Свидника на Закарпатті до осадці Галька Одрехівського з проханням повідомити, скільки одрехівський селянин заплатив за наділ (“орек”)³¹, куплений у братів Грицька й Тимка, солтисів сіл Сташковець і Ядлової на Закарпатті (№ 4). Лист переконливо свідчить про тіsn зв’язки населення північної (галицької) і південної (закарпатської) Лемківщини.

Викладеним не вичерpuється значення одрехівських актів як історичного джерела. Цінність їх насамперед у тому, що вони дозволяють простежити різні сторони життя українського підкарпатського села протягом тривалого історичного періоду, відбивають як локальні особливості, так і риси, спільні різним частинам України.

Акти с. Одрехови стануть у пригоді дослідникам давнього права, історикам аграрних відносин, матеріальної культури і побуту українського селянства.

Не менше значення мають одрехівські пам’ятки дослідження історії української мови, і зокрема процесу формування лемківських говорів. Ці пам’ятки вийшли з сільської канцелярії, де діючими сторонами були селяни, які давали свої свідчення такою мовою, якою користувалися в своєму буденному житті. Тому ці пам’ятки яскравіше, ніж інші документи цього часу, виявляють особливості живої народної мови XVI-XVII ст.

³⁰ М. Грушевський, Два селянських контракти купна-продажу - ЗНТШ, т. 50, с. 6.

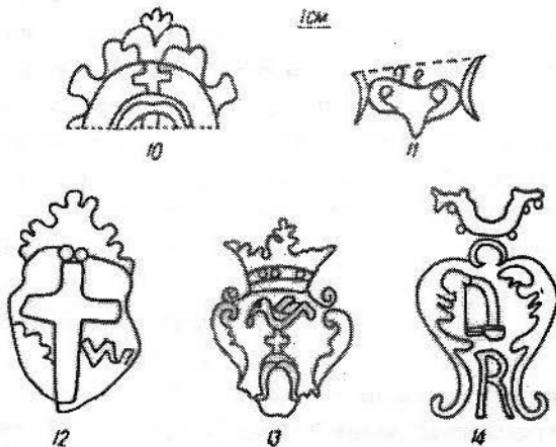
³¹ Заголовок “реєстр громадський”, наймовірніше, означає, що після смерті киязя Грицька Одрехівського, його син звітував перед громадою про витрати, зроблені його батьком з громадських грошей. В одному з актів є згадка про наявність у селі громадської каси - скриньки права Одрехівського” (# 126).

На лемківські говори звертало увагу багато вчених як наших, так і зарубіжних, починаючи з кінця ХХ ст. до нашого часу. Особливо цікавив їх генезис цих говорів. У зв'язку з цим, що в лемківських говорах масмо чимало елементів західнослов'янських мов (польської, словацької) виникли різні погляди про походження лемківських говорів. І. Панкевич у статті “До питання генези українських лемківських говорів”³² на основі історичних пам'яток доводить, що вони зберегли не тільки характер східнослов'янський, а й український. Далі одрехівських пам'яток XVI-XVII ст. не тільки підтверджують думку І. Панкевича щодо генезису лемківських говорів, а в багатьох випадках уточнюють час появи тих чи інших мовних явищ, властивих лемківським говорам.

Правопис записів громадської канцелярії с. Одрехови не унормований.

Лексика актів громадської канцелярії с. Одрехови не дуже багата. Справа в тому, що ці документи являють собою переважно контракти купівлі і продажу, заповіти, судові рішення тощо, які звичайно мають стандартний характер, тому лексика їх і цілі звороти повторюються майже в кожному документі. В основі лексичного складу мови цих документів лежить загальноукраїнська лексика. Частина II успадкована ще з староруської доби, частина витворилася вже на українському ґрунті. Церковнослов'янські слова тут не вживаються. Зате помітне місце в лексичному складі посідає лексика, запозичена з польської, німецької та латинської мов, звичайно через польську. Ці запозичення відносяться головним чином до судовоадміністративної лексики, як, наприклад, осадца, войть, шольтиш, присяжникъ, лавний, декларация, декреть, цирографъ та ін. У побутовій лексиці такі запозичення трапляються рідше. В одрехівських пам'ятках широко представлені особові назви, із яких особливу увагу привертають особові назви типу Занчять (див. Покажчик).

³² Про цей термін див.: ц. Балецкий, Урик, урюк, орек в украинском языке. - “Studia slavica”, XI, Budapest, 1965, с. 45-70.

Типи зображенень філіграней

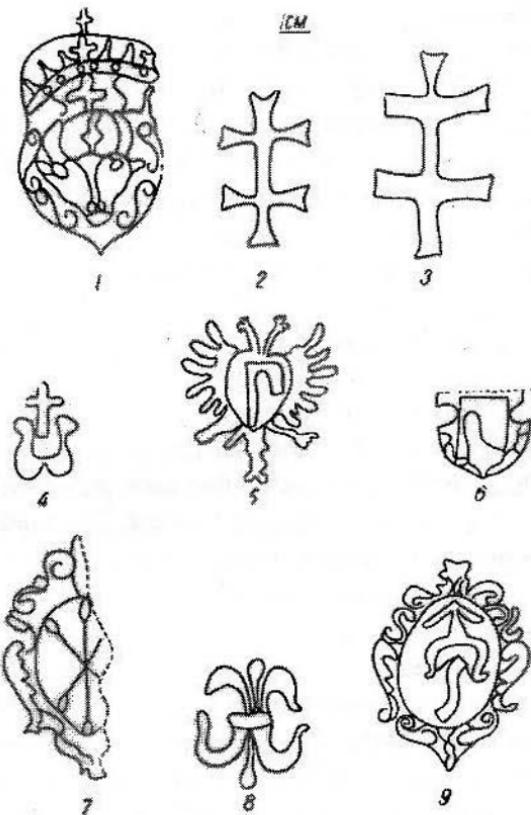
Всі документи, вміщені в збірнику, взяті з Центрального державного історичного архіву УРСР у Львові, фонду "Громадський уряд у селі Одрехові" (ф. 37, спр. 1, 2, 6. 16) і публікуються вперше. Всього до збірника увійшло 231 документів.

Ці документи не лише різні за своєю смыслою навантаженістю, дипломатичною характеристикою, автентичністю але й зовнішньою формою. Вони збереглися у вигляді окремих аркушів і зшитків книг. Аркуші неоднакових розмірів, записані з однієї, рідше двох (чернетки) сторін (усього 29 документів на 21 аркуші, спр. 16). Актові книги мають форму т. зв. "дудки", формату 32, 5-34 см x 10-11 см (3 книги, спр. 1, 2, 6).

У книгах в багатьох випадках відсутня послідовність порядку запису, простежується невідповідність хронології записів відносно зростаючого числа сторінок і записи одного і того ж почерку за один період можуть знаходитись на різних місцях книги. Наприклад, документ від 18 (28) січня 1682 р. міститься на 106 аркуші, а від 23 червня (3 липня) 1682 р. на 36 аркуші (спр. 2), між ними знаходяться записи з різних років XVI та XVII ст. і т. д. Такі дані можуть вказувати на пізніше, ніж час записування сторінок, формування книг людьми, яким швидше йшлося про збереження документів в одному зшитку, ніж дотримання автентичної послідовності порядку записів актової книги, або, що більш імовірно, створення книг раніше записів. Однак вміщення пізніше датованих записів серед

раніше датованих, викликане недостачею у селян паперу в зв'язку з чим у книгах використовувались усі чисті, незаписані місця, залишені з попередніх років.

На жаль, до нас дійшли не повністю і мабуть не всі книги громадського уряду с. Одрехови, ведені українською мовою, а ті, які збереглись, нагадують скоріш еуривки, окрім їх частини, складки (спр. 1, арк. 1-28; спр. 1, арк. 29-32³³; спр. 6, арк. 1-14). На це вказує також їх стан збереження. У двох книгах відсутні титульні сторінки, немає обкладинок. Найкраще збереглась книга № 2 (спр. 2) обгорнута в пергаментну обкладинку з латинського рукопису юридично-дидактичного змісту XV ст., хоч теж без титульного аркуша та зі значними пошкодженнями. З трьох зшитків актових книг у збірник включено 185 документів. Різний за походженням папір, на якому складались документи сільської канцелярії в с. Одрехові. Про це свідчать типи зображенень філіграней. На папері відбиті водяні знаки з гербом

Типи зображенень філіграней

³³ І. Панкевич, До питання генези українських лемківських говорів. - Славянская филология, сборник статей, М., 1958, с. 164-197.

“Голова тура”³⁴ (спр. 2, арк. 2, рис. № 1, філігр. № I)³⁵, герб “Свєнчиць” у формі шестираменного хреста (спр. 1, арк. 2, 47; 4, 25; 6, 23; 8, 21; 10, 19; 12, 17; 13, 16; спр. 16, арк. 5; рис. № 1; філігр. № 2-3). Папір з останнім знаком вироблявся папірнею краківського монастиря Духаків (св. Духа)³⁶. Два рази засвідчено знак невідомої папірні з гербом “Новина” (спр. 16, арк. 2, 7; рис. № 1; філігр. № 4), який був досить поширеній на Україні³⁷. У різних варіантах відбитий водяний знак з гербом “Топір” (спр. 1, арк. 4, 13; 6, 11; 7, 10; 8, 9; спр. 16, арк. 8; рис. № 1; філігр. № 5-6³⁸), яким маркувала папір папірня Тенчинських у підкраківських селах Крешовичах і Тенчику. Один раз виявлено знак з гербом багатьох шляхетських родів “Єліта” (спр. 6, арк. 1, 2; рис. № 1; філігр. № 7)³⁹, що його приписують папірні села Лівич (Городоцький район на Львівщині). Папір цей розходився у багатьох районах України та за її межами, застосовувався у різних канцеляріях, в острозьких виданнях І. Федорова. Серед водяних знаків засвідчений знак “Лілія” гербу “Тоздава”, але місцезнаходження папірні невідоме й досі (спр. 2, арк. 1-1a; рис. # 1; філігр. № 8)⁴⁰. Існують припущення, що маркування паперу таким знаком проводилось у папірнях сіл Бонарки (під Краковом), або Баличах на р. Рудаві⁴¹. Проте порівняння водяних знаків країн Західної Європи, де цей знак поширений у різних варіантах, дає підставу вважати про можливе завезення паперу із заходу або імпорт готових форм із знаком “Лілія”, з яких виготовлявся папір у місцевих папірнях.

³⁴ Аркуші 29-32 штучно віднесені до справи № 1, про що вказує хронологія і палеографічні особливості письма записів.³⁶ Розглядається папір тільки тих документів, які ввійшли у збірник.

³⁷ K. Badecki, znaki wodne w księgach archiwum miasta Lwowa, Lwów, 1928, філігр. № 36; О. Мацюк, Водяні знаки на папері друків Івана Федорова, - Науково-інформаційний бюллетень Архівного управління УРСР”, 1964, № 3, філігр. № 24, 85.

³⁸ О. Мацюк, Назв., праця, філігр. № 86-87.

³⁹ І. Каманін і О. Вітвіцька, Водяні знаки на папері українських документів XVI-XVIII вв. (1566 - 1651), К., 1923, філігр. № 204-284; 557-596.⁴⁰ І. Каманін і О. Вітвіцька, Назв., праця філігр. № 150, 153; K. Badecki, Назв., праця, філігр. № 122.

⁴¹ І. Караманін і О. Вітвідька, Назв., праця, філігр. № 299, 302; 606; 608; 611.

На одному документі є знак, в якому поєднуються елементи двох гербів – у верхній частині елемент гербу “Одровонж”, що дає підстави думати про вибір паперу в с. Могилі під Krakowom⁴², нижній – елемент гербу “Сренява”, яким користувалося багато шляхетських родів, а на початку XIX ст. він входить як компонент водяного знака бережанської папірні в с. Нова Гребля на Тернопільщині (спр. 6, арк. 8-9; рис. № 1; філігр. № 9)⁴³.

У ряді документів є знаки з гербами “Любич” (спр. 16, арк. 9; рис. № 2, елемент філігр. № 10)⁴⁴, “Дембно” (спр. 6, арк. 13; рис. № 2, філігр. № 12)⁴⁵, “Сліповорое” (спр. 2, арк. 19; 15, 18; 24, 25; 32, 33; 30, 35; 39, 44; 46, 53; 48, 51; 55, 60; 57, 58; 69, 75; 69-а, 74; 71, 72; 102, 105; 101, 106; рис. № 2, філігр. № 2, філігр. № 13-)⁴⁶, якими позначали свою паперову продукцію невідомі папірні. Один знак зберігся частково – нижня половина стилізованого невідомого українського чи польського герба (спр. 16, арк. 19; рис. № 2, філігр. № 11), на основі якого теж не можна встановити походження паперу.

Таким чином, подані відомості свідчать, що в сільській канцелярії с. Одрехови писарі користувались папером, вироблюваним у папірнях України, Польщі та в західноєвропейських країнах.

Перемишльської капітульної бібліотеки⁴⁷. Переписувачі книг, що мешкали в с. Одрехові або походили звідтіля, очевидно були писарями окремих актів.

⁴² K. Badecki, Назв, праця, с, 15, філігр. № 43, 45.

⁴³ Там же, стор. 15, філігр. № 37.

⁴⁴ О. Я. Мацюк, Водяні знаки документів - джерело для вивчення історії паперової промисловості України кінця XVIII - першої половини XIX ст. Друга республіканська наукова конференція з архівознавства та інших спеціальних дисциплін. - К., 1965, філігр. № 104, 105.

⁴⁵ І. Каманін і О. Вітвіцька, Назв, праця, філігр. № 40-85.

⁴⁶ Видозміні цього знака див. І. Каманін і О. Вітвіцька, Назв, праця, філігр. № 318-319, 396-400; O. Laucevicius, Popierius Lietuvoje XV - XVIII a., Vilnius, 1967, філігр. № 1747

⁴⁷ І. Каманін і О. Вітвіцька, Назв, праця, філігр. № 119, 121, 396-399.

На жаль, більшість імен писарів села залишається невідома. Система ведення книг, зокрема, послідовність у подачі канцелярських формул, як необхідного елементу акта вказує, що писарі Одрехови знали один урядовий формулляр складання акта, можливо використовували зразки давнього діловодства. Це підтверджує їх значну підготовку і освіченість. При текстах відсутні мистецькі оздоблення, заставки (виняток становить документ № 195, рис. № 13), немає художньо оформленіх ініціаційних літер, хрисмонів.

До ряду документів “печа/т/ врядова приложена для пе/в/ ности й свідо/ц/тва ліп/и/шого”. Сільський с. Одрехови використовував перстневу печатку осадчих Одрехівських (№ 10, 63 також рис. № 8). Вона, як вказують відбитки, зображує герб “Сас”⁴⁸, до якого належала сім’я Одрехівських осадчих з окремими родовими додатками: у верхній частині над стрілою знак “Лілія”, по два боки якого ініціали “Н” і “40”, які, очевидно, слід читати “Halko” і “Odrzechowski” – ім’я та прізвище одного з осадчих с. Одрехови (рис. № 3 та 8).

Один з документів – лист протопопа і солтиса з с. Свидника (№ 4) засвідчує відтиснута на папері без кустодії кругла печатка. Вона погано збереглася, читаються лише деякі літери кирилівсько-го алфавіту “н”, “с” ?/, “+”.

Звертає на себе увагу хронологія докумнетів, зокрема способи датування за старою візантійською ерою і новою, традиційне датування кирилівськими літерами. У випадках, коли відсутні назви місяця і числа, вони позначаються описово, за святами православного календаря – “року бжи ахи в че/т/ве/р/ть пре/д/ неделею цви/т/ною” (№102), рідше святами католицького календаря “року бжи ахг в пято/к/ пре/д/громницами” (№ 48, 49, 68, 71). З усіх опублікованих докумментів лише на одному є датування, що трапляється в латинських і польських документах (№ 155). Датаційні формулювання, в яких виступають імена святих у польському звучанні (№ 31, 82, 97, 115) розглядаються як вживані паралельно варіанти українських наймень і розв’язуються за старим стилем.

Археографічне опрацювання документів проведено відповідно до існуючих правил публікації пам'яток української мови із врахуванням практичного досвіду публікації і історичних джерел.

Правопис пам'яток є традиційним загальноукраїнським правописом другої половини XVI-XVII ст., що ґрунтувався на староукраїнському правописі. В його основу покладений етимологічний принцип слів зі значною домішкою написань, зокрема, коли йдеться про XVII ст., побудованих на фонетичних засадах.

Упорядники –

I.M. Керницький, O.A. Купчинський.

Відповідальний редактор –

доктор філологічних наук Л.Л. Гумецька.

Лемківський музичний фольклор на основі друкованих збірок та музичного матеріалу села Одрехови

Краса і багатство лемківського музичного фольклору відомі всім. І не тільки тому, що він зберіг як мовні так і музичні старовинні архаїчні елементи, не був зіпсований різними впливами штучності та неприродності, а ще й тому, що цей фольклор характерний неповторною оригінальністю колориту, що увібрал у себе елементи різноманітного поетичного і музичного стилю різновидного фольклору словаків, моравців, чехів, угорців, німців, поляків. Цей сплав культур сусідніх народів сприяв розвиткові і органічно вплітався у фольклор лемків, а пісня для лемка невід'ємна частина його життя. Фольклор лемків має найтісніший зв'язок з усім тим,

чим жив цей надзвичайно музикальний народ на своїй предковічній рідній землі. Це були пісні праці, молитви, пісні серця лемківського краю, його туги, його прагнень, пісні радості й жалю, покірного дива і страху супроти таємниць гірської суверої природи, непокірні бунтарсько-збійницькі, гайдуцькі та опришківські пісні, їм властива безпосередність, життєвий спонтанний імпульс, своєрідний характер та відмінність від інших пісень, залежні від умов, які формували лемківські пісні-перлини.

Трагічна доля випала лемківському краєві та його мешканцям. Друга світова війна, довготривалий фронт у Карпатах та жорстоке, по-звірячому примусово-гвалтівне виселення лемків з їхніх віковічних земель, фізичний розрив з рідним середовищем, побутом докорінно змінили життя лемків. З відомих причин переселені лемки розпоршилися по різних селах України, зокрема Галичини. А ті, які ще залишились у Польщі, з рідного Підкарпаття були вигнані в Західні райони Польщі на етнічну німецьку територію. Штучний кордон по ріці Сян замурував доступ в рідні краї.

Ці політичні зміни фатально спричинилися до знищення і самозгасання фольклору – неоціненного багатства лемків. Рідна пісня, вирвана із природного середовища, як приморожена квітка почала в'януть і вмирати.

Лемківський край, який був джерелом натхнення для тих людей, що споконвіку там жили і прикрашали свій побут колоритним фольклором, став пусткою, а спалені села заростали лісами. Переселені лемки мимоволі почали втрачати свої звичаї, свою творчість, свій фольклор в цілому. В ті часи порушення проблеми збереження автентичного фольклору чи поява наукових етно-музикологічних досліджень були неможливими. В перші роки переселення люди думали як вижити в нових умовах.

Протягом кільканадцяти років офіційного державного диктування тоталітарного мистецтва фольклор лемків епізодично і спонтанічно почав пробивати собі стежку на ту чи іншу сцену, естраду, тощо. Інколи з'являлися незначні обробки лемківських пісень, час від часу звучала якась пісня чи мелодія. Тодішній уряд не рекомендував акцентувати на етнічності і походженні лемків, а примусове

переселення трактувалось як добровільне. Лемки з болем спостерігали цю катастрофу смертельного знищення. Тому кожна, хоч і невеличка розвідка, якась праця стосовно лемківського фольклору, пісня чи мелодія, друкована збірочка, все, що нагадувало Лемківщину з належною увагою оцінювалось лемками і рятувалось від забуття.

Свої перші записи народних пісень почав друкувати у Варшаві в газеті „Наше слово” диригент Ярослав Полянський. А різні розвідки та деякі спогади про лемківщину друкував у часописах 1. Красовський. Талановиті лемківські різьбярі та скульптори досить часто зверталися до лемківської тематики.

Окремі фольклористи, переважно аматори, старалися зафіксувати народне багатство, часом організовували невеличкі експедиції, найчастіше студентські.

У кінці 50-их років лемківську народну пісню почали популяризувати на концертній сцені сестри Байко. Лемківські народні пісні у їхньому виконанні мали високопрофесійний рівень і здобули собі успіх і визнання.

Перші друковані збірки, були видані одночасно: „Лемківські співанки” зібрав і упорядкував М. Соболевський (видавництво „Музична Україна”, 1967 р.), збірку „Співаночки мої” підготував Іван Майчик у 1967^{*} році.

У збірці М. Соболевського вміщено 150 пісень, більшість з них записана в селі Устя Руська Горлицького повіту, де працював священиком автор збірки. Збірка гарно оформлена, надрукована на добром папері, в твердій оправі. Художник В. Юрчишин добре осмислив фольклорний матеріал і подав у графіці цікаві картини лемківського побуту. Є солідна рецензія композитора Леопольда Ященка та музикознавця Софії Грици. За принципом Ф. Колесси рецензенти глибоко проаналізували ці пісні. Збірка викликає сумнів щодо точності фіксації народних мелодій. Рецензенти не звернули на це уваги, тому зробили помилкові висновки. Автор збірки

* „Співаночки мої” упорядкував І. Майчик, Київ, 1967 р. Видавництво „Музична Україна”.

М. Соболевський не відчув перемінного розміру і не вжив затачту, не зафіксував жодного підголоску а також другого голосу. Із 150 пісень лише 7 пісень починаються з затачту, а тому кілька десятків пісень мають нетиповий метр, ритм, тобто автор збірки штучно „втискав” мелодії пісень у прості розміри. На основі цих нефахових записів М. Соболевського прикрі і помилкові висновки робить в аналітичній вступній статті С. Грица, яка стверджує: „... в лемківських піснях домінують сталі метричні розміри і порівняно рідше трапляється змінний метр.” („Лемківські співанки” ст. 12, В-во „Музична Україна”, 1967). Отже, технічні недоліки записів М. Соболевського не були поставлені під сумнів, через те з’явилося хибне науково-дослідницьке твердження. Сумнівною і непереконливою у збірці є співанка лемківських добровольців радянської армії. Текст пісні має 32 рядки, дещо надуманий і псевдонародний, так як і твердження автора збірки М. Соболевського про те, що „...характерний був для лемків їх віковічний потяг... до культури великого російського народу...” (ст. 6). Окремі москвофіли справді плаzuвали перед російщиною, але не весь лемківський народ. До речі, русофільські платні агенти, переважно священики, з їх нечисленними пафосами, розмежовували і калічили світосприймання лемків шкідливими ідеями „єдіної неділімой”. Потім ця облуда дорого обійшлась і лемкам, і всьому українському народові.

Як ми вже згадували, майже одночасно зі збіркою М. Соболевського у 1967 році вийшла збірка „Співаночки мої” (видавництво „Музична Україна”, упорядник Іван Майчик). Ця збірка цікава тим, що тут зібрані лемківські народні пісні, опрацьовані багатьма композиторами в різні часи для чотирьохголосого хору без супроводу. Поява такої збірки була конче потрібна, бо диригенти хорових колективів, як професійних так і аматорських, відчували брак концертного репертуару. В збірці поміщено популярні лемківські пісні, та слід сказати, що не всі їх опрацювання висонепрофесійні. Поруч з партитурами відомих композиторів Ф. Колесси, А. Кос-Анатольського, Ст. Людкевича, Є. Козака є обробки аматорські, малохудожні. В ті часи було неможливо вмістити у збірці лемківські пісні в обробці В. Барвінського, Нестора Нижанківського чи З. Лиська.

Та все ж та праця упорядника принесла користь, бо диригенти різних хорових капел включали в концертні програми пісні саме з цієї збірки.

Минав час і щоразу частіше фольклор лемків пробивав собі стежку на концертні сцени, радіо, телебачення.

Найціннішою працею з досконалими обробками лемківських пісень була збірка Богдана Дрималика, яка вийшла друком у 1970 році (видавництво „Музична Україна“)*, яку теж упорядкував Іван Майчик. Богдан Дрималик закінчив Гірничу академію у м. Леобені в Австрії, Музичний Інститут ім. Лисенка у Львові як піаніст. Працюючи на нафтопромислах Лемківщини, він зібрав 65 народних пісень і опрацював їх для голосу в супроводі фортепіано. Пісні, опрацьовані Дрималиком, – це неповторне явище у фольклористиці. Найголовніше, що він витворив свій власний стиль, близький до обробок В. Бартока, але глибший і більш колоритний. Його стихією було знаходити старовинні пісні з елементами архаїчного як мовного так і музичного діалекту. Працюючи біля двадцяти років на Лемківщині, він добре вивчив і відчув найтонші відтінки поліфонічного багатства лемківського фольклору, дбайливо і майстерно, властивими лише йому візерунками приоздоблював високохудожні перлинни. Треба згадати, що Дрималик виконував їх на фортепіано, як ніхто! Його творчий доробок, пройнятій любов'ю до Лемківщини, можна порівняти із захоплюючою поезією Б.І. Антонича. Першим виконавцем і шанувальником пісень Дрималика був завідувач кафедрою вокалу Львівської консерваторії ім. М. Лисенка Павло Кармелюк, а також солістка, вчителька співів Львівського музпедучилища, О. Николишин.

Цікаво, що при редактуванні цієї збірки у видавництві „Музична Україна“ не обійшлося без недоцільних правок окремих слів, речень, які дещо знецінili творчий доробок Дрималика. Йшлося про окремі архаїзми, цілі речення, які редактор зводив до норм літературної мови. Прикро, що музикознавці, фолькло-

* „Лемківські народні пісні“. Обробки для голосу в супроводі ф-но, Б. Дрималика. Упорядник І. Майчик. Київ, 1970 р. Видавництво „Музична Україна“.

ристи, інші дослідники не прорецензували збірки Б. Дрималика, не відбувся жоден концерт з його оригінальних доробок. Збірка лемківських пісень Б. Дрималика – цінний вклад в українську музичну культуру.

Обширну й дуже важливу працю надрукував у 1972 році фольклорист Орест Гижка. Його збірка „Українські народні пісні з Лемківщини”¹ містить 300 пісень. Аналітична вступна стаття С. Грица дає нам повну уяву про багатство зібраного матеріалу. Довідуємось, що О. Гижка розпочав свої записи ще 1932 року і впродовж всього життя збирав і записував народні пісні. Фольклорист сумлінно фіксував від кого, де і коли були записані пісні. Рецензент С. Грица на основі цієї збірки зробила інші висновки щодо метроритму лемківських пісень перемінного розміру. Лікар-стоматолог за фахом, О. Гижка здобув скромну музичну освіту у гімназії, а потім самотужки поглиблював свої музичні знання впродовж цілого життя. Пам'ятаю, як при зустрічі у м. Бережанах фольклорист О. Гижка з болем в душі говорив, що в нових умовах лемківська пісня гасне, що втратимо назавжди віковічний фольклор. І дуже прикро, що деякі науковці пропагували псевдоідеї щодо цього фольклору. „Але ж творчість українців-лемків, яка на повний голос вперше зазвучала в нових соціалістичних умовах, не втрачає самобутніх рис, вироблених століттями”, – писала С. Грица (стор. 15, „Українські пісні з Лемківщини”, „Музична Україна, Київ, 1972). Це хибна гіпотеза, бо за „соціалістичних умов” лемки втратили і діалект, і фольклор.

Суперечливим є й інше твердження, що “...у 1945-1946 рр. чимало лемків добровільно переїхало на територію Радянської України”. Сьогодні є можливість сказати правду про ту „добровільність”, про спалені разом з людьми села, мародерства і грабежі, про операцію „Віслі”, і про тих селян, які мусили виїздити переважно тому, що їхні газдівства були знищені війною. Про це ще скажуть історики. Ми ж повертаємося до лемківського фольклору, до тих праць, які довго очікували свого друку, публікації. У 1972

¹ „Українські народні пісні з Лемківщини”. Зібрав Орест Гижка. Київ, 1972 р. Видавництво „Музична Україна”.

році вийшла збірка „Співають сестри Байко”¹. Крім оригінальних творів українських композиторів, тут було вміщено 8 обробок лемківських народних пісень для вокального терцету, майстерні обробки Ст. Людкевича, А. Кос-Анатольського, Я. Ярославенка, Є. Козака та інших. Ця невеличка збірочка принесла лемківській народній пісні популярність, лемкам – гордість, бо, як ми вже згадували, сестри Байко своїм майстерним виконанням винесли лемківські народні пісні на професійну сцену і співали їх у Канаді, Америці, Польщі, Чехословаччині, по всій Україні.

Наступною збіркою одноголосних лемківських народних пісень була „Стелися барвінку”², яку записала і упорядкувала Марія Байко (Київ, вид-во „Музична Україна” 1976). Невеличку вступну статтю до цієї збірки написав композитор А. Кос-Анатольський. З неї довідуємося, що пісні, вміщені у збірці, співачка записала від своєї мами. Крім загальновідомих, є тут кілька пісень літературного походження, а також інші, що передавалися з уст в уста й досягли теренів Лемківщини.

1976-го року „Музична Україна” видала ще одну збірку „Українські народні пісні з репертуару народного артиста України Павла Кармелюка”³ (упорядник Іван Майчик). В цю збірку її автор включив 6 лемківських пісень для низького голосу в супроводі ф-но. Пісні професійно опрацьовані різними композиторами. У рубриці „З репертуару Народного артиста” знаходимо лемківські народні пісні для виконання на професійній сцені. З огляду на цінність фольклору знаходимо цікаві пісні, які раніше не були записані. Наприклад: „Команьча” (інший варіант її „Журю я ся журю”), „Хто мі буде лучку косив”, „Не женися сину”, „Полетів бим на край світа” та інші.

¹ „Співають сестри Байко”. Вокальне тріо в супроводі ф-но. Київ, 1972 р. Видавництво „Музична Україна”.

² „Стелися барвінку” запис і упорядкування М. Байко. Київ, 1976 р. Видавництво „Музична Україна”.

³ „Українські народні пісні з репертуару народного артиста України Павла Кармелюка”. Упорядник 1. Майчик. Київ, 1976 р. Видавництво „Музична Україна”.

Цікавою збіркою з лемківської тематики, яка вийшла друком у видаництві „Музична Україна”, були „Українські народні пісні” з репертуару народного артиста України О. Врабеля. Тут вміщено 8 лемківських пісень. Дві пісні в обробці відомого українського композитора В. Барвінського відзначаються майстерністю обробок: „По садочку ходжу” і „Там на горі два дубики”. Високий професійний рівень обробки пісні „Моя мила, премила” запропонував М. Ревуцький. Автором мелодичної та дуже відомої обробки пісні „Ой, співаночки мої” був Ст. Людкевича. До збірки увійшла відома сьогодні пісня в обробці Д. Задора „Пішов Іван в полонинку” та інші пісні. Ця збірка цінна тим, що всі обробки пісень дуже талановиті, фольклорна основа фахово опрацьована, і найголовніше – більшість пісень раніше ніде не була надрукована.

Заслуговує на увагу авторська збірка відомого композитора Є. Козака, яка вийшла під назвою „Гомін Верховини”* (книжково-журналльне видавництво). Серед народних гуцульських та бойківських знаходимо тут 12 обробок лемківських пісень для 4-голосного хору без супроводу. Вони зроблені дуже майстерно: зручне голосоведення, доступна гармонія, збережені стилеві прикмети. З появою цієї збірки збагатився концертний репертуар виконавців, стали популярними такі пісні: „Ой чорна гора, чорна”, „Ой верше мій, верше”, „Гаєм зелененьким”, „Віночки лемківських народних пісень”.

Зауважмо, що львівські композитори плекали лемківський фольклор з особливою старанністю. Ст. Людкевич у двох своїх збірках „Вибрані хорові твори” та „Українські народні пісні в обробці для хору” – вмістив кілька оригінальних пісень: „Ой співаночки мої”, „Зелена ліщина”, „Боже, Боже, що ся водит”, „Журу я ся, журу”, „Ой напилася”. (1968). Ще раніше повну збірку лемківських народних пісень видав Я. Ярославенко. Звертається до цього фольклору і М. Колесса.

* „Гомін Верховини”. Є. Козак. Львів, 1962 р. Видав. „Книжково-журналльне видавництво”.

Трохи пізніше, коли лемківська пісня на Львівщині вже набуваала популярності, лемківським фольклором зацікавилися і поляки. В м. Саноку у виданніцтві „Muzeum budownictwa ludowego”¹, в щомісячнику за 1970 рік вміщено матеріал Януша Мрочека „Pieśni weselne Łemkow po ruinie stronie Karpat”. Робота цікава, наукова, але дослідження і висновки щодо цієї праці суперечливі і тенденційні. Автор упереджено сприймає більшість пісень лемків, помилково вважаючи, що вони є відгунням польських пісень. Правдоподібно, пан Януш Мрочек записував лемківські народні пісні, не знаючи ні лемківського діалекту, ні традицій Лемковини. Тому кожна пісня, кожне речення, майже кожне слово перекручені, спотворена запашна діалектна мова, а тому і знецінена названа праця. Власне кажучи, тексти пісень щодо їх народної мови, фонетики, правопису, з боку автентизму є фатальні. Складається враження, що автор іронічно трактував пісенні тексти. Не будемо тут наводити його мовних перекручень, але подамо кілька з них:

„Прилетіл соколонько найваніл дворонько і стал гніздечко віти” замість: „Прилетів соколонько на Іванів дворонько, став гніздечко вити”;

„гижой” замість „хижой”; „чіом” замість “ чом”; „ділкой” замість „дівкою”; „весела” замість „весела”; „чтіри” замість „четири”.

Ось приклади перекрученіх слів: „юзел” замість „юж-єм”; „ділчата” замість „дівчата”; „ся оженіл” замість „ся оженив” і т. д. Праця Й. Мрочека рясніє неграмотними і штучними мовними недоречностями, що приписуються лемківському фольклору.

„Łemkowskie pieśni ludowe”² – друга збірка, яка вийшла у м. Жешові. її зібраав Павел Стефанські. Пісні, вміщені у збірці, загальновідомі перед і за Карпатами (Словаччина і Польща). Гармонізація цих пісень прозора, скромна, навіть примітивна. Зрештою, вона, мабуть, і розрахована на аматорські колективи. Тексти пісень

¹ Materiały muzeum budownictwa ludowego w Sanoku. Czerwiec 1970 - nr. 11

² „Łemkowskie pieśni ludowe”. Wojewódzki dom kultury - Rzeszów. Zebrał Paweł Stefański. Na chór opracowali: T. Chachaj i Czesław Sądaj.

більшменш відредаговані і не викликають сумніву щодо їх автентичності. Завдання цієї збірки (30 лемківських пісень) – широка популяризація лемківського фольклору, до речі, не дуже оригінального і досить банального. Та слід віддати належне авторам, що звернули увагу на цей фольклор і, всупереч шовіністичним тенденціям, збагатили концертні програми лемківським колоритом.

Ще іншою фольклорною працею була збірка „Пісні села Одрехови”. їх записав, автор цих рядків, уродженець Одрехови. У збірці вміщено 150 народних пісень та 30 інструментальних мелодій. Народні пісні, які не були опубліковані, є домінуючими у збірці, їх доповнюють пісні пізнішого походження, які в різний час були занесені в село Одрехову. Це дуже давні пісні, ми не зустрічаємо їх в інших друкованих працях.

Усі пісні поділено за жанрово-тематичними ознаками на 7 окремих розділів. Побутові пісні – один з найхарактерніших жанрів пісенного фольклору Карпатських Бескидів, їх у збірці найбільше. Далі за чисельністю переважають вояцькі, емігрантські, збійницькі, про панщину – це історичні пісні. У переліку жанрових розділів музичних творів, які вміщені в збірці „Пісні села Одрехови”, знаходимо інструментальні мелодії, жартівліві весільні та пияцькі пісні, ліричні й пісні про кохання, такі, що відтворюють побут лемків.

Іван Майчик у Самбірській лікарні

У цій збірці автор орієнтувався, в основному, па пісенний матеріал рідного села.

Широко охоплені багатоголосні пісні, а також інструментальні мелодії. Всупереч твердженням дослідників і науковців про те, що на Лемківщині відсутнє багатоголосся, та інструментальні мелодії, збірка свідчить про інше. Щоб глибше висвітлити даний фольклор, автор більш детально розповідає про саме село Одрехову, про його побут і традиції. Важливим є й те, що автор керувався принципом закономірності взаємозв'язку з середовищем та умовами, у яких створювалися пісні. Гадаємо, що ця збірка заслуговує на увагу. А перший, хто належно оцінив її, був композитор Станіслав Людкевич, який ось так написав про неї:

„Переглянувши уважно збірку українських народних пісень села Одрехови, записаних і упорядкованих Іваном Майчиком, доходжу до висновку, що збірка – цінна пам'ятка, яка містить, зокрема, багато елементів древнього, як мовного, так і музичного діалекту...

Село Одрехова – старовинне, відоме уже в XIV столітті. Але, на жаль, з різних причин у цьому селі не побувала жодна фольклорна експедиція. Іван Майчик, який записав пісні Одрехови, прожив у ньому біля двадцяти років, тому зміг записати й опрацювати більшість пісень села.

У збірнику є чимало пісень у багатоголосному викладі, чого не зустрічаємо в інших дослідників лемківської пісні, і це є причиною зацікавлення збірником фахівців.

Усі пісні (а їх є 150) надзвичайно цікаві, маловідомі або й зовсім невідомі. Поява такої збірки бажана і корисна як для музикантів-професіоналів, так і для широких верств нашого народу”.

У нашій короткій статті дається лише загальна характеристика одрехівських народних пісень. Етнографи, науковці, дослідники, без сумніву, знайдуть у них чимало цікавого, оригінального, що збагатить український фольклор та наші уяву й знання людей про цей етнічно барвистий край.

Отож С. Людкевич у пізніому віці зауважив, що у збірці І. Майчика є чимало пісень у багатоголосовому викладі.

Коротко розглянувши історію збирання та вивчення народного багатоголося, досі не можемо зрозуміти основної причини відсутності його записів. Цікаво проаналізувати висловлювання Ф. Колесси та інших фольклористів про розвиток народного багатоголося в Західних областях України і робити разом з ними певні висновки.

У своїй розвідці „Народний напрям в творчості М. Лисенка” (1913) Ф. Колесса писав: „В Галичині дотепер бодай ніким не записано підголосків”.

Ранній Людкевич також висловлювався про те, що підголоски належать до винятків.

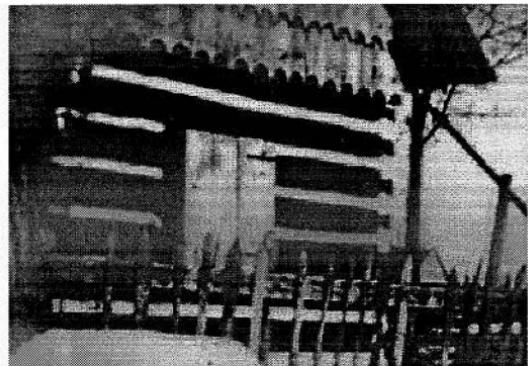
Відомий український музикознавець М. Грінченко у своїй праці „Історія української музики” (1922, стор 83), писав: „...Давні ж пісні, безперечно, були гомофонні (одноголосні) – принаймні, нема жодних даних, що вказували б нам на гармонічну конструкцію давніх народних пісень”.

Точку зору М. Грінченка поділяв К. Квітка. Він висловив здогад про те, що на початку XIX століття народне багатоголося не було поширене, оскільки про нього майже не згадується у фольклористичних працях того часу. Подібні висловлювання щодо походження народного багатоголося зустрічаються і в інших працях К. Квітки.

Ще раніше свої спостереження висловив Л. Куба в статті „На Галицькій Русі” (1887): „Основне, що мене прикро вразило, було те, що на Галицькій Русі не плекають такого хорового багатоголосного співу, як на Русі (це стосується, як я пізніше довідався, і Підкарпатської Русі)”. („Л. Куба про Україну”, стор. 150)

На нашу думку, ті ранні свідчення суперечать припущення про народне багатоголося. Підтвердженням може служити наукова праця доктора О. Ельшека.

Отже, селу Одрехова був властивий багатоголосий спів. Як розвивалося багатоголося і чому ніхто з фольклористів не дав на це питання чіткої відповіді – невідомо. Фольклорист-композитор Л. Ященко висловив таку думку: “Картина еволюції народного багатоголося в Західних областях України постає досить виразно.

Хата Майчиків в Одрехові під час воєнного лихоліття. 1944 р.

Зіставляючи сучасні наукові дані з висловлюваннями або записами Ф. Колесси, Ст. Людкевича та інших дослідників фольклору, можна зробити висновок про те, що багатоголосся в цих областях розвинулося, в основному, протягом 50-60 років і продовжує інтенсивно розвиватись, охоплюю-

чи все нові й нові території.” („Українське народне багатоголосся” ст. 25, Київ, Видавництво Академії наук України, 1962). Але це твердження не може стосуватися пісень села Одрехови, бо відбулося переселення. Багатоголосся було тут і раніше.

Вчений-фольклорист др. Оскар Ельшек з Братислави, на відміну від українських вчених-дослідників, в своїй праці „Народний багатоголосний спів в Європейських музичних культурах”¹ переконливо доказав, що в окремих районах Карпатської смуги, як і в Північній Словаччині, почути багатоголосся: „Ми не вважаємо, що розширились області багатоголосного співу, але докорінно розширилися наші знання про нього”. Вчений розробив цілу

Катерина Майчик. 1969 р.

¹ Народное многоголосное пение в европейских музыкальных культурах. Др. Оскар Эльшек, кандидат наук, Братислава. Машинопис, 16 с.

систему, вірніше своєрідну власну класифікацію євроцейського багатоголосся, зробив конкретні висновки і проаналізував пісенну поліфонію всіх країн і окремих областей. В його праці читаємо: „Ми торкнулися Європейського і Карпатського багатоголосся з цієї причини, щоб краще зрозуміти і класифікувати багатоголосний спів в Словаччині. Словаччина, по суті, є винятковим територіальним островом в середині Європейської округи, тому що ні на Полудні Венгрії, ні в Північно-Західній Моравії і Чехії, ні на Південному Сході Румунії народний багатоголосний спів не існує! А на Півночі, в Польщі багатоголосся розповсюджене лише у вузькій смузі Підгалля і Східних Карпат. (А отже і село Одрехова, що поруч з Словачьким кордоном і входить у цю смугу Підгалля – І.М.). Стиль, переважно, гомофонно-поліфонічний; техніки – паралелізми, гармонія, варіювання, полімелодика, підголоски (ст. 2,8)“.

Ми не вважаємо за самоціль дати вичерпний аналіз та класифікацію багатоголосся села Одрехови. Нашим обов'язком є констатувати факт існування цього явища. Не розглядаємо також питання походження народного багатоголосся, не досліджуємо, як відбувався цей багатогранний процес, бо він пов'язаний з різними джерелами, із взаємопливими факторів як сутто музичних, так й історичних та соціально-побутових.

Із всієї збірки пісень с. Одрехови ми подаємо 30 зразків багатоголосся: 15 обрядових пісень і 15 інструментальних мелодій.

Ми не вносимо в цей розділ пісень з багатоголоссям гетерофонічного типу, їх дуже багато у збірці і зустрічаються у різних модифікаціях.

Нас цікавлять структури та виконавський стиль багатоголосних пісень поліфонічного та полі-ритмічного складу. Як ми вже згадували, в обрядових піснях, особливо весільних, пов'язаних з певними традиціями народу, знаходимо найчастіше джерело поліритмії і поліфонії. Йдеться про весільний обряд, коли дружби співають свою пісню, залишаючи чи іншу, теж жартівливу, а дружки – ще іншу, часом навіть в іншій тональності, до того ж весільні музики ведуть свою мелодію. Цей вид багатоголосся не спонтанний,

а імпровізаційний і дуже барвистий, залежно від обширу весілля і кількості виконавців. Принцип поліфонічного співу полягає в тому, що кожна група голосів чітко веде свою мелодію. Таке багатоголосся в 20-30 роки без спеціальної технічної апаратури зафіксувати було складно, навіть для фахівців з певною музичною освітою. Мабуть, багатоголосся існувало, відсутніми були лише засоби його відтворення. Частково може нам допомогти, чи засвідчити наше твердження і відповідна весільна світлина з 1908 року (с. 30) на якій бачимо 7 сільських музик с. Одрехови: 2 перші скрипки, секунд, флейта, труба, кларнет і контрабас. Є підстава думати, що вони не грали в унісон. Ще одне свідчення про багатоголосся в с. Одрехова - кілька платівок, які видала фірма „Columbia” у 1927-30 роках. На них зафікована виконавська майстерність музик - братів Голотяків-Кузянів, які виїхали з Одрехови в Америку приблизно в 1898-1900 роках. Склад їхнього ансамблю підтверджує характерну для цього часу комплектацію одрехівських музик: сольний кларнет ін „С”, тобто „прімас”, скрипка, секунд і контрабас¹. Крім факту існування в селі Одрехова ще й інструментального багатоголосся, пересвідчуємося в наявності віртуозного кларнетиста.

Найбільш поширеним видом багатоголосся в с. Одрехова були весільнообрядові, залишальні, пастиші, парубоцькі пісні та інструментальна музика.

Народне багатоголосся с. Одрехови мало глибоко етногенетичний характер і самобутню специфіку, сформовану на основі давніх і місців традицій хорового співу. З історії с. Одрехова² (в рукописі) довідуємося, що у 1852 році в селі були шкільний та церковний хори.

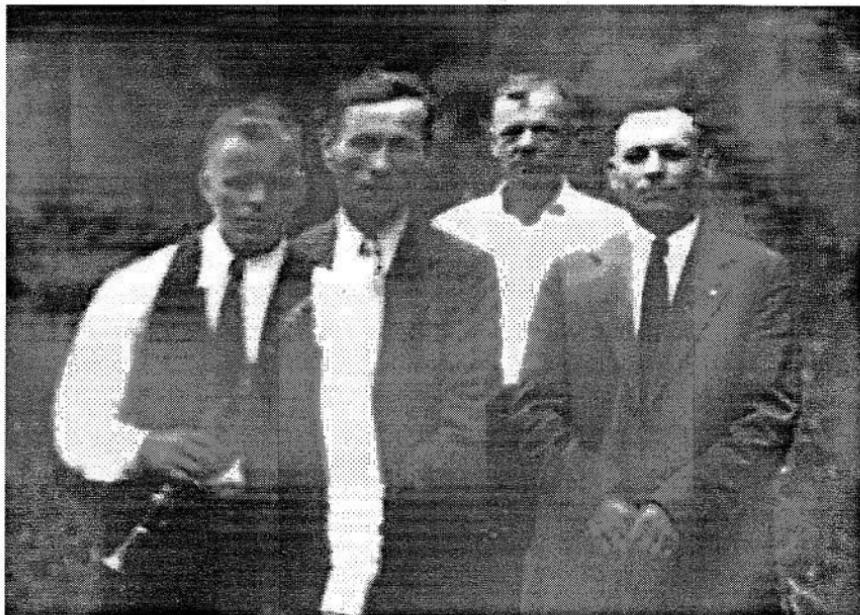
Було також багато скрипалів-самоуків, що мали природній хист до скрипкової гри. Музиканти Одрехови споконвіku мандрували від одного карпатського села до іншого, сприяючи популяризації своїх мелодій в різних околицях. Серед них було немало віртуозів народної скрипкової гри. Вони організовували власні ка-

¹ Часом: два кларнети, дві скрипки, скрипка-секунд і контрабас.

² „Одрехова в минулому”. І. Майчик. Книжка в рукописі 100 с. з ілюстраціями.

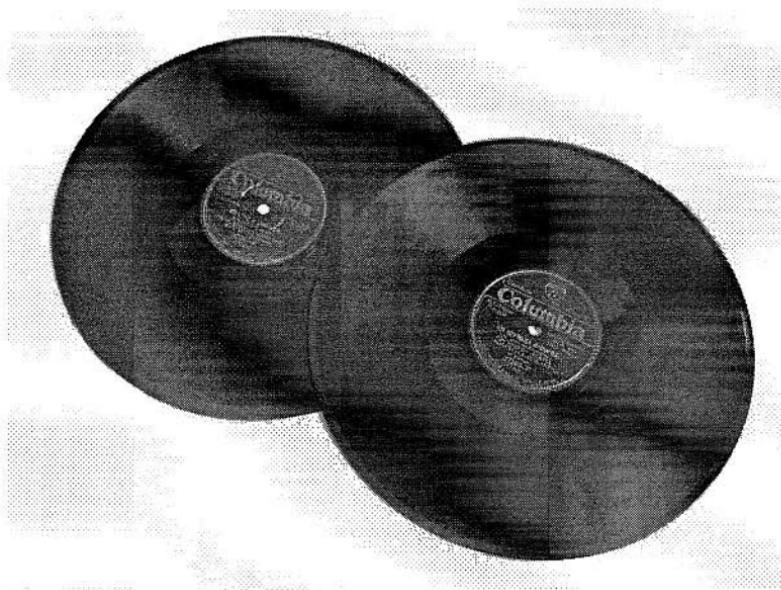
пели, до складу яких входили музики, що грали на різних інструментах. Керував капелою так званий „прімас”, що переважно в лемківському оркестрі грав на кларнеті. Часом це був музикант, що грав на першій скрипці. Рідко хто з музикантів знав ноти. Обдаровані феноменальною музикальністю, вони грали все зі слуху, надаючи творам імпровізаційного і рапсодичного характеру.

Наши спостереження не вичерпні, а запис пісень Одрехови - мізерна частина того, що втрачене назавжди.

Голютяки-Кузяни,
чвірка сільських музик:
скрипка, секунд, кларнет, контрабас.

*Запис на платівках Одрехівського фольклору
Голотяками - Кузяпами в Америці, 1928–1932 pp.*

1. На зеленій меджи. (полька)
2. Гоп-сюп. (полька)
3. Одрехівська полька.
4. Лемківський танець.
5. Старе місто. (танець)
6. Обертана з молодом.
7. Червена ружа.
8. Там на луці зеленій.
9. На Поділлю білий камінь.
Співають А. Барна, К. Козімор.
10. Мамуню, татуню, цибуля стуняла.
11. Посяли гуралі овес.
12. Весела музика.
13. Полька Ігнатівка.

14. Дрібний танець.
15. Попід ліс зелений.
16. Гей-гоп, Голютяки.
17. Штирнайцтый рочок смутний настав.
18. Вальс від Риманова.
19. Весілля Сяноцкого повіту.
20. Хлопці з Синяві.
21. Ходи, мій миленький.
22. Під зеленим дубом.
23. Боже, Боже, што ся стало?
24. Порядній паробок.
25. Шуміла ліщина.
26. Чиї рибки, того став.
27. З гори на долину.
28. Джон Серединський.
29. Як ем йшла вчера по улиці.
30. Вальс Оленівський.
31. Лемківська Тромбля.
32. Неділя по обіді.
33. Каська і Марина, то сут приятеле.
34. Горіла липка, горіла.
35. Гей на широкій меджи.

Весільна, жартівлива

(Дружки)

Ма-ла-м си фра-ї-ра фу-я-ре-ша,

шторо-бив фу-яр-кы до ма-ре-ша,

на фу-яр-ці ду-ду, ду-ду,

ма-ла-м си фра-ї-ра юж не бу-ду.

* Підголосок

Співайте, дівчата

(дружки і свашки)

Помірно

Спі-вай-те дів-ча-та,

спі-вай-те ве - се - ло, же- бы нам ся

фай - ні гос - по - дар - ство ве - ло.

Ей, дівчата, дівчата...

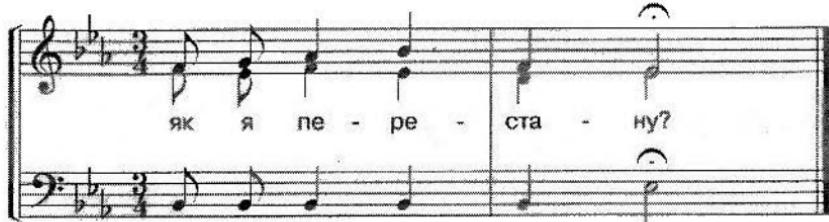
(Парубоцька)

Чоловічі
голоси

Ей, дів- ча - та, дів- ча - та ко- рот- ко- го

ста - ну.

Ей хто - ж вас бу - де лю - бив,

Газдівська

Rubato

Чоловічі
голоси

Eй, тра- вич- ка зе- ле-на, ей, за- зе-
Ей,
еей,

gliss.

ле - ні - ла - ся. Ей, фре- ї - роч-ка мо-
еей

я, ей та за-чер - ве - ні - ла - ся.

* Підголосок

Весільно-обрядова

(Дружки і дружби)

жіночі С.
голоси А.

gliss.

Бу-вай - те здо ро - ві, - мо - ї

т.

юловічі
голоси

Гей на ши ро-кій ме -

б.

то - ва - риш- ки што зме си хо -

джы, ей гру - ша ко-на - рис - та,

ди - ли ра-зом на о - риш-

юж ся по - хи- ли ла ей до - ед - на го-луз -

gloss.

ки.

Што - зме си хо - ди -

ка,

юж ся по - хи - ли ла, ей до - ед -

ли

ра - зом на

о - ріш -

ки.

на го - луз -

ка.

Повідов єс же мя возмеш

(дружка)

Помірно

С. Жіночі голоси

По - ві - дов єс, же мя воз - меш, як на го - рі

A.

жы - то выж - неш. А ты вы - жов

и по - ко - сив, до ме - не - с оя не зго - ло - сив.

Весільно-обрядова

(Жіночі голоси. Перед самим шлюбом)

Повільно, широко

The musical score consists of four staves, each representing a different voice part. The voices are: Soprano (top), Alto, Tenor, and Bass (bottom). The music is in common time (indicated by '8'). The vocal parts are separated by vertical bar lines. The lyrics are written below the notes. There are several performance markings: dynamic changes (e.g., forte, piano), slurs, and grace notes. Specific instructions include 'gliss.' (glissando) over a series of notes in the Alto part and '3' (likely indicating a three-note chord or a specific performance technique) over certain groups of notes in the Tenor and Bass parts.

По - зе -рай па - ні - мат - ко,

по - зе -рай па - ні - мат - ко

ци ся ви - ют він - ці глад - ко,

ци ся ви - ют він - ці глад - ко.

Весільне багатоголосся

(Ей, зозуленко)

Помірно

Жіночі
 С. А.
 Ей зо - зу - лень - ко,
 Чоловічі
 Т. Б.
 По - ві - да - ли ци - га -
 ста - вай ра - нень - ко
 ноch - ki, eй же я не мам фре - і - роч - ki. A я
 же - бис си ку - ва - ла, же - бис си ку - ва - ла,
 ма - ю фре - і - роч - ку ей, пе - ре - ху - сти на я - роч -
 на ро - су зра - ня.
 ку.

Весільно-обрядова

(Коли закінчується весілля)

Жваво

Жіночі

Ве - сіл - ля ся кін - чыт, бі - да ся
Ве - сіл - ля ся кін - чыт, бі - да ся за - чы - на - т,

за чы - на - т, а мо - ло - да пла - че, же юж не вы -
а мо - ло - да пла - че, же юж не вы - тры - мат!

trys - mat! Ве - сіл - ля ся кін - чыт, бі - да ся
Ве - сіл - ля ся кін - ныт, бі - да

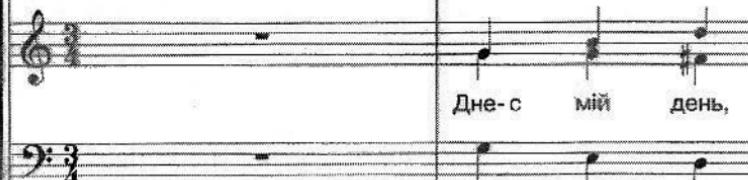
зачы - на - т, а мо - ло - да пла - че, же юж не вы -
зачы - на - т, а мо - ло - да пла - че, же юж не вы - тры - мат!

Дружки і дружби

Помірно

C.

На ле - ли - ю во - ду ли - ю,

T.

Дне - с мій день,

B.

а на ру - жу не бу - ду, по-гні-вов-ся мій ми

дне - с мій день, дне - с мо - я го - ди на,

ле - кий, я про - си - ти не бу - ду!

ей, зов - тра мя про - ва - дят як блуд - но - го си на.

Весільна

Жваво, жартівливо

жіночі
голоси

чоловічі
голоси

Та - кий мі ся

Но - му друж - ки не спі - ва - ють?

за- ли цяв

штона- га- виць

по - зичав,

не - пі- ду я

Бо за- рід- ки зу- бима - ють.

Тре- ба ті- сто

за ню- го

на - га - ви ці

не йо- го

за- мі - си ти друж- кам зу- би за- лі - пи - ти!

Ой, знати, знати

(дружки)

Помірно

Жіночі
голоси

The musical score consists of four staves of music in common time (indicated by '3') with a key signature of one sharp (F#). The vocal parts are labeled 'Жіночі голоси' (Female voices) and are written in soprano clef. The lyrics are in Ukrainian, with some words underlined to indicate stress or duration.

First staff (line 1):

Ой зна - ти, ой зна - ти,

Second staff (line 2):

кот - рий хлоп же - на - тий.

Third staff (line 3):

1 - де го - рі се - лом. 1 - де го -

Fourth staff (line 4):

рі се - лом, як тот пес куд - ла - тий.

Весільна
(Дружби і дружки)

Помірно, ходюо

Жіночі
С. А.

Чоловічі
Т. Б.

Cі - дит дів - на

Друж - ба, друж - ба, дай го - рів -

за сто - ликом як ру - жо - вий квіт. За-пла-ка - ло

ки, бо ту и - дут

чо - рні оч - ка, за-пла-ка - ло чо - рні оч - ка

три фре - їр - ки ед - ной

змі - нив му ся світ. За-пла-

гань - на, дру - гой мань - на,

Скаров ёс мя, Боже (Побутова)

1. Ска - ров ес мя, Бо - же, ска - ров ес мя ду - же:

Дов єс мі та- ко - го, што пи щав - ки стру - же.

2.Што пищавки струже,
По селах розносит.
Сам наїсть, сам нап'є,
А мі не приносить.

Горіла липка (танок зі співом)

Платівка ф-ми "Колюмбія" видано 1927р.
Виконавці - Голютки-Кузяни Розшифрував Остап Майчик

Швидко

Кларнет
І Скрипка
Секунд скрипка
Бас

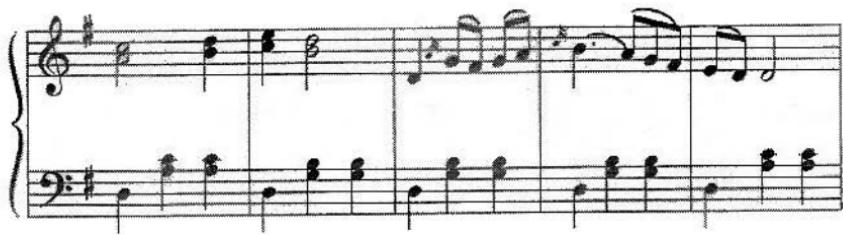
У 12-му такті вступає ще одна скрипка.

Three staves of musical notation in G major, 2/4 time. The top staff shows a bass line with eighth-note chords. The middle staff shows a treble line with eighth-note chords. The bottom staff shows a bass line with eighth-note chords.

Обрядовий

В темпі вальсу

A single staff of musical notation in G major, 3/4 time, labeled "В темпі вальсу" (In waltz tempo). It features a treble line with eighth-note chords and a bass line with eighth-note chords.

Musical score for piano, two staves. Treble staff: Measure 3, sixteenth-note pattern: B-A-G-F-E-D-C-B. Measure 4, eighth-note pattern: C-B-A-G-F-E-D-C. Bass staff: Measures 3-4, eighth-note pattern: D major 7th chord (D, F#, A, C#).

Musical score for piano, two staves. Treble staff: Measures 5-6, sixteenth-note patterns: B-A-G-F-E-D-C-B. Bass staff: Measures 5-6, eighth-note pattern: D major 7th chord (D, F#, A, C#).

Musical score for piano, two staves. Treble staff: Measure 7, eighth-note pattern: B-A-G-F-E-D-C-B. Measure 8, sixteenth-note pattern: C-B-A-G-F-E-D-C. Bass staff: Measures 7-8, eighth-note pattern: D major 7th chord (D, F#, A, C#).

Одрехівський танок (Юж ся оженив)

Платівка ф-ми "Колюмбія" видано 1927р.і
Виконавці - Голютки-Кузяни Розшифрував Остап Майчик

Швидко

Кларнет Скрипка Секунд скрипка

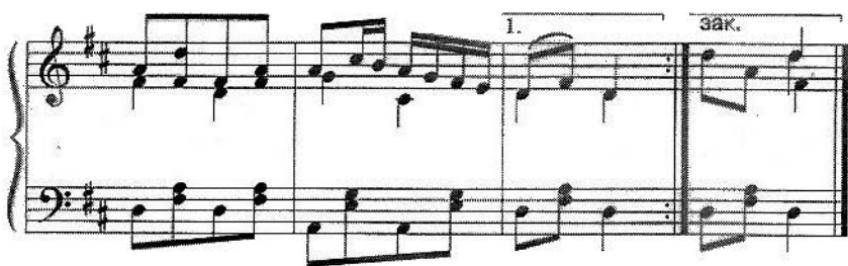
Контрабас

The musical score consists of four staves of music. The top two staves are grouped together by a brace and are labeled 'Кларнет Скрипка Секунд скрипка'. The bottom two staves are labeled 'Контрабас'. The music is in 2/4 time, with a key signature of one sharp (F major). The notes are primarily eighth and sixteenth notes, with some quarter notes. There are several dynamics indicated, such as 'p' (piano), 'f' (forte), and 'mf' (mezzo-forte). Articulation marks like '>', '^', and '^>' are also present. The score is divided into measures by vertical bar lines.

Гайдуцький

Дуже швидко

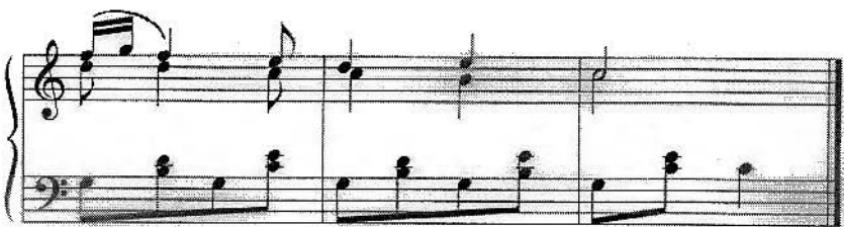
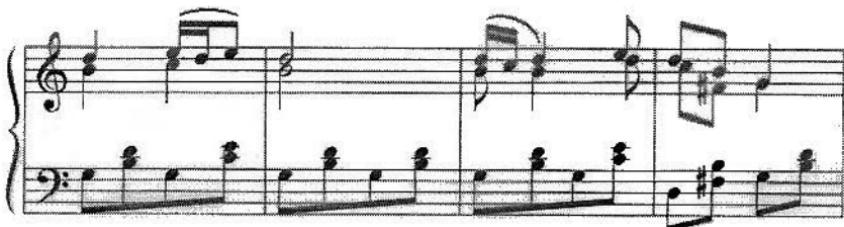
The musical score consists of four staves of music. The top staff is for the soprano voice, the second staff for the alto voice, the third staff for the piano basso part, and the bottom staff for the piano treble part. The key signature is one sharp (F# major). The time signature starts at 2/4. The vocal parts enter with eighth-note chords. The piano parts provide harmonic support with sustained notes and eighth-note chords. Measure 1 ends with a forte dynamic. Measure 2 begins with a piano dynamic. Measure 3 shows a melodic line in the soprano. Measure 4 shows a melodic line in the alto. Measure 5 shows a melodic line in the soprano. Measure 6 shows a melodic line in the alto. Measure 7 shows a melodic line in the soprano. Measure 8 shows a melodic line in the alto. Measure 9 shows a melodic line in the soprano. Measure 10 shows a melodic line in the alto. Measure 11 shows a melodic line in the soprano. Measure 12 shows a melodic line in the alto. Measure 13 shows a melodic line in the soprano. Measure 14 shows a melodic line in the alto. Measure 15 shows a melodic line in the soprano. Measure 16 shows a melodic line in the alto. Measure 17 shows a melodic line in the soprano. Measure 18 shows a melodic line in the alto. Measure 19 shows a melodic line in the soprano. Measure 20 shows a melodic line in the alto. Measure 21 shows a melodic line in the soprano. Measure 22 shows a melodic line in the alto. Measure 23 shows a melodic line in the soprano. Measure 24 shows a melodic line in the alto. Measure 25 shows a melodic line in the soprano. Measure 26 shows a melodic line in the alto. Measure 27 shows a melodic line in the soprano. Measure 28 shows a melodic line in the alto. Measure 29 shows a melodic line in the soprano. Measure 30 shows a melodic line in the alto. Measure 31 shows a melodic line in the soprano. Measure 32 shows a melodic line in the alto. Measure 33 shows a melodic line in the soprano. Measure 34 shows a melodic line in the alto. Measure 35 shows a melodic line in the soprano. Measure 36 shows a melodic line in the alto. Measure 37 shows a melodic line in the soprano. Measure 38 shows a melodic line in the alto. Measure 39 shows a melodic line in the soprano. Measure 40 shows a melodic line in the alto. Measure 41 shows a melodic line in the soprano. Measure 42 shows a melodic line in the alto. Measure 43 shows a melodic line in the soprano. Measure 44 shows a melodic line in the alto. Measure 45 shows a melodic line in the soprano. Measure 46 shows a melodic line in the alto. Measure 47 shows a melodic line in the soprano. Measure 48 shows a melodic line in the alto. Measure 49 shows a melodic line in the soprano. Measure 50 shows a melodic line in the alto. Measure 51 shows a melodic line in the soprano. Measure 52 shows a melodic line in the alto. Measure 53 shows a melodic line in the soprano. Measure 54 shows a melodic line in the alto. Measure 55 shows a melodic line in the soprano. Measure 56 shows a melodic line in the alto. Measure 57 shows a melodic line in the soprano. Measure 58 shows a melodic line in the alto. Measure 59 shows a melodic line in the soprano. Measure 60 shows a melodic line in the alto. Measure 61 shows a melodic line in the soprano. Measure 62 shows a melodic line in the alto. Measure 63 shows a melodic line in the soprano. Measure 64 shows a melodic line in the alto. Measure 65 shows a melodic line in the soprano. Measure 66 shows a melodic line in the alto. Measure 67 shows a melodic line in the soprano. Measure 68 shows a melodic line in the alto. Measure 69 shows a melodic line in the soprano. Measure 70 shows a melodic line in the alto. Measure 71 shows a melodic line in the soprano. Measure 72 shows a melodic line in the alto. Measure 73 shows a melodic line in the soprano. Measure 74 shows a melodic line in the alto. Measure 75 shows a melodic line in the soprano. Measure 76 shows a melodic line in the alto. Measure 77 shows a melodic line in the soprano. Measure 78 shows a melodic line in the alto. Measure 79 shows a melodic line in the soprano. Measure 80 shows a melodic line in the alto. Measure 81 shows a melodic line in the soprano. Measure 82 shows a melodic line in the alto. Measure 83 shows a melodic line in the soprano. Measure 84 shows a melodic line in the alto. Measure 85 shows a melodic line in the soprano. Measure 86 shows a melodic line in the alto. Measure 87 shows a melodic line in the soprano. Measure 88 shows a melodic line in the alto. Measure 89 shows a melodic line in the soprano. Measure 90 shows a melodic line in the alto. Measure 91 shows a melodic line in the soprano. Measure 92 shows a melodic line in the alto. Measure 93 shows a melodic line in the soprano. Measure 94 shows a melodic line in the alto. Measure 95 shows a melodic line in the soprano. Measure 96 shows a melodic line in the alto. Measure 97 shows a melodic line in the soprano. Measure 98 shows a melodic line in the alto. Measure 99 shows a melodic line in the soprano. Measure 100 shows a melodic line in the alto.

Одрехівський Старосвідський (Грали Ваніки)

Швидко

gliss.

Дружбівський

В темпі вальсу

The sheet music consists of four staves of musical notation. The first staff shows a melodic line in the treble clef with a dynamic marking *mf*. The second staff shows harmonic chords in the bass clef. The third staff continues the melodic line in the treble clef with a dynamic marking *f*. The fourth staff continues the harmonic chords in the bass clef. A bracket labeled "1.2." spans the last two staves.

Весільно-обрядовий

Записав Остап Майчик

Повільно

The musical score consists of three staves, each with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The first two staves are in common time (indicated by '1'), while the third staff begins in common time and then changes to 12/8 time (indicated by '12'). The first two staves feature melodic lines with various note values (eighth and sixteenth notes) and dynamic markings like '6' and '8'. The third staff includes a crescendo marking ('cresc.') and a dynamic instruction 'f' followed by a series of slurs and sixteenth-note patterns.

* Перед шлюбом

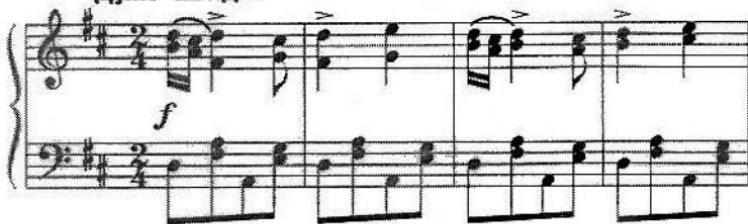
Обертаний

Дуже швидко

The sheet music consists of four staves of musical notation for piano. The top staff features a melodic line with eighth and sixteenth notes. The second staff contains harmonic chords. The third staff continues the melodic line. The bottom staff also contains harmonic chords. The music is in 2/4 time and A major (three sharps). Dynamic markings include accents and the symbol >. The title "Обертаний" and instruction "Дуже швидко" are at the top.

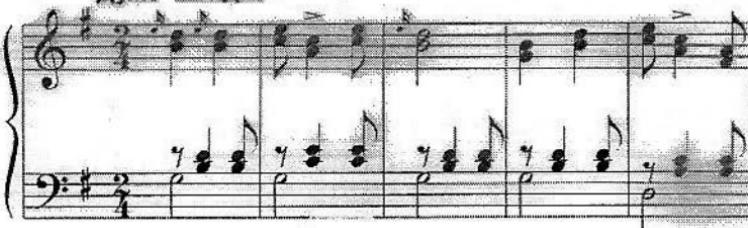
Шалений

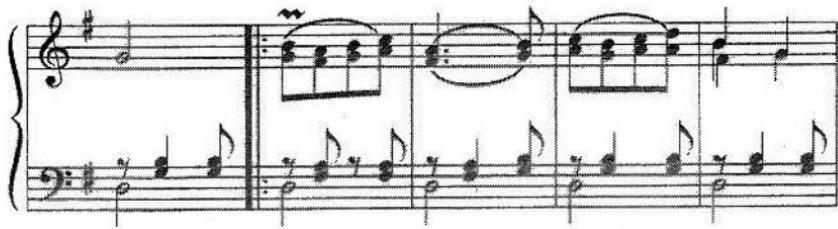
Дуже швидко

Весільний обрядовий

Дуже швидко

A continuation of the musical score for piano, starting with measure 1. The key signature changes to one sharp (G major). The score includes a section labeled "зак." (conclusion) at the end of the page.

Одрехівський
(Вивертаний)

Дуже швидко

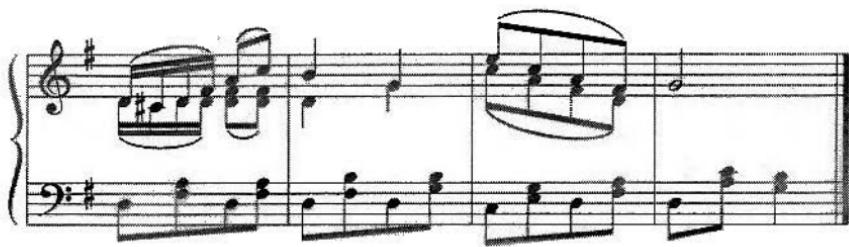
A musical score for piano, featuring two staves. The key signature is two sharps (A major). The tempo is marked "Дуже швидко" (Very fast). The score consists of measures 1 through 4.

A continuation of the musical score for piano, starting with measure 1. The key signature remains two sharps (A major). The score consists of measures 5 through 8.

1. зак. >

Дрымбак
(Старосвідський танець)

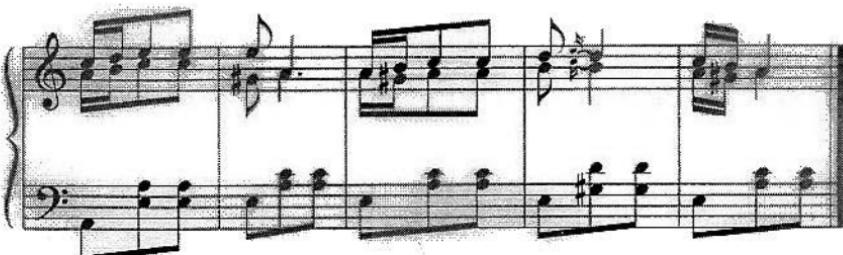
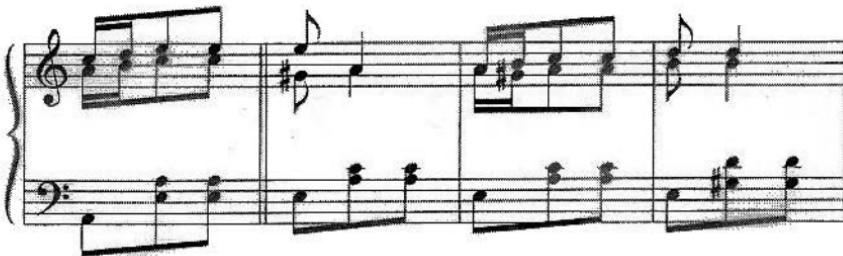
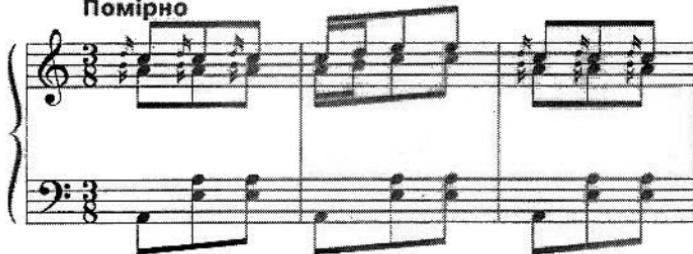
Помірно

Старосвідський

(Грали Ваніки)

Помірно

Одрехівський танок

Платівка ф-ми "Колюмбія" видано 1927р.
Виконавці - Голотяки-Кузяни Розшифрував Остап Майчик

Швидко

Кларнет
I Скрипка
II Секунд
2^н скрипка

Контрабас

The musical score is divided into four systems. The first system includes parts for Clarinet (Klarinet), Violin I (I Скрипка), Violin II (II Секунд), Viola (2^н скрипка), and Bassoon (Контрабас). The subsequent three systems only feature the Bassoon part. The music is in 2/4 time and A major. The notation includes various note values such as eighth notes, sixteenth notes, and sixteenth-note figures, along with rests and dynamic markings.

Musical score for piano, two staves. Treble staff: Measure 3 starts with a dotted half note followed by eighth-note pairs (M, N), (O, P), (Q, R). Measure 4 starts with a dotted half note followed by eighth-note pairs (S, T), (U, V), (W, X). Bass staff: Measure 3: A, B, C, D. Measure 4: E, F, G, A.

Musical score for piano, two staves. Treble staff: Measure 5 starts with a dotted half note followed by eighth-note pairs (Y, Z), (P, Q), (R, S). Measure 6 starts with a dotted half note followed by eighth-note pairs (T, U), (V, W), (X, Y). Bass staff: Measure 5: A, B, C, D. Measure 6: E, F, G, A.

Musical score for piano, two staves. Treble staff: Measure 7 starts with a dotted half note followed by eighth-note pairs (Z, A), (B, C), (D, E). Measure 8 starts with a dotted half note followed by eighth-note pairs (F, G), (H, I), (J, K). Bass staff: Measure 7: A, B, C, D. Measure 8: E, F, G, A.

Одрехівська полька

Платівка ф-ми "Колумбія" видано 1927р.
Виконавці - Голютки-Кузяни Розшифрував Остап Майчик

Швидко

I кларнет
II кларнет
I скрипка
Секунд скрипка
Контрабас

The musical score is divided into four systems. The first system includes parts for I clarinet, II clarinet, I violin, second violin, and double bass. The subsequent three systems include parts for I violin, second violin, and double bass. The music is in 2/4 time and major key. It features eighth-note patterns and dynamic markings like 'p' (piano) and 'f' (forte).

Танок з приспівками: називався "На поділлю білій камінь"

Рекрут

Розшифрував Остап Майчик

Швидко

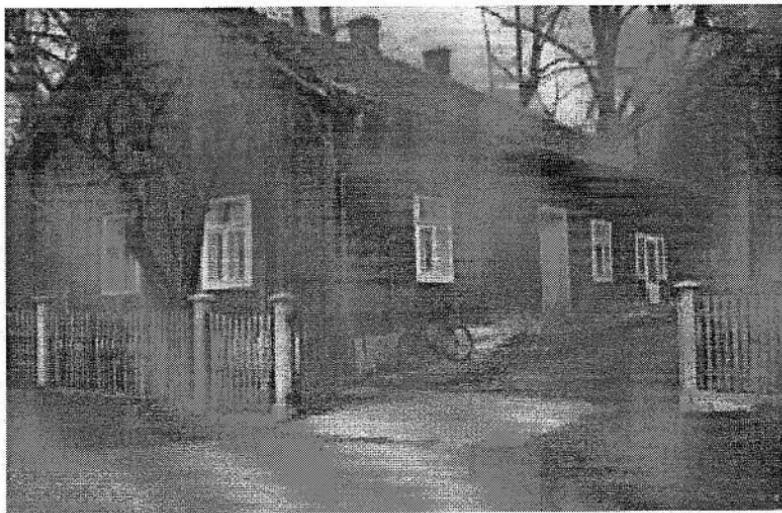
I кларнет II кларнет
Контрабас

201

Старосвідський

(муз. Ваніки)

Помірно

“Читальня Просвіти”, збудована 1892 р.
(Перша читальня Просвіти на Лемківщині)

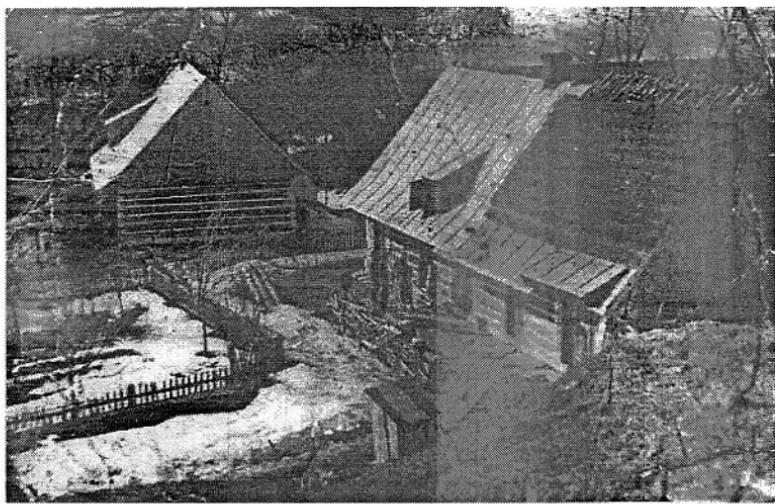

Дім Ст. Зятика (Писарів).

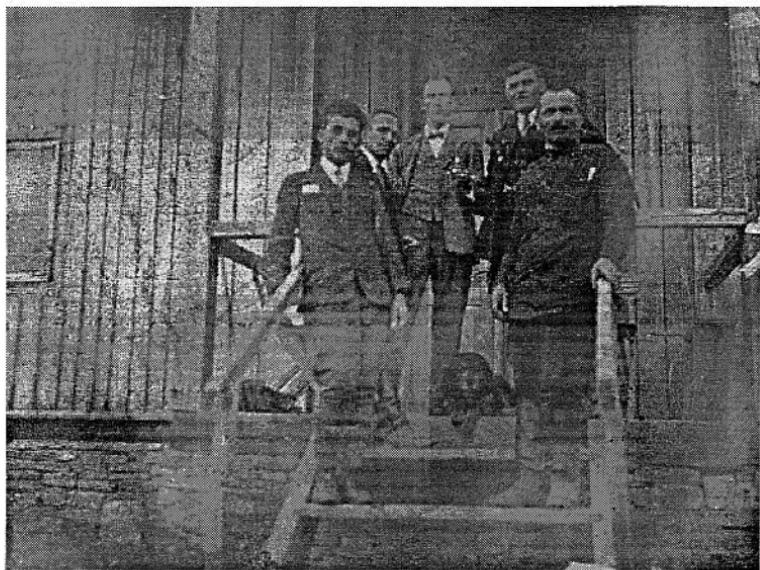
Тут народився генеральний вікарій греко-католицької церкви, редемпторист отець-мученик Іван Зятик.

1899-1952

Дім добудований після переселення

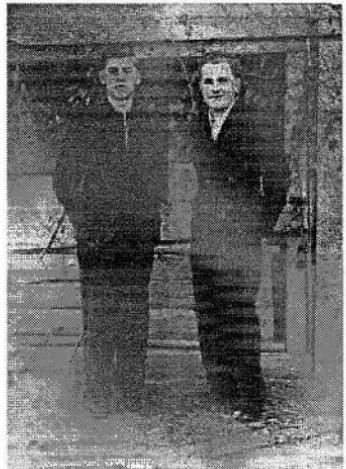
Хата Серединських–Мельниччиних з Ями,
с. Одрехова.

Пасвищани,
четвертий – батько І. Кузмича.

Пасвищани.

Справа – Іван Кузмич.

Іван Кузмич з сусідом.

Цимбала Йосип, Конкевич Іван,
Завійський Степан, Струс Степан.

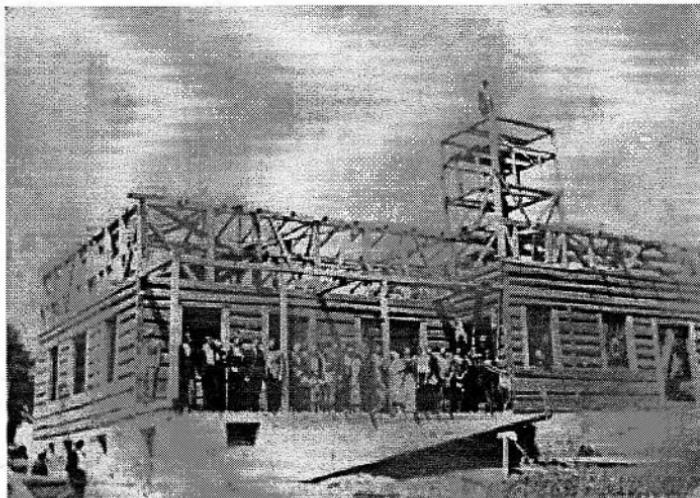
Подружжя Бурштин,
1916 рік.

Одрехівці
в австрійському війську.

Селяни с. Одрехови, 1929 рік.
Перший зліва — Сивик Стефан,
четвертий — Петро Конкевич,
п'ятий — Скробала з Чемишлянки.

Будівля Народного дому, 1938 рік.
Проект М. Зятика.

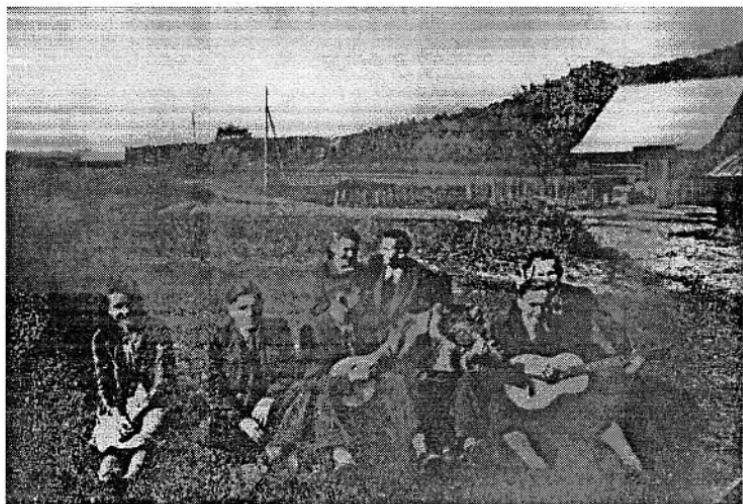
Іван Сивик, Андрій Серединський,
Іван Мигаль,
сидить Анна Серединська.
Одрехова, 1938 рік.

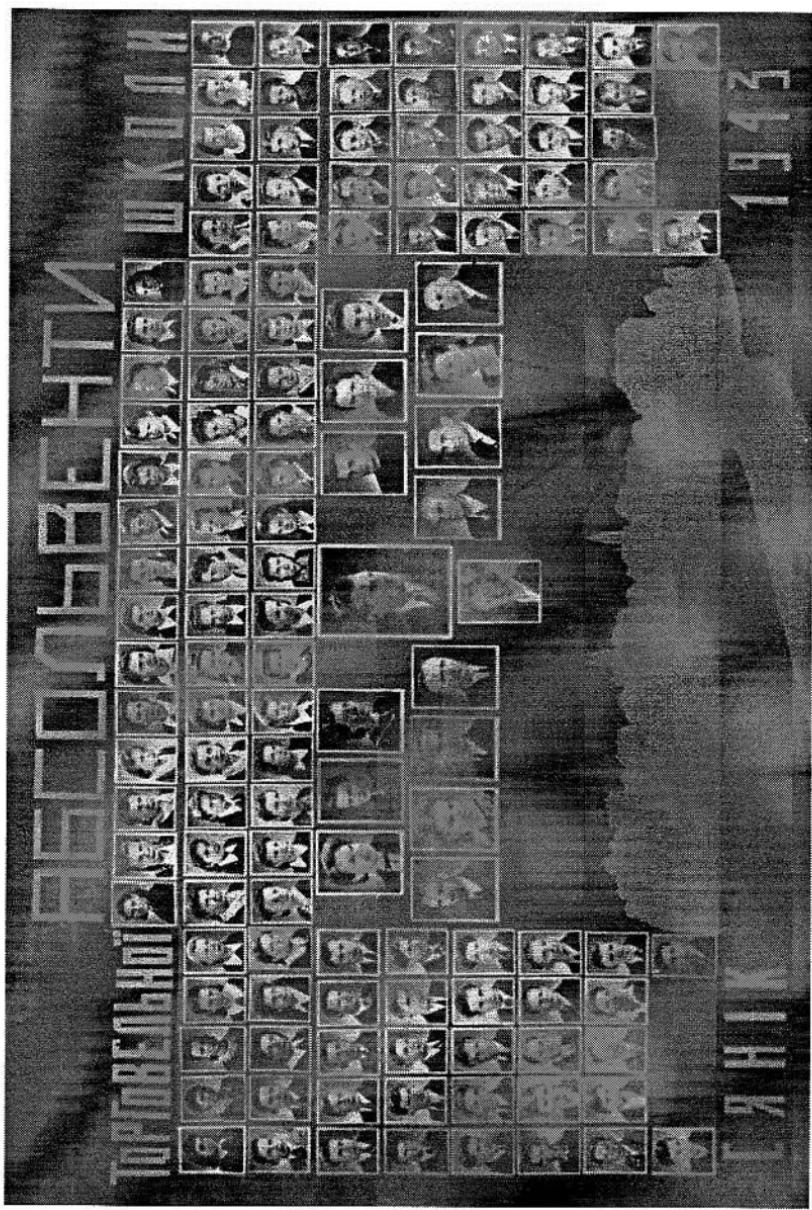
Перший збір Одрехівських учнів різних класів
після розпаду Польщі. Вересень 1939 року.
Вчитель Павло Синиця. Зліва направо сидять: І. Майчик, М. Коник, Федак,
І. Серединський-Васьків, Ст. Голотяк, Іван Зятків, І. Оліляр, М. Милян
Крайній справа – Стефан Голотяк-Кузянів.

Остарбайтерки в Австрії.
Стефанія Серединська та Марія Верней, 1942 рік.

Вчителі села Одрехови на Рудавці. 1943 рік.

Торгова школа в Сионоті. Посередині – директор Ярослав Михальчишин. 1943 рік.

Після фронту.
I-й ряд: Е. Майчик, І. Мигаль, Г. Майчик;
II-й ряд: І. Мигаль, А. Майчик, І. Фесів.
1945 рік.

Лікарські довідки різних часів.

Niniejszyme pokoroszam, iż Kasia
 Barna powstaje z łóżeczkę,
 gdzie leży się u mnie na chodku
 siedzą i dlatego przebywając
 na czas dwóch tygodni miedzi się
 wstrzymać od wszelkiej nauki
 szkolnej. Dr. Kazimierz Lewiński
 Zarryt: 27/III. 1912.

W. KAZIMIERZ LEWINSKI

ZARRYTA.

Obawy tenociego
 rozworu, iż Anna Słauter
 zatrzymywałaby się wraz
 przedtem dłuższy, a rozwój
 tego zjawiska nie jest
 w stanie skończyć się.
 Wspomniane jest.

DR. ZYGMUNT SIEGEL
 Lekarz miedzi
 RYMANOW

10/5/1912

Dr. Zygmunt Siegel
 lekarz miedzi
 Rymanow
 W niedziele popołudnia nie odchodzi.

Усердна Христова сестра Марія - Іван
 № 277 від 1899 року відібрана.
 Усердній священик
 ім. Іоаннико

Довідка священика І. Ясеницького.

R.P.
 Mісті Конюш і Острогожі було від
 "місії спирту після революції" не тільки
 знищено. Від революції (після якої) відібрані
 місії розбіг і знищено діаспора та інші
 речі.
 Dr. JOSEPH ALEXANDEROWICZ 1899 9.23
 LEKARZ ZAKŁADÓWY W KONIUCHACH
 WILNA
 WILNA
 WILNA

Dr. Józef Aleksiewicz
 SPECJALISTA W CHIRURGIJĘ-OKTROPOBUDZENIU
 Lekarz Zakładowy w Konieczach
 przyjmuje od godz. 10-12 w pok. I od 9-5 po pok.

Wszelkie danek lekarskich
Dr. TEOFIL HOLEB
W RABECKIE

Wysyłka 28/10 1929.

Poznawanie schawka

Poznawanie je Kacemu Polubieciu lat 3, synowi gle poimieszczenia
ryzingskiego, przebywającego w domu swojego ojca, jawnego i pozytywnego
zakochanego w żonie, panią Marię, z domu panią Józefą, zatrudnionej
w domu. Wobec pozytywnego stanu synowicza & syna plus gospodarstwa
do pozytywu.

do pozytywu.

W Warszawie 28/10 1929.

Dr. TEOFIL HOLEB

Wszelkie danek lekarskich
Dr. TEOFIL HOLEB
W RABECKIE

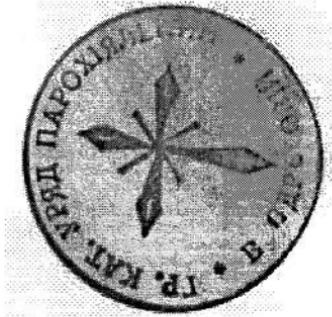
Poznawanie schawka.

Poznawanie je starszej Zofii lat 13, z domu
ryzingskiej, przebywającej w domu swojego ojca, jawnego i pozytywnego
zakochanego w żonie, panią Marią, z domu panią Józefą, zatrudnionej
w domu. Wobec pozytywnego stanu synowicza & syna plus gospodarstwa
do pozytywu.

W Warszawie 28/10 1929.

Wszelkie danek lekarskich
Dr. TEOFIL HOLEB
W RABECKIE

T. Holeb

Церковні печатки
греко-католицького парохіяльного уряду в Одрехові.

Селище Пасвиська.

Панорама селища Пасвиська, 2001 рік.

Дорога до Риманова.
Місток в Одрехівках.

Головна дорога з Риманова через Одрехову до Буківська
(біля Вітівства).

Весілля Марії Оліяр та Івана Кузмича, 1940 рік.

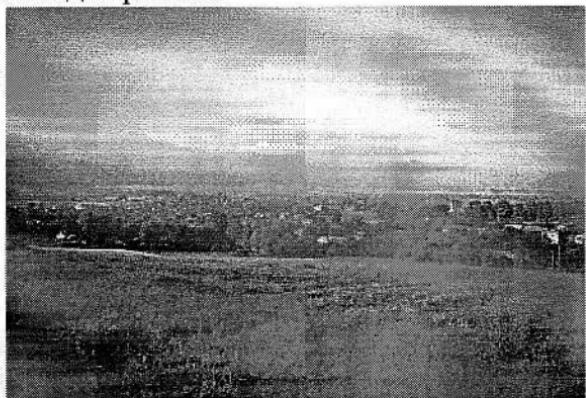

Сільські музики (зліва направо):

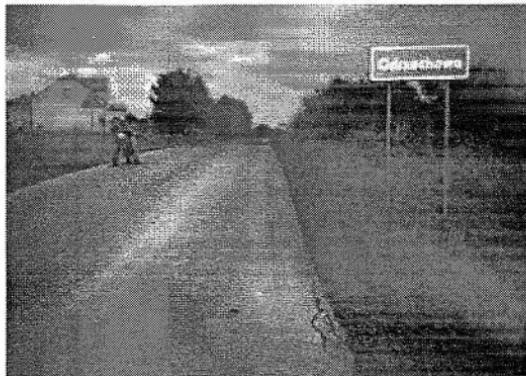
Сороканич (скрипка), М. Костик (акордеон), І. Герлях (бубен), І. Ланда (саксо-

Панорама Одрехови від Заршина.

Панорама Одрехови (від церкви вгору).

Дорога на Риманів.

Дім Росоцького (пана) на долинці.

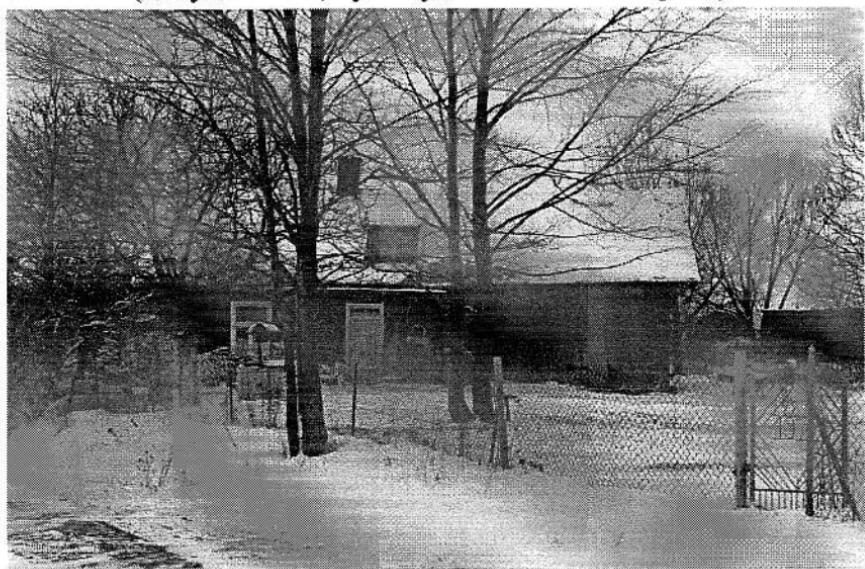
Молочарня на місці колишньої
Плебанії
(на попівстві вгорі).

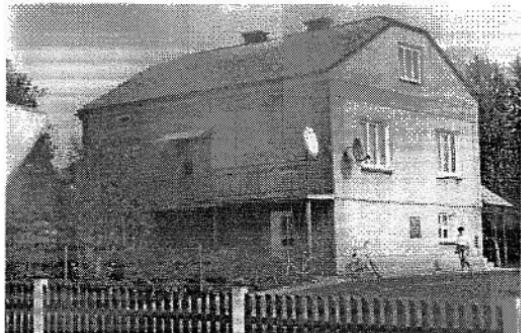
Корчма Йоскова (добудована),
Одрехова, 2001.

Колишній дім Законниць, Одрехова
(добудований, був збудований в 1938 році).

Хата Михайла Зятика на Болоню.

Дім Степана Сивика на місці старої
мурованої школи в Одрехові.

Сивикова кам'яниця (вид зі сходу)
Одрехова, 2001.

Сивикова кам'яниця
(вид з півдня) та інші будівлі
вдалини.

Дім Євгена Майчика на Майківці, Одрехова.

Новий дім дочки Євгена Майчика на Поласківці.

Одрехівці на зустрічі
біля ратуші у м. Самборі, 2003 рік.

Одрехівці на зустрічі у м. Самборі, 2003 рік.

Зліва направо:

1-й ряд — С. Милян, О. Мурайко, М. Колько,

Г. Мостранська-Завійська, Л. Завійська, С. Гринчак,
М. Гринчак, Л. Ольшаківська;

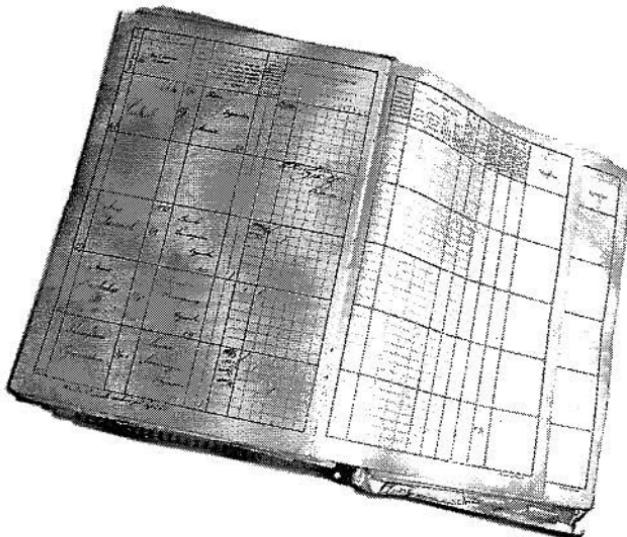
2-й ряд — М. Сивик, І. Майчик, І. Палиця, Е. Палиця,
С. Цуприк;

3-й ряд — М. Костецький, М. Цуприк, С. Мадаращ,
В. Середенський, Е. Костик;

4-й ряд — Я. Ярош, Е. Кузмич, Я. Палиця, М. Середенський,
Ст. Гнатик.

Метрикальна книга

K-сімб розташів					
Ім'я та прізвище дитини		Дата народження	Ім'я батька	Ім'я матері	Homemarker (homopatent) (генофонд)
1.	Стефан Барна				
2.	Marya Pałcica	06/08/1907	Jan	Ksenia	№ d.304
3.	Marya Cypryk	19/08/1907	Michał	Ewa	№ d.469
4.	Katarzyna Cupryk	23/08/1907	Michał	Maryja	№ d.195
5.	Anna Olijar	01/09/1907	Jan	Anastazya	№ d.307
6.	Anna Pontus	04/09/1907	Jan	Maryja	№ d.162
7.	Pelagia Lajtar	15/09/1907	Teodor	Katarzyna	№ d.199
8.	Marya Myhal	27/09/1907	Stefan	Anastazya	№ d.117
9.	Anna Stecyk	01/10/1907	Jan	Anastazya	№ d.76
10.	Katarzyna Mydzian	17/10/1907	Jan	Anna	№ d.35
11.	Ksenia Wernej	05/11/1907	Jan	Katarzyna	№ d.230
12.	Marya Labiak	20/11/1907	Stefan	Katarzyna	№ d.71
13.	Katarzyna Kostecka	22/11/1907	Stefan	Maryja	№ d.275
14.	Katarzyna Madarasz	29/11/1907	Jan	Anna	(360) № d.255

15.	Marya Madarasz	12/12/1907	Stefan	Anna	№ d.43
16.	Marya Myhal	18/12/1907	Michał	Ksenia	№ d.280
17.	Anna Łabiak	23/12/1907	Andrzej	Anastazya	№ d.70
18.	Ksenia Mylan	25/12/1907	Wasko	Anna	№ d.133
19.	Anna Grubiak	26/01/1908	Stefan	Mary	№ d.111
20.	Anna Kawałko	03/02/1908	Stefan	Katarzyna	№ d.114
21.	Anna Lukacz	07/02/1908	Stefan	Mary	№ d.391
22.	Anastazya Zyńczak	09/02/1908	Michał	Katarzyna	№ d.169
23.	Katarzyna Strachocka	17/03/1908	Mikołaj	Ksenia	№ d.260
24.	Katarzyna Leszczyszyn	19/03/1908	Jan	Kaśka	№ d.218
25.	Anastazya Sywyk	20/03/1908	Jan	Anna	№ d.59
26.	Jelena Zyńczak	07/04/1908	Andrzej	Katarzyna	№ d.196
27.	Anastazya Olijar	10/04/1908	Jan	Mary	№ d.146
28.	Katarzyna Kotelec	10/04/1908	Andrzej	Anna	№ d.54
29.	Anna Zawijska	29/04/1908	Stefan	Ewa	№ d.46
30.	Marya Barna	10/05/1908	Dmytro	Katarzyna	№ d.211
31.	Anna Burzstyn	24/05/1908	Michał	Katarzyna	№ d.69
32.	Katarzyna Pelczar	11/06/1908	Andrzej	Paza	№ d.402
33.	Ksenia Kostecka	15/06/1908	Jan	Katarzyna	№ d.27
34.	Ewa Breńkacz	03/07/1908	Teodor	Anna	№ d.14
35.	Katarzyna Myhal	09/07/1908		Anna	№ d.188
36.	Anna Pontus	13/08/1908	Teodor	Katarzyna	№ d.82

37.	Anna Wowk	24/08/1908	Stefan	Marya	№ d.395	4
38.	Marya Lazirko	25/08/1908	Michał	Katarzyna	№ d.386	4
39.	Katarzyna Zymio	04/09/1908	Stefan	Marya	№ d.13	6
40.	Katarzyna Palycia	28/09/1908	Teodor	Eudokija	№ d.207	
41.	Anna Sywyk	16/10/1908	Stefan	Katarzyna	№ d.104	
42.	Eudokija Dracz	25/10/1908	Michał	Katarzyna	№ d.371	
43.	Anna Cupryk	17/11/1908	Michał	Katarzyna	№ d.35	7
44.	Ksenia Barna	19/11/1908	Andrzej	Anna	№ d.283	6
45.	Anna Hryńczak	17/12/1908	Michał	Katarzyna	№ d.387	
46.	Anna Stecyk	23/12/1908	Jan	Katarzyna	№ d.84	1
47.	Ksenia Olijar	27/12/1908	Teodor	Katarzyna	№ d.326	6
48.	Marya Myhal	02/01/1909	Michał	Anastazja	№ d.367	4
49.	Anastazja Holutiak	09/02/1909	Stefan	Marya	№ d.119	6
50.	Katarzyna Ziatyk	11/02/1909	Stefan	Marya	№ d.132	3
51.	Marya Barna	16/02/1909	Stefan	Anna	№ d.165	1
52.	Anastazja Murajka	20/02/1909	Jan	Pelagia	№ d.102	5
53.	Anna Skrobala	20/02/1909	Andrzej	Marya	№ d.449	2
54.	Marya Zynio	27/02/1909	Michał	Anna	№ d.2	6
55.	Katarzyna Holutiak	08/03/1909	Michał	Anna	№ d.370	7
56.	Marya Grubiaik	24/03/1909	Michał	Anna	№ d.90	1
57.	Ksenia Olijar	30/03/1909	Jan	Katarzyna	№ d.50	2
58.	Anna Cupryk	19/04/1909	Stefan	Marya	№ d.35	4

59.	Anastazya Łazirko	11/05/1909	Jan	Anna	№ d.310	2
60.	Marya Zyzyczak	01/06/1909	Jan	Katarzyna	№ d.101	6
61.	Marya Myhal	10/06/1909	Pawel	Pelagia	№ d.355	
62.	Ruchla Szabas	15/06/1909	Majluh	Szeindla	№ d.424	3
63.	Katarzyna Cupryk	23/06/1909	Stefan	Anastazya	№ d.233	2
64.	Katarzyna Myhal	09/07/1909	Andrzej	Anna	№ d.188	3
65.	Ksenia Leszczyszyn	17/07/1909	Jan	Anastazya	№ d.218	
66.	Anna Myhal	07/08/1909	Stefan	Pelagia	№ d.187	1
67.	Anna Kawalko	10/08/1909		Marya	№ d.114	
68.	Anna Myhal	13/08/1909	Michał	Marya	№ d.343	5
69.	Anna Wernej	08/10/1909	Andrzej	Katarzyna	№ d.106	
70.	Marya Olszakowska	08/10/1909	Teodor	Katarzyna	№ d.420	
71.	Anna Palycia	08/10/1909	Jan	Katarzyna	№ d.302	1
72.	Marya Palycia	16/10/1909	Jan	Anna	№ d.139	3
73.	Katarzyna Łabiak	26/10/1909	Teodor	Anastazya	№ d.273	
74.	Marya Łabiak	26/10/1909	Wasyl	Ewa	№ d.300	2
75.	Marya Rożalewicz	23/11/1909	Stefan	Katarzyna	№ d.176	
76.	Anna Zawijska	02/12/1909	Stefan	Katarzyna	№ d.23	2
77.	Katarzyna Sywyk	03/12/1909	Piotr	Marya	№ d.345	6
78.	Ksenia Skrobala	12/12/1909	Andrzej	Marya	№ d.303	
79.	Anna Pontus	13/12/1909	Andrzej	Katarzyna	№ d.322	5
80.	Marya Pich	14/12/1909	Jan		№ d.	

81.	Lidija Jasienicka	22/12/1909	Piotr		Teofilija		№ d.1
82.	Marya Łyjko	18/01/1910	Jan		Katarzyna		№ d.197
83.	Marya Zawijska	03/02/1910	Stefan		Anastazya		№ d.314
84.	Katarzyna Madarasz	04/02/1910	Mikołaj		Anna	№ d.418 (268)	3
85.	Katarzyna Madarasz	14/02/1910	Piotr		Maryja	№ d.290	1
86.	Kaśka Jurczak	16/02/1910	Andrzej		Anna	№ d.217	2
87.	Marya Galajda	18/02/1910	Michał		Katarzyna	№ d.463	1
88.	Anna Łajtar	06/03/1910	Andrzej		Katarzyna	№ d.199	
89.	Ksenia Królicka	12/03/1910	Andrzej		Anna	№ d.193	
90.	Marya Waclawska	24/03/1910	Jan		Ewa	№ d.385	5
91.	Marya Tomańska	18/04/1910	Andrzej		Anna	№ d.462	1
92.	Marya Kostyk	18/05/1910	Michał		Anna	№ d.55	5
93.	Marya Zawijska	06/06/1910	Jan		Katarzyna	№ d.265	7
94.	Anna Labiak	10/06/1910	Stefan		Katarzyna	№ d.71	3
95.	Ksenia Kunkiewycz	05/07/1910	Stefan		Maryja	№ d.271 (115)	4
96.	Ester Szabas	18/07/1910	Michał		Szańda	№ d.424	2
97.	Ksenia Tymcik	28/07/1910	Piotr		Maryja	№ d.329	
98.	Marya Stecyk	18/08/1910	Waśko		Ksenia	№ d.280	3
99.	Ksenia Kostecka	12/09/1910	Stefan		Maryja	№ d.360 (275)	5
100.	Katarzyna Kot	30/11/1910	Andrzej		Ewa	№ d.141	6

101.	Ksenia Galajda	08/12/1910	Jan	Maryta		№ d.17	
102.	Anna Harauz	12/12/1910	Michał	Katarzyna	№ d.204		
103.	Katarzyna Bursztyn	29/12/1910	Michał	Anna	№ d.58	6	
104.	Ester Deutsch	1911	Hersz	Laja	№ d.	3	
105.	Anna Żynczak	01/01/1911	Andrzej	Maryta	№ d.11	1	
106.	Kaśka Łukacz	10/01/1911	Stefan	Maryta	№ d.391	7	
107.	Marya Jabczanyk	13/01/1911		Anna	№ d.409		
108.	Ksenia Labiak	27/01/1911	Michał	Katarzyna	№ d.273	6	
109.	Ksenia Skabyk	27/02/1911	Michał	Maryta	№ d.6		
110.	Marya Pontus	01/04/1911	Stefan	Kaśka	№ d.32	5	
111.	Ksenia Tymczyk	02/04/1911	Jan	Anna	№ d.398		
112.	Ksenia Madarasz	13/04/1911	Piotr	Maryta	№ d.53	6	
113.	Anna Strachocka	13/04/1911	Waśko	Magdalena	№ d.260		
114.	Kaśka Lazirko	17/04/1911	Andrzej	Maryta	№ d.62	4	
115.	Ewa Myhal	22/04/1911	Michał	Kaśka	№ d.367	4	
116.	Kaska Pontus	23/04/1911	Jan	Anna	№ d.74		
117.	Kaska Barna	02/05/1911	Andrzej	Anna	№ d.349	7	
118.	Marya Ziatyk	03/05/1911	Feško	Katarzyna	№ d.276	4	
119.	Ksenia Stecyk	05/05/1911	Jan	Kaśka	№ d.84		
120.	Kaśka Pestrak	22/05/1911	Waśko	Maryta	№ d.309	3	
121.	Ewa Myhal	23/06/1911	Stefan	Anna	№ d.234	3	
122.	Anna Myhal	01/09/1911	Stefan	Katarzyna	№ d.266		

					Anna	Anna	№ d.47	5
123.	Marya Seredyńska	18/09/1911	Stefan	Andrzej	Anna	№ d.321	1	
124.	Marya Diaczyszyn	26/09/1911			Mary	№ d.256		
125.	Ewa Kotelec	29/09/1911	Jan			№ d.377		
126.	Katarzyna Grubiak	19/10/1911	Dymitr	Anna				
127.	Anna Kotelec	22/10/1911	Teodor	Mary		№ d.252	6	
128.	Anna Kastraneć	24/10/1911	Michał	Katarzyna		№ d.91	1	
129.	Anna Strachocka	30/10/1911	Mikołaj	Ksenia		№ d.460		
130.	Katarzyna Myhal	01/11/1911	Jan	Mary		№ d.352	4	
131.	Ewa Wernej	02/11/1911	Jan	Katarzyna		№ d.230	7	
132.	Ksenia Cupryk	21/11/1911	Waśko	Katarzyna		№ d.451	5	
133.	Katarzyna Myhal	11/01/1912	śp. Stefan	Paza		№ d.170	4	
134.	Marya Bręnkacz	13/01/1912	Jan	Katarzyna		№ d.468	2	
135.	Katarzyna Kostyk	17/01/1912	Michał	Anna		№ d.55	6	
136.	Anna Barna	21/01/1912	Mikołaj	Mary		№ d.135	3	
137.	Katarzyna Pontus	28/01/1912	Jan	Mary		№ d.363		
138.	Katarzyna Grubiak	29/01/1912	Andrzej	Anna		№ d.108	3	
139.	Marya Pałycia	02/02/1912	Stefan	Anna		№ d.24	5	
140.	Marya Zawijska	16/02/1912	Stefan	Katarzyna		№ d.23	4	
141.	Anna Kusznir	21/03/1912	Stefan	Ewa		№ d.185	5	
142.	Katarzyna Skrobała	26/03/1912	Jan	Anna		№ d.175	7	
143.	Marya Majczyk	29/03/1912	Jan	Katarzyna		№ d.130	3	
144.	Anna Madarasz	12/04/1912	Jan	Mary		№ d.210 (476)	7	

				Katarzyna		№ d.50	4
				Jan		Anna	№ d.434
145.	Paza Olijar		13/04/1912				
146.	Marya Zychowicz	16/04/1912	Jan			№ d.434	1
147.	Anastazya Holutiak	18/04/1912	Michał	Anna		№ d.471	5
148.	Anna Worobel	21/04/1912	Andrzej	Anastazya		№ d.181	5
149.	Katarzyna Seredyńska	25/04/1912	Andrzej	Anna		№ d.3	4
150.	Marya Pałycia	28/04/1912	Jan	Anna		№ d.112	
151.	Marya Pałycia	15/05/1912	Michał	Ewa		№ d.115	3
152.	Anna Ziatyk	27/05/1912	Stefan	Marya		№ d.132	1
153.	Stefania Zawijska	18/06/1912	Jan	Katarzyna		№ d.265	5
154.	Anastazya Mylian	02/08/1912	Wąsko	Anna		№ d.133	5
155.	Marya Konkiewicz	06/08/1912	Michał	Anna		№ d.457	6
156.	Marya Kijak	12/08/1912	Andrzej	Katarzyna		№ d.8	
157.	Ksenia Kot	24/08/1912	Andrzej	Ewa		№ d.143	5
158.	Anna Labiak	01/09/1912	Teodor	Anastazya		№ d.154	2
159.	Katarzyna Cupryk	10/10/1912	Stefan	Marya		№ d.35	7
160.	Anna Zynczak	10/10/1912	Michał	Katarzyna		№ d.370	
161.	Anna Madarasz	11/10/1912	Michał	Paza		№ d.45	6
162.	Katarzyna Sywyk	14/10/1912	Stefan	Anna		№ d.116	
163.	Marya Ziatyk	24/10/1912	Michał	Anna		№ d.277	3
164.	Ewa Gakajda	30/10/1912	Michał	Katarzyna		№ d.463	4
165.	Anastazya Łyko	16/11/1912	Jan	Katarzyna		№ d.197	
166.	Anna Worobel	25/11/1912	Jan	Marya		№ d.378	

167.	Pelagia Zynio	27/11/1912	Stefan	Marya	Nº d.13	5
168.	Anna Łabiak	02/12/1912	Waśko	Ewa	Nº d.300	2
169.	Marya Worobel	06/12/1912	Waśko	Katarzyna	Nº d.369	4
170.	Marya Zynczak	01/01/1913	Andrzej	Anastazya	Nº d.359	5
171.	Anna Jurczak	01/01/1913	Michał	Ksenia	Nº d.365	
172.	Ksenia Mydzian	15/01/1913	Jan	Anna	Nº d.33	1
173.	Marya Sywyk	15/01/1913	Michał	Ewa	Nº d.174	3
174.	Marya Zynio	20/01/1913	Michał	Anastazya	Nº d.151	2
175.	Ksenia Pałycia	21/01/1913	Jan	Anna	Nº d.121	4
176.	Paza Kunkiewicz	26/01/1913	Stefan	Mary	Nº d.115	4
177.	Anna Wójcik	04/02/1913	Stefan	Mary	Nº d.85	4
178.	Katarzyna Olijar	12/02/1913	Michał	Anna	Nº d.295	5
179.	Anna Barna	13/02/1913	Dmytro	Katarzyna	Nº d.211	
180.	Marya Fedak	03/03/1913	Waśko	Anna	Nº d.396	8
181.	Anna Madarasz	05/03/1913	Piotr	Marya	Nº d.53	7
182.	Ksenia Madarasz	12/03/1913	Stefan	Anna	Nº d.293	6
183.	Ksenia Madarasz	13/03/1913	Piotr	Marya	Nº d.296	3
184.	Marya Skrobala	14/03/1913	Stefan	Ksenia	Nº d.129	1
185.	Marya Olijar	18/03/1913	Jan	Anna	Nº d.98	6
186.	Marya Myhal	27/03/1913	Stefan	Pelagia	Nº d.178	4
187.	Anna Ziatyk	03/04/1913	Michał	Marya	Nº d.184	2
188.	Katarzyna Nowosielska	03/04/1913	Stefan	Anna	Nº d.426	4

					Michał	Maryia	№ d.184	5
189.	Ksenia Ziatyk	03/04/1913			Michał	Anna	№ d.289	
190.	Katarzyna Zyńczak	05/04/1913			Michał	Katarzyna	№ d.71	7
191.	Ksenia Łabiak	16/04/1913			Stefan	Katarzyna	№ d.204	2
192.	Ksenia Harauz	22/04/1913			Michał	Katarzyna	№ d.254	4
193.	Katarzyna Sywyk	28/04/1913			Jan	Ewa	№ d.74	3
194.	Marya Pontus	01/05/1913			Jan	Anna	№ d.302	4
195.	Anastazja Pałycia	04/05/1913			Jan	Katarzyna	№ d.176	
196.	Anna Rozalewicz	06/05/1913			Stefan	Katarzyna	№ d.84	4
197.	Anastazja Stecyk	01/06/1913			Jan	Katarzyna	№ d.261	7
198.	Anastazja Madarasz	02/06/1913			Michał	Maryia (43)		
199.	Katarzyna Leszczyszyn	09/06/1913			Michał	Ksenia	№ d.447	6
200.	Maria Ziatyk	02/07/1913			Teodor	Katarzyna	№ d.276	2
201.	Helena Strauch	15/07/1913			Jakób	Rozalia	№ d.	5
202.	Anastazja Madarasz	21/08/1913			Stefan	Anna	№ d.43	6
203.	Ewa Zyńczak	25/08/1913			Jan	Katarzyna	№ d.101	7
204.	Ksenia Ziatyk	25/08/1913			Jan	Paza	№ d.141	6
205.	Maria Łabiak	04/09/1913			Andrzej	Naćka	№ d.70	7
206.	Kasinka Myhal	17/09/1913			Michał	Ksenia	№ d.280	5
207.	Kasinka Grubiak	13/10/1913			Jan	Naćka	№ d.107	4
208.	Ksenia Ziatyk	30/10/1913			Fesko	Anna	№ d.258	6
209.	Paza Łabiak	10/11/1913			Michał	Ksenia	№ d.273	

210.	Kaška Myhal	12/11/1913	Michał	Marja	№ d.343	5
211.	Paraska-Maria Gałajda	14/11/1913		Kaška	№ d.17	4
212.	Kaška Olszakowska	19/11/1913	Michał	Marja	№ d.163	2
213.	Kaška Pałycia	24/11/1913	Michał	Anna	№ d.304	4
214.	Stefania Zawijska	16/12/1913	Stefan	Kaška	№ d.23	5
215.	Maria Mylan	18/12/1913	Andrzej	Anna	№ d.212	
216.	Anna Breńkacz	1914	Teodor	Marja	№ d.191	3
217.	Feiga Deutsch	1914	Hersz	Laja	№ d.	1
218.	Kaška Krulicka	02/01/1914	Andrzej	Ewa	№ d.193	
219.	Kaška Barna	02/01/1914	Mikołaj	Marja	№ d.135	4
220.	Naćka Seredyńska	26/01/1914	Stefan	Kaška	№ d.125	4
221.	Ksenia Stecyk	01/02/1914	Jan	Naćka	№ d.77	3
222.	Maria Worobel	01/02/1914	Jan	Marja	№ d.272	
223.	Maria Seredyńska	25/02/1914	Stefan	Anna	№ d.177	
224.	Ksenia Holutiak	08/03/1914	Jan	Kaška	№ d.120	
225.	Anna Fedak	02/04/1914	Jan	Marja	№ d.171	5
226.	Kaška Wowk	10/04/1914	Stefan	Marja	№ d.395	5
227.	Kaška Breńkacz	11/04/1914		Naćka	№ d.14	4
228.	Naćka Kotelec	11/04/1914	Fesko	Marja	№ d.252	7
229.	Maria Zadorożna	30/04/1914	Ksenia	Naćka	№ d.313	
230.	Maria Olijar	08/05/1914	Jan	Naćka	№ d.307	5
231.	Ewa Zynczak	12/05/1914	Michał	Kaška	№ d.222	7

232.	Marja Kostecka	30/05/1914	Waśko	Kaśka	№ d.38	2
233.	Anna Wówkowycz	25/06/1914	Stefan	Kaśka	№ d.415	5
234.	Ksenia Zyńio	10/07/1914	Stefan	Ewa	№ d.348	6
235.	Nuha Szabas	18/07/1914	Michał	Szandla	№ d.424	4
236.	Ksenia Cupryk	26/07/1914	Waśko	Ewa	№ d.458 (5)	1
237.	Katarzyna Cupryk	26/07/1914	Waśko	Ewa	№ d.458	
238.	Anna Kunkiewicz	07/08/1914	Stefan	Ewa	№ d.26 (387)	5
239.	Ksenia Kunkiewicz	17/08/1914	Stefan	Maria	№ d.337	2
240.	Katarzyna Łajtar	20/09/1914	Michał	Anna	№ d.394	5
241.	Katarzyna Skrobała	24/09/1914	Stefan	Ksenia	№ d.129	6
242.	Katarzyna Grubiak	30/09/1914	Stefan	Maria	№ d.111	2
243.	Katarzyna Sywyk	11/10/1914	Teodor	Anastazja	№ d.328	5
244.	Marja Kijak	16/10/1914	Andrzej	Ksenia	№ d.311	4
245.	Rozalia Nowak	26/10/1914	Wakuła	Katarzyna	№ d.241	
246.	Ewa Gatajda	03/11/1914	Stefan	Maria	№ d.28	
247.	Marja Drybala	13/11/1914	Michał	Katarzyna	№ d.100	
248.	Zofia Penar	21/11/1914	Józef	Teofila	№ d.1	
249.	Katarzyna Kunkiewicz	21/11/1914	Jan	Maria	№ d.271	
250.	Anna Łazirko	22/11/1914	Michał	Katarzyna	№ d.386	7
251.	Anna Pontus	28/11/1914	Jan	Maria	№ d.365	
252.	Anna Pestrak	06/12/1914	Waśko	Maria	№ d.304	5

253.	Katarzyna Pałycia	13/12/1914	Stefan	Marja	№ d.390	2
254.	Anna Mylan	01/01/1915	Jan	Marja	№ d.352	6
255.	Anastazja Kotelec	14/01/1915	Jan	Marja	№ d.256	6
256.	Anastazja Pałycia	16/01/1915	Jan	Anna	№ d.121	5
257.	Ksenia Kastraneć	19/01/1915	Michał	Katarzyna	№ d.91	7
258.	Anna Lyko	22/01/1915	Jan	Katarzyna	№ d.197	
259.	Anna Pontus	25/02/1915	Stefan	Anastazja	№ d.32	5
260.	Anna Zynio	07/03/1915	Dmytro	Marja	№ d.192	4
261.	Anna Fydryk	12/03/1915	Jan	Katarzyna	№ d.225	3
262.	Zofia Marzec	17/03/1915	Stanisław	Katarzyna	№ d.222	
263.	Ksenia Bursztyn	12/04/1915	Michał	Anna	№ d.427	5
264.	Maria Kusznir	13/04/1915	Stefan	Ewa	№ d.185	6
265.	Paulina Benewiak	30/05/1915	Mikołaj	Marja	№ d.	1
266.	Anna Breńkacz	05/06/1915	Jan	Katarzyna	№ d.468	6
267.	Anastazja Aúgustyn	10/06/1915	Andrzej	Marja	№ d.157	5
268.	Ksenia Aúgustyn	10/06/1915	Andrzej	Marja	№ d.157	5
269.	Ewa Madarasz	29/06/1915	Piotr	Marja	№ d.53	6
270.	Ksenia Barma	18/08/1915	Stefan	Katarzyna	№ d.146	3
271.	Ewa Olijar	03/09/1915	Jan	Katarzyna	№ d.50	
272.	Anastazja Cupryk	15/10/1915	Jsn	Marja	№ d.155	5
273.	Ksenia Zynio	26/10/1915	Stefan	Marja	(233) № d.13	6

274.	Ksenia Sywyk	28/10/1915	Piotr	Maria	Nº d.345	6
275.	Anastazja Kunkiewicz	25/11/1915	Stefan	Maria	Nº d.115	5
276.	Ksenia Zyńczak	24/12/1915	Jan	Katarzyna	Nº d.101	8
277.	Anna Kostecka	1916	Waśko	Katarzyna	Nº d.37	1
278.	Katarzyna Worobel	02/01/1916	Jan	Maria	Nº d.370	
279.	Marja Seredyńska	04/01/1916	Michał	Katarzyna (10)	Nº d.136	5
280.	Ksenia Wójcik	04/01/1916	Stefan	Maria	Nº d.85	6
281.	Ksenia Zyńczak	18/01/1916	Andrzej	Anna	Nº d.231	3
282.	Katarzyna Madarasz	28/02/1916	Jan	Anna	Nº d.301	4
283.	Ksenia Olijar	21/03/1916	Andrzej	Maria	Nº d.146	7
284.	Ksenia Bursztyn	28/03/1916	Andrzej	Katarzyna	Nº d.58	
285.	Stanisława Janikówna	22/04/1916	Władysław	Maria	Nº d.1	3
286.	Anna Skrobala	02/05/1916	Andrzej	Maria	Nº d.459	7
287.	Marja Worobel	22/05/1916	Andrzej	Anastazja	Nº d.181	5
288.	Marja Madarasz	29/05/1916	Stefan	Anna	Nº d.293	
289.	Katarzyna Hawrysz	30/05/1916	Jan	Anna	Nº d.51	3
290.	Mokryna Grubiak	29/07/1916	Andrzej	Anna	Nº d.108	
291.	Ksenia Lukacz	10/08/1916	Stefan	Maria	Nº d.391	3
292.	Marja Potoczak	17/08/1916	Teodor	Anna	Nº d.150	
293.	Katarzyna Seredyńska	27/09/1916	Stefan	Anna	Nº d.97	1
294.	Katarzyna Sywyk	21/10/1916	Andrzej	Ksenia	Nº d.59	7

295.	Ksenia Zawijska	12/11/1916	Stefan	Ewa	№ d.46	3
296.	Marja Dracz	12/01/1917	Dmytro	Anna	№ d.42	5
297.	Anastazja Zyńczak	04/04/1917	Michał	Katarzyna	№ d.222	
298.	Katarzyna Zawijska	05/05/1917	Stefan	Katarzyna	№ d.23	5
299.	Pelagia Zyńczak	24/05/1917	Michał	Anna	№ d.284	
300.	Marja Strachocka	26/05/1917	Mikołaj	Anna	№ d.131	4
301.	Katarzyna Olijar	06/06/1917	Jan	Anna	№ d.200	3
302.	Anna Olszakowska	15/07/1917	Stefan	Katarzyna	№ d.163	3
303.	Katarzyna Konkiewicz	24/08/1917	Stefan	Maria	№ d.337	2
304.	Julia Strachocka	03/10/1917	Mikołaj	Ksenia	№ d.260	
305.	Katarzyna Seredyńska	16/10/1917	Stefan	Maria	№ d.124	6
306.	Katarzyna Sywyk	01/11/1917	Michał	Ewa	№ d.174	5
307.	Katarzyna Zynio	10/11/1917	Michał	Anastazja	№ d.151	4
308.	Anna Pałycia	03/01/1918	Michał	Ewa	№ d.115	7
309.	Anastazja Gałajda	16/01/1918	Michał	Katarzyna	№ d.463	5
310.	Anastazja Cupyryk	10/02/1918	Stefan	Ewa	№ d.233	7
311.	Anna Pałycia	26/03/1918	Jan	Katarzyna	№ d.301	1
312.	Genowefa Janikówna	12/04/1918	Władisław	Marja	№ d.	1
313.	Anna Gałajda	19/04/1918	Michał	Marja	№ d.25	4
314.	Ksenia Grubiak	01/05/1918	Dmytro	Anna	№ d.377	3
315.	Marja Gałajda	06/05/1918	Jan	Anastazja	№ d.51	

316.	Anastazja Pontus	31/05/1918	Jan	Anna	Anna	№ d.74	7
317.	Marja Dracz	05/07/1918	Andrzej	Ewa	№ d.64	5	
318.	Katarzyna Olijar	20/07/1918	Jan	Anastazja	№ d.307	7	
319.	Marja Jabczanyk	17/08/1918	Michał	Anna	№ d.148	5	
320.	Marja Pontus	25/08/1918	Andrzej	Katarzyna	№ d.323	5	
321.	Ksenia Mylan	18/09/1918	Jan	Maria	№ d.352	7	
322.	Marja Szatkowska	27/09/1918	Stanisław	Anna	№ d.291	5	
323.	Ewa Madarasz	28/09/1918		Maria	№ d.448	4	
324.	Zofja Worobel	05/10/1918	Jan	Maria	№ d.158		
325.	Ksenia Lyko	16/10/1918	Jan	Ewa	№ d.259	4	
326.	Marja Soltys	22/11/1918		Anna	№ d.113	5	
327.	Ewa Tymczyk	04/12/1918	Stefan	Katarzyna	№ d.398	3	
328.	Anna Majczyk	24/12/1918	Jan	Katarzyna	№ d.130	7	
329.	Anastazja Koteleć	29/12/1918	Andrzej	Anna (54)	№ d.292	7	
330.	Anna Seredyńska	03/01/1919	Andrzej	Maria	№ d.444	4	
331.	Anna Jurczak	20/02/1919	Jan	Maria	№ d.316		
332.	Katarzyna Myhal	03/03/1919	Michał	Pazia	№ d.21	4	
333.	Ksenia Koteleć	16/03/1919	Fesko	Maria	№ d.252	7	
334.	Katarzyna Nowosielska	20/03/1919	Fesko	Ewa	№ d.228	4	
335.	Katarzyna Patycia	22/03/1919	Mikołaj	Glikerja	№ d.38	6	
336.	Ksenia Ziątyk	24/03/1919	Michał	Anna	№ d.277		

337.	Ksenia Cupryk	01/04/1919	Jan	Marja	№ d.155	7
338.	Anna Sywyk	01/04/1919	Fesko	Anastazja	№ d.318	7
339.	Ewa Wowk	15/04/1919	Stefan	Marja	№ d.395	6
340.	Anna Seredyńska	16/04/1919	Michał	Katarzyna	№ d.136 (10)	7
341.	Anna Grubiak	17/04/1919	Jan	Anastazja	№ d.107	5
342.	Anastazja Madarasz	16/05/1919	Piotr	Marja	№ d.296	
343.	Zofja Pontus	17/06/1919	Jan	Marja	№ d.363	
344.	Katarzyna Barna	20/06/1919		Marja	№ d.215	
345.	Maria Łajtar	25/07/1919	Michał	Anna	№ d.394	6
346.	Stefanija Kuźmycz	02/08/1919	Hryć (Grzegorz)	Marja	№ d.373	
347.	Katarzyna Kastranec	11/08/1919	Piotr	Ewa	№ d.88	3
348.	Anastazja Sywyk	24/08/1919	Piotr	Marja	№ d.415 (345)	7
349.	Ksenia Cupryk	29/08/1919	Michał	Kaśka	№ d.431	6
350.	Marja Racyn	10/09/1919	Jan	Anna	№ d.93	5
351.	Anna Skrobala	19/09/1919	Stefan	Katarzyna	№ d.305	6
352.	Marja Zawijska	21/09/1919	Michał	Katarzyna	№ d.290	5
353.	Ewa Leszczyszyn	26/10/1919	Michał	Ksenia	№ d.447	6
354.	Maria Fydryk	04/11/1919	Jan	Katarzyna	№ d.229	3
355.	Ksenia Cupryk	04/11/1919	Stefan	Marja	№ d.35	7

356.	Katarzyna Skrobala	05/11/1919	Stefan	Anna	Anna	№ d.303	
357.	Marja Skrobala	13/11/1919	Andrzej	Marja	№ d.459	7	
358.	Katarzyna Gatajda	04/12/1919	Jan	Anastazja	№ d.31	4	
359.	Katarzyna Pontus	11/12/1919	Jan	Marja	№ d.465	6	
360.	Anna Pałycia	16/12/1919	Mikolaj	Ewa	№ d.139	5	
361.	Marja Worobel	02/01/1920	Michał	Katarzyna	№ d.158	4	
362.	Marja Jaceńko	30/01/1920	Mikolaj	Anna	№ d.94	4	
363.	Ewa Ziatyk	04/02/1920	Teodor	Anna	№ d.258	5	
364.	Marja Kusznir	04/02/1920	Stefan	Katarzyna	№ d.381		
365.	Marja Myhal	10/02/1920	Mikolaj	Anna	№ d.52	7	
366.	Ewa Myhal	19/02/1920	Michał	Marja	№ d.343	6	
367.	Anna Wernej	12/03/1920	Stefan	Marja	№ d.244	5	
368.	Anna Madarasz	02/04/1920	Józef	Marja	№ d.268	5	
369.	Katarzyna Zyńczak	15/04/1920	Andrzej	Marja	№ d.11	6	
370.	Ksenia Leszczyszyn	16/04/1920	Mikolaj	Marja	№ d.16	6	
371.	Marja Zawijska	02/05/1920	Andrzej	Anna	№ d.224	6	
372.	Joźef Zyńczak	08/06/1920	Jan	Katarzyna	№ d.101	6	
373.	Jan Olijar	17/06/1920	Stefan	Marja	№ d.382	5	
374.	Anna Myhal	29/06/1920	Michał	Marja	№ d.209	6	
375.	Ksenia Olszakowska	01/07/1920	Teodor	Katarzyna	№ d.420	6	
376.	Katarzyna Szatkowska	15/07/1920	Stanisław	Anna	№ d.291	3	
377.	Marja Sywyk	18/07/1920	Michał	Ksenia	№ d.30	4	

378.	Anna Śpiwak	20/07/1920	Stefan	Katarzyna	№ d.344	7
379.	Anna Zyńczak	30/07/1920	Dymitr	Marja	№ d.12	6
380.	Katarzyna Mylan	05/08/1920	Jan	Marja	№ d.153	7
381.	Ksenia Madarasz	26/08/1920	Jan	Anna	№ d.253	2
382.	Maria Seredyńska	27/08/1920	Stefan	Katarzyna	№ d.327	5
383.	Katarzyna Cunyk	09/09/1920	Michał	Ewa	№ d.469	5
384.	Anastazja Sywyk	09/09/1920	Michał	Katarzyna	№ d.83	6
385.	Anna Gałajda	22/09/1920	Andrzej	Marja	№ d.28	5
386.	Katarzyna Kastranicz	06/10/1920	Jan	Katarzyna	№ d.87	
387.	Stefan Kastranec	06/10/1920	Jan	Katarzyna	№ d.87	6
388.	Helena Worobel	10/10/1920	Michał	Katarzyna	№ d.181	6
389.	Ksenia Olszakowska	17/10/1920	Stefan	Katarzyna	№ d.163	5
390.	Anna Olszakowska	18/10/1920	Michał	Marja	№ d.103	2
391.	Katarzyna Waclawska	02/11/1920		Ewa	№ d.385	6
392.	Maria Wójcik	10/11/1920	Stefan	Marja	№ d.85	6
393.	Katarzyna Bursztyn	10/11/1920	Jan	Ksenia	№ d.69	6
394.	Maria Racyn	11/11/1920	Mikołaj	Katarzyna	№ d.103	
395.	Katarzyna Wernej	11/11/1920	Andrzej	Anna	№ d.230	6
396.	Maria Ziatyk	17/11/1920	Stefan	Katarzyna	№ d.361	6
397.	Stefan Fedak	23/12/1920	Wasył	Anna	№ d.396	7
398.	Feško Šeredyński	14/01/1921	Stefan	Anna	№ d.177	7
399.	Maria Olijar	26/01/1921	Jan	Anna	№ d.200	5

400.	Stefan Śeredyński	03/02/1921	Michał	Katarzyna	№ d.10	6	
401.	Ksenia Kotelec	08/02/1921	Andrzej	Anna	№ d.292	6	
402.	Ksenia Madarasz	09/02/1921	Jan	Maria	№ d.476	6	
403.	Ksenia Pałycia	09/02/1921	Jan	Katarzyna	№ d.130	5	
404.	Michał Majczyk	14/02/1921	Jan	Katarzyna	№ d.130	1	
405.	Michał Kunkiewicz	15/02/1921	Jan	Maria	№ d.271	6	
406.	Katarzyna Madarasz	28/02/1921	Stefan	Anna	№ d.43	4	
407.	Katarzyna Dracz	30/03/1921	Andrzej	Ewa	№ d.64	4	
408.	Marja Barna	30/03/1921	Jan	Katarzyna	№ d.152	5	
409.	Bronisław Myhal	01/04/1921	Stefan	Maria	№ d.383		
410.	Stefan Tymcik	05/04/1921	Stefan	Katarzyna	№ d.398	1	
411.	Jan Myhal	06/04/1921	Mikołaj	Katarzyna	№ d.383	6	
412.	Jan Potoczak	06/05/1921	Stefan	Katarzyna	№ d.150	2	
413.	Katarzyna Barna	10/05/1921	Dmytro	Katarzyna	№ d.215		
414.	Anna Zawijska	18/05/1921	Stefan	Maria	№ d.49	6	
415.	Katarzyna Wowkowicz	01/06/1921	Jan	Maria	№ d.478	6	
416.	Anna Sywyk	01/06/1921	Michał	Ewa	№ d.174	6	
417.	Ksenia Olijar	01/06/1921	Michał	Anna	№ d.299	6	
418.	Mikołaj Skrobala	03/06/1921	Stefan	Katarzyna	№ d.129	6	
419.	Jan Zynio	16/06/1921	Dmytro	Katarzyna	№ d.192	5	
420.	Mikołaj Łabiak	26/06/1921	Wasyl	Ewa	№ d.300	6	
421.	Anna Holutiak	01/07/1921	Andrzej	Anastazja	№ d.149	5	

422.	Maria Skrobala	01/07/1921	Stefan	Katarzyna	№ d.305	5
423.	Andrzej Kostyk	24/07/1921	Jan	Katarzyna	№ d.318	6
424.	Anna Kijak	26/07/1921	Andrzej	Ksenia	№ d.311	3
425.	Maria Huska	01/08/1921	Michał	Anastazja	№ d.274	6
426.	Katarzyna Huska	01/08/1921	Michał	Anastazja	№ d.274	6
427.	Maria Pałycia	25/08/1921	Jan	Ewa	№ d.248	7
428.	Jan Pałycia	10/09/1921	Andrzej	Ksenja	№ d.242	4
429.	Michał Myhal	16/09/1921	Michał	Marja	№ d.343	6
430.	Andrzej Olijar	05/10/1921	Michał	Anna	№ d.57	4
431.	Jan Łyko	06/10/1921	Jan	Ewa	№ d.259	4
432.	Maria Worobel	13/10/1921	Stefan	Katarzyna	№ d.206	4
433.	Maria Ziątyk	13/10/1921	Michał	Marja	№ d.184	7
434.	Jan Sywyk	14/10/1921	Teodor	Marja	№ d.206	7
435.	Mikołaj Grubiak	18/10/1921	Jan	Anastazja	№ d.107	3
436.	Katarzyna Seredyńska	20/10/1921	Andrzej	Marja	№ d.444	3
437.	Stefan Kostyk	28/10/1921	Michał	Anna	№ d.55	5
438.	Michał Pałycia	06/11/1921	Jan	Ewa	№ d.248	
439.	Anastazja Worobel	06/11/1921	Wasyl	Ksenia	№ d.369	4
440.	Maria Stęcyk	10/11/1921	Michał	Anna	№ d.144	6
441.	Michał Byrwa	12/11/1921	Andrzej	Marja	№ d.140	5
442.	Stefan ja Zyńczak	12/11/1921	Dmytro	Marja	№ d.12	6
443.	Maria Królicka	17/11/1921	Andrzej	Ewa	№ d.193	3

					Maria	№ d.171	7
444.	Katarzyna Fedak	17/11/1921	Jan		Anna	№ d.121	5
445.	Piotr Harauz	21/11/1921	Jan		Katarzyna	№ d.84	5
446.	Marja Stecyk	21/11/1921	Jan		Katarzyna	№ d.290	5
447.	Anna Zawijska	18/12/1921	Michał		Katarzyna		
448.	Wasył Hawrysz	02/01/1922	Jan		Anna	№ d.51	4
449.	Jan Myhal	06/01/1922	Michał		Marja	№ d.212	
450.	Jan Śeredyński	10/01/1922	Stefan		Kaśka	№ d.327	5
451.	Marja Zyńczak	10/01/1922	Jan		Anna	№ d.247	4
452.	Stefan Barna	11/01/1922	Jan		Anastazja	№ d.34	6
453.	Jan Breńkacz	12/01/1922	Waśko		Anna	№ d.335	6
454.	Stefan Śeredyński	12/01/1922	Jan		Marja	№ d.111	3
455.	Marja Cupryk	15/01/1922	Wasyl		Ewa	№ d.458	6
456.	Anastazja Cupryk	15/01/1922	Wasyl		Ewa	№ d.458	6
457.	Katarzyna Palycia	15/01/1922	Andrzej		Marja	№ d.220	
458.	Marja Olijar	25/01/1922	Michał		Anna	№ d.264	
459.	Anna Myhal	25/01/1922	Stefan		Pazia	№ d.178	6
460.	Ewa Olijar	01/02/1922	Jan		Anastazja	№ d.307	7
461.	Anastazja Pontus	01/02/1922	Jan		Marja	№ d.465	7
462.	Ksenia Lajtar	02/02/1922	Michał		Anna	№ d.394	6
463.	Ewa Zyńczak	02/02/1922	Andrzej		Anastazja	№ d.359	
464.	Michał Cupryk	12/02/1922	Stefan		Anna	№ d.338	6
465.	Katarzyna Madarasz	16/02/1922	Józef		Marja	№ d.268	3

466.	Jan Szatkowski	04/03/1922	Stanisław	Anna	№ d.291	6
467.	Ewa Grubiak	04/03/1922	Dmytro	Anna	№ d.359 (377)	
468.	Jan Kunkiewicz	10/03/1922	Stefan	Ewa	№ d.387	6
469.	Stefan Gałajda	11/03/1922	Jan	Anastazja	№ d.31	6
470.	Maria Nowosielska	20/03/1922	Teodor	Eudokja	№ d.228	4
471.	Jan Jurczak	21/03/1922	Andrzej	Anna	№ d.217	7
472.	Anna Zawijska	28/03/1922	Andrzej	Anna	№ d.224	7
473.	Mikolaj Hnatyk	01/04/1922	Stefan	Anastazja	№ d.346	6
474.	Stefan Sywyk	07/04/1922	Jan	Ewa	№ d.68	6
475.	Juryi Cupryk	16/04/1922	Stefan	Maria	№ d.162	6
476.	Andrzej Zymin	20/04/1922	Jan	Anna	№ d.4	4
477.	Stefan Palycia	21/04/1922	Mikołaj	Anna	№ d.128	1
478.	Teodor Kawalko	03/05/1922	Wasył	Anna	№ d.326	6
479.	Maria Kotelec	22/05/1922	Teodor	Marja	№ d.252	6
480.	Katarzyna Majczyk	03/06/1922	Andrzej	Marja	№ d.67	7
481.	Anna Kolko	03/06/1922	Stefan	Ksenia	№ d.163	6
482.	Anna Cupryk	07/06/1922	Michał	Katarzyna	№ d.312	7
483.	Mikołaj Bursztyn	10/06/1922	Mikołaj	Anna	№ d.427	7
484.	Michał Benko	16/06/1922	Jan	Anastazja	№ d.243	6
485.	Katarzyna Kostecka	05/07/1922	Michał	Marja	№ d.27	6
486.	Andrzej Seredyński	12/07/1922	Andrzej	Anna	№ d.3	

					№ d.376	4
487.	Stefan Seredyński	12/07/1922	Andrzej	Anna	№ d.160	4
488.	Piotr Kunkiewicz	13/07/1922		Anna	№ d.160	4
489.	Mikołaj Barna	14/07/1922	Michał	Anna	№ d.430	6
490.	Andrzej Pontus	02/08/1922	Jan	Maria	№ d.363	
491.	Michał Labiaik	05/08/1922	Stefan	Katarzyna	№ d.71	6
492.	Jan Galajda	10/08/1922	Stefan	Anna	№ d.122	6
493.	Andrzej Mylan	14/08/1922	Jan	Maria	№ d.133	7
494.	Jarosława Worobel	15/08/1922	Michał	Katarzyna	№ d.181	7
495.	Jan Galajda	04/09/1922	Andrzej	Maria	№ d.421	3
496.	Jan Galajda	04/09/1922	Mikołaj	Anna	№ d.421	
497.	Marja Kijak	06/09/1922	Michał	Anastazja	№ d.210	6
498.	Mikołaj Ziatyk	12/09/1922	Stefan	Kaśka	№ d.361	6
499.	Stefan Pełczar	16/09/1922	Mikołaj	Maria	№ d.308	6
500.	Jan Hryńczak	21/09/1922	Stefan	Kaśka	№ d.	
501.	Katarzyna Holutiak	22/09/1922	Jan	Anna	№ d.289	6
502.	Marja Zychowicz	24/09/1922	Michał	Kaśka	№ d.434	5
503.	Jożef Hnatyk	26/09/1922	Stefan	Kaśka	№ d.29	3
504.	Jan Sywyk	04/10/1922	Michał	Ksenja	№ d.30	6
505.	Jan Barna	22/10/1922	Stefan	Maria	№ d.102	
506.	Katarzyna Strachocka	29/10/1922	Mikołaj	Anna	№ d.	6
507.	Jan Myhal	01/11/1922	Mikołaj	Anna	№ d.52	6
508.	Andrzej Olijar	16/11/1922	Stefan	Maria	№ d.382	2

509.	Stefan Cupryk	18/11/1922	Michał	Maria	№ d.33	6
510.	Michał Hryńczak	19/11/1922	Wasył	Maria	№ d.347	4
511.	Michał Pałycia	21/11/1922	Stefan	Maria	№ d.126	6
512.	Anna Seredyńska	22/11/1922	Stefan	Anna	№ d.97	6
513.	Andrzej Strachocki	01/12/1922	Mikołaj	Ksenja	№ d.460	
514.	Ksenia Fedak	01/12/1922	Wasył	Anna	№ d.396	7
515.	Katarzyna Leszczyszyn	01/12/1922	Michał	Ewa	№ d.447	4
516.	Anna Zymio	05/12/1922	Jan	Magdalena	№ d.175	7
517.	Władysław Barna	15/12/1922	Jan	Kaśka	№ d.215	
518.	Jan Słabyk	24/12/1922	Andrzej	Maria	№ d.6	6
519.	Władysław Koźimor	01/01/1923	Jożef	Maria	№ d.401	4
520.	Anna Seredyńska	14/01/1923	Stefan	Maria	№ d.124	7
521.	Jan Werniej	17/01/1923	Andrzej	Anna	№ d.230	7
522.	Jan Zynczak	22/01/1923	Jan	Kaśka	№ d.101	7
523.	Katarzyna Fedak	22/01/1923	Jan	Maria	№ d.232	
524.	Stefan Pontus	01/02/1923	Andrzej	Anna	№ d.412	7
525.	Stefan Madarasz	02/02/1923	Josafat	Kaśka	№ d.268	2
526.	Bohdan Kowalczyk	02/02/1923	Michał	Jożefa	№ d.1	3
527.	Stefan Myhal	10/02/1923	Stefan	Maria	№ d.214	
528.	Andrzej Zymio	12/02/1923	Michał	Anastazja	№ d.151	1
529.	Katarzyna Hryńczak	18/02/1923		Kaśka	№ d.32	
530.	Ksenia Madarasz	20/02/1923	Stefan	Anna	№ d.43	4

531.	Mikołaj Konkiewicz	24/02/1923	Stefan	Marja	№ d.327	
532.	Jan Waclawski	28/02/1923	Ewa	№ d.385	7	
533.	Mikołaj Zawijski	01/03/1923	Stefan	Marja	№ d.49	6
534.	Michał Madarasz	01/03/1923	Jan	Anna	№ d.253	6
535.	Andrzej Sywyk	06/03/1923	Jan	Marja	№ d.409	3
536.	Ksenia Wowk	08/03/1923	Stefan	Marja	№ d.395	6
537.	Ksenia Seredyńska	13/03/1923	Andrzej	Marja	№ d.5	2
538.	Ksenia Seredyńska	20/03/1923	Jan	Marja	№ d.111	1
539.	Helena Zawijska	21/03/1923	Stefan	Kaśka	№ d.23	5
540.	Stefanja Majczyk	10/04/1923	Jan	Kaśka	№ d.130	7
541.	Stefan Labiak	18/04/1923	Andrzej	Anastazja	№ d.70	7
542.	Andrzej Olszakowski	19/04/1923	Michał	Marja	№ d.482	2
543.	Michał Potoczek	20/04/1923	Stefan	Anna	№ d.150	6
544.	Jan Kotelec	24/04/1923	Andrzej	Anna	№ d.54	7
545.	Katarzyna Myhal	01/05/1923	Michał	Marja	№ d.209	
546.	Mikołaj Skrobala	10/05/1923	Stefan	Kaśka	№ d.305	7
547.	Stefanja Kot	19/05/1923	Stefan	Anna	№ d.143	4
548.	Stefanja Zyńczak	27/05/1923	Wasył	Kaśka	№ d.14	5
549.	Ksenia Zyńczak	27/05/1923	Wasył	Kaśka	№ d.7	
550.	Jan Myhal	28/05/1923		Kaśka	№ d.283	7
551.	Marja Potoczek	28/05/1923	Jan	Anastazja	№ d.435	6
552.	Katarzyna Patycia	07/06/1923	Michał	Marja	№ d.302	5

553.	Maria Kastraniec	08/06/1923	Jan	Katarzyna	Nº d.87	5
554.	Katarzyna Holutiak	23/06/1923	Andrzej	Anastazja	Nº d.149	6
555.	Michał Pałycia	28/06/1923	Andrzej	Kaśka	Nº d.304	7
556.	Katarzyna Kijak	28/06/1923	Andrzej	Anna	Nº d.8	
557.	Kaśka Pałycia	14/07/1923	Mikołaj	Ewa	Nº d.139	6
558.	Katarzyna Sołtys	21/07/1923	Anna	Anna	Nº d.113	4
559.	Maria Kostyłk	24/07/1923	Andrzej	Anna	Nº d.472	6
560.	Jożef Leszczyszyn	26/07/1923	Michał	Ksenja	Nº d.447	7
561.	Anna Olijar	27/07/1923	Stefan	Kaśka	Nº d.98	7
562.	Jan Cupryk	09/08/1923	Wasył	Ksenja	Nº d.134	7
563.	Anna Szatkowska	10/08/1923	Stanisław	Anna	Nº d.291	5
564.	Maria Cupryk	16/08/1923	Stefan	Marja	Nº d.35	7
565.	Maria Hryńczak	16/08/1923	Stefan	Kaśka	Nº d.279	
566.	Maria Myhal	25/08/1923	Michał	Kaśka	Nº d.18	5
567.	Jan Zawijski	26/08/1923	Michał	Marja	Nº d.314	7
568.	Anna Cupryk	26/08/1923	Michał	Ewa	Nº d.469	
569.	Anna Worobel	27/08/1923	Michał	Kaśka	Nº d.158	4
570.	Eugenia Strachocka	06/09/1923	Wasył	Magdalena	Nº d.260	
571.	Eugenja Kunkiewicz	06/09/1923			Nº d.160	
572.	Ksenia Seredyńska	28/09/1923	Michał	Katarzyna	Nº d.10	4
573.	Jan Borek	06/10/1923		Katarzyna	Nº d.127	
574.	Michał Harauz	08/10/1923	Jan	Anna	Nº d.121	7

575.	Anna Byrwa	11/10/1923	Andrzej	Maria		№ d.140	4
576.	Marja Sywyk	12/10/1923		Pelagia		№ d.122	2
577.	Stefan Barna	14/10/1923	Dymitr	Katarzyna		№ d.211	
578.	Katarzyna Bursztyn	20/10/1923	Stefan	Maria		№ d.216	
579.	Jan Leszczyszyn	21/10/1923	Mikolaj	Maria		№ d.16	6
580.	Stefan Pałycia	23/10/1923	Andrzej	Ksenja		№ d.240	2
581.	Stefan Skrobała	24/10/1923	Michał	Anna		№ d.442	5
582.	Ksenia Barna	24/10/1923	Jan	Katarzyna		№ d.152	4
583.	Anna Olijar	25/10/1923	Stefan	Katarzyna		№ d.453	6
584.	Anna Skrobala	06/11/1923	Teodor	Katarzyna		№ d.110	5
585.	Anna Cupryk	06/11/1923	Michał	Katarzyna		№ d.172	7
586.	Stefania Zawijska	20/11/1923	Andrzej	Anna		№ d.224	6
587.	Katarzyna Olijar	24/11/1923	Michał	Anna		№ d.264	
588.	Anna Myhal	24/11/1923	Andrzej	Anna		№ d.212	7
589.	Jan Stecyk	28/11/1923	Michał	Anna		№ d.144	5
590.	Jan Pontus	28/11/1923		Maria		№ d.162	5
591.	Anna Seredyńska	08/12/1923	Stefan	Maria		№ d.317	7
592.	Ksenia Kostyk	08/12/1923	Michał	Anna		№ d.55	5
593.	Michał Sywyk	11/12/1923	Teodor	Maria		№ d.206	7
594.	Jan Bursztyn	20/12/1923		Anna		№ d.65	1
595.	Anastazja Ziatyk	20/12/1923	Michał	Maria		№ d.184	7
596.	Marja Breńkacz	20/12/1923	Teodor	Anna		№ d.191	6

597.	Mikołaj Cupryk	21/12/1923	Stefan	Eudokja	№ d.233	7
598.	Anna Skrobała	26/12/1923	Teodor	Katarzyna	№ d.92	6
599.	Stefan Labiak	02/01/1924	Wasyl	Eudokja	№ d.300	6
600.	Maria Worobel	08/01/1924	Jan	Anastazja	№ d.378	
601.	Zofja Seredyńska	09/01/1924	Michał	Katarzyna	№ d.147	6
602.	Katarzyna Pałycia	10/01/1924	Jan	Eudokja	№ d.248	6
603.	Jan Seredyński	16/01/1924	Stefan	Anna	№ d.177	2
604.	Stefan Wowkowicz	20/01/1924	Jan	Marja	№ d.478	3
605.	Marja Cupryk	26/01/1924	Stefan	Anna	№ d.338	5
606.	Michał Madarasz	01/02/1924	Piotr	Marja	№ d.296	7
607.	Antonina Pontus	01/02/1924	Jan	Marja	№ d.465	7
608.	Michał Barna	12/02/1924	Stefan	Anna	№ d.436	
609.	Stefan Madarasz	13/02/1924	Jożef	Marja	№ d.268	7
610.	Katarzyna Worobel	13/02/1924		Ksenia	№ d.288	7
611.	Wasyl Kunkewycz	14/02/1924	Jan	Marja	№ d.271	7
612.	Janina Seredyńska	14/02/1924	Michał	Katarzyna	№ d.272	
613.	Helena Cupryk	15/02/1924	Stefan	Marja	№ d.162	7
614.	Marja Wernej	27/02/1924		Ksenia	№ d.106	4
615.	Anna Cupryk	28/02/1924	Wasyl	Pelagja	№ d.14	6
616.	Stefan Madarasz	02/03/1924	Jożef	Marja	№ d.268	7
617.	Marja Kawalko	08/03/1924	Andrzej	Anna	№ d.250	6
618.	Stefan Galajda	11/03/1924	Teodor	Marja	№ d.203	

619.	Katarzyna Kijak	22/03/1924	Andrzej	Ksenia	№ d.311	4
620.	Jan Olijar	23/03/1924	Michał	Anna	№ d.295	3
621.	Michał Bursztyn	05/04/1924	Stefan	Maria	№ d.216	
622.	Mikołaj Madarasz	06/04/1924	Jan	Maria	№ d.476	5
623.	Marja Hnatyk	06/04/1924	Stefan	Anastazja	№ d.346	7
624.	Marja Sywyk	06/04/1924	Jan	Katarzyna	№ d.261	3
625.	Mikołaj Worobel	10/04/1924	Michał	Katarzyna	№ d.181	7
626.	Marja Gakajda	10/04/1924	Jan	Pelagia	№ d.25	5
627.	Michał Tymcik	21/04/1924	Stefan	Katarzyna	№ d.398	3
628.	Jan Skrobata	21/04/1924	Stefan	Anna	№ d.305	4
629.	Stefan Zyńczak	01/05/1924	Jan	Anna	№ d.247	
630.	Józefa Szurlej	01/05/1924	Władysław	Katarzyna	№ d.370	
631.	Piotr Cypryk	07/05/1924	Michał	Maria	№ d.188	5
632.	Michał Sywyk	13/05/1924	Michał	Katarzyna	№ d.83	5
633.	Jożef Kowalczyk	21/05/1924	Michał	Jadwiga	№ d.167	
634.	Stefan Olijar	27/05/1924	Jan	Anastazja	№ d.307	5
635.	Jan Kunkewycz	28/05/1924		Anna	№ d.160	4
636.	Jan Sywyk	01/06/1924	Michał	Anna	№ d.479	7
637.	Andrzej Huska	04/06/1924	Wasył	Katarzyna	№ d.249	5
638.	Marja Jaceńko	05/06/1924	Mikołaj	Anna	№ d. 48	4
639.	Stefan Holutiak	10/06/1924	Jan	Anna	№ d.	
640.	Marja Wowk	10/06/1924		Anna	№ d.108	6

641.	Mikołaj Seredyński	11/06/1924	Jan	Anastazja	№ d.370	6
642.	Teodor Ziatyk	01/07/1924	Stefan	Katarzyna	№ d.361	6
643.	Anastazja Zawijska	03/07/1924	Michał	Katarzyna	№ d.290	3
644.	Janina Strachocka	04/07/1924		Marja	№ d.160	
645.	Olga Worobel	08/07/1924	Stefan	Anna	№ d.288	
646.	Mikołaj Kolkko	10/07/1924	Stefan	Ksenja	№ d.153	5
647.	Mikołaj Zawijski	13/07/1924	Jan	Katarzyna	№ d.265	7
648.	Jan Hawrysz	18/07/1924	Jan	Anna	№ d.51	
649.	Piotr Fedak	24/07/1924	Wasył	Anna	№ d.396	6
650.	Wasył Fedak	24/07/1924	Jan	Maria	№ d.171	7
651.	Michał Wowk	22/08/1924	Teodor	Salomeja	№ d.114	6
652.	Michał Kawalko	22/08/1924		Salomeja (118)	№ d.114	1
653.	Stefan Cupryk	28/08/1924	Jan	Anna	№ d.451	7
654.	Andrzej Wernej	01/09/1924	Stefan	Maria	№ d.244	7
655.	Katarzyna Cupryk	03/09/1924		Maria	№ d.134	4
656.	Katarzyna Racyn	15/09/1924	Jan	Anna	№ d.93	2
657.	Maria Spiwak	25/09/1924	Stefan	Katarzyna	№ d.344	7
658.	Maria Sywyk	06/10/1924	Jan	Katarzyna	№ d.409	5
659.	Stefan Palycia	20/10/1924	Andrzej	Katarzyna	№ d.456	4
660.	Katarzyna Kostyk	24/10/1924	Andrzej	Anna	№ d.472	6
661.	Stefanija Lajtar	26/10/1924	Michał	Anna	№ d.394	5

				Jan	Anna	№ d.63	6
662.	Marja Palycia	09/11/1924		Katarzyna		№ d.186	6
663.	Michał Hawrysz	12/11/1924	Dymitr			№ d.57	3
664.	Stefan Olijar	16/11/1924	Michał	Anna		№ d.243	1
665.	Stefan Benko	16/11/1924	Jan	Katarzyna		№ d.19	4
666.	Helena Tomańska	16/11/1924	Jan	Katarzyna		№ d.181	7
667.	Włodzimierz Worobel	17/11/1924	Andrzej	Anastazja			
668.	Teodor Cupryk	17/11/1924	Jan	Maria		№ d.155	5
669.	Marja Drozd	18/11/1924	Teofil	Katarzyna		№ d.372	5
670.	Stefania Konyk	19/11/1924	Jan	Katarzyna		№ d.76	7
671.	Stanisław Zychowicz	20/11/1924	Michał	Katarzyna		№ d.434	7
672.	Katarzyna Sywyk	26/11/1924		Ksenia		№ d.355	
673.	Mikołaj Olijar	02/12/1924	Stefan	Maria		№ d.382	6
674.	Anastazja Wowk	06/12/1924	Stefan	Maria		№ d.395	6
675.	Andrzej Seredyński	13/12/1924	Jan	Maria		№ d.111	1
676.	Jan Kostecki	14/12/1924	Michał	Maria		№ d.27	7
677.	Helena Majczyk	16/12/1924	Andrzej	Maria		№ d.67	7
678.	Andrzej Zyńczak	24/12/1924	Jan	Pelagia		№ d.196	5
679.	Teodor Pontus	25/12/1924	Jan	Anna		№ d.82	4
680.	Michał Myhal	27/12/1924	Andrzej	Maria		№ d.219	6
681.	Anna Bursztyn	28/12/1924	Jan	Ksenia		№ d.69	7
682.	Chajka Feiczewicz	1925	Aron	Feiga		№ d.469	3
683.	Marja Kostyk	02/01/1925	Jan	Katarzyna		№ d.318	

684.	Stefan Pałycia	03/01/1925	Jan	Helena	№ d.411	7
685.	Stefan Myhal	08/01/1925	Mikołaj	Anna	№ d.52	7
686.	Stefania Hryńczak	08/01/1925	Wasył	Maria	№ d.347 (364)	2
687.	Anastazja Bursztyn	25/01/1925	Michał	Anna	№ d.427	7
688.	Michał Pestrak	26/01/1925	Stefan	Katarzyna (73)	№ d.75	
689.	Mikołaj Myhal	17/02/1925	Michał	Katarzyna	№ d.18	6
690.	Jan Barna	18/02/1925	Andrzej	Marja	№ d.77	7
691.	Michał Skrobala	01/03/1925	Nicifor	Marja	№ d.169	7
692.	Jan Pałycia	10/03/1925	Stefan	Marja (126)	№ d.129	7
693.	Ksenia Seredyńska	10/03/1925	Stefan	Anna	№ d.97	6
694.	Katarzyna Gałajda	13/03/1925	Stefan	Marja	№ d.44	6
695.	Mikołaj Pontus	28/03/1925	Michał	Marja	№ d.234	
696.	Maria Łukacz	28/03/1925	Andrzej	Katarzyna	№ d.203	4
697.	Maria Skrobala	29/03/1925	Teodor	Katarzyna	№ d.110	6
698.	Eugeniusz Batycki	03/04/1925	Andrzej	Marja	№ d.1	
699.	Paza Kotelec	06/04/1925	Teodor	Marja	№ d.22	6
700.	Jan Seredyński	08/04/1925	Andrzej	Marja	№ d.267	
701.	Jan Olszakowski	23/04/1925	Stefan	Katarzyna	№ d.163	7
702.	Jożef Barna	24/04/1925	Jan	Anastazja	№ d.34	5
703.	Stefan Gałajda	01/05/1925	Andrzej	Marja	№ d.28	3

704.	Teodor Olszakowski	08/05/1925	Michał	Marja	№ d.482	4
705.	Michał Myhal	16/05/1925	Jan	Marja	№ d.133	7
706.	Anna Kijak	20/05/1925	Michał	Anastazja	№ d.210	2
707.	Stefan Holutiak	17/06/1925	Jan	Anastazja	№ d.471	
708.	Anna Seredyńska	19/06/1925	Andrzej	Anna	№ d.3	5
709.	Maria Wernej	23/06/1925	Andrzej	Anna	№ d.230	7
710.	Eugeniusz Worobel	30/06/1925	Michał	Katarzyna	№ d.181	7
711.	Michał Myhal	04/07/1925	Mikolaj	Katarzyna	№ d.383 (251)	5
712.	Katarzyna Wernej	04/07/1925	Michał	Marja	№ d.280	2
713.	Anna Różalewicz	06/07/1925	Stefan	Marja	№ d.330	3
714.	Maria Konkiewicz	18/07/1925	Stefan	Marja	№ d.337	
715.	Maria Konkiewicz	18/07/1925	Stefan	Marja	№ d.337	
716.	Jan Myhal	20/07/1925	Michał	Paza	№ d.383	3
717.	Eugenija Pałycia	25/07/1925	Andrzej	Marja	№ d.220 (350)	
718.	Jan Skrobala	10/08/1925	Teodor	Katarzyna	№ d.92	6
719.	Michał Madarasz	06/09/1925		Katarzyna	№ d.448	6
720.	Anna Kot	06/09/1925		Marja	№ d.143	5
721.	Marja Zynio	18/09/1925	Jan	Anna	№ d.4	4
722.	Anna Sywyk	21/09/1925	Michał	Ksenia	№ d.30	6
723.	Teodor Pelczar	26/09/1925	Stefan	Anna	№ d.279	5
724.	Andrzej Myhal	26/09/1925	Michał	Marja	№ d.212	

725.	Michał Skrobala	10/10/1925	Stefan	Maria	№ d.413	5
726.	Mikołaj Potoczak	13/10/1925	Wasyl	Anna	№ d.150	
727.	Eugeniusz Strachocki	16/10/1925	Mikołaj	Katarzyna	№ d.260	
728.	Jan Racyn	20/10/1925	Stefan	Katarzyna	№ d.103	5
729.	Maria Olijar	21/10/1925	Andrzej	Ewa	№ d. 98	6
730.	Anna Dracz	23/10/1925	Jan	Maria	№ d.63	6
731.	Katarzyna Jurczak	02/11/1925		Ksenja	№ d.316	
732.	Jan Madarasz	05/11/1925		Ewa	№ d.448	5
733.	Maria Olszakowska	05/11/1925	Jan	Anastazja	№ d.163	6
734.	Stefania Olijar	10/11/1925	Stefan	Anna	№ d.326	4
735.	Maria Barna	16/11/1925	Michał	Maria	№ d.29	
736.	Stefan Myhal	17/11/1925	Andrzej	Ksenja	№ d.209	2
737.	Michał Kastranec	18/11/1925	Jan	Anna	№ d.423	6
738.	Maria Cieplą	24/11/1925			№ d.72	4
739.	Helena Majczyk	26/11/1925	Jan	Katarzyna	№ d.130	
740.	Michał Zawijski	04/12/1925	Michał	Maria	№ d.314	1
741.	Stefan Madarasz	07/12/1925	Michał	Katarzyna	№ d.44	4
742.	Mikołaj Hryńczak	14/12/1925	Stefan	Katarzyna	№ d.222	
743.	Mikołaj Worobel	23/12/1925	Stefan	Anna	№ d.288	6
744.	Stefan Holiutiak	02/01/1926	Andrzej	Anastazja	№ d.149	6
745.	Katarzyna Zawijska	03/01/1926	Andrzej	Anna	№ d.224	6
746.	Katarzyna Zawijska	04/01/1926	Stefan	Maria	№ d.49	6

747.	Maria Cupryk	16/01/1926	Mikołaj	Kaśka	№ d.312	6
748.	Katarzyna Kawalko	26/01/1926	Andrzej	Anna	№ d.250	3
749.	Michał Labiak	27/01/1926	Jan	Anna	№ d.273	5
750.	Maria Seredyńska	28/01/1926	Michał	Kaśka	№ d.272	
751.	Maria Kostyk	08/02/1926	Jan	Katarzyna	№ d.378 (318)	5
752.	Michał Zawijski	09/02/1926	Stefan	Katarzyna	№ d.23	6
753.	Ksenia Skrobala	13/02/1926	Stefan	Katarzyna	№ d.305	4
754.	Anna Pontus	14/02/1926	Jan	Marja	№ d.465	6
755.	Michał Hnatyk	18/02/1926	Stefan	Katarzyna	№ d.29	6
756.	Anna Cupryk	02/03/1926	Michał	Marja	№ d.33	5
757.	Katarzyna Seredyńska	07/03/1926	Michał	Katarzyna	№ d.10	5
758.	Stefan Ziatyk	08/03/1926	Michał	Anna	№ d.277	6
759.	Leopold Gierad	14/03/1926	Teofil	Władysława	№ d.	2
760.	Michał Zyńczak	18/03/1926	Andrzej	Anastazja	№ d.359	6
761.	Michał Kastraniec	26/03/1926	Stefan	Katarzyna	№ d.87	6
762.	Stefania Seredyńska	06/04/1926	Stefan	Katarzyna	№ d.327	6
763.	Anastazja Barna	15/04/1926	Dymitr	Katarzyna	№ d.211	
764.	Jan Kostyk	01/05/1926	Teodor	Marja	№ d.55	2
765.	Włodzimierz Kuźmycz	02/05/1926	Grzegorz	Marja	№ d.373	
766.	Jan Byrwa	09/05/1926	Andrzej	Marja	№ d.140	3
767.	Anna Kawalko	10/05/1926	Teodor	Eudokja	№ d.458	

768.	Anna Cupryk	04/06/1926	Wasył	Ewa	№ d.458	6
769.	Jan Fedak	12/07/1926	Jan	Maria	№ d.171	6
770.	Jożef Śpiwak	18/07/1926	Stefan	Katarzyna	№ d.344	6
771.	Jan Zawijski	21/07/1926	Michał	Katarzyna	№ d.290	3
772.	Jan Grubiak	24/07/1926	Jan	Anastazja	№ d.107	1
773.	Stefan Palycia	03/08/1926	Andrzej	Katarzyna	№ d.304	6
774.	Maria Seredyńska	08/08/1926	Jan	Maria	№ d.111	
775.	Michał Cupryk	08/08/1926	Wasył	Pelagia	№ d.14	6
776.	Ksenia Madarasz	11/08/1926	Jożef	Maria	№ d.268	
777.	Jan Tymczyk	15/08/1926	Stefan	Maria	№ d.329	4
778.	Michał Hnatyk	26/08/1926	Stefan	Anastazja	№ d.376	6
779.	Maria Palycia	09/09/1926	Mikołaj	Eudokja	№ d.139	6
780.	Maria Zynio	15/09/1926	Andrzej	Ksenia	№ d.440	5
781.	Stefanja Madarasz	18/09/1926	Jan	Eudokia	№ d.53	6
782.	Maria Cupryk	20/09/1926	Michał	Katarzyna	№ d.172	6
783.	Tadeusz Żychowicz	20/09/1926	Michał	Katarzyna	№ d.434	4
784.	Włodzimierz Zawijski	23/09/1926		Ksenja	№ d.314	
785.	Stefan Sywyk	26/09/1926	Teodor	Maria	№ d.206	
786.	Katarzyna Harauz	15/10/1926	Stefan	Anna	№ d.204	6
787.	Stefan Kolkó	20/10/1926	Stefan	Ksenja	№ d.172	6
788.	Mikołaj Cupryk	30/10/1926	Stefan	Anna	№ d.338	3
789.	Marja Myhal	01/11/1926	Mikołaj	Julia	№ d.450	6

					Katarzyna	Nº d.415 (89)	4
790.	Jan Seredyński	01/11/1926	Andrzej				
791.	Katarzyna Wowkowicz	12/11/1926	Andrzej	Anna	Anastazja	Nº d.31	1
792.	Michał Galajda	13/11/1926	Jan		Zofia	Nº d.147	
793.	Maria Seredyńska	04/12/1926	Jan		Marja	Nº d.234	
794.	Katarzyna Pontus	12/12/1926	Michał		Marja	Nº d.3	6
795.	Helena Seredyńska	01/01/1927	Jan		Marja	Nº d.347	5
796.	Anna Hryńczak	01/01/1927	Wasyl		Marja	Nº d.207	
797.	Eugenja Dracz	13/01/1927	Chariton		Marja	Nº d.303	5
798.	Marja Skrobala	17/01/1927	Stefan	Anna	Anna	Nº d.303	6
799.	Michał Skrobala	17/01/1927	Stefan		Anastazja	Nº d.435	5
800.	Anna Potoczak	28/01/1927	Jan		Ewa	Nº d.300	4
801.	Katarzyna Labiać	31/01/1927	Wasyl			Nº d.271	7
802.	Stefan Konkiewicz	02/02/1927	Jan	Marja		Nº d.45	5
803.	Katarzyna Madarasz	04/02/1927	Jan		Stefan	Nº d.24	6
804.	Stefanija Pałycia	10/02/1927	Stefan		Katarzyna	Nº d.456	3
805.	Mikołaj Pałycia	10/02/1927	Andrzej		Magdalena	Nº d.127	3
806.	Maria Barna	18/02/1927	Wasyl		Marja	Nº d.352	5
807.	Stefan Mylan	19/02/1927	Jan			Nº d.233	7
808.	Andrzej Cypryk	27/02/1927	Stefan		Ewa	Nº d.105	7
809.	Mikołaj Mylan	13/03/1927	Michał		Katarzyna	Nº d.476	6
810.	Andrzej Madarasz	04/04/1927	Jan		Maria		

811.	Stefan Kostecki	10/04/1927	Michał	Maria	№ d.27	5
812.	Stefan Ciepły	11/04/1927	Jan	Anna	№ d.72	7
813.	Jan Ziątk	02/05/1927	Michał	Anna	№ d.141	6
814.	Mikołaj Kastraniec	27/05/1927		Ksenja	№ d.42	6
815.	Stefan Olijar	02/06/1927	Michał	Anna	№ d.295	4
816.	Jan Pałycia	17/06/1927	Michał	Anna	№ d.302	4
817.	Jan Barna	18/06/1927	Andrzej	Maria	№ d.408	
818.	Andrzej Skrobala	01/08/1927	Teodor	Katarzyna	№ d.92	6
819.	Jan Pestrak	03/08/1927	Stefan	Katarzyna	№ d.73	5
820.	Michał Kijak	24/08/1927	Andrzej	Ksenja	№ d.311	6
821.	Włodzimierz Seredyński	26/08/1927	Mikolaj	Katarzyna	№ d.147	5
822.	Stefan Myhal	26/08/1927	Michał	Pelagia	№ d.383	4
823.	Jan Worobel	29/08/1927	Mikolaj	Katarzyna	№ d.239	1
824.	Tadeusz Chaszczynski	29/08/1927	Franciszek	Teresa	№ d.170	
					Moszczaniec	
825.	Andrzej Strachocki	30/08/1927	Mikolaj	Anna	№ d.131	5
826.	Jan Olijar	01/09/1927	Dymitr	Maria	№ d.146	5
827.	Michał Konyk	07/09/1927	Jan	Katarzyna	№ d.76	5
828.	Michał Worobel	08/09/1927	Bazili	Katarzyna	№ d.369	5
829.	Eugeniusz Seredyński	10/09/1927	Stefan	Barbara	№ d.64	

				Michał	Maria	№ d.236
830.	Michał Myhal		10/09/1927	Michał	Katarzyna	№ d.463
831.	Mikołaj Gatajda		11/09/1927	Michał	Pelagia	№ d.178
832.	Stefan Myhal		15/09/1927	Stefan	Anna	№ d.224
833.	Michał Zawijski		20/09/1927	Andrzej	Anna	7
834.	Michał Seredyński		25/09/1927	Jan	Anna	№ d.123
835.	Mikołaj Konkiewicz		01/10/1927	Andrzej	Anna	7
836.	Stefan Breńkacz		01/10/1927	Wasyl	Anna	№ d.160
837.	Michał Olijar		09/10/1927	Stefan	Maria	5
838.	Michał Seredyński		10/10/1927	Michał	Katarzyna	№ d.272
839.	Jan Olijar		23/10/1927	Jan	Anna	6
840.	Stefan Holutiak		06/11/1927	Jan	Katarzyna	№ d.200
841.	Katarzyna Zyńczak		11/12/1927	ś.p. Jan	Pelagia	3
842.	Anna Madarasz		20/12/1927	Jan	Anna	№ d.119
843.	Jan Majczyk		26/12/1927	Jan	Katarzyna	9
844.	Stefania Olszakowska		28/12/1927	Michał	Maria	4
845.	Anna Łukacz		03/01/1928	Andrzej	Katarzyna	5
846.	Mikołaj Benko		10/01/1928	Jan	Anastazja	5
847.	Stefanja Cupryk		16/01/1928	Wasyl	Eudokja (121)	7
848.	Stefan Barna		25/01/1928	Fesko	Maria	9
849.	Marja Fedak		25/01/1928	Stefan	Katarzyna	7
850.	Helena Zynio		26/01/1928	Jan	Anna	7

851.	Katarzyna Stecyk	15/02/1928	Stefan	Anna	Nº d.122	3
852.	Mikołaj Mylan	25/02/1928	Jan	Marja	Nº d.133	7
853.	Stefaniaj Racyn	02/03/1928	Jan	Anna	Nº d.93	7
854.	Andrzej Pelczar	05/03/1928	Stefan	Anna	Nº d.279	
855.	Eugenja Majczyk	10/03/1928	Andrzej	Marja	Nº d.67	7
856.	Andrzej Pontus	12/03/1928	Jan	Marja	Nº d.465	7
857.	Jożef Myhal	11/04/1928	Michał	Pelagia (21)	Nº d.71 (21)	4
858.	Anna Barna	20/04/1928	Jan	Katarzyna	Nº d.152	4
859.	Taras Sywyk	22/04/1928	Michał	Anna	Nº d.479	7
860.	Anna Myhal	12/05/1928	Jan	Ksenja	Nº d.334	7
861.	Stefan Cupryk	15/05/1928	Wasyl	Ksenja	Nº d.134	7
862.	Stefan Madarasz	17/05/1928	Mikołaj	Marja	Nº d.293	7
863.	Stefan Labiak	21/05/1928	Jan	Anna	Nº d.273	3
864.	Stefan Wernej	28/05/1928	Andrzej	Anna	Nº d.230	7
865.	Jan Olijar	07/06/1928	Stefan	Katarzyna	Nº d.453	3
866.	Jarosława Breńkacz	10/06/1928	Jan	Eudokja	Nº d.221	4
867.	Jan Gatajda	10/06/1928	Stefan	Marja	Nº d.473	4
868.	Anna Myhal	13/06/1928	Michał	Katarzyna	Nº d.18	6
869.	Mikołaj Zynio	16/06/1928	Dymitr	Katarzyna	Nº d.192	6
870.	Michał Racyn	29/06/1928	Mikołaj	Katarzyna	Nº d.103	7
871.	Jan Olijar	09/07/1928	Stefan	Katarzyna	Nº d.98	7

872.	Mikołaj Myhal	12/07/1928	Andrzej	Maria	№ d.219	6
873.	Katarzyna Pełczar	18/07/1928	Naum	Maria	№ d.308	6
874.	Stefan Bursztyn	28/07/1928	Jan	Ksenja	№ d.69	3
875.	Stefan Kawalko	10/08/1928	Andrzej	Anna	№ d.250	7
876.	Eugeniusz Cupryk	22/08/1928	Michał	Maria	№ d.188	4
877.	Stefanija Zawijska	01/09/1928	Jan	Katarzyna	№ d.290	6
878.	Jan Zawijski	04/09/1928	Stefan	Katarzyna	№ d.295	7
879.	Anna Potoczak	06/09/1928	Stefan	Anastazja	№ d.170	7
880.	Katarzyna Sywyk	24/09/1928	Michał	Ksenja	№ d.30	7
881.	Katarzyna Łazirko	06/10/1928	Jan	Maria	№ d.62	5
882.	Michał Potoczak	12/10/1928	Jan	Anastazja	№ d.435	7
883.	Ksenja Różalewicz	16/10/1928	Stefan	Maria	№ d.330	3
884.	Mikołaj Kot	17/10/1928	Stefan	Katarzyna	№ d.143	7
885.	Konstanty Hnatyk	18/10/1928	Stefan	Katarzyna	№ d.39	7
886.	Katarzyna Byrwa	19/10/1928	Andrzej	Maria	№ d.140	7
887.	Stefanija Królicka	20/10/1928	Michał	Anna	№ d.193	4
888.	Marja Zawijska	21/10/1928	Michał	Ksenja	№ d.245	7
889.	Stefanija Fedak	25/10/1928	Jan	Maria	№ d.171	7
890.	Marja Seredyńska	25/10/1928	Andrzej	Katarzyna	№ d.89	6
891.	Marja Seredyńska	25/10/1928	Fesko	Katarzyna	№ d.81	6
892.	Marja Olszakowska	27/10/1928	Stefan	Katarzyna	№ d.163	7
893.	Jan Tymcik	29/10/1928	Stefan	Katarzyna	№ d.398	

894.	Helena Worobel	29/10/1928	Stefan Michał	Anna Katarzyna	Nº d.288	1
895.	Maria Madarasz	30/10/1928	Jan	Helena	Nº d.44	4
896.	Michał Pałycia	30/10/1928	Stefan	Maria	Nº d.411	7
897.	Stefania Gatajda	01/11/1928	Teodor	Maria	Nº d.28	2
898.	Stefania Kotelec	04/11/1928	Stefan	Maria	Nº d.252	7
899.	Katarzyna Tymczyk	04/11/1928	Michał	Katarzyna	Nº d.329	7
900.	Stefan Cupryk	08/11/1928	Stefan	Katarzyna	Nº d.172	6
901.	Mikołaj Hacko	19/12/1928	Konsnenty	Katarzyna	Nº d.380	7
902.	Jarosław Kulczycki	19/12/1928	Andrzej	Katarzyna	Nº d.356	4
903.	Mikołaj Pałycia	19/12/1928	Jan	Katarzyna	Nº d.304	7
904.	Jarosława Tomalska	01/01/1929	Mikołaj	Katarzyna	Nº d.19	5
905.	Stefania Fedak	02/01/1929	Wasył	Katarzyna	Nº d.464	7
906.	Stefan Hryńczak	03/01/1929	Jan	Eudokja	Nº d.99	7
907.	Stefan Kijak	09/01/1929	Michał	Anastazja	Nº d.210	5
908.	Maria Sywyk	10/01/1929	Stefan	Katarzyna	Nº d.142	7
909.	Stefan Huska	15/01/1929	Mikołaj	Katarzyna	Nº d.349	6
910.	Ksenia Pałycia	17/01/1929	Wasył	Eudokja	Nº d.139	7
911.	Eugenja Worobel	26/01/1929	Jan	Anastazja	Nº d.278	
912.	Maria Madarasz	28/01/1929	Wasył	Katarzyna	Nº d.402	1
913.	Stefan Myhal	01/02/1929	Andrzej	Anna	Nº d.187	6
914.	Eugenja Seredyńska	01/02/1929	Jan	Maria	Nº d.111	5
915.	Włodzimierz Seredyński	01/02/1929	Michał	Katarzyna	Nº d.406	7

916.	Eugenja Seredyńska	01/02/1929	Jan	Maria	№ d.111	1
917.	Mikołaj Tymcik	02/02/1929	Michał	Ksenja	№ d.26	7
918.	Jan Seredyński	08/02/1929	Michał	Katarzyna	№ d.10	7
919.	Anna Ziatyk	08/02/1929	Stefan	Katarzyna	№ d.336	1
920.	Marja Fydryk	16/02/1929	Stefan	Anna	№ d.225	1
921.	Jan Zynczak	18/02/1929	Michał	Anna	№ d.247	7
922.	Andrzej Kolko	21/02/1929	Stefan	Ksenja	№ d.133	7
923.	Anna Seredyńska	24/02/1929	Jan	Anastazja	№ d.376	7
924.	Jan Pestrak	03/03/1929	Piotr	Katarzyna	№ d.179	6
925.	Eudokja Skrobala	05/03/1929	Stefan	Katarzyna	№ d.305	4
926.	Jan Zychowicz	06/03/1929	Michał	Katarzyna	№ d.434	6
927.	Michał Wowkowicz	07/03/1929	Andrzej	Marja	№ d.415	7
928.	Michał Ziatyk	08/03/1929	Jan	Anna	№ d.277	7
929.	Anna Madarasz	10/03/1929	Stefan	Katarzyna	№ d.448	7
930.	Stefan Cupryk	11/03/1929	Wasył	Pelagia	№ d.14	7
931.	Stefan Seredyński	20/03/1929	Mikołaj	Katarzyna	№ d.136	5
932.	Jan Madarasz	27/03/1929	Józef	Marja	№ d.268	3
933.	Stefan Łabiak	03/04/1929	Jan	Marja	№ d.55	6
934.	Mikołaj Kastraniec	21/04/1929	Jan	Katarzyna	№ d.87	7
935.	Marja Patycia	21/04/1929	Mikołaj	Anna	№ d.325	7
936.	Mikołaj Holutiak	24/04/1929	Michał	Marja	№ d.39	7

937.	Marja Łabiak	01/05/1929	Tychon	Eufrozyna	№ d.278	6
938.	Marja Soltys	11/05/1929	Mikołaj	Eudokja	№ d.113	7
939.	Stefanija Gatajda	15/05/1929	Jan	Anastazja	№ d.31	5
940.	Jarosława Labiak	16/05/1929	Jan	Anna	№ d.71	7
941.	Stefanija Kostecka	20/05/1929	Michał	Marja	№ d.27	7
942.	Marja Mylian	20/05/1929	Michał	Katarzyna	№ d.105	7
943.	Marja Palycia	27/05/1929	Andrzej	Katarzyna	№ d.456	2
944.	Mikołaj Madarasz	04/06/1929	Piotr	Marja	№ d.296	6
945.	Mikołaj Potoczak	13/06/1929	Stefan	Anna	№ d.150 (170)	6
946.	Ksenja Kostyk	19/06/1929	Jan	Katarzyna	№ d.318	7
947.	Jan Worobel	22/06/1929	Michał	Paza	№ d.454	6
948.	Eugeniusz Hnatyk	26/06/1929	Stefan	Anastazja	№ d.346	7
949.	Jarosław Seredyński	30/06/1929	Stefan	Warwara	№ d.64	2
950.	Ksenia Zawijska	30/06/1929	Andrzej	Anna	№ d.224	7
951.	Katarzyna Ziatyk	05/07/1929	Michał	Anna	№ d.141	7
952.	Marja Ziatyk	05/07/1929	Michał	Anna	№ d.141	7
953.	Michał Wórobel	24/07/1929	Mikołaj	Katarzyna	№ d.158	1
954.	Anastazja Myhal	28/07/1929	Jan	Marja	№ d.422	1
955.	Katarzyna Cieplia	30/07/1929	Jan	Anna	№ d.72	7
956.	Marja Kozimor	10/08/1929	Józef	Marja	№ d.401	3
957.	Katarzyna Duciak	16/08/1929	Stefan	Eudokja	№ d.205	7

958.	Anna Pontus	11/09/1929	Michał	Maria	№ d.234	1	
959.	Ksenja Labiak	16/09/1929	Wasyl	Ewa	№ d.300	6	
960.	Katarzyna Cupryk	18/09/1929	Michał	Maria	№ d.33	7	
961.	Ksenja Worobel	25/09/1929	Waśko	Katarzyna	№ d.369	5	
962.	Andrzej Kunkiewicz	25/09/1929	Jan	Anna	№ d.41 (387)	7	
963.	Michał Myhal	11/10/1929	Mikołaj	Anna	№ d.52	7	
964.	Michał Holutiać	13/10/1929	Jan	Katarzyna	№ d.119	7	
965.	Stefan Myhal	14/10/1929	Mikołaj	Katarzyna	№ d.251	7	
966.	Jan Seredyński	16/10/1929	Waśko	Anna	№ d.255 (70)	7	
967.	Mikołaj Sywyk	16/10/1929	Michał	Katarzyna	№ d.466	6	
968.	Mikołaj Myhal	17/10/1929	Stefan	Katarzyna	№ d.367	7	
969.	Mikołaj Tomasiński	17/10/1929	Jan	Anna	№ d.462	6	
970.	Stefanja Kunkiewicz	24/10/1929	Piotr	Ksenja	№ d.387	7	
971.	Stefanja Tymczyk	11/11/1929		Anastazja	№ d.329	3	
972.	Marja Barna	12/11/1929	Stefan	Katarzyna	№ d.408		
973.	Marja Zawijska	26/11/1929,	Stefan	Marja	№ d.49	7	
974.	Jan Cupryk	29/11/1929	Wasyl	Eudokja	№ d.458	7	
975.	Katarzyna Cupryk	30/11/1929	Jan	Anna	№ d.451	3	
976.	Stefanja Cupryk	01/12/1929	Mikołaj	Katarzyna	№ d.312	7	
977.	Stefan Zawijski	10/12/1929	Mikołaj	Ksenja	№ d.46	7	
978.	Stefan Kastraniec	01/01/1930	Andrzej	Ksenia	№ d.423	7	

979.	Stefania Olijar	03/01/1930	Dmytro	Maria	№ d.146	7
980.	Iwan Murajka	13/01/1930	Mikolaj	Eudokia	№ d.102	6
981.	Mikolaj Labiak	15/01/1930	Iwan	Anna	№ d.273	7
982.	Maria Drozd	20/01/1930	Stanislaw	Anna	№ d.240	4
983.	Anna Myhal	24/01/1930	Michał	Ksenia	№ d.262	7
984.	Mikolaj Mylan	25/01/1930	Iwan	Maria	№ d.352	7
985.	Joanna Zynczak	26/01/1930		Anna	№ d.370	
986.	Stefania Zynczak	27/01/1930	Michał	Maria	№ d.117	7
987.	Maria Mydzian	01/02/1930	Mikolaj	Anna	№ d.441	7
988.	Stefania Lukacz	02/02/1930	Andrzej	Katarzyna	№ d.203	6
989.	Michał Madarasz	02/02/1930	Iwan	Maria	№ d.45	7
990.	Mikolaj Pałcja	02/02/1930	Michał	Anna	№ d.302	7
991.	Iwan Grubiak	06/02/1930	Michał	Maria	№ d.220	7
992.	Paraska Waclawska	08/02/1930		Maria	№ d.385	7
993.	Ilarion Cymbala	09/02/1930	Józef	Pelagia	№ d.19	7
994.	Stefan Barna	15/02/1930		Anna	№ d.436	6
995.	Anna Hryńczak	15/02/1930	Iwan	Eudokia	№ d.99	7
996.	Eugenia Hryńczak	15/02/1930	Waśko	Maria	№ d.347	6
997.	Stefan Worobel	16/02/1930	Michał	Katarzyna	№ d.158	7
998.	Eugeniusz Drozd	26/02/1930	Teofil	Katarzyna	№ d.372	7
999.	Iwan Skrobala	26/02/1930	Michał	Anna	№ d.442	6
1000.	Iwan Zynczak	27/02/1930	Waśko	Katarzyna	№ d.7	7

1001.	Stefania Majczyk	29/02/1930	Andrzej	Maria	Nº d.67	7
1002.	Maria Myhal	09/03/1930	Damian	Katarzyna	Nº d.433	7
1003.	Stefania Strachocka	09/03/1930	Mikołaj	Anna	Nº d.131	6
1004.	Mikołaj Breńkacz	10/03/1930	Waśko	Anna	Nº d.335	7
1005.	Iwan Myhal	14/03/1930	Michał	Maria	Nº d.5	7
1006.	Iwan Bursztyn	23/03/1930		Anastazja	Nº d.58 (65)	6
1007.	Helena Olijar	25/03/1930	Michał	Anna	Nº d.264	7
1008.	Stefania Strachocka	31/03/1930	Iwan	Pelagia	Nº d.460	
1009.	Stefan Myhal	08/04/1930	Iwan	Ksenia	Nº d.334	6
1010.	Anna Skrobala	08/04/1930	Stefan	Maria	Nº d.459	7
1011.	Anna Jacenko	14/04/1930	Mikołaj	Anna	Nº d.421	
1012.	Stefan Konkiewicz	17/04/1930	Andrzej	Anna	Nº d.160	7
1013.	Maria Kozimor	20/04/1930		Jadwiga	Nº d.168	4
1014.	Katarzyna Seredyńska	24/04/1930	Iwan	Maria	Nº d.125	7
1015.	Stefan Zynczak	24/04/1930	Iwan	Pelagia	Nº d.196	6
1016.	Katarzyna Myhal	06/05/1930	Michał	Katarzyna	Nº d.18	7
1017.	Stefan Łukasz	17/05/1930	Michał	Katarzyna	Nº d.391	7
1018.	Mikołaj Sywyk	24/05/1930	Stefan	Maria	Nº d.56	7
1019.	Zofia Cypyryk	30/05/1930	Stefan	Maria	Nº d.162	5
1020.	Stefan Gatajda	01/06/1930	Stefan	Anna	Nº d.122	7
1021.	Iwan Wowk	20/06/1930	Stefan	Maria	Nº d.395	7

1022.	Stefania Gatajda	21/06/1930	Teodor	Maria	Nº d.286	6
1023.	Anna Myhal	23/06/1930	Michał	Maria	Nº d.236	6
1024.	Teodor Madarasz	28/06/1930	Iwan	Maria	Nº d.476	7
1025.	Iwan Stecyk	28/06/1930	Stefan	Maria	Nº d.84	7
1026.	Stefania Łazirko	04/07/1930	Iwan	Maria	Nº d.62	6
1027.	Helena Majczyk	09/07/1930	Iwan	Katarzyna	Nº d.130	7
1028.	Stefania Olijar	18/07/1930	Stefan	Maria	Nº d.382	6
1029.	Iwan Pelczar	23/07/1930	Stefan	Anna	Nº d.279	6
1030.	Michał Olszakowski	25/07/1930	Stefan	Maria	Nº d.482	6
1031.	Stefania Wernej	02/08/1930	Andrzej	Anna	Nº d.230	7
1032.	Katarzyna Barna	05/08/1930	Andrzej	Maria	Nº d.77	6
1033.	Anna Myhal	06/08/1930	Andrzej	Maria	Nº d.219	7
1034.	Iwan Lajtar	10/08/1930	Michał	Anna	Nº d.394	7
1035.	Maria Madarasz	20/08/1930	Josafat	Katarzyna	Nº d.351	7
1036.	Stefan Zynio	24/08/1930	Andrzej	Maria	Nº d.13	4
1037.	Stefan Mylan	26/08/1930	Iwan	Maria	Nº d.133	7
1038.	Helena Seredyńska	26/08/1930	Stefan	Katarzyna	Nº d.327	7
1039.	Maria Madarasz	03/09/1930	Iwan	Eudokia	Nº d.296	7
1040.	Stefan Byrwa	21/09/1930	Andrzej	Maria	Nº d.140	5
1041.	Maria Madarasz	26/09/1930	Iwan	Eudokia	Nº d.53	5
1042.	Helena Seredyńska	26/09/1930	Michał	Katarzyna	Nº d.406	6
1043.	Srofym Grubiak	01/10/1930		Anna	Nº d.111	6

1044.	Michał Łyko	02/10/1930	Andrzej	Eudokia	№ d.259	6
1045.	Maria Konyk	06/10/1930	Iwan	Katarzyna	№ d.76	6
1046.	Mikołaj Olijar	14/10/1930	Michał	Anna	№ d.295	6
1047.	Stefania Tymczyk	17/10/1930	Stefan	Maria	№ d.329	6
1048.	Iwan Kastraniec	19/10/1930	Mikołaj	Maria	№ d.88	6
1049.	Stefania Pałycia	21/10/1930	Michał	Anastazja	№ d.248	7
1050.	Stefania Byrwa	24/10/1930	Mikołaj	Anna	№ d.114	6
1051.	Maria Butyszyn	25/10/1930	Iwan	Anna	№ d.65	7
1052.	Stefan Myhal	12/11/1930	Waśko	Maria	№ d.240	7
1053.	Kostio Labiak	15/11/1930		Anastazja	№ d.443	7
1054.	Stefania Madarsz	21/11/1930	Mikołaj	Maria	№ d.293	7
1055.	Iwan Gałajda	28/11/1930	Iwan	Pelagja	№ d.25	7
1056.	Anna Zawijska	28/11/1930	Michał	Ksenia	№ d.245	7
1057.	Stefan Kastraniec	04/12/1930	Iwan	Maria	№ d.145	7
1058.	Maria Grubbiak	06/12/1930	Mikołaj	Pelagja	№ d.90	6
1059.	Eudokia Harauz	07/12/1930	Iwan	Pelagja	№ d.121	
1060.	Michał Potoczak	17/12/1930	Stefan	Anastazja	№ d.170	7
1061.	Stefan Zychowicz	01/01/1931	Michał	Katarzyna	№ d.434	7
1062.	Maria Mordzian	02/01/1931	Stefan	Katarzyna	№ d.154	6
1063.	Stefan Myhal	03/01/1931	Jan	Katarzyna	№ d.132	6
1064.	Stefan Racyn	05/01/1931	Mikołaj	Katarzyna	№ d.103	6
1065.	Anna Dracz	06/01/1931		Ksenia	№ d.322	

1066.	Anna Worobel	06/01/1931	Mikołaj	Katarzyna	№ d.239	6
1067.	Jan Labiak	17/01/1931	Tychon	Eufrozyma	№ d.278	
1068.	Maria Olijar	27/01/1931	Stefan	Katarzyna	№ d.453	6
1069.	Jan Pontus	08/02/1931		Katarzyna	№ d.60	6
1070.	Mikołaj Zawijski	12/02/1931	Michał	Katarzyna	№ d.290	6
1071.	Helena Seredyńska	05/03/1931	śp. Mikołaj	Katarzyna	№ d.136	6
1072.	Stefan Mylan	06/03/1931	Michał	Katarzyna	№ d.105	
1073.	Mikołaj Sywyk	08/03/1931	Stefan	Katarzyna	№ d.142	6
1074.	Anna Fedak	22/03/1931	Stefan	Katarzyna	№ d.256	6
1075.	Helena Olszakowska	23/03/1931	Michał	Maria	№ d.482	6
1076.	Stefan Myhal	24/03/1931	Prokop	Maria	№ d.182	6
1077.	Maria Sywyk	28/03/1931	Michał	Katarzyna	№ d.466	6
1078.	Jan Skrobata	30/03/1931	śp. Nikifor	Maria	№ d.169	6
1079.	Mikołaj Holutiak	15/04/1931	Jan	Katarzyna	№ d.119	6
1080.	Joanna Jurczak	25/04/1931	Michał	Anna	№ d.79	6
1081.	Michał Seredyński	05/05/1931	Teodor	Katarzyna	№ d.167	6
1082.	Helena-Stefania Gierad	10/05/1931	Teofil	Władisława	№ d.	3
1083.	Józef Pontus	13/05/1931	Jan	Maria	№ d.465	6
1084.	Jan Madarasz	21/05/1931	Waśko	Katarzyna	№ d.402	6
1085.	Jarosława Cupryk	23/05/1931	Michał	Eudokia	№ d.469	6
1086.	Katarzyna Madarasz	23/05/1931	Teodor	Salomea	№ d.118	6
1087.	Helena Sywyk	28/05/1931	Michał	Maria	№ d.164	6

1088.	Anna Ziatyk	08/06/1931	Michał	Anastazja	№ d. 258	1
1089.	Helena Zawijska	15/06/1931	Andrzej	Anna	№ d. 234	6
1090.	Anna Wowk	23/06/1931	Michał	Maria	№ d. 109	6
1091.	Józef Palycia	29/06/1931	Andrzej	Katarzyna	№ d. 304	6
1092.	Stefan Seredyński	08/07/1931	Fesko	Katarzyna	№ d. 81	6
1093.	Jan Skrobala	13/07/1931	Teodor	Katarzyna	№ d. 110	6
1094.	Jan Ponius	17/07/1931	Mikołaj	Ksenia	№ d. 275	6
1095.	Mikołaj Kunkiewicz	26/07/1931	Jan	Maria	№ d. 271	5
1096.	Aleksandra Kostyk	04/08/1931	Michał	Anna	№ d. 480	6
1097.	Włodzimierz Kozimor	07/08/1931	Mieczysław	Ksenia	№ d. 168	6
1098.	Mikołaj Cupryk	14/08/1931	Waśko	Eudokia	№ d. 458	6
1099.	Stefania Hryńczak	20/08/1931	Stefan	Katarzyna	№ d. 428	
1100.	Bartłomiej Zynio	02/09/1931		Katarzyna	№ d. 13	4
1101.	Jan Barna	04/09/1931	Stefan	Anna	№ d. 237	5
1102.	Michał Fedak	12/09/1931	Mikołaj	Katarzyna	№ d. 464	6
1103.	Stefan Kunkiewicz	15/09/1931	Mikołaj	Katarzyna	№ d. 457	5
1104.	Stefania Holutiak	01/10/1931	Michał	Maria	№ d. 339	6
1105.	Jan Kowalczyk	05/10/1931	Michał	Jożefa	№ d. 1	4
1106.	Andrzej Skrobala	15/10/1931	Jan	Katarzyna	№ d. 449	4
1107.	Stefan Skrobala	15/10/1931	Jan	Katarzyna	№ d. 449	4
1108.	Андрій Скробала	15/10/1931	Іван	Карерина	№ d. 449	3

1109.	Stefania Tymcik	22/10/1931	Michał	Ksenia	№ d.26	6
1110.	Jan Kotelec	23/10/1931	Michał	Ksenia	№ d.252	6
1111.	Maria Bursztyn	30/10/1931	Jan	Ksenia	№ d.69	6
1112.	Włodzimierz Barna	02/11/1931	Stefan	Katarzyna	№ d.408	6
1113.	Jan Palycia	03/11/1931	Andrzej	Katarzyna	№ d.456	6
1114.	Katarzyna Potoczak	03/11/1931	Stefan	Anna	№ d.150	6
1115.	Stefania Palycia	07/11/1931	Mikołaj	Anna	№ d.325	5
1116.	Mikołaj Cieplý	10/11/1931	Jan	Anna	№ d.72	4
1117.	Jożef Hnatyk	13/11/1931	Stefan	Anastazja	№ d.346	6
1118.	Maria Palycia	13/11/1931	Michał	Anastazja	№ d.248	5
1119.	Helena Madarasz	15/11/1931	Stefan	Katarzyna	№ d.448	6
1120.	Mikołaj Drozd	15/11/1931	Stanisław	Anna	№ d.374	
1121.	Jarosława Seredyńska	17/11/1931	Mikołaj	Katarzyna	№ d.147	6
1122.	Michał Zawijski	19/11/1931	Stefan	Katarzyna	№ d.265	6
1123.	Stefan Zyńczak	25/11/1931	Dmytro	Maria	№ d.12	6
1124.	Michał Myhal	29/11/1931	Andrzej	Anna	№ d.212	6
1125.	Ksenia Ziatyk	30/11/1931	Stefan	Katarzyna	№ d.361	5
1126.	Grzegorz Zyńczak	03/12/1931		Maria	№ d.359	4
1127.	Stefan Kunkiewicz	04/12/1931	Piotr	Ksenia	№ d.387	6
1128.	Katarzyna Stecyk	19/12/1931	Stefan	Anastazja	№ d.144	5
1129.	Maria Worobel	19/12/1931	Michał	Pelagia	№ d.454	6
1130.	Anna Sywyk	19/12/1931	Stefan	Maria	№ d.174	6

1131.	Maria Patycia	30/12/1931	Jan	Helena	№ d.411	5
1132.	Mikołaj Jaceńko	01/01/1932	Jan	Anna	№ d.421	5
1133.	Stefan Mylian	01/01/1932	Mikołaj	Maria	№ d.276	1
1134.	Stefania Labiąk	03/01/1932	Jan	Anna	№ d.273	6
1135.	Michał Olszakowski	10/01/1932	Mikołaj	Maria	№ d.163	5
1136.	Anna Kastraniec	21/01/1932	Jan	Katarzyna	№ d.87	4
1137.	Helena Mylian	22/01/1932	Andrzej	Anna	№ d.187	5
1138.	Michał Dracz	25/01/1932	Jan	Anna	№ d.377	4
1139.	Andrzej Hnatyk	10/02/1932	Stefan	Katarzyna	№ d.29	4
1140.	Stefan Sywyk	14/02/1932	Teodor	Maria	№ d.206	5
1141.	Maria Kunkiewicz	18/02/1932	Jan	Anna	№ d.41	5
1142.	Helena Olijar	20/02/1932	Andrzej	Anna	№ d.282	5
1143.	Helena Olszakowska	21/02/1932	Jan	Eudokia	№ d.159	5
1144.	Ksenia Sywyk	25/02/1932	Jan	Katarzyna	№ d.409	5
1145.	Ksenia Myhal	29/02/1932	Mikołaj	Anna	№ d.52	5
1146.	Mikołaj Tymcik	01/03/1932	Stefan	Katarzyna	№ d.398	3
1147.	Anna Konyk	02/03/1932	Mikołaj	Ksenia	№ d.36	5
1148.	Maria Zyńczak	14/03/1932	śp. Jan	Pelagia	№ d.196	5
1149.	Janina Gahajda	14/03/1932	Mikołaj	Anastazja	№ d.461	5
1150.	Anastazja Grubiak	20/03/1932	Piotr	Anna	№ d.194	5
1151.	Matrona Królicka	29/03/1932		Anastazja	№ d.193	1
1152.	Katarzyna Myhal	30/03/1932	Michał	Maria	№ d.236	5

1153.	Параска Оліяр	01/04/1932	Андрій	Анастазія	№ д.	1
1154.	Katarzyna Sywyk	06/04/1932	Teodor	Maria	№ д.37	5
1155.	Michał Racyn	16/04/1932	Jan	Anna	№ д.93	4
1156.	Maria Huska	24/04/1932	Bazyli	Katarzyna	№ д.349	5
1157.	Włodzimierz Worobel	29/04/1932	Stefan	Anna	№ д.288	6
1158.	Helena Tomczewska	02/05/1932	śp. Kazi-mierz	Pelagia	№ д.6	5
1159.	Helena Seredyńska	03/05/1932	Andrzej	Maria	№ д.267	4
1160.	Mirosław Sywyk	07/05/1932	Michał	Anna	№ д.479	
1161.	Stefan Seredyński	12/05/1932	Michał	Katarzyna	№ д.406	5
1162.	Michał Seredyński	14/05/1932	Bazyli	Anna	№ д.255	5
1163.	Maria Cupryk	13/06/1932	Jan	Anna	№ д.451	5
1164.	Andrzej Labiak	14/06/1932	Jan	Maria	№ д.332	7
1165.	Jan Myhal	22/06/1932	Ksawer	Anastazja	№ д.283	4
1166.	Stefan Grubiać	23/06/1932	Michał	Maria	№ д.220	5
1167.	Mikołaj Kawalko	16/07/1932	Andrzej	Anna	№ д.250	5
1168.	Michał Byrwa	17/07/1932	Mikołaj	Anna	№ д.114	5
1169.	Teodor Sywyk	20/07/1932	Jan	Katarzyna	№ д.328	5
1170.	Іван Іциголь	22/07/1932	Ksавер	Анастазія	№ д.	3
1171.	Michał Madarasz	29/07/1932	Stefan	Maria	№ д.474	5
1172.	Mikołaj Myhal	05/08/1932	Michał	Pelagia	№ д.383	4
1173.	Anna Byrwa	23/08/1932	Jan	Ksenia	№ д.3	5

1174.	Anna Kostecka	16/09/1932	Michał	Maria	№ d.27	5	
1175.	Michał Murajka	25/09/1932	Michał	Eudokia	№ d.102	4	
1176.	Maria Haraus	27/09/1932	Jan	Pelagia	№ d.121	4	
1177.	Maria Zynio	01/10/1932	Stefan	Pelagia	№ d.249	5	
1178.	Chariton Kastraniec	07/10/1932	Michał	Maria	№ d.88	4	
1179.	Stefania Tymcik	07/10/1932	Jan	Anna	№ d.61		
1180.	Jan Pałycia	08/10/1932	Andrzej	Ksenia	№ d.112	4	
1181.	Stefan Łazirko	10/10/1932	Jan	Maria	№ d.62	5	
1182.	Katarzyna Zawijska	16/10/1932	Michał	Ksenia	№ d.245	5	
1183.	Paraska Łazirko	01/11/1932		Anastazja	№ d.310		
1184.	Mikołaj Worobel	12/11/1932	Stefan	Anna	№ d.470	5	
1185.	Ksenia Myhal	24/11/1932	Michał	Maria	№ d.209	5	
1186.	Andrij Koščik	29/11/1932	Mikhailo	Anna	№ d.480	2	
1187.	Andrzej Kostyuk	30/11/1932	Michał	Anna	№ d.480	4	
1188.	Катерина Мигаль	07/12/1932		Евдокія	№ d.367	4	
1189.	Марія Кастранець	01/01/1933	Андрій	Ксеня	№ d.423	4	
1190.	Андрій Скробала	13/01/1933	Михайло	Ксеня	№ d.263	4	
1191.	Михайло Сивик	25/01/1933	Іван	Катерина	№ d.261	4	
1192.	Марія Вовк	01/02/1933	Стефан	Марія	№ d.395	4	
1193.	Миколай Пельчар	08/02/1933	Стефан	Анна	№ d.279	4	
1194.	Анна Галайда	09/02/1933	Іван	Анастазія	№ d.31	4	
1195.	Андрій Гнатик	10/02/1933	Стефан	Катерина	№ d.29	2	

1196.	Олена Оліяр	14/02/1933	Іван	Анна	№ д.200	4
1197.	Марта Цимбала	15/02/1933	Йосиф	Пелагія	№ д.19	4
1198.	Євгеній Лабяк	15/02/1933	Тихон	Ейрозина	№ д.278	4
1199.	Іван Сивик	02/03/1933	Стефан	Катерина	№ д.352	2
1200.	Анна Конник	05/03/1933	Іван	Катерина	№ д.76	4
1201.	Ярослава Тимчик	19/03/1933	Стефан	Марія	№ д.329	4
1202.	Анна Кастронець	02/04/1933	Стефан	Катерина	№ д.393	4
1203.	Олена Милдзян	17/04/1933	Миколай	Анна	№ д.441	3
1204.	Йоанна Цуприк	17/04/1933	Стефан	Марія	№ д.452	4
1205.	Іван Мигаль	28/04/1933	Стефан	Катерина	№ д.367	4
1206.	Юрій Верний	06/05/1933	Іван	Анна	№ д.493	4
1207.	Йоанна Кульчицька	10/05/1933	Константин	Катерина	№ д.356	4
1208.	Анна Котелець	21/05/1933	Миколай	Катерина	№ д.54	3
1209.	Стефанія Понтус	24/05/1933	Михайло	Марія	№ д.234	4
1210.	Катерина Скробала	09/06/1933	Стефан	Катерина	№ д.305	1
1211.	Стефан Щиголь	18/06/1933	Михайло	Ксенія	№ д.262	4
1212.	Андрій Бурштин	28/06/1933	Іван	Анна	№ д.65	3
1213.	Юліян Барна	06/07/1933	Ігнатій	Анастазія	№ д.349	3
1214.	Марія Лийко	12/07/1933	Андрій	Євдокія	№ д.259	4
1215.	Стефан Завійський	22/07/1933	Михайло	Катерина	№ д.290	2
1216.	Михайло Бурштин	01/08/1933	Стефан	Анна	№ д.30	4

1217.	Марія Поточак	12/08/1933	Степан	Анастасія	№ д.170	4
1218.	Стефанія Серединська	08/09/1933	Михайло	Катерина	№ д.20	4
1219.	Анна Голотяк	08/10/1933	Михайло	Марія	№ д.39	4
1220.	Стефан Скробала	15/10/1933	Іван	Катерина	№ д.449	4
1221.	Іван Степік	15/11/1933	Степан	Анастасія	№ д.144	4
1222.	Михайліна Томанська	25/12/1933	Іван	Катерина	№ д.19	4
1223.	Стефан Зиньчак	25/12/1933	Михайло	Анна	№ д.247	3
1224.	Андрій Новосільський	28/12/1933	Миколай	Ксеня	№ д.238	2
1225.	Марія Коник	06/01/1934	Миколай	Ксеня	№ д.36	2
1226.	Стефан Мигаль	10/01/1934	Степан	Анастасія	№ д.355	4
1227.	Анна Сивик	17/01/1934	Михайло	Марія	№ д.164	3
1228.	Стефан Понтус	26/01/1934	Миколай	Ксеня	№ д.275	3
1229.	Стефан Понтус	26/01/1934	Микола	Ксеня	№ д.275	1
1230.	Іван Лукач	28/01/1934	Андрій	Катерина	№ д.203	4
1231.	Олена Галиця	01/02/1934	Миколай	Евдокія	№ д.139	3
1232.	Стефан Вовк	19/02/1934	Іван	Катерина	№ д.198	3
1233.	Стефан Барна	26/02/1934	Андрій	Марія	№ д.77	2
1234.	Катерина Грубяк	10/03/1934	Петро	Анна	№ д.194	
1235.	Катерина Понтус	12/03/1934	Іван	Анна	№ д.82	3
1236.	Миколай Скробала	14/03/1934	Степан	Анна	№ д.303	3
1237.	Марія Мадараш	16/03/1934	Степан	Анна	№ д.44	2
1238.	Марія Мигаль	21/03/1934	Миколай	Катерина	№ д.251	2

1239.	Михайло Грубяк	26/03/1934	Миколай	Пелагія	№ d.90	3
1240.	Ксенія Серединська	29/03/1934	Стефан	Катерина	№ d.327	3
1241.	Олекса Тимцік	30/03/1934		Ксенія	№ d.398	3
1242.	Евфrozina Зиньо	02/04/1934		Пелагія	№ d.381	2
1243.	Стефан Котелець	09/04/1934	Михайло	Ксенія	№ d.252	3
1244.	Іван Серединський	10/04/1934	Теодор	Катерина	№ d.167	3
1245.	Стефан Сивик	11/04/1934	Михайло	Катерина	№ d.477	3
1246.	Марія Цуприк	14/04/1934	Василь	Пелагія	№ d.14	1
1247.	Євгения Барна	20/04/1934	Стефан	Катерина	№ d.408	2
1248.	Андрей Кастронець	27/04/1934	Іван	Катерина	№ d.87	2
1249.	Стефан Серединський	01/05/1934	Андрій	Катерина	№ d.281	3
1250.	Євген Вовк	04/05/1934	Михайло	Марія	№ d.109	3
1251.	Марія Гнатик	19/05/1934	Стефан	Катерина	№ d.29	2
1252.	Марія Палиця	29/05/1934	Андрей	Катерина	№ d.304	3
1253.	Катерина Палиця	01/06/1934	Миколай	Анна	№ d.325	3
1254.	Марія Серединська	02/06/1934	Іван	Анна	№ d.123	3
1255.	Минайло Гриньнак	02/06/1934	Іван	Евдокія	№ d.99	2
1256.	Марія Сивик	10/06/1934	Андрій	Анна	№ d.156	3
1257.	Миколай Верней	13/06/1934	Михайло	Марія	№ d.106	3
1258.	Стефан Сивик	01/07/1934	Іван	Катерина	№ d.328	2
1259.	Олександра Барна	13/07/1934	Іван	Анастазія	№ d.34	1
1260.	Олександра Барна	13/07/1934	Іван	Анастазія	№ d.34	2

1261.	Михайло Мигаль	18/07/1934	Іван	Марія	№ d.422
1262.	Олександра Зиньо	25/07/1934	Стефан	Марія	№ d.313
1263.	Марта Сивик	01/08/1934	Іван	Анастазія	№ d.446
1264.	Марта Сивик	01/08/1934	Андрій	Анастазія	№ d.446
1265.	Теодор-Ярослав Юрчак	07/08/1934	Михайло	Анна	№ d.79
1266.	Іван Гавриш	12/08/1934	Стефан	Євдокія	№ d.51
1267.	Стефан Вовкович	28/08/1934	Андрій	Марія	№ d.415
1268.	Теодозій Дрибала	31/08/1934	Іван	Марія	№ d.299
1269.	Володимир Верней	01/09/1934	Миколай	Марія	№ d.181
1270.	Михайло Мадараш	09/09/1934	Стефан	Катерина	№ d.448
1271.	Анна Мадараш	10/09/1934	Іван	Марія	№ d.45
1272.	Стефан Яценко	16/09/1934	Ксенія	№ d.421	2
1273.	Теодора Верней	18/09/1934	Ксенія	№ d.230	1
1274.	Анна Мадараш	28/09/1934	Михайло	Катерина	№ d.44
1275.	Іван Палиця	05/10/1934	Стефан	Катерина	№ d.400
1276.	Михайло Цеплій	09/10/1934	Іван	Анна	№ d.72
1277.	Миколай Гриньчак	15/10/1934	Василь	Марія	№ d.364
1278.	Микола Гриньчак	15/10/1934	Василь	Марія	№ d.364
1279.	Михайло Ольшаковський	25/11/1934	Іван	Євдокія	№ d.159
1280.	Григорій Лещинин	06/12/1934	Василь	Анастазія	№ d.16

1281.	Катерина Мигаль	27/12/1934	Андрій	Марія	№ д.219	2
1282.	Іван Галайда	02/01/1935	Стефан	Ксенія	№ д.17	2
1283.	Микола Олір	02/01/1935	Стефан	Анна	№ д.50	2
1284.	Анна Вовк	04/01/1935	Іван	Катерина	№ д.198	2
1285.	Марія Цуприк	05/01/1935	Іван	Ксенія	№ д.121	2
1286.	Катерина Гарауз	06/01/1935	Іван	Евдокія	№ д.197	2
1287.	Михайло Верней	09/01/1935	Андрій	Анна	№ д.230	2
1288.	Марія Страхощька	10/01/1935	Михайло	Катерина	№ д.320	2
1289.	Олена Мадараш	15/01/1935	Стефан	Марія	№ д.2474	2
1290.	Олена Мигаль	23/01/1935	Прокіп	Марія	№ д.182	1
1291.	Іван Гриницак	25/01/1935	Дмитрій	Марія	№ д.254	
1292.	Стефан Кияк	02/02/1935	Михайло	Олена	№ д.8	2
1293.	Катерина Палиця	03/02/1935	Іван	Олена	№ д.411	2
1294.	Володимир Стедік	09/02/1935	Стефан	Марія	№ д.84	2
1295.	Іван Шатковський	12/02/1935	Іван	Пелагія	№ д.266	2
1296.	Стефан Шатковський	14/02/1935	Іван	Марія	№ д.176	2
1297.	Євгенія Мурайка	19/02/1935	Микола	Евдокія	№ д.102	
1298.	Євгенія Лабяк	24/02/1935	Миколай	Марія	№ д.235	2
1299.	Марія Кункевич	01/03/1935	Миколай	Катерина	№ д.457	2
1300.	Катерина Гнатик	03/03/1935	Стефан	Анастазія	№ д.346	2
1301.	Катерина Мигаль	05/03/1935	Миколай	Юлія	№ д.450	
1302.	Марія Федак	07/03/1935	Михайло	Анастазія	№ д.171	2

1303.	Григорій Цуприк	22/03/1935	Микола	Євдокія		№ д.431	2
1304.	Олена Мигаль	23/03/1935	Прокіп	Марія		№ д.182	2
1305.	Теодор Мадараць	28/03/1935	Андрій	Марія		№ д.424	2
1306.	Андрій Томанський	04/04/1935	Іван	Анна		№ д.462	2
1307.	Андрій Бурштин	04/04/1935	Стефан	Анна		№ д.30	2
1308.	Іван Каваліко	06/04/1935	Андрій	Анна		№ д.250	2
1309.	Іван Новосільський	06/04/1935	Михайло	Анна		№ д.426	2
1310.	Михайло Кункевич	26/04/1935	Іван	Анна		№ д.41	1
1311.	Михайло Кункевич	26/04/1935	Іван	Анна		№ д.41	2
1312.	Марія Кияк	12/05/1935	Іван	Ксенія		№ д.311	2
1313.	Анастазія Оліяр	18/05/1935	Михайло	Анна		№ д.295	2
1314.	Михайло Мадараць	26/05/1935	Василь	Катерина		№ д.402	2
1315.	Михайло Пельчар	05/06/1935	Стефан	Анна		№ д.279	1
1316.	Михайло Завійський	10/06/1935	Стефан	Марія		№ д.49	2
1317.	Микола Мадараць	20/06/1935	Йосиф	Марія		№ д.268	
1318.	Ольга Воробель	21/06/1935	Стефан	Анна		№ д.288	2
1319.	Марія Бренькач	26/06/1935	Михайло	Катерина		№ д.221	2
1320.	Іван Мигаль	30/06/1935	Андрій	Анна		№ д.187	2
1321.	Ксенія Мигаль	02/07/1935	Михайло	Марія		№ д.236	2
1322.	Марія Мигаль	18/07/1935	Михайло	Пелагія		№ д.383	2
1323.	Марія Крупецька	03/08/1935	Михайло	Анна		№ д.193 (401)	2

1324.	Євгенія Бирва	05/08/1935	Микола	Анна	№ д.114	2
1325.	Стефана Цимбала	10/08/1935	Йосиф	Пелагія	№ д.19	2
1326.	Михайлло Скробала	13/08/1935	Іван	Катерина	№ д.449	2
1327.	Стефан Сивик	29/08/1935	Теодор	Марія	№ д.37	2
1328.	Іван Тимцік	30/08/1935	Михайлло	Ксенія	№ д.26	2
1329.	Андрій Августин	19/09/1935	Стефан	Ксенія	№ д.157	2
1330.	Марія Палиця	19/09/1935	Михайлло	Анна	№ д.24	2
1331.	Микола Цуприк	27/09/1935	Стефан	Марія	№ д.452	1
1332.	Микола Воробель	12/10/1935	Михайлло	Пелагія	№ д.454	2
1333.	Микола Дмитришин	22/10/1935	Стефан	Ксенія	№ д.322	1
1334.	Миколай Дмитришин	22/10/1935	Стефан	Ксенія	№ д.328	2
1335.	Микола Грубяк	02/11/1935	Михайлло	Марія	№ д.220	2
1336.	Михайлло Мадарац	03/11/1935	Йосафат	Катерина	№ д.351	2
1337.	Михайлло Лазірко	17/11/1935	Андрій	Катерина	№ д.386	2
1338.	Марія Мигаль	20/11/1935	Ксавер	Анастазія	№ д.283	3
1339.	Марія Понгус	22/11/1935	Індрій	Антоніна	№ д.74	2
1340.	Олена Оліяр	23/12/1935	Стефан	Катерина	№ д.98	2
1341.	Стефанія Зиньо	03/01/1936	Андрій	Ксенія	№ д.440	1
1342.	Марія Ященко	03/01/1936	Іван	Катерина	№ д.94	1
1343.	Анна Серединська	06/01/1936	Іван	Марія	№ д.48	1
1344.	Юліян Драч	16/01/1936	Харитон	Марія	№ д.420	1
1345.	Катерина Мигалів	18/01/1936	Миколай	Марія	№ д.21	1

1346.	Іван Конник	25/01/1936	Миколай	Ксенія	№ д.36	1
1347.	Михайло Завійський	15/02/1936	Миколай	Ксенія	№ д.46	1
1348.	Катерина Сивик	22/02/1936	Стефан	Марія	№ д.174	1
1349.	Михайло Вовк	23/02/1936	Стефан	Марія	№ д.395	1
1350.	Стефан Мигаль	05/03/1936	Михайло	Анастазія	№ д.336	1
1351.	Андрій Круліцький	07/03/1936	Теодор	Ксенія	№ д.193	1
1352.	Святін Ольшаковська	10/03/1936	Миколай	Марія	№ д.163	1
1353.	Марія Галайда	04/04/1936	Миколай	Евдоксія	№ д.493	1
1354.	Анастазія Завійська	14/05/1936	Андрій	Анна	№ д.224	1
1355.	Олена Лийко	15/05/1936	Андрій	Евдокія	№ д.255	
1356.	Стефанія Гуска	21/06/1936	Василь	Катерина	№ д.349	1
1357.	Іван Ольшаковський	21/06/1936	Стефан	Марія	№ д.482	1
1358.	Катерина Мадаран	26/06/1936	Миколай	Марія	№ д.293	1
1359.	Стефанія Галотяк	08/07/1936	Михайло	Марія	№ д.39	1
1360.	Ірена Палиця	09/07/1936	Стефан	Марія	№ д.207	1
1361.	Іван Палиця	17/07/1936	Стефан	Катерина	№ д.108	1
1362.	Іван Палиця	31/07/1936	Миколай	Евдокія	№ д.139	1
1363.	Марія Понгус	02/08/1936	Іван	Анна	№ д.468	1
1364.	Марія Сивик	13/08/1936	Іван	Евдокія	№ д.345	1
1365.	Марія Барна	14/08/1936	Михайло	Катерина	№ д.208	1
1366.	Анна Пестрак	20/08/1936	Петро	Катерина	№ д.179	1
1367.	Іван Сивик	30/08/1936	Михайло	Марія	№ д.164	1

1368.	Іван Вовкович	06/09/1936	Стефан	Лінна	№ d.285
1369.	Михайло Степцік	17/09/1936	Стефан	Анастазія	№ d.144
1370.	Іван Степцік	20/09/1936	Миколай	Марія	№ d.360
1371.	Стефан Солтис	27/09/1936	Миколай	Евдокія	№ d.113
1372.	Стефан Федак	30/09/1936	Іван	Марія	№ d.171.
1373.	Олекса Понгус	11/10/1936	Михайло	Марія	№ d.359
1374.	Анна Страхочька	13/10/1936	Михайло	Катерина	№ d.320
1375.	Катерина Бурштина	16/10/1936	Іван	Анна	№ d.65
1376.	Марія Пастушинська	25/10/1936	Стефан	Марія	№ d.216
1377.	Марія Кастранець	02/11/1936	Стефан	Катерина	№ d.392
1378.	Михайло Сивик	07/11/1936	Миколай	Ксенія	№ d.59
1379.	Марія Барна	11/11/1936	Михайло	Катерина	№ d.331
1380.	Іванна Кияк	26/11/1936	Михайло	Олена	№ d.8
1381.	Миколай Юрчак	30/11/1936	Михайло	Ксенія	№ d.217
1382.	Марія Зятік	01/12/1936	Стефан	Катерина	№ d.184
1383.	Миколай Мадараш	02/12/1936	Стефан	Катерина	№ d.448
1384.	Осиф Бенько	10/12/1936	Іван	Анастазія	№ d.340
1385.	Марія Юрчак	29/12/1936	Іван	Катерина (503)	№ d.482
1386.	Володимир Зиньо	26/05/1936	Дмитрій	Катерина	№ d.522

ЗМІСТ

<i>Одрехова</i>	3
<i>Про Одрехову</i>	7
ВСТУП	20
ГЕОГРАФІЯ. ГЕОЛОГІЯ	21
РОСЛИННІСТЬ	23
ТВАРИННИЙ СВІТ	24
НАЗВИ	25
ЛЮДИ	28
ВІРА	30
ЗВИЧАЇ	36
ХРЕСТИНИ	52
ПОХОРОНИ	53
СВЯТИЙ ВЕЧІР	54
ПОБУТ	62
ІСТОРІЯ	66
СВЯЩЕННИКИ	125
ВІЙТИ	126
ВЧІТЕЛИ	127
НАЗВИ ОДРЕХІВСЬКИХ ГІР, ПЛЬ, ПАСОВИЩ І ЛІСІВ	128
Львівський обласний архів	129
Королівські привілеї села Одрехови	130
Передмова з книжки «Акти села Одрехова»	133
<i>Іван Майчик. Лемківський музичний фольклор</i>	
на основі друкованих збірок та музичного	
матеріалу села Одрехови	152
Музичні зразки Одрехівського багатоголосся	171
Додаток	203
Метрикальна книга	226

Іван Майчик
Микола Цуприк

ОДРЕХОВА ODRZECHOWA

Друге видання

Упорядкування, редакція, передмова
та опрацювання музичного матеріалу
Остапа Майчика

Комп'ютерна верстка:
Ірина Банах
Мирослава Семочко

Підписано до друку 1.04.2006.

Гарнітура Times.

Надруковано цифровим способом в ПП Сорока Т.Б.
79035, м. Львів, вул. Зелена, 111, к. 412
soroka@lviv.farlep.net

Майчик І., Цуприк М.

M14 Одрехова. Odrzechowa. Друге видання. – Львів: 2006. – 470с.:
табл., фото.

ББК 635 (4Укр)

